

C 18956

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

Pro. arch. pr. č. AB. 24

Příloha k č. —

~~PŘÍSNĚ TAJNĚ~~

EV. ČÍS. 127

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

5

1958

VDÁVA MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Operační umění a taktika

Plukovník Josef Tvaroška:	
Vytváření úderného uskupení vševojskové armády a jeho zasazení k provedení průlomu	3
Podplukovník František Šoukal:	
Některé úvahy o práci štábu armády při plánování a použití atomových zbraní	15
Podplukovník Emil Labuda:	
Vedení průzkumu u motostřelecké divise při průlomu a boji v hloubce	34
Plukovník Alois Václavík:	
Bojová činnost dělostřelectva divise za pochodu a ve střetném boji	49
Podplukovník Zdeněk Čermák:	
Budoucnost protivzdušné obrany	61
Kandidát voj. věd plukovník Václav Fládr:	
Organisace ženijního zabezpečení a manévr zářarasy při porušení obranné sestavy pozemním výbuchem atomových zbraní	71
Podplukovník Vojtěch Šotola:	
Evakuace	79
Generálmajor Josef Slabý:	
Zkušenosti a poznatky z velení týlu v soudobé operaci	88

Operačně taktická příprava

Generálmajor Václav Vitanovský:	
Souběžné plánování	101

Z cizích armád

Vývojové problémy a novinky v letectvu kapitalistických armád	106
---	-----

Diskuse

Diskusní příspěvek	
Kapitán Matěj Jakoby: K článkům o útoku z chodu	110
Major Jiří Nečas, major Miroslav Nedvěd: K článku „Některé úvahy o účelnosti vytváření a použití bojových skupení“ (VM čís. 3/58)	113
Podplukovník Jaroslav Kieľman: K článku „Některé otázky systému velení, organisace a materiálního zabezpečení štábu vševojskové divise“ (Sborník VVS čís. 9/58)	117
Major Hynek Ondrášek, kapitán Jaromír Lank: K článku „Opatření k zmaření protipřípravy“ (VM čís. 4/58)	120
Kandidát voj. věd plukovník Václav Fládr: K článku „Plavidlové přepravy“ (VM čís. 3/58)	123
K článku „Nedostatky v maskování u vojsk“ (VM čís. 4/58)	124

Na pomoc vojenskovědecké práci

Inž. Vladimír Stýblo:	
O ekonomických otázkách války (informace o jednání pracovního zasedání katedry politické ekonomie VPA)	126
Podplukovník Josef Bláha:	
O automatisaci a jejím využívání	129
Některé aktuální vojenskopolitické a vojenské otázky kapitalistických států	136
Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů	140

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU 2

Vojenský historický ústav
datum - 9. října

Poradné číslo: 24.

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník osmý

5

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1958

PROJEKT
PROJEKT
PROJEKT

VOJENSKÁ MYSL

Časopis Ministerstva národní obrany

Ročník 1938

5

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1938

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

VYTVÁŘENÍ ÚDERNÉHO USKUPENÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY A JEHO ZASAZENÍ K PROVEDENÍ PRŮLOMU

Plukovník Josef Tvaroška

Úvod

Je známo, že základní koncepce velení armády západních zemí je zaměřena k tomu, aby s maximálním využitím sil a prostředků, zejména v počátečním období války, byl proveden překvapivý úder, který svým dosahem má mít rozhodující význam na konečný výsledek války.

K tomuto cíli jsou zaměřena všechna jejich opatření prováděná již v míru, jako:

- neustálé zvyšování rozpočtových částek na horečné zbrojení;
- rozmisťování a budování rozsáhlé sítě vojenských základen na území okupovaných nebo satelitních států;
- slepování různých vojenskopolitických paktů jako nástroj k přípravě nové války proti lidovým demokraciím a Sovětskému svazu;
- snaha vyrobit a nahromadit co nejvíce atomových, vodíkových a jiných zbraní hromadného ničení a odmítání návrhů Sovětského svazu na zákaz zkoušek a výroby těchto zbraní;
- lety amerických vzdušných sil s atomovými a vodíkovými pumami na palubě letadel;
- častá cvičení a manévry vojsk NATO prováděná na různá témata počátečního období války;
- dislokační změny v rozmístění vojsk na území západního Německa směrem k našim hranicím.

Všechna tato a kromě toho ještě další jiná opatření ve svém souhrnu znamenají podstatu studené války, kterou chtějí narušovat mírovou výstavbu Sovětského svazu a lidově demokratických zemí. Nesmíme se dát splést ani tím, že mnohým z těchto opatření připisují navenek obranný charakter.

Smyslem naší vojenskovědecké práce je, aby hluboké studium a důkladný rozbor činnosti a teoretického myšlení kapitalistických armád nám odhalily směry při přípravě budoucí války a našly nejúčinnější způsoby plánování a provádění úderů, aby připravovaný nepřátelský útok ze vzduchu nebo na zemi byl zmařen v samém zárodku.

Všestranné použití zbraní hromadného ničení umožňuje nepříteli provedení překvapivých úderů. Čelit těmto možnostem můžeme tehdy, když i my zahájíme činnost pro něj s překvapením. Takové překvapivé zahájení útočných operací nám skýtá i útok z chodu.

Vytváření úderného uskupení vševojskové armády

V souvislosti se zahajováním útoku z chodu vševojskovou armádou těsně souvisí otázka vytváření úderného uskupení. Není sporu o to, že tuto otázku možno rozebírat a řešit podle místa a úkolu, který bude vševojsková armáda v rámci útočné operace frontu plnit. Přesto však můžeme určit všeobecně platné zásady, kterými se bude nutno řídit.

Má-li vševojsková armáda úkol provést útok z chodu, nutno její operační sestavu uskupit tak, aby byla s to splnit bližší úkol do celé hloubky. K tomu je třeba vytvářet mocné úderné uskupení převážně z mechanisovaných a tankových vojsk, protože současné umlčovací prostředky dovolují úspěšně používat mechanisovaných a tankových vojsk nejen při rozvíjení úspěchu, ale možno jimi provádět i průlom taktické hloubky nepřátelské obrany.

Jednou z hlavních úloh úderného uskupení vševojskové armády prvního sledu bude

- zničení živé síly a bojové techniky v jednotlivých obranných pásmech a tím také postupné ovládnutí těchto obranných pásem;
- zničení radiolokačního systému nepřítele, rozrušení a desorganisování jeho velení;
- zničení bližších operačních záloh nepřítele a rozvinutí úspěchu k dosažení konečného cíle frontové operace.

Tyto operační cíle mohou být svěřeny především mechanisovaným a tankovým jednotkám, které pro svou údernou sílu a manévrovací schopnost mohou rychle přenášet boj do operační hloubky.

V soudobých operacích, zejména však v počátečním období války, kdy armády prvního sledu budou plnit úkoly krytu státních hranic, bude zákonitým zjevem, že vševojskové nebo mechanisované armády druhého sledu frontu nebo ze zálohy hlavního velitelství budou zasazovány do sražení i z velké operační hloubky z chodu k dosažení rozhodného úspěchu v operaci. Bylo by však výhodné, aby v operační sestavě měl front kromě prvního a druhého sledu ještě několik samostatných divisí, kterých by mohlo být použito k zesílení armád prvního sledu, aby se systematicky zvyšovala jejich úderná síla. Aby však armáda nebyla zatěžována velkým počtem divisí, mohou být ty divise, které se staly neschopnými boje, vyjmuty z podřízenosti velitele armády, vyvedeny do frontové zálohy a tam uvedeny do pořádku.

Pokud jde o druhý sled frontu, může být zasazen po splnění bližšího úkolu frontu k dosažení konečného cíle operace na směr hlavního úderu frontu, nebo bude zpravidla zasazen do sražení ke zničení velkého nepřátelského uskupení.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že v současných podmínkách bude výhodné vytvářet úderná uskupení vševojskové armády výhradně z mechanisovaných a tankových svazků. Tomuto požadavku dosud nejlépe odpovídají naše motostřelecké a tankové divise, protože jsou schopny

- nejen rychle soustřeďovat síly a prostředky v určeném místě a přecházet k plnění úkolů z chodu,
- ale i maximálně využít účinků vlastních zbraní hromadného ničení; dále

- pro svoji vysokou manévrovost nesvázanou s komunikacemi, velkou údernou a palebnou silou a mimoto
- proto, že jsou schopny v rychlém tempu plnit úkoly v operačních hloubkách a
- ve velmi krátké době přecházet k obraně.

Zkušenosti z posledních let ukazují, že počet zbraní hromadného ničení na zabezpečení operací bude neustále vzrůstat ve snaze dosáhnout, aby budoucí operace měly ještě větší rozmach, probíhaly dynamičtěji, ve větších tempech a měly ještě více manévrový charakter než operace soudobé.

Na druhé straně však nutno vidět i to, že přesycenost bojiště bojovou technikou a oboustranné použití zbraní hromadného ničení (zejména rozsáhlé požáry, závaly, vylité vodní toky po zničení přehrad a jiných vodních zařízení) může v budoucnu vést ke snížení tempa útoku. Vzhledem k tomu je velmi pravděpodobné, že si situace vzniklá na frontě často vynutí zastavení útoku na určitém směru. Na tomto směru vojska přejdou dočasně do obrany, ale současně s tím může být na jiném směru zaznamenán rychlý útok. To znamená, že vojska v budoucnu musí být ještě více schopna rychle přecházet z jedné bojové činnosti do druhé.

Právě proto budou se muset vojska vyznačovat velkou průchodností, mít velkou údernou sílu, být co nejvíce samostatná a dát se lehce řídit. Tyto požadavky je především schopna zabezpečit tanková technika. Je proto nutné, aby v organizační struktuře vojsk v budoucnu bylo ve větším měřítku využito tankové techniky.

Úderné uskupení k provádění průlomu nepřátelské obrany z chodu možno vytvářet ze svazků, které jsou v těchto situacích:

a) Svazky jsou v druhém sledu armády prvního sledu frontu, která je v obraně. Tyto svazky budou zpravidla rozmístěny na druhém a třetím pásmu obrany. Budou tedy od místa průlomu vzdáleny 30 až 70 km, což je vzdálenost snadno překonatelná za jednu noc. Přidělení svěžích svazků ze zálohy frontu nebo z druhého sledu armády, která zůstává v obraně, usnadní vyvedení úderného uskupení k přednímu okraji a kromě toho přispěje k zesílení úderné síly tohoto uskupení.

Další výhoda tohoto manévru je v tom, že dovoluje dosáhnout maximálního utajení a překvapení nepřitele, ulehčuje přípravu a plánování útočné operace a vojska tím, že zůstávají do poslední chvíle ve svých vybudovaných prostorech, jsou více chráněna před úderem nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení.

Na druhé straně třeba však vidět i nevýhody tohoto manévru, které záleží v tom, že svazky budou na menších počtech, budou obrannými boji částečně vyčerpány a kromě toho bude někdy nutno provádět i boční přesuny do pásma průlomu.

b) Svazky jsou v sestavě armády, která je v druhém sledu frontu nebo v záloze hlavního velitelství, a jsou v prostorech soustředění rozptýlených daleko od fronty 200 až 500 km i více. Svazky se přesunují během 2 až 3 i více nocí do vzdáleného výchozího prostoru, z kterého po jednodenním odpočinku jsou vyváděny k přednímu okraji k provedení průlomu.

Zasazovat úderné uskupení vševojskové armády z velké operační hloubky je méně výhodné, neboť při dnešních průzkumných prostředcích nepřitele (letectvo, agenti ať už vysazení nebo získaní z domácích nepřátel-

ských živlů) jeho přítomnost těžko utajíme, a bude proto vystaveno na dlouhou dobu soustředěným útokům nepřítele. Zejména v prostorech soustředění, denních odpočinků, na komunikačních uzlech, v soutěskách apod., čím blíže k frontě nebezpečí úderů zbraněmi hromadného ničení bude větší. Přesto si však situace, která vznikne na frontě, zejména v počátečním období války, často vynutí zasazení armády do sražení i z velké operační hloubky.

Charakteristickou zvláštností operací počátečního období války bude ostrý boj o získání času a převzetí iniciativy. Každá z bojujících stran se bude snažit předstihnout nepřítele v zasazení úderů, dokud ještě nesoustředil své síly, a tím mu znemožnit provést účinná protipatření podle předem připravených operačních plánů. Proto se k dosažení rozhodných výsledků operace musí operace připravit v co nejkratší době a útok nebo protiútok se budou provádět zpravidla z chodu.

c) Průlom z chodu mohou provádět svazky úderného uskupení prisunované z hloubky společně s bránícími se svazky. Může se tak stát tehdy, jestliže se tyto svazky brání na boku úseku průlomu a mají možnost připojit se částí sil k údernému uskupení na úzké frontě svého pásma. V tom případě svazky, které jsou v obraně, přecházejí do útoku, hlavně zasazením svých druhých sledů, rozvíjejí průlom do boků s cílem zabezpečit volnost manévru svazků úderného uskupení.

Vyvedení úderného uskupení k provedení průlomu

Jestliže vytváření úderného uskupení vševojskové armády je záležitostí velení frontu, jeho vyvedení k provedení průlomu je činností nejen velení frontu, ale i velení armády. Z toho důvodu chci tuto otázku poněkud širě rozebrat.

Již druhý rok se zabýváme v operačně taktické přípravě velitelů a štábů otázkami útoku z chodu a zdálo by se, že názory na řešení zásadních otázek s touto tematikou jsou shodné. Avšak různá cvičení u našeho velitelství a u podřízených svazků dokazují, že tomu tak není a že názory jsou různé. Uvedu alespoň některé.

Jedni — „útok z chodu“ — chápou jako nepřetržitý postup z prostoru soustředění až po zasazení a zahájení boje.

Druzí chápou otázku — „útok z chodu“ — tak, že se vojska přemísťují z prostorů soustředění do vzdáleného výchozího prostoru a dále jsou vyváděna k přednímu okraji, při čemž se proudy rozčleňují do předbojových a bojových sestav. Ve výchozím položení se vojska zastaví na 20 až 30 minut, aby mohla být provedena krátká atomová, dělostřelecká a letecká příprava.

Třetí zas tuto otázku chápou jako prudký útok v takových sestavách, v jakých se vojska přesunují, tj. bez rozvinování do bojových sestav.

Třeba říci, že takové jednostranné úvahy jsou nesprávné, protože vedou k šablonovitosti. Při přípravě a organizaci útoku z chodu nutno vycházet z konkrétních podmínek, tj. ze situace nepřítele, z daného úkolu, z množství a způsobu použití vlastních zbraní hromadného ničení, z rázu terénu a z povětrnostních podmínek, a proto každý případ bude mít své zvláštnosti.

Všechny tři uvedené způsoby mají řadu nedostatků, zejména v tom směru, že vojska je nutno předem vyvést na směr úderu, tam je do určité

míry nahromadit a tak nepříteli dát možnost odhalit náš zámysl a tím i provést úder zbraněmi hromadného ničení. Kromě toho útočící vojska přisunutá z hloubky zahajují boj v neznámém terénu a bez důkladné organizace součinnosti do nejnižších velitelských stupňů.

Vzhledem k několika možným způsobům zasazení úderného uskupení vševojskové armády k provedení průlomu z chodu bude i problematika přesunu vojsk k přednímu okraji nepřátelské obrany rozdílná.

Stěžejní problém při průlomu obrany nepřítel z chodu tkví v tom, že bude nezbytné utajit přesun velikého počtu vojsk a bojové techniky z prostoru soustředění k frontě. Přesun vojsk z prostoru soustředění do vzdáleného výchozího prostoru musí se provádět maximálně rozptýleně se současným prováděním komplexních opatření operačního maskování tak, aby vojska byla bez vážných ztrát včas přesunuta a uskupena v daném prostoru k plnění uloženého úkolu.

Pokud jde o rozmístění vojsk v prostoru soustředění, vyskytují se v naší armádě dva názory. Jedni se drží dosavadních zásad, tj. že se prapor rozmisťuje na ploše 4 až 5 km², pluk na 20 až 25 km² a divise kolem 150 km². Druzí zase tvrdí, že to je již názor zastaralý, že neodpovídá soudobým podmínkám, že tyto plochy z hlediska bezpečnější ochrany vojsk nestačí a že je nutno zvětšovat je u divise na 250 až 300 km². Srovnáme-li oba způsoby rozmisťování vojsk, vidíme, že nelze všeobecně tvrdit, že ten nebo onen způsob je výhodnější. Prostory soustředění ve velkých operačních hloubkách, např. 400 až 600 km od fronty, budou dvakrát a někdy ještě větší než při rozmisťování vojsk 50 až 100 km od linie fronty. Naši snahou musí být rozmisťovat vojska rozptýleně a při tom mít ještě možnost provádět manévry do záložních prostorů při jejich zamoření nebo zasažení atomovými zbraněmi. Rozmísťování vojsk se musí vždy řídit podle terénních podmínek a nastávajícího úkolu. Jinak budou rozmístěna vojska v prostorech soustředění, po jejich vyvedení při vyhlášení bojového poplachu nebo mobilizace, neboť tyto prostory mohou být předem připraveny a budovány. Jinak však budou vojska rozmístěna v prostorech denních odpočinků a ve vzdáleném výchozím prostoru, které ve většině případů předem připraveny nebudou. Tu se budou vojska rozmisťovat zpravidla podél komunikací nebo v takových sestavách, aby se dala vyvést na pochodové osy velmi rychle a organizovaně.

Zvláštní pozornost bude nutno věnovat rozmístění vojsk ve vzdáleném výchozím prostoru, který může být zaujímán v různých podmínkách. Např.:

- bránící se vojska mají již pevně vybudovanou a hluboce členěnou obranu, kterou jsou s to udržet, nebo
- obrana byla prolomena a bránící se vojska se zachytila v hloubce na výhodných čarách, které opevňují do příchodu čerstvých sil.

V prvním případě bude výhodné volit vzdálený výchozí prostor tak, aby bylo co nejvíce využito vybudovaných obranných zařízení druhého a třetího pásma k rozmístění přisunovaných vojsk pro útok z chodu. Na druhém pásmu obrany bude výhodné umisťovat předsunuté odřady (budou-li vytvořeny), na mezilehlém postavení mezi druhým a třetím pásmem pluky prvního sledu a na třetím pásmu pluky druhého sledu. V tomto případě můžeme vojska rozmisťovat v poněkud menších prostorech, neboť ty jsou vybudovány. Divise druhého sledu úderného uskupení mohou být rozmístěny ještě

hlouběji ve výhodném terénu nebo ve vybudovaných prostorech frontových záloh vzhledem k tomu, že budou obvykle zasazovány do sražení až v operační hloubce, a bude tedy zpravidla dost času na jejich přesun na čáru zasazení.

V druhém případě, tj. že obranná zařízení nejsou ještě vybudována, bude to zejména v počátečním období války a při pohybových obranných operacích, bude nutné ve vzdáleném výchozím prostoru rozmisťovat vojska na větších plochách s využitím lesů, roklín a jiných přírodních úkrytů a kromě toho bude nutné předsunovat ženijní jednotky svazků s úkolem připravit vyhlédnuté prostory.

Nechť však bude pro průlom z chodu použito toho nebo onoho způsobu, můžeme dojít k závěru, že příprava průlomu z chodu zahrnuje v sobě řadu nových, dosud v našich vojskách neprocvičených opatření.

Za nejdůležitější třeba považovat opatření zabezpečující utajené a bezpečné soustředění úderného uskupení ve vzdáleném výchozím prostoru a pak jeho vyvedení k přednímu okraji.

Velitel armády se svým štábem musí důkladně vyřešit především tyto otázky:

- sestava pochodových proudů se zřetelem na zařazení dělostřelectva;
- vyvedení dělostřelectva, které se zúčastní dělostřelecké přípravy, do palebných postavení;
- ochrana přesunujících se vojsk z hlediska protivzdušné obrany;
- uvědomování a ochrana úderného uskupení proti zbraním hromadného ničení za přesunu a při rozvinování na čáře zasazení;
- velení vojskům, zejména při jejich vyvedení ze vzdáleného výchozího prostoru k přednímu okraji.

Několik málo provedených velitelsko-štábních cvičení a ještě menší rozsah cvičení a zejména zkušebních cvičení s vojsky nedává nám dosud dostatek podkladů, abychom si učinili správné závěry, které by bylo možno zakotvit v našich řádech a předpisech.

V souvislosti s nadhozenými otázkami k řešení je třeba zdůraznit, že nezasazené posilové prostředky nejen dělostřelectva, ale všech druhů zbraní je nutno přidělit a do bojových sestav pluků začlenit nejpozději ve vzdáleném výchozím prostoru a zasazené prostředky (zejména dělostřelecké a ženijní vojsko) přesunout do útočného pásma divísi před vyvedením úderného uskupení ze vzdáleného výchozího prostoru k přednímu okraji.

Vzdálený výchozí prostor je posledním místem nejen k začlenění posilových prostředků do bojových sestav, ale i k provedení organisace součinnosti.

Průlom nepřátelské obrany z chodu se může zahajovat v kterékoli denní době. Je však třeba mít na zřeteli, že se vyvedení vojsk ze vzdáleného výchozího prostoru v noci nebo za špatné viditelnosti při mlze, sněžení, mrholení apod. nejlépe zabezpečí a že jejich rozvinutí k průlomu může zůstat utajeno. Tu je třeba zvláštní pozornost věnovat hlavně výběru, určení, vytýčení a úpravě pochodových os. Při zkoumání a řešení těchto problémů musíme reálně zvážit, co musí v prospěch přisunující se armády učinit armáda, která je v dotyku s nepřítelem, co přisunovaná armáda a co prostředky frontu.

Pro vyvedení vojsk je třeba tolika os, aby jednotky určené ke zteči

předního okraje vstoupily do boje co možná současně a při tom aby jednotky prvního sledu při nepřátelských úderech zbraněmi hromadného ničení mohly být rychle vystřídány jednotkami druhých sledů, a kromě toho, aby se závčas mohlo rozvinout dělostřelectvo, které má podporovat útok a boj v hloubce.

Při vyvádění vojsk ze vzdáleného výchozího prostoru k přednímu okraji je záhodno, aby na každý pluk prvního sledu byly dvě osy, tj., aby pluk vycházel v praporních prouděch. Tento požadavek na bojišti v našich podmínkách však nelze uskutečnit. Musíme se proto spokojit a také v tom směru naše vojska cvičit, aby divise měla zpočátku dvě osy, tj. pro každý pluk prvního sledu jednu osu až po zadní hranici prvního pásma obrany a dále pak čtyři osy, tj. na každý prapor po jedné ose a kromě toho jednu osu záložní. Přechod z praporních do rotních proudů bude se muset provádět zpravidla terénem, neboť osm os v 6km útočném pásmu divise nebudeme. To nás ovšem vede k tomu, abychom velmi pečlivě hodnotili a vybírali místa k průlomu i po této stránce.

Čím dále k přednímu okraji budou se tedy vojska a bojová technika hromadit a tím bude i větší nebezpečí jejich vyřazení úderem zbraněmi hromadného ničení. Nebude tedy možno při současných šířkách útočných pásem divise dodržovat bezpečnostní vzdálenosti mezi osami 3 až 5 km, kterou požadujeme, aby atomovým úderem na jeden proud nebyl zasažen také proud vedlejší. To je vážný nedostatek, který možno řešit těmito způsoby:

- rozšířením útočného pásma divise do 8 až 10 km;
- rychlým přechodem do předbojových sestav;
- důsledným utajením příprav a přesně organizovaným a utajeným přesunem vojsk;
- důkladnou protivzdušnou obranou.

Pokud jde o otázky pořádkové služby, třeba je řešit podle toho, zda jde o přesuny ve velkých operačních hloubkách nebo v taktické hloubce.

Při přesunech vojsk ve velkých operačních hloubkách k zregulování přesunů plně postačují regulační čáry na vzdálenost 2 až 3 hodiny přesunu. Naproti tomu při přesunech v taktické hloubce bude výhodné stanovit a nazvat tyto čáry:

- první — vyrovnávací čáru (regulační čáru) — v prostoru předního okraje druhého pásma obrany. Na tuto čáru jednotky vycházejí v plukovních prouděch s posilovými prostředky a tam se vyrovnávají;
- druhou — čáru rozvinutí v prostoru třetího postavení prvního pásma obrany, kde se jednotky pokračující v postupu rozčleňují do praporních proudů a potom do rotních proudů a bojových sestav;
- třetí — čára zteče — první zákop prvního postavení, tj. ve vzdálenosti 300 až 500 m od nepřítele.

Je třeba zdůraznit, že uvedené vzdálenosti jednotlivých čar nebudou určovány podle postavení, nýbrž především podle význačných terénních objektů.

Protože pochodové osy budou různé délky a různé jakosti, a vzhledem k současnému vyjití prvních sledů na čáru zasazení bude nutno

- buď vypočítat pro každou osu začátek a ukončení přesunu, nebo
- stanovit divisím, kdy mají čely hlavních sil projít jednotlivými čarami.

Kalkulace času k vyvedení vojsk ze vzdáleného výchozího prostoru na čáru zasazení může být:

a) při útoku z chodu v rozvinutých sestavách, ale bez sesednutí z vozidel při 50km vzdálenosti vzdáleného výchozího prostoru od předního kraje a rychlosti přesunu 12 km/hod.

- vlastní přesun $50 : 12 = 4$ hodiny 10 minut;
- čas na dojetí proudů 30 až 45 minut (podle délky proudu i rychlosti);
- zastávka na čáře rozvinutí 5 až 10 minut;
- celkem 4.45 hodin až 5 hodin 5 minut.

b) sesednou-li vojska za předním okrajem ve vzdálenosti 3 až 4 km, prodlouží se uvedená doba o čas nutný k pěšímu přesunu 3 až 4 km, tj. o 45 až 60 minut; celkem 5.30 hodin až 6 hodin 5 minut.

S otázkou vyvedení úderného uskupení ze vzdáleného výchozího položení, jeho bezpečného rozvíjení a zejména organisovaného a současného zasazení co nejtěsněji souvisí provedení dělostřelecké přípravy.

Vyjitím vojsk ze vzdáleného výchozího položení začíná nebezpečí nepřátelské atomové, dělostřelecké a letecké protipřípravy. Toto nebezpečí narůstá v době a v prostorech, kde se vojska rozčleňují a rozvíjejí, a stává se přímo kritickým z hlediska provedení útočné operace z chodu v době, kdy jsou vojska a bojová technika nahromaděna na malém a poměrně slabě vybudovaném prostoru.

Odstranit nebezpečí úderů nepřítele, bezpečně vyvést vojska k přednímu okraji a zajistit jim volnost manévru by znamenalo po celou dobu udržet prostředky nepřátelského napadení pod našimi údery. Abychom to však mohli provést, potřebovali bychom enormní množství prostředků, kterých by nakonec nebylo efektivně využito.

Musíme proto hledat jinou cestu, která nám pomůže, i když ne úplně, paralyzovat, aspoň snížit toto nebezpečí na nejnižší míru nebo dosáhnout toho, aby následky při úderech nepřítele byly co nejmenší.

V době, kdy budeme mít vojska na přesunu v plukovních proudech od sebe vzdálených 3 až 5 km i více, je méně pravděpodobné, že nepřítel bude provádět soustředěné údery zbraněmi hromadného ničení, poněvadž i jemu je dobře známo, že v této době jejich účinky budou poměrně nejmenší. Kromě toho nemůže společně s údery zbraněmi hromadného ničení provést mohutný přepad dělostřelectvem, poněvadž naše vojska budou ještě mimo jeho dosah.

To nás opravňuje přijmout závěr, že v době přesunu vojsk ze vzdáleného výchozího položení až do čáry rozčleňování do praporních proudů, tj. přibližně do prostoru třetího postavení prvního pásma obrany, bude jejich napadení nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení méně účinné.

Jinak však tomu bude od čáry rozčleňování do praporních proudů k přednímu okraji. Vojska se již dostávají do prostoru donosnosti nepřátelského dělostřelectva, jejich bojové sestavy se zhušťují co do hloubky i šířky. Proto se vojska v tomto prostoru stávají výhodným cílem pro soustředěné údery všech ničivých prostředků nepřítele.

S vyjitím vojsk do tohoto zvlášť nebezpečného prostoru musíme provést taková opatření, abychom nepříteli buď úplně znemožnili atomovou a dělostřeleckou protipřípravu nebo dosáhnout toho, aby její výsledek byl na

vlastní vojska co nejmenší. Nejúčinnějším takovým opatřením je provedení atomové, dělostřelecké a letecké přípravy.

Při rozpracování atomové, dělostřelecké a letecké přípravy třeba mít na paměti především tato kritéria:

- zahájit ji s překvapením a znemožnit tak nepříteli provést proti-přípravu;
- nedopřát nepříteli času k odstranění následků po úderech našich zbraní hromadného ničení;
- neprozrazovat předčasně uskupení vlastního dělostřelectva a základů zbraní hromadného ničení;
- umlčení nepřátelských sil a prostředků provádět s určitým předstihem, tj. těsně před jejich možnostmi působit na naše vojska.

Způsob zasazení úderného uskupení k provedení průlomu

Zasazování velkých úderných uskupení k provedení průlomu jakéhokoli druhu nepřátelské obrany z chodu si vynutilo použití atomových a jiných zbraní hromadného ničení.

Při hromadném použití těchto zbraní je třeba předpokládat, že nepříteli budou způsobeny velmi vážné ztráty a že tedy mohou být vytvořeny podmínky i k provedení zteče předního okraje nepřátelské obrany v předbojových sestavách nebo jen při úplném rozvinutí předsunutých odřadů.

Zteče předsunutými odřady se budou provádět za těchto podmínek:

- celé první pásmo nepřátelské obrany, tedy i jeho první postavení je umlčeno vlastními atomovými zbraněmi;
- terén dovoluje skryté přiblížení a rozvinutí předsunutých odřadů z hlediska činnosti nepřátelských radiolokátorů.

Při průlomu z chodu musí být proto v bojových sestavách divisi prvního sledu vytvořeny silné předsunuté odřady.

V těchto případech může být pochodová sestava divise uspořádána takto:

- průzkum,
- odřady k zabezpečení pohybu,
- předsunuté odřady pluků nebo divise,
- PDS,
- první sledy pluků v čele s tankovými jednotkami přidělenými praporům prvního sledu s výsadkem;
- DDS (zpravidla se však zúčastní dělostřelecké přípravy, a bude proto vyvedena předem),
- zálohy (protitanková, POZ, chemická),
- druhé sledy pluků a divise.

Jakmile se předsunuté odřady přiblíží k prvnímu pásmu naší obrany, rozvinou se do předbojových sestav. Při jejich vyjití do prostoru postavení plukovních záloh provedou se na nepřátelskou obranu údery zbraněmi hromadného ničení a zahájí se dělostřelecká a letecká příprava, která může trvat 25 až 30 minut. To je právě doba, kterou potřebují předsunuté odřady

pro přesun k přednímu okraji (vzdálenost 5 až 7 km při rychlosti 12 až 15 km za 25 až 30 minut). Celá tato činnost musí se dít největší rychlostí, aby zteč na nepřítele byla provedena prudce, s překvapením a aby bylo rozhodné využití výsledků vlastních zbraní hromadného ničení na nepřítele.

Je však třeba počítat i s tím, že nepřítel v prvním postavení bude umlčován jen dělostřelectvem a že může klást odpor a že tím zteč v předbojových sestavách nebude možná.

Aby mohly být vytvořeny podmínky ke zteči hlavních sil v předbojových sestavách, je nutno určit směry, na kterých bude prováděn útok v předbojových sestavách a jaká ohniska odporu v obraně nepřítele musí být umlčena největší hustotou.

Takovéto zahajování průlomu z chodu bude se provádět zpravidla jen na důležitých operačních směrech, na kterých z hlediska dosažení rozhodných operačních cílů se použije tolika atomových zbraní, že se prakticky vytvoří pro útočící vojska volný průchod, takže průlom bude mít všechny charakteristické znaky útoku na spěšně zaujatou obranu.

Může se ovšem stát, a to bude nejčastější případ, že terén nedovoluje skryté přiblížení až zcela blízko k přednímu okraji a že není dostatek atomových zbraní k důkladnému umlčení celé taktické hloubky obrany nepřítele. Takový případ může nastat zejména tehdy, když vševojsková armáda bude provádět pomocný úder frontu nebo bude útočit na samostatném směru s omezeným cílem.

V takovém případě bude účelné, aby pěchota za výhodnou čarou, která může být 3 až 4 km od předního okraje, sesedla; tamodtud potom spojujícími zákopy se přesune do výchozího položení k útoku, kde se provede uspořádání bojových sestav, nezbytná organisace součinnosti a upřesnění úkolu v nejnižších jednotkách. Tanky a pásová tažná vozidla zůstanou ve skrytu ve vzdálenosti 4 až 6 km od předního okraje a přibližně tehdy, když se začne dělostřelecká a letecká příprava k útoku, vyvedou se v rozčleněných sestavách přímo k provedení průlomu tak, aby v čas „Č“ provedly zteč s pěchotou prvního postavení nepřátelské obrany.

Tento způsob má sice velkou výhodu v tom, že hlavní síly úderného uskupení budou zasazovány současně, že se mohou vydat doplňující nařízení, zejména na nižších stupních, a že může být provedena krátká organisace součinnosti, ale na druhé straně zdržuje se a komplikuje plynulost přechodu z pochodu k provedení průlomu z chodu.

V souvislosti se zahajováním průlomu nepřátelské obrany z chodu je předmětem častých diskusí i otázka doby přidělení vojsk, která jsou v obraně na předním okraji. Tu je třeba vidět dva případy:

- průlom nepřátelské obrany provádí vševojsková armáda vytvořená ze svazků v obraně, nebo
- vševojsková armáda přisunovaná z hloubky.

V prvním případě bude výhodné včlenit svazky v dotyku s nepřítelem do sestavy nové armády hned při organisování průlomu.

V druhém případě by okamžité přidělení z hlediska velení dělalo potíže, a proto se jeví účelnějším přidělovat je až když přisunovaná armáda zaujme vzdálený výchozí prostor tak, aby byla schopna zabezpečit rozvinutí i zasazení úderného uskupení.

Požadavky na výcvik velitelů, štábů a vojsk

Vyvedení úderného uskupení a jeho zasazení tvoří jeden souvislý a plynule provedený celek, který v zájmu dosažení překvapení a co nejmenších ztrát musí být proveden vysoce organisovaně a přitom v krátké době.

Z těchto potřeb vyplývají i požadavky na výchovu a výcvik velitelů, štábů a vojsk, aby se získalo co nejvíce zkušeností, znalostí a trvalých návyků.

Výchova a výcvik velitelů musí se ubírat především tímto směrem:

- předvídat možné použití své jednotky a činit předem ve vojskách opatření, která pak ulehčí plnění budoucího úkolu;
- na základě uloženého úkolu rychle činit zdůvodněná a při tom smělá rozhodnutí v duchu zámyslu staršího náčelníka; vymýtit z práce našich velitelů zdoluhavé a mnohdy formální vyslýchání informačních zpráv;
- po vydání rozhodnutí nesetrvávat ve štábu, nýbrž vyjíždět k vojskům a tam kontrolovat správnost pochopených úkolů a poskytovat pomoc;
- osvojit si návyky rychlého provádění organisace součinnosti;
- vychovávat a cvičit svého zástupce především v plnění těch úkolů, které bude plnit, to znamená dokonale ho cvičit v přípravě a řízení přesunů, v sestavování pochodových proudů, v organisaci bojového zabezpečení za přesunu, v opatřeních k odstranění následků úderů zbraněmi hromadného ničení za přesunu atd. Jak nám dosud zkušenosti ukazují, budou to zpravidla zástupci, kteří budou velet vojskům za přesunu, neboť velitelé v té době budou plnit jiné úkoly;
- činit iniciativní rozhodnutí, nebyl-li rozkaz staršího náčelníka z jakýchkoli důvodů doručen.

Úkoly výcviku štábu pro přípravu průlomu z chodu a vyvedení vojsk k přednímu okraji vyplývají z požadavku utajit vojska v prostorech soustředění, dovedného jejich rozptýlení při nebezpečí atomových úderů a opětného rychlého soustředění a vyvedení na čáru zasazení.

Výcvik štábů všech stupňů je třeba zaměřit

- na rychlé a propočty zdůvodněné návrhy velitelům k jejich rozhodování;
- na dovedné zpracování dokumentace pro soustřeďování a přesuny vojsk s důrazem na utajení a organisování pořádkové služby;
- na zabezpečení neselhávajícího spojení;
- na uskutečňování opatření k bojovému zabezpečení s důrazem na ochranu proti zbraním hromadného ničení;
- na rychlé sestavování proudů podle plánů vyvedení vojsk na osy, začlenění posilových prostředků, aby odpovídalo zámyslu nastávajícího boje, a předejít tak zbytečné dlouhé čekání na místě;
- na dovedné řízení přesunu a obnovování bojových sestav při nepřátelských úderech zbraněmi hromadného ničení.

S těmito úkoly se může vyrovnat jen takový štáb, který neustálým výcvikem získává potřebnou zkušenost a zručnost ve zpracovávání dokumentů a který získá praktické návyky v řízení vojsk v těchto konkrétních a těžkých podmínkách.

Vzhledem k novým formám boje je nutno zaměřit výcvik vojsk, aby byla s to předvídané úkoly v soudobém boji plnit. Výcvik vojsk zaměřit především

- na rychlé nasedání na vozidla a na rychlé sesedání z nich;
- na osvojení jednotných signálů;
- na dokonalé ovládání prostředků k vidění v noci, zejména u řidičů;
- na rychlé a ukázněné přesuny po silnicích, polních a lesních cestách všech druhů a zejména terénem ve dne i v noci bez světla;
- na rychlé rozčleňování a rozvinování v terénu ve dne i v noci;
- na provádění přesunů bojových sestav, dodržování vzdáleností a rozstupů;
- na zahájení boje v předbojových i v bojových sestavách;
- na pozorování a vedení boje z vozidel;
- na využívání markantních terénních předmětů v neznámém terénu k udržení správného směru postupu.

K zabezpečení splnění těchto úkolů musí velitelé, štáby i vojska již při výcviku tyto zásady si dokonale vštípit, aby se všechny žádané úkoly staly jejich trvalými návyky.

NĚKTERÉ ÚVAHY O PRÁCI ŠTÁBU ARMÁDY PŘI PLÁNOVÁNÍ A POUŽITÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Podplukovník František Šoukal

I

V poslední době se začíná ve vojenském tisku (Vojenská mysl, Sborník VVS, Sborníky VTA apod.) objevovat řada prací různých autorů, které se zabývají některými problémy, jež se vyskytují při plánování a použití zbraní hromadného ničení, zvláště atomových zbraní. Většinou se však tyto práce zajímají jen o dílčí otázky a neuvádějí, o jaký celkový komplex otázek tu jde, jak tyto otázky spolu souvisí a jak je třeba přistupovat k jejich řešení. Poslední velitelsko-štábní cvičení, ať na mapách nebo v terénu, jasně ukázala, že těmto otázkám je třeba věnovat zvýšenou pozornost a důkladně prostudovat vše, co s plánováním a použitím zbraní hromadného ničení na bojišti přímo i nepřímo souvisí. Až dosud panuje názor, že postačí ve štábu armády vycvičit několik specialistů, kteří by otázky jejich plánování a použití řešili. Z tohoto důvodu byla v operačním oddělení vytvořena speciální skupina určená pro tyto práce.

Praxe však jasně ukazuje, že zejména ve štábu velitele dělostřelectva musí tuto problematiku plně ovládnout všichni důstojníci, aby použití zbraní hromadného ničení mohlo být plánováno a řízeno kdykoli a za jakýchkoli podmínek (štáb rozdělen, odpočinek, kontroly, styční důstojníci atd.).

Nejde tu však jen o úplné zvládnutí všech teoretických otázek, nýbrž i o zvládnutí otázek praktického použití, zvláště z hlediska vyhodnocení cílů, ekonomického využití zbraní hromadného ničení a časových i prostorových možností.

Tak například v současné době nejsou štábům dány do používání vhodné pomůcky, které by plánování použití a řešení všech potřebných otázek usnadňovaly nebo aspoň částečně zmechanisovaly. Většina pomůcek, ať tabulek nebo grafů, vychází z materiálu uvedeného v předpise Pěch-VIII-3, ať už jsou různými autory rozpracovány tak nebo onak.

Údaje různých pomůcek (tabulek a grafů) a v odborné literatuře jsou většinou zpracovány jen z hlediska čistě technického za určitých jednoznačných podmínek a vůbec nepřihlížejí k taktickým a terénním podmínkám. Není pak dobře možné jich rychle využít k řešení většiny úkolů z hlediska taktických potřeb. Proto bude třeba pro praktickou potřebu štábů vytvořit nejmenší možný počet technických pomůcek (a při tom spojit a zjednodušovat to, co je možné), které budou zpracovány na podkladě taktických požadavků a podmínek, za nichž bude atomových zbraní použito, a na cíle, které se nejčastěji na bojišti vyskytují, a v podmínkách, v nichž cíle na bojištích žijí a bojují.

Všechny tyto věci čekají na podrobné systematické rozpracování, aby práce ve štábech byla co nejjednodušší, rychlá a spolehlivá.

Vzhledem k tomu, že jedna polovina až tři čtvrtiny druhů atomových zbraní jsou dopravovány na cíl prostředky dělostřeleckými (děla, mínomety, odpalovací zařízení neřízených a řízených střel), je třeba, aby úplná znalost správného použití atomových prostředků na bojišti patřila k běž-

němu vzdělání důstojníka dělostřeleckého štábu. Dosáhnout vysokého stupně odborných znalostí práce s plánováním a použitím atomových prostředků na bojišti musí být proto snahou každého důstojníka dělostřeleckého štábu. A připravit důstojníky na tyto úkoly, to musí být předním úkolem vysokých vojenských škol. Předním úkolem příslušné složky vojenské správy pak musí být dát školám i štábům co nejdříve potřebné kvalitní pomůcky k této odpovědné práci.

V dalším pojednání uvedu jako doplněk k dosud uveřejněným pracím některé své zkušenosti a názory na to, co všechno má každý důstojník dělostřeleckého štábu frontu, armády a zčásti i divise znát, brát v úvahu a hodnotit, aby mohl s úspěchem plnit náročné úkoly při plánování a použití atomových zbraní. O použití chemických a biologických zbraní nebude v této práci uvažováno.

Atomové zbraně¹⁾ jsou velmi drahý bojový prostředek s nesnadným způsobem výroby a přípravy k boji. Proto je třeba se zaměřit na největší možnou hospodárnost při jejich využití, tj. dosáhnout největšího účinku nejmenším prostředkem.

A tato hospodárnost závisí na několika činitelích:

- na správném vyhodnocení a upřesnění cíle,
- na správné volbě prostředků a podmínek použití,
- na určení nejvhodnější doby úderu a
- na dodržení nejvhodnějších podmínek pro vlastní vojska.

Základní podmínkou pro správné chápání možností použití atomových zbraní v boji je ujasnit si, jakou úlohu tato zbraň v boji bude mít:

- možnosti nejúčelnějšího použití,
- vliv na použití jiných zbraní a druhů vojsk,
- celkový kvalitativní význam v ozbrojeném zápasu místního i širšího významu,
- odpovědnost za její účelné použití,
- možnosti využití účinků jak ze strany vlastní, tak i nepřátelské,
- význam těchto zbraní, jejich možnosti a účelnost v počátcích boje a v jeho průběhu,
- požadavky na změny v organizaci, výcviku i technice, vyplývající z možností těchto vyvíjejících se zbraní,
- určení správné a výhodné proporcionality mezi těmito zbraněmi a ostatními zbraněmi a druhy vojsk.

Je třeba vědět, že bude-li v boji atomových (vodíkových) zbraní použito, znamená jejich účinek základní prvek v ničení nepřátelských bojových sil i celkového bojového a ekonomického potenciálu, který ostatní bojové složky svou bojovou činností budou doplňovat a kterého budou využívat k dosažení úplného vítězství nad nepřítelem.

Nebudeme se v této studii zabývat možnostmi použití atomových (vodíkových) zbraní ve strategickém měřítku, nýbrž zaměříme se přímo jen na potřeby taktické a operační, jak se projevují v problematice boje armády (a zčásti i frontu).

Až dosud bylo vždy snahou každého velitele při přípravě nebo vedení útočné operace získat na zvoleném směru převahu sil a prostředků, při

¹⁾ Kdekoli se tento výraz vyskytuje v článku, jsou tím míněny atomové výbušné zbraně.

čemuž pojem zvoleného směru byl vymezen poměrně úzkým pruhem terénu nebo omezeným prostorem. Poměr sil 1 : 1 v živé síle a bojové technice byl pro útočnou akci považován za situaci, která nedává naději na úspěch.

Možnost použít atomových zbraní však tyto názory podstatně mění. Je možné uvažovat např. v útoku divise na divisi s reálnou možností na rychlý úspěch u té strany, která bude mít k dispozici 2 až 3 atomové zbraně a dovede jich účelně a v pravý čas použít.

Zatím až dosud bylo snahou vojsk v útoku provést obchvat nebo obejít a nést čelní útok na hlavní uskupení nepřátelských sil a prostředků. Bylo vždy hledáno slabé místo v bojové sestavě nepřítele, byla hledána možnost odvést jeho zálohy na klamný směr útoku. Ničení živé síly a vyřazování jeho bojové techniky bylo prováděno především v obklíčení.

Atomové zbraně tyto dosavadní názory, podmínky a způsoby zásadně, takřka diametrálně mění.

Útok za použití atomových zbraní bude nejčastěji veden čelním úderem, zálohy v hloubce budou ničeny atomovými údery. Atomové údery tak budou vedeny přímo na nejsilnější a nejdůležitější uskupení nepřítele. Tím bude zlomena hlavní síla. Zbytky sil, schopné odporu a manévru, bude ničit palba dělostřelectva a letectva a útoky tanků a pěchoty.

Aby nepřítel svými aktivními protipatřeními nemohl ničit naše síly a prostředky, musí být naše síly účelně rozptýleny do šířky i hloubky bojiště. Z této rozptýlené sestavy však musí mít vojska možnost rychle soustředit potřebné síly a bojovou techniku k vytvoření úderných uskupení a provedení úderů k využití účinků atomových úderů. Vojska musí být umístěna v dopravních prostředcích nebo v bojové technice, schopných podstatně zeslabovat účinky radioaktivního záření při překonávání prostorů atomových úderů nebo radioaktivních stop.

Proto je snaha organisovat útočnou operaci na větší šířce fronty, aby nebylo snadné soustředit údery mnoha prostředků na útočící sestavu armády. Je nutno si uvědomit, že například střední raketové skupení může v krajním případě provést na sestavu armády současné soustředění 16 atomových úderů HONEST JOHN (15,20 nebo 75 KT) a 2 atomové údery CORPORAL (75 nebo 100 KT). V průběhu dvou hodin může být palbou tohoto skupení úplně zničeno jádro armády.

Bylo by proto třeba, aby při počítání těch mnoha variant poměru sil byl brán v úvahu i možný účinek atomových úderů. Z naší strany to podle plánu a situace může být vyčísleno dosti přesně a může být vyjádřen poměr sil po provedených úderech, např. v taktické hloubce. Zatím se účinek atomových úderů do poměru sil nezapočítává, a to podle mého názoru silně zkresluje celkový obraz podkladu pro rozhodnutí.

Na podkladě zámyslu operace je nutno provést rozbor situace a úkolů a podle výsledků tohoto rozboru stanovit na stupni frontu:

- potřebu atomových prostředků podle druhu, ráže a počtu jednotek v kusech a kilotunách,
- jaké druhy, ráže a v jakém počtu kusů a kilotun budou atomové prostředky přiděleny armádám,
- jaké prostředky (druh, ráže, kusy, účinnost) si ponechá ke své dispozici front k plnění úkolů ve prospěch armád frontovými prostředky podle období operace,

- jaké prostředky si ponechá front k vedení boje s hlubokými zálohami a jinými cíli v hloubce sestavy nepřítele a jeho území,
- jakou zálohu prostředků si ponechá front pro jednotlivá období operace.

Na stupni armáda:

- poměr použití přidělených atomových prostředků v jednotlivých obdobích operace, a to podle druhu, ráže a počtu jednak v kusech, jednak v kilotunách (celkové účinnosti),
 - vyčlenění zálohy.
- Na stupni armáda (může to stanovit i front) může být rozhodnuto:
- kolik a jakých atomových zbraní bude použito na zmaření protipřípravy,
 - kolik a jakých atomových zbraní bude použito na přípravu zteče na bližší a další hloubku sestavy nepřítele,
 - kolik a jakých atomových zbraní může být použito v průběhu útočné operace do splnění BÚ (boj o druhé pásmo, zasazení druhých sledů, boj o řeku z chodu, ničení obklíčeného nepřítele atd.),
 - kolik a jakých atomových zbraní může být použito v další části útočné operace do splnění DÚ,
 - kolik a jaké atomové zbraně mají zůstat v záloze a kdy a za jakých podmínek může jich být použito.

Je třeba si uvědomit, že pro plán použití atomových zbraní a pro průběh útočné operace za konkrétních podmínek bude velmi důležité, aby na stupni front (někdy i na stupni armáda) byl co nejodpovědněji stanoven poměr druhu atomových zbraní (AG, ANS, AŘS, AP) a se stejnou odpovědností aby v jednotlivých družích byly stanoveny počty a ráže.

Pokusil jsem se podle svých dosavadních zkušeností stanovit druhy, ráž a počty atomových zbraní v optimálním počtu pro útočnou operaci armády. Tyto počty uvádí následující tabulka na str. 19

V tabulce jsou uvedeny počty, které přesahují normální kalkulaci přídelu atomových zbraní zhruba o 30 až 50 %. Také v celkové účinnosti je uvedený počet hodně vysoký. Uvedené počty atomových zbraní by dovolily veliteli armády provádět ničení nepřítele v širokých rozměrech a to by zaručilo rychlé pronikání armády do hloubky nepřátelské sestavy. Počty atomových zbraní v tabulce odpovídají potřebám armády o 6 až 8 divisích na směru hlavního úderu frontu, v jejímž pásmu má být zasazena armáda druhého sledu frontu.

Další úvahy této práce ukáží, že je nutné mít v armádě k dispozici různé druhy i ráže atomových zbraní a různé možnosti dopravy těchto zbraní na cíl, aby mohla být plněna nejen podmínka ekonomičnosti použití těchto zbraní, ale aby také mohl být volen prostředek nejlépe nebo nejvýhodněji odpovídající dané bojové situaci, časovým požadavkům a možnostem dostřelu i manévru atomových prostředků.

Bude proto jistě velmi závažné rozhodnutí na stupni front, aby podřízené armády dostaly (nebo měly možnost si vyžádat) atomové zbraně v družích, počtech i rážích tak, aby podle možnosti frontu co nejlépe umožnily plnit daný úkol s přihlédnutím na všechny podmínky umožňující nejvýhodnější využití.

	AG				ANS	AŘS			AP					Cel- kem
	2	5	8	15	20	30	40	8	15	30	75	150		
1. Zmaření protipřípravy: Atomová děla, baterie HONEST JOHN CORPORAL	2 1	1 2				1		1 1	1				10	
2. Příprava zteče: 1. postavení 2. postavení 3. postavení sborové zálohy baterie, VS, prostř. A operační zálohy	3 2	3 1	2 1	1 	 1 1	 1	 1	 1 1	 1	 1	 1	 1	21	
3. Boj do dosažení BÚ 2. pásmo, protizteč protiúder prostředky A boj o řeku	 1	 1 1	1 	 	1 1 1	 	 	1 1 1	 1	 	 	 	12	
4. Boj do dosažení DÚ	1	1	1		1	1		1	1	1			8	
Celkem kusů	10	9	5	1	6	3	1	7	6	2	1		51	
Celková účinnost v KT	20	45	40	15	120	90	40	56	90	60	70		646	
Poměr druhů	25				6	4		16						
Z toho z prostředků frontu						4		2						

Důstojníci štábů, kteří plánují, navrhuji a řídí použití atomových zbraní musí proto ve své práci vycházet z těchto podkladů:

- ze zámyslu operace,
- z přidělených zbraní a prostředků,
- z nařízení velitele frontu a jeho odborných náčelníků o činnosti frontu
- z dokonalé znalosti všech podmínek používání atomových zbraní všech druhů a ráží,
- ze směrnic (pokynů) velitele armády o použití atomových zbraní v průběhu operace,
- z rozboru nepřátelské sestavy, způsobů a možností jeho vedení boje,
- z rozboru terénu v prostoru nepřítele,
- z rozboru povětrnostních podmínek.

Plán použití zbraní hromadného ničení (atomových zbraní) obsahuje především základní rozdělení přidělených atomových zbraní na jednotlivá období operace a podrobněji je zpracováno použití atomových zbraní do splnění bližšího úkolu operace.

Plánování použití atomových zbraní je jednou z nejodpovědnějších věcí v přípravě operace. Proto se k němu nemůže přistupovat bez důkladného prostudování situace nepřítele v taktické i operační hloubce.

Použití atomových zbraní je plánováno na zjištěné cíle nebo i na prostory možných, po případě předpokládaných cílů. Tím narůstá možný počet variant a na plánu se objevuje řada plánovaných epicenter, na něž jsou počítány prvky, ale jímž schází to hlavní — cíl.

Tento způsob plánování má své úskalí, a to v tom, že v čas potřeby uskutečnit úder jsou plánovači ovlivňováni polohou připraveného epicentra a méně pozornosti věnují poloze a rozměrům skutečného cíle. Tímto způsobem je narušována ekonomičnost použití atomových zbraní a značně je utupována snaha i nutnost důkladného prověření cíle před atomovým úderem. Jde tu zejména o pochyblivé cíle.

II

Při určování přímých podmínek provedení atomového úderu je třeba brát v úvahu a hodnotit všechny podmínky, které nějakým (byť i podružným) způsobem budou mít vliv na použití, provedení nebo účinek. Je třeba řešit široký komplex otázek vztahujících se jak k technickým vlastnostem zbraní a prostředků, tak k charakteru cíle a ke konkrétní situaci terénní, povětrnostní a bojové.

Jde v podstatě o rozbor vzájemného zhodnocení a vyhodnocení těchto otázek:

1. Rozbor a vyhodnocení cíle nebo cílů.
2. Znalost současné situace vlastních vojsk (pozemních i leteckých), zvláště atomových prostředků a jejich současných možností.
3. Rozbor terénu v prostoru cíle.
4. Rozbor počasí v prostoru cíle (viditelnost, směr větru, vlhkost půdy).
5. Vyhodnocení požadavků omezujících použití nebo účinnost atomového úderu.
6. Otázky organizace a rozsahu součinnosti uvnitř štábu armády vzhledem k potřebám nebo bezpečnosti druhů vojsk, nařízeným omezením apod.
7. Rozbor podmínek provedení úderu vzhledem k další činnosti vlastních vojsk a vzhledem k možné činnosti nepřítele.
8. Určení bezpečnostního pásma.
9. Určení času úderu vzhledem k cíli.
10. Otázky kombinace úderů.
11. Vyřešení otázky upřesňujícího průzkumu.
12. Určení prostředku k provedení atomového úderu.
13. Určení epicentra.
14. Určení ráže atomových zbraní.
15. Určení druhu a výšky výbuchu.

Rozvedeme si krátce některé z uvedených bodů:

Nepovažuji za nutné zvláště zdůrazňovat nutnost bezpečného ovládnutí takticko-technických dat a podmínek použití vlastních atomových zbraní a prostředků, zejména pak časových podmínek provedení úderů u různých prostředků (děl, minometů, těžkých raketometů, odpalovacích zařízení, řízených střel, letectva), neboť bez těchto znalostí není možné plánovat.

1. Rozbor a vyhodnocení cíle

Důležitost řízení činnosti průzkumných orgánů a prostředků, jakož i vyhodnocení výsledků průzkumu značně vzrůstá. Má-li průzkum dodat potřebné a úplné podklady pro účelné využití atomových zbraní, musí odpovědět na tyto otázky:

- druh a cíle: živá síla,
 - palebné prostředky (baterie, odpalovací zařízení apod.),
 - bojová technika lehká nebo těžká,
 - jiná zařízení nebo cíle,
 - krytý — nekrytý a hodnota krytu,
 - pohyblivé cíle, doba potřebná k opuštění prostoru (přesunu, rozptýlení, atomový úder),
 - pevný cíl, nepohyblivý,
 - cíl bodový — shluk cílů, tvar a rozměry,
 - cíl plošný, tvar a rozměry, jádro cíle,
- doba, kdy je nutno cíl napadnout,
- tvar terénu a jeho vliv na možnost zásahu celého cíle a pravděpodobnost zničení,
- poloha cíle a přesnost určení polohy,
- nebezpečnost cíle,
- u pohyblivých cílů poloha čela proudu, složení proudu, délku proudu, směr, rychlost,
- činnost cíle v době zjištění,
- nejdůležitější nebo nejcitlivější prostory cíle,
- čas zjištění cíle,
- návrh na kombinovaný úder,
- počasí v prostoru cíle (viditelnost, směr větru, suchý terén, vlhká půda),
- jak cíl využívá přirozených krytů (les, terénní zářezy apod.),
- při větším počtu cílů stanovit pořadí nebezpečnosti a pořadí, v jakém by bylo třeba cíle ničit, nebo na které cíle se plně zaměřit, a ostatní přenechat jiným druhům zbraní.

2. Znalost současné situace vlastních vojsk, zvláště atomových prostředků a jejich současných možností

Znalost těchto činitelů a srovnání s nutným časem provedení úderu bude mít vliv na výběr atomového prostředku k provedení požadovaného úderu. Jde tu především o provedení podrobné časové kalkulace, kdy může být požadovaný úder tím nebo oním atomovým prostředkem proveden.

Do tohoto času je třeba počítat:

- kolik času potřebuje ten nebo onen atomový prostředek k dosažení pohotovosti k palbě, zvláště jsou-li na přesunu,
- kolik času je třeba k výpočtu prvků pro střelbu,
- kolik času je třeba k dodání atomových zbraní do palebných postavení, k odpalovacím rampám nebo na letiště,
- kolik času je třeba k dokompletaci,
- kolik času potřebuje letec k proniknutí nad daný cíl.

Při srovnání časových možností jednotlivých atomových prostředků pak je možno zjistit, který prostředek je v dané době z hlediska časové poho-

tovosti nejvýhodnější nebo odpovídá danému požadavku. Tento prostředek pak může být navržen veliteli.

Zároveň je nutno v této souvislosti a s vyhodnocením současné bojové situace uvažovat o nutnosti nebo vhodnosti přemístění atomových prostředků.

Znalost současné situace vlastních vojsk, zejména prvních sledů a jejich dalších úkolů, je podkladem pro stanovení bezpečnostního pásma a vlivu velikosti bezpečnostního pásma na volbu atomového prostředku a ráže zbraně.

Znalost současné situace letectva a jeho bojových úkolů je nutná ke sladění činnosti letectva s atomovými údery časově i prostorově. Letectvo musí být včas upozorněno na prostor provedení úderu.

3. Rozbor terénu v prostoru cíle

Je třeba získat zprávy od průzkumu nebo podrobným studiem mapy (měřítko 1 : 25 000, nejvýše 1 : 50 000 — vylučují při tom možnost studia terénu z mapy 1 : 100 000 nebo dokonce 200 000, jak se to dosud ve štábech děl) o rázu terénu v prostoru cíle nebo v prostoru připravovaného úderu.

Je třeba podrobně prostudovat tyto otázky:

- členitost terénu v prostoru cíle nebo úderu, a tuto otázku je třeba řešit z hlediska možností využití členitosti terénu cílem k omezení rozsahu účinku úderu,
- tvar vyvýšenin a údolí (terénních zářezů) a jejich vliv na rozsah nebo usměrnění účinku,
- pokrytost terénu a vliv pokrytosti na rozsah účinku úderu,
- kvalita půdy v prostoru cíle nebo úderu a možný vliv na vznik radioaktivního mraku a tím vliv na intenzitu zamoření prostoru úderu nebo radioaktivní stopy (půda tvrdá, prašná, ornice nebo travnatá, suchá nebo vlhká apod.).
- konečně je třeba důkladně prostudovat polohu cíle vzhledem k terénu a terénní situaci,
- vliv členitosti a pokrytosti na směr přízemního větru.

Z důkladného rozboru terénu, pokrytosti a polohy cílů vyplývá mnoho drobných i zásadních poznatků, které mohou a někdy musí mít podstatný vliv na výběr atomových zbraní a určí podmínky použití. Poukáží jen na dvě důležité věci:

Cíl (soustředěná vojska) je ukryt v lese. Je tam živá síla i všechna bojová technika. Cíl můžeme napadnout jednou atomovou zbraní větší ráže nebo několika zbraněmi menší ráže. Les poněkud omezuje rozsah účinku tlakové vlny. Zároveň však požárem rozsah účinku může podstatně zvětšit, jsou-li podniknuta opatření, aby napadený cíl neměl možnost vyvést včas živou sílu a techniku zpod úderu. Tlaková vlna sice způsobí zátarasy v určitém okruhu od epicentra a z tohoto okruhu se pravděpodobně nepodaří vyvést bojovou techniku. Jde však o to, aby tento okruh byl co největší, nebo aby těchto okruhů bylo více, a tak byl cíl uzavřen do určitého prostoru, v němž pak požár může dokončit dílo zkázy.

Další důležitou věcí je možnost kombinovaného úderu na daný cíl. Shromážděná vojska se svou bojovou technikou jsou kryta v lese a zčásti mají připraveny kryty pro živou sílu i bojovou techniku. V některých případech by bylo výhodné nejprve prostor cíle napadnout v dostatečné míře

napalmem a poté, když nepřítel zahájil boj s požáry, tj. opustil kryty, provést atomový úder. Účinek by byl značně větší a doba neschopnosti jednotky k boji by se zvýšila.

Štábům je třeba dát pomůcku, usnadňující určení tvaru zasaženého prostoru atomovým úderem vzhledem k terénním tvarům a převýšení. Tyto otázky mají zejména ve štábu dělostřelectva mnohem větší význam, než se zatím uznává.

4. Rozbor počasí v prostoru cíle

Hlavní otázkou je směr a síla větru, viditelnost, po případě udání stupně sucha nebo vlhkosti půdy.

Směr a síla větru mají značný vliv na použití atomových zbraní, a to z několika důvodů:

- šíření požáru,
- směr radioaktivní stopy a její délka i intensita zamoření,
- doba zamoření.

Toho lze někdy s výhodou použít při pozemním výbuchu k rozšíření účinku atomového úderu nebo úderů. Jde tu zejména o tyto možnosti:

- využít směru větru, aby radioaktivní stopa zamořila prostor jiného útvaru nebo svazku, který není napaden,
- ztížit vyvedení jednotek zpod atomového úderu zamořením komunikací nebo uzavřením komunikací požárem,
- ztížit záchranné práce přehrazením vhodných cest příjezdu záchranným jednotkám,
- využitím směru větru a radioaktivní stopy k podélnému zamoření důležité komunikace,
- využít směru větru a radioaktivní stopy k zamoření terénu k ochraně boků, k zabránění manévru nepřítele do určitého prostoru apod.

A naopak vyhnout se všem možným následkům nevýhodných pro vlastní vojska, které vyplývají z nevýhodného směru větru a tím i z radioaktivní stopy a rozsahu požáru.

Pokud se týká zjištění stupně viditelnosti, záleží na něm rozsah účinku světelného záření a rozsah možnosti vzniku požárů. Tak je získán podklad k určení rozsahu účinku atomového úderu.

5. Vyhodnocení požadavků omezujících použití nebo účinek atomového úderu

Mnoho autorů ve svých pracích správně upozorňuje na to, že použití atomových zbraní za určitých podmínek nepovede ke zrychlení spádu boje, nýbrž může se stát i značnou brzdou postupu vojsk. Z tohoto hlediska je třeba zvážit všechny podrobnosti provedení atomových úderů na jednotlivé cíle a zejména vyhodnotit možné nebo pravděpodobné následky atomových úderů na možnost pohybu v prostorech těchto úderů.

Je třeba s ženisty probrat otázku průjezdnosti cest, možností objížděk, budování nových cest (třeba jen hrubou opravou terénu apod.), budou-li úderý vedeny na osady a města nebo na lesy.

Velitele je pak třeba informovat, o jakou časovou ztrátu může jít, nebude-li možno použít určitých komunikací a bude-li třeba provádět větší objížděky, nebo budou-li útočící vojska muset obcházet zamořené prostory nebo hořící části lesů a vesnic.

Další podmínky omezení mohou vyplynout právě z uvedených podmínek, kdy velitel nařídí nevyřadit určitou komunikaci z provozu. Jiným omezujícím požadavkem může být, aby při atomovém úderu nebyly zničeny některé důležité objekty (mosty, podniky atd.). Tyto podmínky pak značně ovlivní práci plánovacích orgánů, aby vzhledem k tomu navrhli takový prostředek a takové podmínky provedení úderu, aby byl zaručen potřebný rozsah účinku a splnil přitom všechny omezující podmínky. Jde tu hlavně o určení prostředku (rozptyl), ráže, zbraně, výšky výbuchu a polohy epicentra.

V této souvislosti bude třeba ještě zkoumat další zjev, a to účinek střetnutí dvou tlakových vln sousedních současných výbuchů atomových zbraní. Není mi známo, že by tento problém byl už někde teoreticky řešen. Musí však být brán v úvahu, neboť setkání dvou tlakových vln jistě bude působit jako ničivá síla, jejíž následky by měly být prozkoumány. Na velikost této síly bude mít vliv vzdálenost sousedních epicenter, současnost výbuchů, ráž zbraní a výška výbuchů. Může se stát, že se následků srážky dvou tlakových vln dá s výhodou použít k rozšíření účinku výbuchů.

6. Sladění atomového úderu s činností štábů druhů vojsk

V tomto směru je třeba velmi těsně spolupracovat se štábem dělostřelectva, ženijního vojska, chemického vojska, s letectvem a s podřízenými veliteli svazků.

Jinými slovy řečeno, je třeba

- sladit palebnou činnost dělostřelectva divisi a armády s atomovým úderem a organisovat nejlepší, nejrychlejší a pohotově využití těchto úderů (zřídka kdy budeme atomovým úderem chtít dosáhnout jen pasivního cíle),
- sladit s ženijním vojskem otázky komunikační, a to nejen na stupni armáda, ale (a to zejména) na stupni divisi prvního sledu, abychom atomovým úderem nezpůsobili zátarasy na komunikaci, s kterou počítá divise, aniž divise byla včas upozorněna na nutnost hledat objížděku,
- sladit s chemickým vojskem vzhledem k radioaktivnímu zamoření organisování nutných protiopatření jak na stupni armáda, tak u podřízených svazků,
- sladit provedení atomového úderu s činností letectva, upozornit je včas na vyklizení ohroženého prostoru a sladění jeho úderů na nepřitele otráveného atomovým úderem,
- včas je třeba v průběhu boje upozornit podřízené svazky na očekávaný výsledek úderu, aby podle toho organisovaly využití účinku ve své další bojové činnosti.

Je třeba upozornit všechny armádní prostředky (DPTZ, POZ, TZ apod.) na vyřazení komunikace a na nutnost objížděk na určené ose apod.,

- dále je třeba podrobně sladit činnost průzkumu na prověření účinku úderu, zjistit reakci nepřitele, jeho protiopatření, manévry záloh apod.

7. Rozbor podmínek provedení úderu vzhledem k další činnosti vlastních vojsk a vzhledem k další možné činnosti nepřitele

Plánování a podmínky provedení atomového úderu budou mít do značné míry vliv i na další činnost vlastních vojsk i možnosti nepřitele. Značným nedostatkem dosavadního plánování provedení atomových úderů v průběhu

boje je ta skutečnost, že atomové údery plánuje armáda a postup předsunutých odřadů nebo pluků prvních sledů řídí divise. Jde nyní o to, aby byla vždy včas provedena podrobná součinnost mezi armádou a divisi v tom případě, kdy armáda provádí atomový úder ve prospěch PO při útoku na pásmo sborových záloh, nebo na jiné pásmo (postavení) v hloubce, na řeku, při střetnutí s přicházejícími zálohami nepřítele atd.

Jde tu vcelku o vyhodnocení problému:

- vést útok PO tam, kam bude proveden atomový úder, nebo
- provést atomový úder tam, kam chce divise vést útok PO.

Nebývá vždycky těmto otázkám a jejich sladění na součinnosti věnováno tolik pozornosti, kolik si jí důležitost problému vyžaduje. A to ani v případech, kdy jde o věc plánovanou. Tím méně pozornosti je těmto otázkám věnováno, je-li třeba tyto problémy řešit v průběhu boje na základě bojové situace, která plánem nebyla nebo nemohla být předvídána.

A nejde tu jen o určení epicentra. Jde tu o bezpečnostní pásmo, usměrnění divise k potřebnému manévru, dělostřelectva divise k provedení potřebných paleb, k usměrnění divise na nové komunikace, upozornění na možná protiopatření nepřítele atd.

Bylo by to jen ku prospěchu věci, kdyby divise včas mohly svými požadavky a návrhy ovlivnit plánování použití atomových zbraní ve štábu armády. Dnes panuje ve štábu armády názor, že je možné nebo výhodné naplánotat na začátku operace řadu možných epicenter, aby mohly být připraveny prvky. V čas potřeby pak se vezme ten úder, který bude nejvýhodnější. Nevím, zda bude možné atomovým prostředkům nařídít provedení posunu epicentra např. 1 km západně, 500 m severně, jako je tomu u dělostřeleckých paleb, nebo bude třeba dát nové souřadnice cíle a popoť provést úplně znovu. Bez znalostí konkrétních podmínek cíle nelze plánovat ráž, výšku výbuchu, někdy ani druh prostředku apod.

Tu je také třeba si uvědomit, že právě v průběhu boje bude velmi nálehavé, ale i velmi obtížné provádět rozbor otázek neekonomičtějšího využití atomového úderu za daných podmínek. Při cvičeních se často objevuje snaha střilet atomovými zbraněmi po každém cíli, který je někým nahrán. Cíl nebývá prověřován a upřesňován, zjišťována současná nebezpečnost, není uvažováno o tom, že cíl o něco později (po přiblížení vlastní vojsk nebo nepřítele) bude v dostřelu dostatečného množství dělostřelectva apod.

Je nutné brát v úvahu i to, za jak dlouho vlastní vojska přijdou do prostoru atomového úderu, jaká tam bude možná radiace, jaký proto musí být volen výbuch, po případě jaká má být jeho výška a jaká opatření musí provést vlastní vojska nebo kterým prostorům se v boji musí vyhnout atp. Přitom je třeba vojskům oznámit nejen zamořené prostory a možnou úroveň radiace v nich, ale také prostory možných požárů a jejich pravděpodobný rozsah. A k tomu ještě vyhodnocení pravděpodobného stavu komunikací.

Přitom ovšem nesmíme zapomenout na to, že proti sobě máme protivníka, který i přes provedené údery a činnost našich vojsk a zbraní má značnou volnost manévru a tím i možnost čelit našim akcím. Jde zejména o to, aby nebyly zanedbány možnosti nepřítele v těch případech, kdy vlastní vojska mají možnost přijít do prostoru úderu až po určitém časovém odstupu (i několika hodin). Pak je třeba širší prostor v okolí úderu střežit,

pozorovat nepřítele, jeho opatření i manévry silami a po případě do tohoto prostoru a na jeho síly vést další doplňovací úderý tříštivou municí (leteckou, dors, RS) na zesílení a rozšíření účinků úderu. Síly nepřítele, zasazené atomovým úderem, musí být sledovány a nesmí jim být dána možnost konsolidace.

8. Určení bezpečnostní vzdálenosti

Pojem bezpečnostní vzdálenosti je zatím u nás chápán ve většině případů jen z hlediska možnosti přímé zranitelnosti vojsk tlakovou vlnou nebo světelným zářením. Méně je uvažováno o potřebě stanovení bezpečnostní vzdálenosti pro oslnění, které zejména v noci bude mít značný význam a může způsobit nucenou nečinnost vojáků (zvláště řidičů) na poměrně dlouhou dobu.

Je také třeba vždy vlastním vojskům dát na vědomí velikost bezpečnostní vzdálenosti čarou, kterou do provedení úderu nesmí překročit.

Sladit provedení atomového úderu s postupem vlastních vojsk (PO divisi) nebude pro štáb armády snadnou záležitostí. Tu bude třeba uvažovat o tom, kdo má řídit časové provedení připraveného úderu (velitel armády — velitel divise — velitel PO) nebo jakým způsobem zabezpečit nejtěsnější součinnost zainteresovaných velitelů, aby atomový úder časově i prostorově měl nejlepší účinek ve prospěch vojsk. Těmto otázkám při různých cvičeních nebývá věnována potřebná pozornost a nebývají propracovány do potřebných podrobností.

Co se týká výpočtu velikosti bezpečnostního pásma, je třeba postupovat tak, jak uvádí diskusní příspěvek ve VM čís. 2/58, str. 91. Zvýšenou pozornost při výpočtu bezpečnostní vzdálenosti bude třeba věnovat hodnotě chyby v určení polohy cíle, neboť tu často půjde o prvky dané letcem. A tu může snadno dojít i ke značné chybě, kterou není možno přehlížet.

V některých případech, vzhledem k naléhavosti nebo kritičnosti situace, bude třeba uvažovat o provedení atomového úderu na čelní sledy nepřítele, a to i za cenu menších ztrát vlastních jednotek (např. protiúder nepřítele apod.). V takových případech je nutno zvláště důkladně zvážit všechny následky a zdůvodnit veliteli podrobně nutnost nebo výhodu navrhovaného úderu, jeho účinků na nepřítele a rozsah možného účinku i na vlastní vojska a pravděpodobné ztráty živé síly nebo bojové techniky.

9. Určení času úderu vzhledem k cíli

Při provádění průlomu jde o určení časového sledu atomových úderů na taktickou i operační hloubku obrany nepřítele. Někdy bude možné provést atomové úderý v celé taktické hloubce ve stejnou dobu na začátku přípravy zteče nebo i na konci zteče. Jindy bude výhodné provést v průběhu přípravy zteče atomové úderý na 1. postavení a na divisi i sborové zálohy a na 2. postavení, popř. i na 3. postavení provést úderý ve vhodnou dobu po zahájení útoku (nejpozději na bezpečnostní vzdálenost vlastních čelních sledů). Vzhledem k zasazování PO divisi nebo i ke skutečnosti, že každá divise prvního sledu vede útok na samostatném směru, může dojít v rámci armády v provádění atomových úderů ke značným rozmanitostem, které jsou někdy nutné, aby nedocházelo k šablonovitosti. Je tu však třeba ve štábu armády vyřešit velmi důležitou otázku, a to souhrn činnosti letectva s postupně prováděnými atomovými úderý. Tak někdy nutnost nebo

výhoda letecké podpory boje jednotek omezí časově provádění atomových úderů.

V průběhu boje je otázka časového provedení atomového úderu závislá na druhu, rázu, pohyblivosti a nebezpečnosti daného cíle. Proto je tak důležitá, aby hlášení průzkumu bylo co nejúplnější, aby štáby mohly z povahy cíle správně otázku času úderu vyřešit a vzít ji v úvahu při rozboru dalších podmínek provedení atomového úderu (druh prostředků vzhledem k jejich pohotovosti atd.).

Zvláštní pozornost výpočtu určení času úderu je třeba věnovat při nutnosti nebo výhodnosti napadení pochodových proudů. Všeobecně je třeba říci, že pochodové proudy jsou velmi nerentabilní cíle pro atomové údery, jestliže nevyužijeme zvláštních možností nebo si výhodné podmínky pro napadení pochodového proudu nepřipravíme.

V některých člancích je uváděno, že úder má být veden na první sledy pochodových proudů, a to proto, že dojde k zatarasení cesty tak, že proud nemůže rychle projet a že v čele sestavy bývají velitelské orgány a maximum úderných prostředků. Někdy bude výhodné vyhledat na ose pochodu místo, kde po delší dobu není možné objet zátaras. Jakmile se k tomuto místu přiblíží čelo proudu, napadneme toto místo třeba letecky nebo tříštivými střelami řízenými nebo neřízenými s úkolem zatarasit cestu; nepříteli se nepodaří včas zastavit pochodující sledy, dojde k nahuštění vozidel a teprve do nastalého chaosu je možno s plným úspěchem provést atomový úder. I tyto otázky je třeba promyslet, připravit a hlásit veliteli.

10. Vyřešení otázek kombinace úderů

Při řešení otázky dosáhnout největšího možného účinku při hospodárném využití atomových zbraní je třeba správně vyhodnotit zranitelnost cíle vzhledem k jeho rozmístění, ženíjním úpravám terénu a využití terénních vlastností. A pak je třeba hledat způsob, jak dosáhnout větší zranitelnosti cíle tím, že ho předběžným opatřením donutíme opustit kryt, změnit rozmístění, opustit terén pro něho výhodný nebo ho donutíme k činnosti, při níž napadení bude mít větší účinnost.

Donutit nepřítele k činnosti, k opuštění výhodných prostorů apod. můžeme jen bojovou činností, tj. napadením vhodnými prostředky výbušnými, zápalnými, chemickými i radioaktivními.

A právě promyšlení těchto otázek a navržení vhodného řešení patří také do souboru otázek, které musí zvláštní skupina operačního oddělení nebo štáb velitele dělostřelectva řešit. Sem patří také řešení otázek, jak donutit nepřítele nebo ho vylákat k soustředění sil (a to jak v měřítku taktickém, tak i operačním) a soustředěné síly pak máme lepší možnost ničit.

11. Vyřešení otázek upřesňujícího průzkumu

Poslední cvičení ukázala, že otázka upřesnění zpráv o cílech vhodných pro atomové napadení není věnována dostatečná pozornost, takže se stává, že atomové údery nejsou provedeny včas, a proto nezasáhnou cíl, nebo jsou prováděny jen na podkladě neúplných a neupřesněných zpráv, takže nejsou vedeny na jádro cíle. Pak účinky nejsou zdaleka úměrné nejen možnosti ráže atomové zbraně, ale ani nákladnosti výroby této zbraně. Neúplná nebo nepřesná práce průzkumu je hlavní příčinou neekonomického využití atomového úderu.

Bude proto nutné pravidelně organisovat prověření cíle před provede-

ním atomového úderu, a to zejména tenkrát, půjde-li o cíl zjištěný vizuálním pozorováním letce nebo i průzkumné skupiny.

K tomu je ještě třeba poznamenat, že se toto prověření cíle nemůže týkat jen prostého prověření polohy cíle, nýbrž je třeba, aby znovu byla zjištěna velikost a druh cíle, jeho činnost a další potřebné podrobnosti. Když průzkumné oddělení armády (i dělostřelecké) bude tento úkol dávat letci, musí zdůraznit, že jde o prověření cíle pro atomový úder, aby do letounu byl dán pozorovatel, zkušební důstojník s rozhledem a odbornými znalostmi pro plnění tohoto obtížného a odpovědného úkolu.

Tuto otázku nemůže řešit jen velitel leteckého pluku sám bez znalostí konkrétních potřeb a odpovědnosti za splnění úkolu.

Na bezpodmínečném prověření cíle před provedením atomového úderu musí mít zájem zvláštní skupina operačního oddělení i štáb velitele dělostřelectva zejména při provádění plánovaných atomových úderů, aby tyto údery nešly do prázdna, předčasně nebo pozdě. Právě u těchto plánovaných úderů se může nejvíc projevit formální stránka k plnění úkolů, neboť rozplánování epicenter atomových úderů se provádí bez konkrétních podkladů, tj. bez znalosti cíle. Není-li pak včas prováděn upřesňující průzkum a vyhodnocení zprávy, je jasné, že o ekonomice využití atomových zbraní nebude možno mluvit a mnohokrát se stane, že účinnosti zbraní bude využito s pochybeným úspěchem. Jde tu jen o to, aby byla co nejvíce snížena závislost úderů na plánu, ale aby plně odpovídala skutečné situaci, druhu, rázu a poloze cílů.

12. Určení prostředku k provedení atomového úderu

Známe-li cíl a podmínky jeho napadení, můžeme přistoupit k určení nejvýhodnějšího prostředku k provedení úderu, tj. prostředku k dopravě atomových zbraní na cíl.

Při této práci je třeba vycházet z těchto faktorů:

- jaké prostředky máme k dispozici (dělo, minomet, těžký raketomet, odpalovací zařízení řízených střel, letoun),
- jaké druhy a ráže atomových zbraní máme k dispozici (AG, ANS, AŘS a AP),
- vzdálenost cíle,
- nutná přesnost zásahu (bodové cíle nebo cíle omezených rozměrů),
- bojová situace a z ní vyplývající podmínky bezpečnostní vzdálenosti, po případě některá omezení,
- rychlost zásahu a pohotovost prostředku,
- denní doba,
- úder plánovaný — neplánovaný,
- povětrnostní podmínky,
- protiletadlová obrana v prostoru cíle,
- terénní podmínky v okolí cíle a
- čas pro přípravu a provedení úderu.

Z těchto faktorů si všimneme blíže jen některých, jejichž řešení si vyžádá zvláštní znalosti nebo pozornosti.

Zatím působí největší potíže stanovení potřebné přesnosti jednotlivého atomového prostředku, neboť hodnoty rozptylu, které jsou zpracovány v některých pracích, jsou hodnoty zvolené nebo odhadnuté, a mohou se tedy i značně různit. Je však velmi důležité znát hodnoty rozptylu, neboť nepřesnost vyplývající z rozptylu musí být eliminována zvětšeným účinkem

atomových zbraní, a to má opět nepříznivý vliv na ekonomičnost využití úderu. V tomto směru bude třeba všechny pomůcky pro určování hodnoty rozptylu sjednotit, aby vševojskový štáb i dělostřelectvo měly ke své práci jednotný podklad.

Druhým závažným faktorem jsou normy pohotovosti atomových prostředků. Jde tu také o jednotnost názorů v časových otázkách laborace atomové munice jak pro prostředky dělostřelecké, tak letecké. A dále je třeba v celé armádě sjednotit názory na možné rozložení atomových zbraní na bojišti počínaje frontovými laboračními středisky a konče sklady u prostředků. Tu jde o vydání prostorových norem, aby z nich mohly být odvozovány konkrétní časové podmínky dodání atomových zbraní k prostředku.

V této věci zatím panují největší nejasnosti a rozdíly, a to značně brzdí a znehodnocuje práci štábů.

Také otázky dosažení pohotovosti prostředku po přemístění nejsou dosud ujasněny a nejsou stanoveny hodnověrné (byť i cvičné) normy.

Proto se velmi často nemohou v jednom větším štábu dohodnout příslušníci operačního oddělení se štábem dělostřelectva a s letectvem a hodnota návrhu na použití atomových zbraní a prostředků není valná.

Mezi znalosti takticko-technických dat patří především znalost časových norem přípravy atomových zbraní k provedení úderu. Protože příprava AG, ANS a jistě i ostatních (čítajíc v to AP) vyžaduje poměrně dlouhé doby, je třeba časovou kalkulaci provést vždy pro různé druhy atomových zbraní a prostředků, aby se velitel mohl rozhodnout vzhledem k potřebám bojové situace a naléhavosti úderu, k ekonomičnosti i celkovým časovým možnostem.

Aby se operativnost v použití atomových zbraní zvýšila co nejvíce, náleží mezi důležité povinnosti orgánů, kteří plánují a připravují použití atomových úderů, dbát o to, aby laborační střediska včas připravila atomové zbraně podle přidělených druhů a ráží a aby atomové prostředky měly poblíž palebných postavení, odpalovacích ramp nebo letišť, vždy v pohotovosti vhodné ráž zbraně nebo aby včas vyslaly své vrtulníky pro tyto zbraně. Tak se dá značně zkrátit doba potřebná k provedení úderu a zvýšit operativnost i pohotovost atomových prostředků (aspoň za současných názorů na organizaci přípravy atomové munice).

S tím souvisí i další důležitá věc, a to určení času, kdy v závislosti na situaci atomových prostředků a technických možnostech může být proveden úder.

Tato doba je závislá

- a) na době potřebné ke zpracování a vyhodnocení zprávy průzkumu, který cíl zjistil,
- b) na době potřebné ve štábu ke zpracování návrhu na použití atomových zbraní a prostředků a rozhodnutí velitele,
- c) na době potřebné k předání a převzetí palebného rozkazu nebo rozkazu letci k provedení úderu,
- d) na době potřebné k přípravě zbraně a prostředku k provedení úderu,
- e) při použití letce je třeba brát v úvahu dobu letu, stejně tak jako u řízených střel, jestliže odpalovací základny jsou již dosti daleko od prostoru běžných cílů,
- f) někdy bude třeba počítat i s dobou nutnou k prověření cíle.

Z toho, co je tu uvedeno, je jasně zřejmé, že navrhnout veliteli čas, kdy může být úder uskutečněn, není jednoduché. Vyřešení těchto otázek je jednou z nejobtížnějších a nejodpovědnějších prací štábních pracovníků a vyžaduje nejen bezpečné ovládnutí řady takticko-technických dat, mít k dispozici potřebné štábní pomůcky, ale předpokládá i všestranně odborně připravené a schopné důstojníky štábu, pohotové k rychlé, vysoce organizované práci. Vždyť do této práce musí být zapojeno průzkumné oddělení, štáb velitele dělostřelectva, letecký štáb a popřípadě i ženíjní a chemické vojsko.

13. Určení epicentra

Určit polohu epicentra k provedení atomového úderu je velmi odpovědná práce, na které přímo závisí hodnota provedeného úderu, tj. rozsah účinku na cíl nebo na skupinu malých cílů apod.

Je tu třeba spolu s průzkumným oddělením určit jádro cíle, to jest jeho nejcitlivější, nejvhodnější nebo nejnebezpečnější část, na kterou je třeba udeřit.

Dále má na určení polohy epicentra vliv

- účinek, jakého chceme u jednotlivých částí cílů dosáhnout vzhledem k ráži zbraně a k jiným podmínkám použití atomové zbraně,
- bezpečnostní vzdálenost,
- terénní tvary a pokrytost terénu,
- rozmístění cíle (cílů) vzhledem k terénním tvarům,
- různá omezení účinku, stanovená velitelem nebo vynucená situací,
- výsledek prověření cíle, provedeného před úderem.

Některé otázky určení epicentra jsou řešeny v učebních pomůckách VTA a ve zpravodajském materiálu, na nějž odkazují.

14. Určení ráže atomových zbraní

Určení ráže použitých zbraní ovlivní:

- které ráže jsou k dispozici,
- druh cíle a jeho velikost,
- ráz cíle a jeho odolnost,
- hodnota rozptylu na dálku cíle,
- terénní podmínky,
- účinek, kterého chceme dosáhnout vzhledem k nebezpečnosti nebo jiné hodnotě cíle,
- rozbor ekonomických podmínek využití atomového úderu,
- někdy budeme větším účinkem vylučovat i chyby v určení polohy cíle.

15. Určení druhu výbuchu, popřípadě i výšky výbuchu

Dosud málo prací se zabývá vyhodnocením vhodnosti pozemního nebo nebo podzemního výbuchu k dosažení určitých výsledků. Největšího účinku dosáhneme při vzdušném výbuchu a mimo to vzdušný výbuch zanechá poměrně slabě zamořený terén radioaktivními částicemi až už v prostoru epicentra, tak i ve stopě, takže se výborně hodí zejména v útočných akcích.

Nelze však přehlížet nebo nedoceňovat ani ostatní druhy výbuchů, a to jak pozemní (nebo nízký vzdušný), tak i podzemní. I když rozsah účinku je někdy menší, hodnota zamoření okolního terénu i stopy silně radioaktivními částicemi může dát při vhodném uplatnění velmi dobré výsledky. Zejména jejich obranná hodnota je velká, takže lze získat nejen okamžité

výsledky, ale i získat čas nebo zamezit přístup do určitého prostoru po delší dobu.

I v tomto směru je třeba důkladného rozboru situace, možností nepřítele, terénu a počasí, abychom získali podklady pro nejvhodnější návrh veliteli na použití atomového úderu s maximálním využitím sekundárních účinků.

Jde tu zejména o ochranu boků, blokování našich pasivních prostorů, donutit nepřítele k vyklizení prostorů pro něho vhodných (prostory soustředění ap.), znemožnit mu použití komunikací a určitých prostorů, zesílit hodnotu přírodních překážek (vodní toky, lesní masivy apod.). A všech těchto možností využít vhodným způsobem a v pravý čas ve prospěch vlastních jednotek nebo k usnadnění splnění úkolu.

Ovšem to je jen jedna stránka věci. Je třeba počítat i s tím, že za naší útočné operace bude mít nepřítel možnost stejným způsobem bojovat proti nám. Na tuto možnost je třeba se včas připravit. Je třeba podrobně prostudovat nepřátelské možnosti zvláště tehdy, jestliže vítr bude mít pro něho vhodný směr. Bude jen výhodné, jestliže se operační oddělení připraví na tyto nepřátelské možnosti uzavření průchodnosti soutěsek nebo komunikací silným radioaktivním zamořením terénu. Je třeba se také připravit na to, že radioaktivních zátarasů a stop může být využito nepřítelem ke kanalisování postupu našich vojsk do určitého prostoru. Tak nás může nepřítel nutit k nahuštění vojsk do určitého prostoru a pak je účinně napadnout. A proti těmto možnostem je třeba se bránit především tím, že si je uvědomíme.

Také otázka výšky vzdušného výbuchu potřebuje lepší a úplnější teoretický rozbor a rozpracování, jakož i přípravu vhodných pomůcek k stanovení nejvýhodnější výšky.

Na stanovení výšky vzdušného výbuchu mají vliv

- ráž,
- rozsah ničivého účinku, kterého chceme dosáhnout na těžkou bojovou techniku, zemní práce, stavby apod.,
- rozsah ničivého účinku, kterého chceme dosáhnout na lehkou bojovou techniku (auta, letadla), rozsah lesních polomů a zátarasů,
- rozsah umlčení živé síly,
- otázky vlivu konfigurace a pokrytosti terénu na tvar zasaženého prostoru,
- jakého stupně radioaktivního zamoření chceme dosáhnout (intenzita, rozsah v místě výbuchu a ve stopě),
- otázky světelného záření,
- otázky oslnění ve dne i za noci,
- bezpečnostní podmínky,
- otázky požáru,
- otázky omezení účinku.

III

Jaké pomůcky je třeba štábům dodat, aby plánování použití atomových úderů bylo usnadněno a zrychleno?

Zatím co vševojskovému štábu někdy stačí např. rozdělit ráže atomových zbraní na malé, střední a velké a určit pro zakreslování účinků tři poloměry, naprosto to nemůže stačit pro štáb dělostřelectva, kde velmi

záleží na co možná přesném zakreslení účinku každé ráže a druhu výbuchu, neboť to je pak základ pro výpočet potřeby hlavní na splnění doplňkových úkolů.

Pro účely dělostřeleckého štábu by nejlépe vyhovovala pomůcka, která by v sobě shrnovala co nejvíce potřebných a přesných údajů s možností vynášení těchto hodnot do map různých měřítek. V příloze uvádím příklad pomůcky, jak by mohla být zpracována.

Je to pomůcka pro 20 KT ANS s optimální výškou výbuchu. Uvádí přibližné údaje pro 11 druhů cílů ve volném terénu a v lese.

Jednotlivé rozsahy účinků (tlakovou vlnou, světelným zářením nebo radioaktivním zářením) jsou udány takto:

1. Rozsah 50% zničení např. živé síly kryté dává hodnotu 100 % umlčení této síly.
2. Rozsah 35% zničené živé síly kryté se rovná hodnotě dělostřelecké palby v dělostřelecké přípravě zteče. Je třeba, aby právě tento rozsah dělostřelectvo znalo, aby na hranici tohoto rozsahu mohlo navázat stejně hodnotným systémem plánovaných dělostřeleckých paleb.
3. Rozsah 25 % zničení živé síly nekryté přinese jistě dostatečný účinek hmotný i morální k tomu, aby zničení tohoto cíle mohlo být dokončeno činností pěchoty, tanků a dělostřelectva. Přitom je jasné, že tento rozsah způsobí i cíli v hloubce takové škody, že zasažený cíl delší dobu nebude schopen ani akce, ani manévru.
4. Hodnota 15% zničené živé síly nekryté může být dostačující při napadení pochodových proudů, rozčleňujících se tvarů, jednotek zaujímajících obranu na řece nebo na nevybudované čáře apod.
5. Dále je tu uvedena hodnota pro výpočet bezpečnostní vzdálenosti.
6. a 7. Hodnoty oslnění za dne i za noci.

Bude-li tato pomůcka vypracována pro všech 11 druhů uvedených cílů, přinese značné usnadnění práce. Při tom každou vyčtenou hodnotu rozsahu účinku je možno kružítkem odpíchnout na potřebném měřítku a vynést ihned do mapy.

Takto nějak zpracované pomůcky pro jednotlivé ráže atomových zbraní, pro různé výšky výbuchů na odolném materiálu, spojené třeba do jedné pomůcky (knihy), zabezpečí dobrou práci štábů.

- K této pomůcce je třeba dát štábům další vhodné pomůcky pro určení
- výšky výbuchu,
 - rozsahu a intenzity zamoření i tvaru a rozměrů stopy,
 - tvaru ničivého účinku vzhledem k převýšení a konfiguraci terénu.

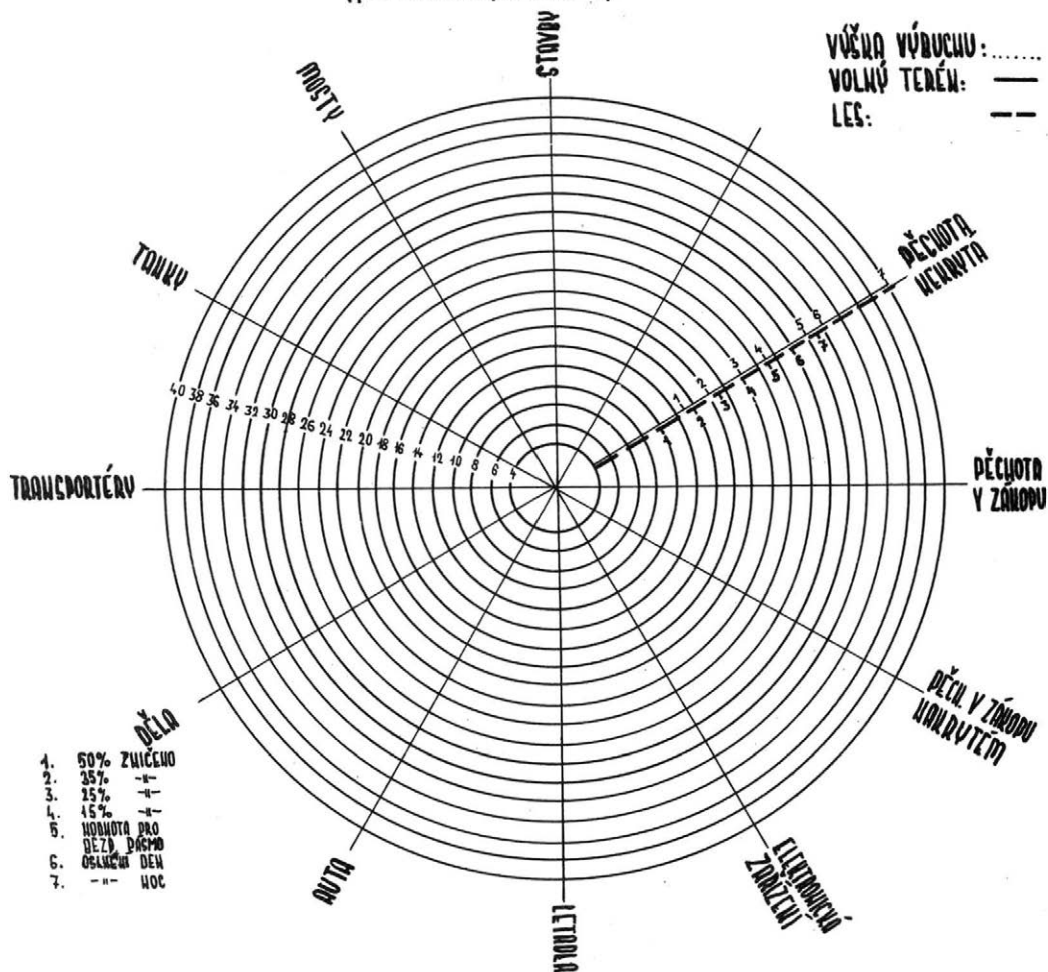
IV

Jak by měl zhruba vypadat správný a úplný návrh štábu na použití atomových zbraní v průběhu boje?

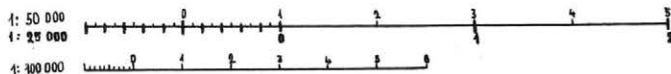
1. Popis cíle, ráz, odolnost, nebezpečnost, rozmístění v terénu a vliv terénu a pokrytosti na ochranu cíle. Vliv počasí.
2. Potřebný rozsah účinku atomových zbraní na zničení, umlčení nebo znehodnocení cíle.
3. Druh a ráž vhodných atomových zbraní, druh a výška výbuchu.
4. Navržení atomového prostředku k dopravení zbraně na cíl — podmínky pohotovosti.

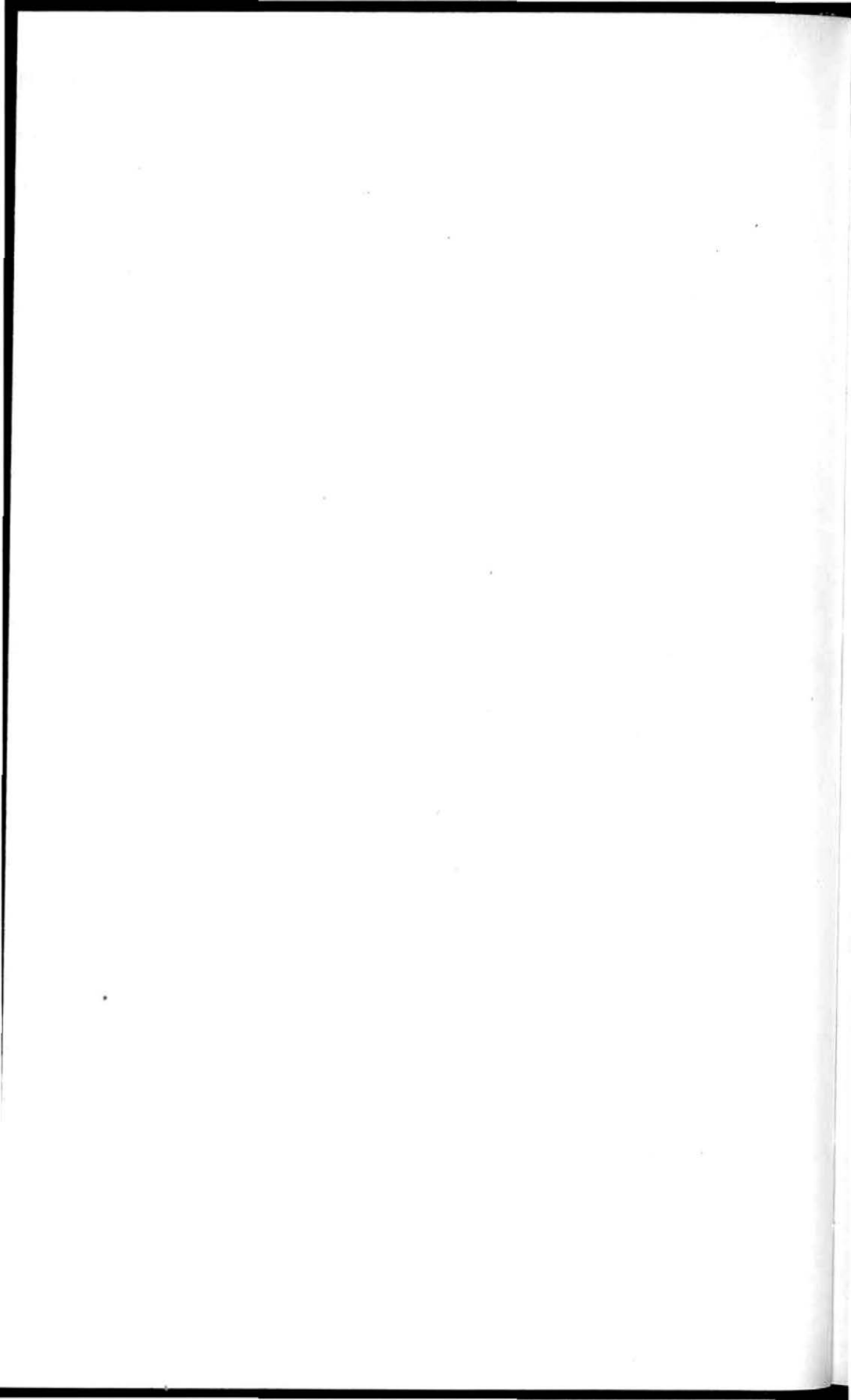
GRAFIKON PRO ZJIŠŤOVÁNÍ ÚČINKŮ TLAKOVÉ VLNY

(pro atom. náplň KT)

1. 50% ZNIČENO
2. 35% —
3. 15% —
4. 15% —
5. HODNOTA PRO
6. DĚLA PŘÍPAD
7. OSLOVENÍ DEN
8. — " —
9. HOC

5. Navržení epicentra, bezpečnostní pásmo a podmínky omezení použití atomových zbraní.

6. Čas, kdy je nutno úder provést. Jde-li o několik úderů, jejich sled a důvody.

7. Kdy je nutno vydat rozkaz k přípravě úderu.

8. Výhodnost samostatného atomového nebo kombinovaného úderu.

9. Očekávaný rozsah účinku atomového úderu a jeho vliv na možnou činnost nepřítele.

10. Vliv účinku atomového úderu na činnost vlastních vojsk — jaká opatření a kdy je třeba provést

- u svazků prvního sledu,
- u dělostřelectva, ženijního a chemického vojska,
- u letectva.

Co z účinku atomového úderu může mít nepříznivý vliv na tempo boje (možné časové ztráty) a jaká opatření proti tomu.

11. Opatření k prověření cíle před úderem a po úderu.

V

Závěrem je třeba znovu zdůraznit:

- Štáby vševojskové (zvláště operační a průzkumné oddělení a štáby druhů vojsk — dělostřelectvo, ženijní a chemické vojsko) si musí plně uvědomit celý komplex otázek, které je nutno v té nebo oné míře řešit a zvládnout, poznat jejich vzájemnou souvislost a závislost, aby plánování použití zbraní hromadného ničení dosáhlo v nejkratším čase potřebné úrovně. Není vhodné řešit prioritně otázky kompetence tam, kde je třeba napřed něco znát a ovládat.
- Je třeba, aby odpovědné orgány sjednotily v celé armádě (zejména u všech druhů vojsk) materiále určující rozsah účinků v závislosti na potřebných podmínkách provedení úderů zbraní hromadného ničení, aby všechny štáby vycházely při práci z jednotných podkladů.
- Je třeba, aby velitelům a štábům byly vydány potřebné pomůcky pro usnadnění a urychlení práce. Tyto pomůcky je třeba zpracovat nejen podle technických podmínek (jak je uvádí např. Pěch-VIII-3), ale je třeba přihlížet k taktickým podmínkám, za nichž bude práce s pomůckami prováděna.

VEDENÍ PRŮZKUMU U MOTOSTŘELECKÉ DIVISE PŘI PRŮLOMU A BOJI V HLOUBCE

Podplukovník Emil Labuda

Nebývale prudký rozvoj bojové techniky všech druhů a zvláště možnost použít zbraní hromadného ničení na obou stranách často povede k podstatným změnám na frontě, které lze těžko předvídat. Úspěch boje motostřelecké divise bude proto vyžadovat důkladnější organizaci průzkumu, vážnější rozhodování o zasazení sil a prostředků průzkumu a úpornost v získávání zpráv o nepříteli, aby velitel a štáb divise měli možnost se iniciativně rozhodnout a provést okamžitá opatření, která by v změněné situaci plnila podstatu úkolu. Proto v soudobých podmínkách boje není možné ponechat organizaci a hlavně řízení průzkumu v průběhu boje jen náčelníkovi průzkumu divise, naopak těmito otázkami se musí především zabývat osobně jak velitel divise, tak i náčelník štábu divise.

V tomto článku bude pojednáno o hlavních zásadách organizace a provádění průzkumu v útočném boji motostřelecké divise s důrazem na některá nová řešení otázek průzkumu, jež si vyžadují současné bojové podmínky.

Cíl a úkoly průzkumu

Prvním předpokladem správného plánování průzkumu u motostřelecké divise je účelné stanovení cíle a úkolů průzkumu, které musí být v naprostém souladu se zámyslem a cílem vedení útočného boje. Proto je nelze správně stanovit bez zřetělení na bojový úkol motostřelecké divise, na celkovou situaci na bojišti, na ráz činnosti nepřítele a na místě ne posledním i na možnosti sil a prostředků průzkumu.

Uvedu možný příklad stanovení cíle průzkumu a z něho vyplývajících úkolů průzkumu v útočném boji motostřelecké divise.

Cíl průzkumu:

- zjistit uskupení zbraní hromadného ničení nepřítele v útočném pásmu divise,
- zjistit nebo upřesnit obranné uskupení a pravděpodobný zámysl vedení obranného boje nepřítelem v pásmu divise a na bocích,
- odhalit systém, druh a hodnotu ženijního vybudování nepřátelské obrany apod.

Z dílčího cíle průzkumu „zjistit uskupení nepřátelských zbraní hromadného ničení“ vyplynou následující úkoly průzkumu:

V přípravném období:

- zjistit palebná postavení atomového dělostřelectva a odpalovacích zařízení dělostřeleckých raket HONEST JOHN,
- zjistit rozložení a druh chemických zbraní nepřítele s důrazem na dělostřelectvo, chemické minomety a raketomety, ženijně chemická minová pole a zařízení pro vypouštění jedovatého dýmu,
- zjistit náznaky použití bojových biologických prostředků a bojových radioaktivních látek,
- upřesnit sklady prostředků a munice pro zbraně hromadného ničení,

- odhalit nejvhodnější objekty a cíle v nepřátelské obraně pro vlastní úder zbraněmi hromadného ničení.

V průběhu útočného boje:

- zjistit přípravy nepřítele k použití zbraní hromadného ničení, ztráty a změny v jejich sestavě,
- zjistit výsledky použití vlastních zbraní hromadného ničení, ráz překážek, které vznikly po provedení atomových úderů,
- pásma (úseky) zamořená otravnými látkami, bojovými radioaktivními látkami a bojovými biologickými prostředky nepřítele.

Z dílčího cíle průzkumu „Zjistit nebo upřesnit obranné uskupení a pravděpodobný zámysl vedení obranného boje nepřítelem v pásmu divise a na bocích“ mohou vyplnout tyto úkoly průzkumu:

V přípravném období:

- jaká je síla, složení, číslování nepřátelských útvarů a svazků, jejich bojová sestava a bojeschopnost, rozmístění týlových útvarů a zařízení,
- zjistit umístění dělostřelectva, protitankových zbraní a odhalit systém paleb,
- upřesnit rozmístění záloh všech druhů s důrazem na tankové a mechanisované jednotky, pravděpodobný zámysl jejich použití,
- zjistit rozmístění štábů svazků a útvarů, rozmístění pozorovacích stanovišť a záložních velitelských stanovišť,
- upřesnit rozmístění spojovacích uzlů, radiolokátorů, rušicích a zaměřovacích rádiových stanic,
- odhalit připravovaná klamná opatření nepřítele,
- sledovat činnost nepřátelského letectva a přípravy nepřítele k provedení protipřípravy a úderu před přední okraj do naší sestavy.

V průběhu útočného boje:

- opatření nepřítele a manévr jeho sil a prostředků z hloubky, ze sousedních úseků k prostorům, na něž byly provedeny atomové úder s cílem přehradit vzniklé mezery,
- upřesnit přemísťování nepřátelského dělostřelectva a minometů, prostory zaujímání nových palebných postavení,
- pohyby bližších záloh nepřítele, zejména tankových a mechanisovaných jednotek, směr přesunu a rozvinování nepřátelských vojsk k protiztečím,
- sledovat směry a prostory přemísťování nepřátelských velitelských stanovišť, radiolokátorů, rušicích a zaměřovacích prostředků,
- sledovat činnost nepřátelského letectva,
- zahájení, směr a pořadí odchodu hlavních sil nepřítele apod.

Z dílčího cíle průzkumu „Odkrýt systém, druh a hodnotu ženižního vybudování nepřátelské obrany“ mohou vyplývat následující úkoly průzkumu:

V přípravném období:

- upřesnit systém nepřátelské obrany, druh obrany (posiční, mobilní nebo kombinace obou), průběh předního okraje obrany, stupeň vybudování obrany z hlediska protiatomové ochrany,
- zjistit systém a hodnotu zátarasů všech druhů před předním okrajem i v hloubce nepřátelské obrany,

- zjistit rozmístění protitankových rajónů, opěrných bodů, hodnotu zpevnění obrany zakopanými tanky a ohňometnými jednotkami,
- zjistit klamná opatření při budování obrany nepřítele,
- upřesnit další obranná postavení (pásma) v hloubce, stupeň jejich ženiijního vybudování.

V průběhu útočného boje:

- ohniska odporu, která nebyla zničena, a rozmístění zátarasů, bránících vlastním vojskům v postupu,
- sílu obsazení druhého pásma obrany, stupeň jeho ženiijního vybudování, zvláště z hlediska protiatomové ochrany, hodnota příčných postavení,
- stupeň schůdnosti terénu, stav cest, mostů a přeprav pro přesun útvarů všech druhů vojsk apod.

Motostřelecká divise nemá své organické speciální prostředky k zjišťování radiotechnického systému nepřítele, protože ty jsou až na stupni vševojskové armády, avšak i svými prostředky může divise přispět k jeho odhalování zvláště z předního okraje a z blízké hloubky.

Podotýkám, že uvedený cíl a úkoly průzkumu jsou stanoveny jen v širé obecně, to jest bez konkrétního časového a prostorového určení. Stanovení cíle a úkolů průzkumu vzhledem na čas a prostor stanoví velitel a náčelník štábu divise, což se odrazí ve zpracování plánu průzkumu, který v článku nerozebírám. Dále je nutno si uvědomit skutečnost, že uvedený cíl a úkoly průzkumu nebudou moci splnit divise výhradně svými silami a prostředky průzkumu, a často se bude jenom podílet na jejich splnění v rámci armády. Na ostatní zprávy z větší hloubky a šířky musí velitel a štáb divise klást požadavky na staršího náčelníka, na vzdušný průzkum a na sousedy.

Nemusím zdůrazňovat, že při stanovení cíle a úkolů průzkumu je nutno vyvarovat se šablony, protože jejich volba a rozsah bude záviset na konkrétní situaci. Bude-li motostřelecká divise útočit s rozvinutím sil z chodu, přibudou jí ještě úkoly průzkumu ve vzdáleném výchozím prostoru a za přesunu divise na čáru rozvinutí.

Šířka prostoru průzkumu motostřelecké divise za útoku je vázána potřebou získat zprávy z takového prostoru, z kterého může být při plnění úkolu ohrožena jednak zásahem zbraní hromadného ničení taktického významu (atomové kanóny a dělostřelecké rakety), jednak zásahem záloh všech druhů. To odpovídá šířce 25 až 30 km po obou stranách útočného pásma.

Hloubka prostoru průzkumu je přibližně vymezena požadavkem získat zprávy na dva dny vedení boje, to jest do hloubky 80 až 90 km od předního okraje (prostor umístění pásma armádních záloh a rozmístění armádních záloh). Každý následující den boje musí být hlavní síly divise zabezpečeny zprávami vždy nejméně z hloubky 80 až 90 km.

Síly a prostředky průzkumu motostřelecké divise neobsáhnou celý tento prostor. Pásmo, v kterém divise provádí průzkum svými silami a prostředky, je dáno do šířky taktickými hranicemi divise a do hloubky možností dosahu prostředků průzkumu, tj. asi 50 km. Divise musí tedy potřebné zprávy z větší šířky a hloubky získávat od nadřízeného štábu, od sousedů a plně využívat poslechu vlny vzdušného průzkumu.

Rozbor organických sil a prostředků motostřelecké divise

K plnění průzkumových úkolů motostřelecká divise má tyto průzkumné jednotky:

- průzkumný prapor divise,
- průzkumnou dělostřeleckou baterii divise,
- průzkumné čtyři roty chemické ochrany divise,
- průzkumnou ženijní četou ženijního praporu divise,
- divisní roj vrtulníků.

Kromě těchto průzkumných jednotek napomáhají motostřelecké divisi plnit průzkumové úkoly především průzkumné jednotky motostřeleckých pluků, dělostřeleckého a tankového pluku. K získávání ostatních zpráv divise využívá zejména bojujících jednotek a všech dosažitelných zdrojů zpráv.

K posouzení možnosti těchto sil a prostředků průzkumu divise je nutno vzít v úvahu počet hlavních cílů v nepřátelské obraně v útočném pásmu divise, dále úkoly průzkumu za předpokladu největšího zatížení, které nastane, bude-li divise útočit po předchozím dotyku s nepřítelem a po provedeném přeskupení.

Při rozboru možné nepřátelské obrany vidíme, že v útočném pásmu divise do hloubky 50 km je asi 6 až 7 hlavních cílů (kromě cílů v hlavním pásmu obrany, jejichž sledování připadne plukům prvního sledu). Mezi tyto cíle patří např. palebná postavení atomového dělostřelectva, odpalovací zařízení dělostřeleckých raket HONEST JOHN a CORPORAL, část palebných postavení sborové nebo armádní dělostřelecké skupiny, radiolokační systém, druhé pásmo obrany, zálohy armádního sboru apod. Z propočtu cílů vidíme, že divise bude potřebovat k jejich průzkumu asi 5 až 7 průzkumných skupin, to jest až dvě čety.

Kromě toho velitel a štáb divise je povinen zabezpečit tyto úkoly:

- zřízení divisních pozorovacích stanovišť (i pohyblivých), což vyžaduje dvě družstva až četou,
- organisace průzkumných skupin k získání zajatců (výpady, léčky), což vyžaduje jednu až dvě čety,
- organisace průzkumného odřadu v síle roty až praporu,
- vytvoření zálohy průzkumu v síle dvou čet a roty.

Z uvedené kalkulace vidíme, že se průzkumný prapor divise jen stěží vyrovná se splněním všech úkolů a že se mu nebude dostávat sil k vytvoření 3 až 4 průzkumných skupin do sestavy nepřítele. Tato situace vzniká ze skutečnosti, že jak z tankových jednotek, tak i z jednotek obrněných aut průzkumného praporu není možné sestavit průzkumné skupiny. U jednotky obrněných aut je to z toho důvodu, že na jedno auto připadají 4 osoby, z kterých nelze žádnou vytáhnout do průzkumných skupin. Proto se vnucuje myšlenka zaměřit vývoj příští organisace tak, aby bylo více průzkumníků k průzkumu sestavy (týlu) nepřítele. To znamená u jednotky obrněných aut dát na jedno auto místo 4 osob 6 až 7 osob, čímž by byl zachován prvek mechanisovaného průzkumu a přibyl by i prvek průzkumu sestavy nepřítele. Anebo zrušit tankové jednotky průzkumného praporu. Jestliže si rozebereme úkoly průzkumného odřadu, kde právě mají tanky své plné opodstatnění, vidíme, že tvoří údernou sílu průzkumného odřadu

tím, že vytvářejí jeho jádro a naproti tomu se jich méně používá k samému průzkumu. To znamená, že k tomuto účelu (úderné síly) je možno použít kterékoli tankové roty tankového pluku motostřelecké divise a přidělit ji průzkumnému odřadu. Bylo by proto účelnější místo tankových jednotek průzkumného praporu organizačně včlenit jednotky na autech, které by kryly potřebu průzkumných jednotek pro organizaci průzkumných skupin do sestavy nepřítele, což nelze kryt z dosavadních tankových jednotek průzkumného praporu, které nejsou proto cvičeny, a nedovoluje to ani udržovat samu tankovou techniku, která zaměstnává mnoho lidí.

Dělostřelecký průzkum

Zvýšením počtu radiolokátorů u průzkumné dělostřelecké baterie zvýšily se technické prostředky průzkumu u divise, avšak ponechání zvukoměrných jednotek v její organizaci ji dělá zbytečně těžkopádnou a za útočného boje málo použitelnou (vzhledem k normám rozvíňování zvukoměrného průzkumu). Z toho důvodu by bylo výhodné zvukoměrné prvky dělostřeleckého průzkumu u svazků buď zrušit nebo je vybavit tankovými prostředky, které by umožnily rychlé rozvinutí zvukoměrných jednotek a tím zabezpečily jejich účinnost, zvláště za pohybových fází boje. Dále se jeví potřeba zvýšit dosah prostředků dělostřeleckého průzkumu už i z toho důvodu, že ani prostředky dělostřeleckého průzkumu armády vzhledem k stejným takticko-technickým normám neprodují dělostřelecký průzkum divisi, nýbrž jenom zesilují.

Chemický a radiační průzkum

K zabezpečení úkolů chemického a radiačního průzkumu u divise je třeba vyčlenit

- k zabezpečení VS, ZVS, VPS — 2 chemická průzkumná družstva,
- k zabezpečení týlu divise — 1 chemické průzkumné družstvo,
- k zabezpečení průzkumného odřadu — 1 chemické průzkumné družstvo,
- k zabezpečení předsunutého odřadu — 1 chemické průzkumné družstvo,
- k zabezpečení odřadu zabezpečení pohybu — 1 chemické průzkumné družstvo,
- zálohy chemických průzkumných družstev k provádění zásahu ve prospěch motostřeleckých pluků, dělostřelectva a záloh divise po hromadném atomovém nebo chemickém napadení — 6 chemických průzkumných družstev.

Z propočtu chemických průzkumných jednotek motostřelecké divise vidíme, že ji bude třeba zesílit až dvěma četami chemického průzkumu od armády, což armáda nebude vždy schopna provést. Proto tento nedostatek by se dal řešit částečnou změnou organizace čet chemického průzkumu roty chemické ochrany divise tím, že by čtyři měly po 4 družstvech anebo zavést 3 čtyři po 3 družstvech.

Přitom je třeba zdůraznit, že jen část chemických průzkumných jednotek je zaměřena na provádění vlastního chemického průzkumu a většina plní úkoly radiačního průzkumu. Z toho důvodu je třeba více cvičit i ostatní průzkumné jednotky k provádění chemického průzkumu a vybavit je k tomu potřebnými přístroji.

Ženíjní průzkum

K plnění úkolů ženíjního průzkumu je třeba zabezpečit tyto úkoly:

- k vyslání 1 až 2 ženíjních průzkumných hlídek — 1 až 2 ženíjní družstva,
- pro organizaci 1 až 2 ženíjních pozorovacích stanovišť — 1 až 2 ženíjní družstva,
- k zabezpečení vševojskového průzkumu — 1 ženíjní družstvo,
- záloha — 1 ženíjní družstvo,
- do úkolů patří i ženíjní technický průzkum, který však nerozvádím, protože nevyžaduje vyčlenění zvláštních speciálních jednotek. Provádějí ho ty jednotky, které plní stanovený úkol (např. maskování, minování, stavba cest, úprava vodních zdrojů apod.).

Vidíme, že se k zabezpečení ženíjního průzkumu za útoku motostřelecké divise nedostávají 2 až 3 ženíjní průzkumná družstva, což by vyžadovalo zvýšit počet ženíjních průzkumných družstev u ženíjní průzkumné čety ze 3 na 5, i vzhledem k tomu, že motostřelecký pluk tyto jednotky nemá. Tu je nutno zdůraznit, že ženíjní průzkum jsou povinny provádět i ostatní ženíjní jednotky při plnění svých úkolů.

Z uvedeného rozboru vyplývá, že jak velitel, tak i náčelník štábu divise musí řídit průzkum tak, aby směřoval k zabezpečení hlavních úkolů, které mají podstatný vliv na splnění bojového úkolu motostřelecké divise. Dosavadní síly a prostředky průzkumu divise jsou schopny tyto úkoly splnit při správném plánování a za současného plného využití všech ostatních dosažitelných zdrojů zpráv.

Organisace a provádění průzkumu motostřeleckou divisí v přípravném období

Protože organisace a provádění průzkumu při útoku z dotyku s nepřítelem jsou vcelku známy a byly často publikovány ve vojenské literatuře, zmíním se hlavně o organizaci a provádění průzkumu při útoku motostřelecké divise s rozvinutím sil z chodu.

Útok motostřelecké divise s rozvinutím sil z chodu vyžádá si zvláštních opatření v organizaci průzkumu, zvláště v přípravném období a na začátku útoku. Je to dáno tím, že motostřelecká divise není v dotyku s nepřítelem, a tedy pro utajení nesmí provádět aktivní průzkum svými silami a prostředky v sestavě nepřítele. To tedy znamená, že štáb armády je povinen neustále a včas informovat štáb motostřelecké divise o situaci nepřítele na frontě. Jakmile dostane divise rozkaz pro útok, bude mít zpravidla jen všeobecné a základní zprávy o nepříteli. Jakmile dostane velitel a štáb divise bojový úkol, musí soustředit veškeré úsilí k získání zpráv z nastávajícího prostoru činnosti. Hlavním zdrojem zpráv bude zase nadřazený štáb a také divise může mít povoleno zřídit v daném pásmu útoku v sestavě jednotek v dotyku pozorovací stanoviště k studiu terénu a nepřítele na čáře dotyku. Kromě toho zpravidla bude třeba zabezpečit přímý průzkumný styk s jednotkami v dotyku vysláním styčných důstojníků z oddělení průzkumu divise k pluku prvního sledu v dotyku, v jehož pásmu bude divise zasazena. Nevylučuje se také možnost organisovat pro důstojníky z oddělení průzkumu divise pozorování předního okraje nepřítele z vrtulníků bez přelétávání vlastního předního okraje.

Jak již bylo zdůrazněno, musí štáb armády dodávat po celou dobu příprav útočného boje motostřelecké divisi veškeré průzkumové údaje získané jak armádními prostředky, tak i prostředky průzkumu vojsk v dotyku. Forma dodání zpráv bude různá, buď pomocí každodenních průzkumových informací, průzkumových schémat, nebo přímým informováním štábů jednotek svazku v dotyku.

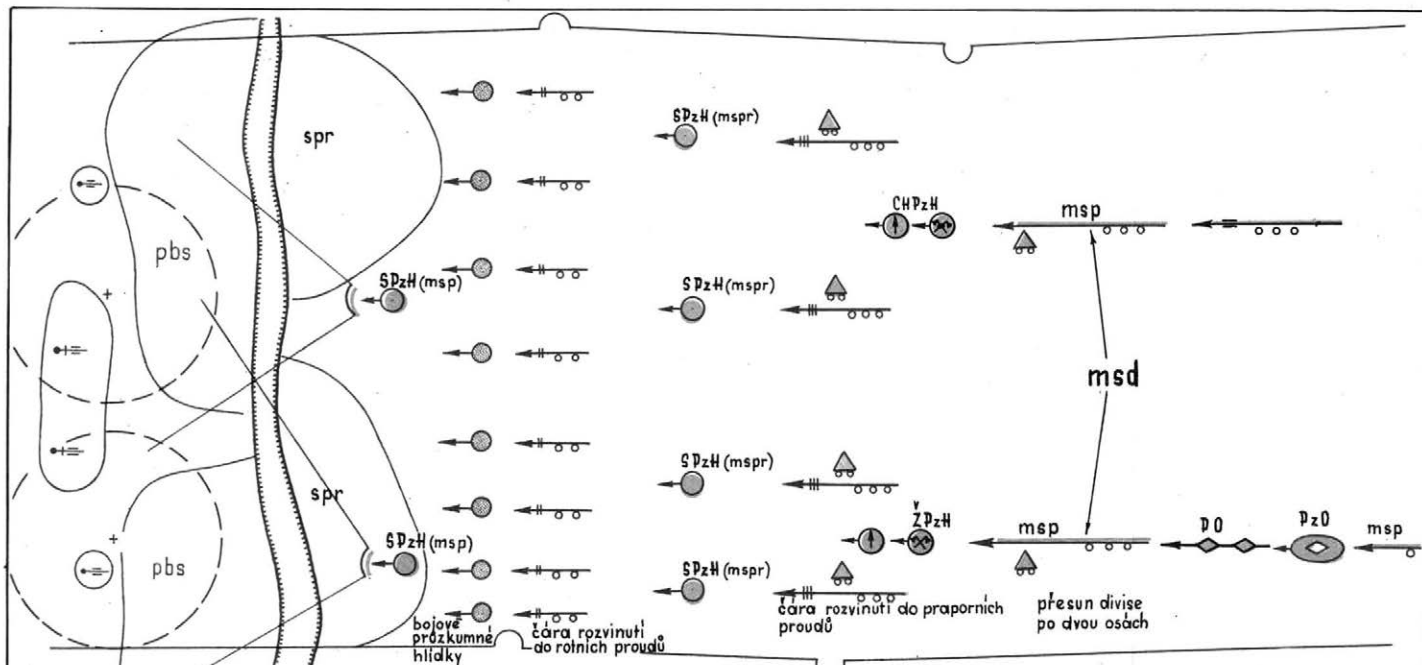
Průzkumnou činností vojsk v dotyku je nutné plně zabezpečit nastávající útok motostřelecké divise obvyklými zprávami o nepříteli s důrazem na přípravu nepřitele k použití zbraní hromadného ničení, na uskupení nepřitele, systém a druh jeho obrany a na radiotechnický systém nepřitele. Jednotky v dotyku musí v přípravném období zvýšit intenzitu průzkumu, ne však na úkor utajení příprav útočného boje. To znamená, že nesmí být zvýšen ani počet sil a prostředků průzkumu působících před vojsky v dotyku, ani zvýšeny průzkumné akce nad normální režim na frontě, nýbrž je třeba položit důraz na dokonalejší využití technických prostředků průzkumu.

Velitel a štáb motostřelecké divise kromě vzdušného pozorování v tomto období bude nucen organisovat důkladný průzkum ve skutečném i klamném prostoru rozmístění motostřelecké divise, a to k zjištění výsadkových divízních jednotek, průzkumných a záškodnických skupin, dopravovaných nepřítelem do naší sestavy pozemní nebo vzdušnou cestou a k sledování jejich činnosti. Zároveň je organisován nepřetržitý chemický a radiační průzkum. Za tím účelem se v prostoru rozmístění motostřelecké divise organisuje nepřetržitá činnost pozorovacích hlídek na autech, obrněných transportérech nebo motocyklech, které neustále propátrávají přidělené prostory a získané zprávy předávají nejblíže strážním jednotkám nebo jednotkám vyčleněným do protivýsadkové zálohy, aby mohlo být co nejdříve přikročeno k likvidaci těchto sil nepřitele. Stejně je nutno zabezpečit i počínat si v prostoru klamného soustředění divise, aby vznikl dojem u nepřitele, že jde o skutečný prostor rozmístění divise.

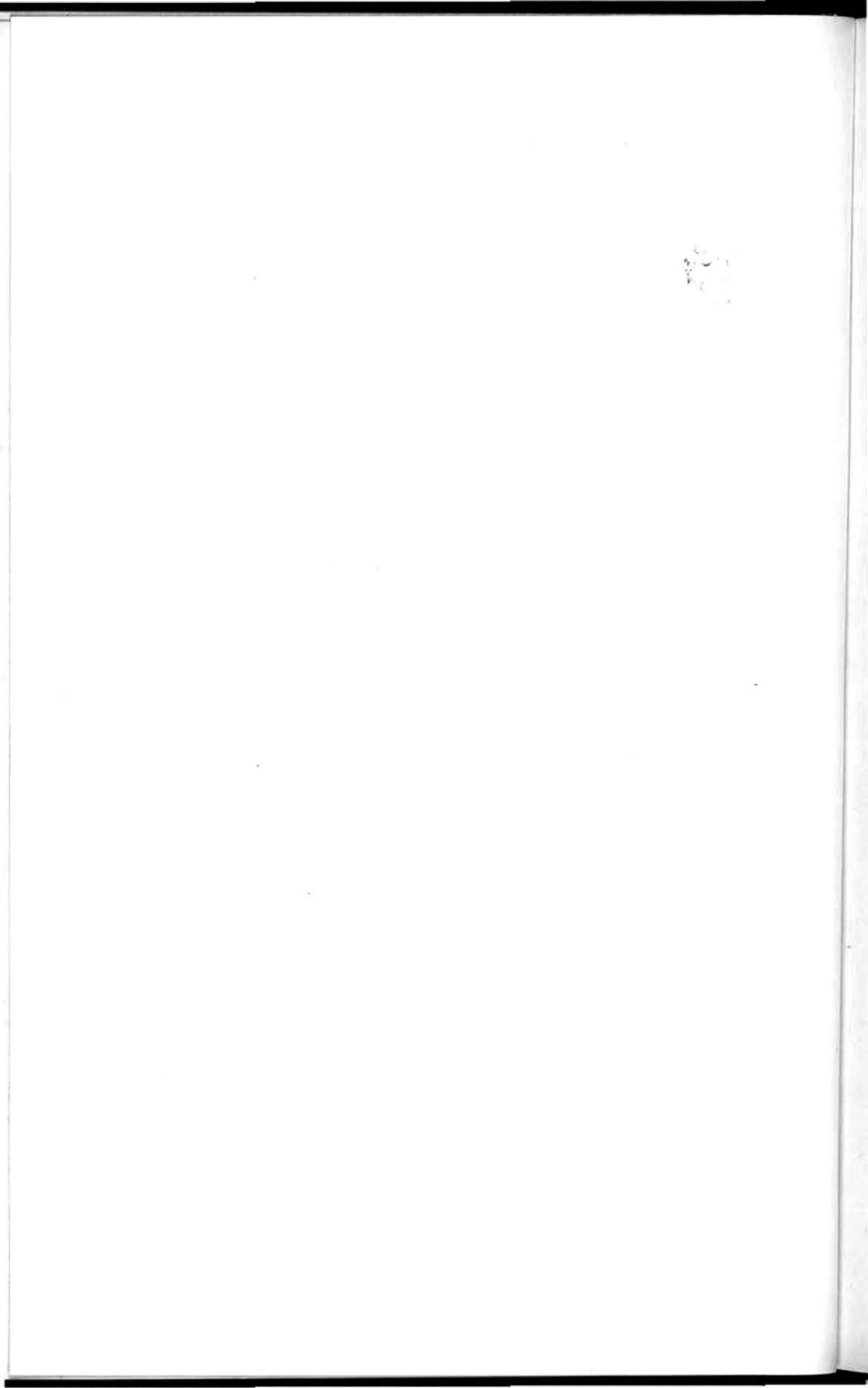
Vzhledem k tomu, že se v prostorech soustředění budou průzkumné jednotky připravovat k plnění nastávajících úkolů spojených s útočným bojem, bude třeba k úkolům průzkumu v této situaci využít ostatních jednotek, jako jednotek určených k zabezpečení štábů, strážních odřadů a zástit apod.

K dalším opatřením velitele a štábu divise na rozdíl od útoku z dotyku patří nutnost průzkumově zabezpečit přesun motostřelecké divise na čáru rozvinutí. Úkolem průzkumu při tom bude zjišťovat možnosti napadení pochodových proudů nepřátelskými záškodníky, možnosti vzdušného napadení proudů, prostory zamořené otravnými látkami, bojovými radioaktivními látkami a bojovými biologickými prostředky, možnosti obejít zamořených prostorů, možnosti napadení proudů nepřátelskými jednotkami, zvláště tankovými útvary, při provedení úderu před přední okraj obrany nepřitele a zjišťovat stav komunikací, průchodnost objektů, soutěsek, vodních toků apod. Nelze spoléhat na to, že jednotky v dotyku dostatečně zabezpečují přesun svou sestavou, nýbrž naopak je třeba učinit vše k zamezení překvapení nepřitelem. Proto musí velitel a štáb motostřelecké divise ještě navíc stanovit úkoly a způsob vedení průzkumu za přesunu, učlenění sil a prostředků průzkumu za přesunu divise, určení pochodových os, výcho-

MOŽNÉ UČLENENÍ SIL A PROSTŘEDKŮ PRŮZKUMU MOTOSTŘELECKÉ DIVIZE ZA PŘESUNU Z VYČKÁVACÍHO PROSTORU NA ČÁRU ROZVINUTÍ PŘI ÚTOKU S ROZVINUTÍM SIL Z OHROBU

- Poznámka: - v této době může mít divize již zaujaté pozorovací stanoviště v sestavě jednotek v dotyku,
- taktéž alespoň část průzkumné dělostřelecké baterie může mít rozvinutý své prostředky 4-6km od předního okraje,
- umístění PzO a tím i PzD v sestavě za přesunu divise bude se řídit způsobem použití zbraní hromadného ničení na nepřátelskou obranu.

zích a regulačních čar a stanovení doby zahájení přesunu sil a prostředků průzkumu motostřelecké divise.

Motostřelecká divise bude zpravidla zahajovat přesun na čáru rozvinutí ve dvou plukovních prouděch v předbojových sestavách. Jako vhodný způsob se jeví provádět průzkum samostatnými průzkumnými hlídkami před pluky na vzdálenost 15 až 20 km. Při přechodu do praporečných proudů mít připravenou u každého pluku další průzkumnou hlídku, kterou si motostřelecký prapor, před nímž nejde plukovní samostatná průzkumná hlídka, vyšle na vzdálenost 5 až 10 km, a při přechodu do rotních proudů mít připraveny bojové průzkumné hlídky.

Průzkumný odřad divise je nutno zorganizovat a připravit před zahájením přesunu tak, aby za přesunu postupoval před druhým sledem divise na ose za předsunutým odřadem mimo dosah dělostřeleckých paleb.

Vyslané samostatné průzkumné hlídky po příchodu na čáru rozvinutí pluků prvního sledu zahájí na ní pozorování a zabezpečují tak příchod hlavních sil. V dalším průběhu jsou připraveny po zahájení zteče zařadit se mezi první a druhý sled pluků k zasazení v průběhu boje. Při vyřazení některých ze sil a prostředků průzkumu za přesunu (úderů nepřítele na proudy) je třeba předem plánovat zálohu sil a prostředků průzkumu na všech stupních a v čas potřeby ji ihned vysunout vpřed a vyčlenit si zároveň zálohu novou.

Průzkumné jednotky nutno k plnění úkolů vybavit prostředky ženižního, chemického a radiačního průzkumu, nemohou-li jej vykonávat samy. Také musí být ještě před přesunem dobře vybaveny po stránce materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení.

Pokud jde o rychlé předávání zpráv za přesunu, vystupuje zvláště do popředí bezvadná orientace sil a prostředků průzkumu divise v znalosti systému a organizace pořádkové služby a zvláště systému spojení.

Učlenění sil a prostředků motostřelecké divise za přesunu na čáru rozvinutí viz přílohu 1.

Při útoku motostřelecké divise s rozvinutím sil z chodu vzniká situace, že by divise při vyražení na zteč neměla žádné své síly a prostředky průzkumu v sestavě nepřítele, které by získávaly zprávy při boji v hlavním pásmu obrany a v druhém pásmu obrany. Samostatné průzkumné hlídky bude možno zpravidla zasadit až v průběhu boje v hlavním pásmu obrany a průzkumný odřad nejdříve po prolomení hlavního pásma obrany. Uvedená situace nutí velitele a štáb motostřelecké divise řešit již v přípravném období tento kritický okamžik, poněvadž by byla odkázána jen na pasivní získávání zpráv od staršího náčelníka nebo na odposlech vlny vzdušného průzkumu, což plně nezabezpečuje průběh boje motostřelecké divise. Vzniklou situaci je možno řešit tak, že velitel nebo náčelník štábu poslední noc až den před útokem vyšle předem důstojníka z oddělení průzkumu divise k jednotkám v dotyku s úkolem projednat s nimi využití některých jejich průzkumných skupin v sestavě nepřítele. Prakticky půjde o jednu až dvě průzkumné skupiny, které by působily mezi prvním a druhým pásmem obrany, čímž by se staly pro motostřeleckou divisi důležitým prostředkem průzkumu, zvláště v době vyražení zteče.

Dohovor bude záležet buď v získání provozních údajů, na kterých průzkumné skupiny pracují, pro odposlech jejich hlášení, nebo jen v přebírání

zpráv od jednotek v dotyku i po vyražení zteče nebo v úplném převzetí údajů a po určitou dobu i pravomoci nad nimi, to jest s možností pověřovat je doplňkovými úkoly.

Komplikace nastanou při dohovoru v tom, že prakticky v pásmu dotykové divise budou útočit až dva svazky z chodu a každý z nich bude chtít využít průzkumné skupiny od dotykové divise při zahájení zteče. Proto nutno mít dostatek rádiových stanic anebo využít rádiových stanic dotykové divise, která po zahájení zteče je může postrádat. Bylo by výhodné, kdyby k řízení průzkumných skupin v sestavě nepřítele byl jeden důstojník z oddělení průzkumu dotykové divise i s rádiovou stanicí k dispozici při zahájení útoku štábu motostřelecké divise. Po ukončení úkolu by tento důstojník shromáždil překročené již průzkumné skupiny a odvedl ke svému svazku. Tento způsob by byl nejméně komplikovaný a při tom nejrychlejší a umožňoval by dávání doplňkových úkolů průzkumným skupinám ve prospěch útočící motostřelecké divise.

Nebudou-li v zájmovém prostoru motostřelecké divise žádné průzkumné skupiny v sestavě nepřítele (byly likvidovány po shozu nebo utrpěly značné ztráty při shozu) od jednotek v dotyku nebo v nedostatečném počtu, který nezaručuje získávání potřebných zpráv, musí velitel a štáb divise mít připraveny dvě až tři průzkumné skupiny, které nejpozději hodinu před atomovou, dělostřeleckou a leteckou přípravou zteče vysadí vzdušnou cestou do prostoru mezi hlavní pásmo obrany a druhé pásmo obrany, nebo do prostoru druhého pásma obrany tak, aby mu mohly získávat zprávy při boji v hlavním pásmu obrany, což je dostatečná doba k orientaci a přípravě průzkumných skupin po shozu k získávání zpráv. Může nastat případ, že tyto průzkumné skupiny budou shozeny v době posledního průzkumu bojem, to jest dvě až tři hodiny před zahájením atomové, dělostřelecké a letecké přípravy zteče, aby se využilo tmy, kterážto doba nemá již podstatný vliv na prozrazení útoku.

Dělostřelecký průzkum

Výsledky dělostřeleckého průzkumu získává motostřelecká divise v přípravném období od jednotek v dotyku nebo od štábu armády. Může nastat i taková situace, že při dodržení všech zásad utajení bude možno předstoupit a rozvinout aspoň část prostředků dělostřeleckého průzkumu, zvláště optického a radiolokačního průzkumu divise, s povolením štábu armády. Bude tomu tak již proto, že velitel dělostřelectva divise je odpověden za průzkum a ničení radiolokačních prostředků pozemního dělostřelectva, spojovacích uzlů a radiotechnických prostředků nepřítele, které jsou v dostřelu jeho dělostřelectva. Toto rozvinutí lze provést nejpozději den před zahájením zteče ve vzdálenosti 4 až 6 km od předního okraje. Někdy vznikne situace, že nebude výhodné průzkumnou dělostřeleckou baterii rozvíjet vzhledem k jejímu krátkému časovému využití při získávání zpráv a zvláště tehdy, když v útočném pásmu divise bude rozvinut dělostřelecký průzkum jednotek v dotyku, jehož zpráv je možno plně využít.

Ženíjní průzkum

Provádí se do zahájení útoku v sestavě nepřítele silami a prostředky jednotek v dotyku. Má-li motostřelecká divise povoleno zřídit pozorovací stanoviště v přípravném období, může některé z nich obsadit ženijní po-

zorovací hlídkou, která provádí průzkum pozorováním nebo pozemním foto-grafováním. Jinak je ženijní průzkum prováděn v prostoru rozmístění divise a za přesunu na čáru rozvinutí buď samostatnými průzkumnými hlídkami (ženijními) nebo včleněním ženijních průzkumníků do sestavy vševojsko-vého průzkumu.

Chemický a radiační průzkum

Motostřelecká divise organisuje již v prostoru rozmístění chemické a radiační pozorování. Zvláště důležité úkoly má chemický a radiační průzkum při přesunu na čáru rozvinutí a při zasazování divise na zteč.

Vzdušný průzkum

Zprávy vzdušného průzkumu získává motostřelecká divise v přípravném období od štábu armády a odposlechem přijímače na vlně vzdušného průzkumu, který je umístěn ve štábu divise.

Roje vrtulníků motostřelecké divise je možno výhodně využít k průzkumu nepřítele nad vlastním územím (shožené výsadky, záškodnické a diversní skupiny nepřítele), k zjišťování zamořených prostorů a k pozorování nepřítele bez přeletu předního okraje.

Zvláště cennými zdroji zpráv v tomto období jsou letecké snímky, které divise dostane od štábu armády.

Provádění průzkumu v průběhu útoku motostřelecké divise

Po zahájení zteče je povinností velitele a náčelníka štábu motostřelecké divise i podřízených štábů soustředit hlavní úsilí průzkumu na získání zpráv o přípravě nepřítele k použití zbraní hromadného ničení a o rozmístění jeho atomového dělostřelectva a dělostřeleckých raket, na včasné zjištění činnosti nepřátelských záloh, možnosti jejich použití (buď k protizteči nebo k obsazení připravených čar) a na zjištění ohnisek odporu, která nebyla zničena.

Jakmile útvary motostřelecké divise zahájily zteč, přemísťují se pohyblivá pozorovací stanoviště po skocích s bojovými sestavami útočících jednotek s důrazem na zachování nepřetržitosti pozorování zvláště při rychlém tempu. Za tím účelem se pozorovací hlídky pohybují na tancích nebo obrněných transportérech a pozemní pozorování se doplňuje vzdušným pozorováním důstojníků štábu divise z vrtulníků.

K zabezpečení pozorování si může vyslat každý pluk prvního sledu jednu až dvě pozorovací hlídky a motostřelecká divise dvě až tři pozorovací hlídky. Je třeba zdůraznit, že pozorování nutno v průběhu boje organisovat nejen prvními sledy divise, ale i v hloubce útočné sestavy divise jednotkami druhých sledů.

Po skončení atomové, dělostřelecké a letecké přípravy pro boj o hlavní pásmo obrany vysílají velitelé na všech stupních počínaje velitelem motostřelecké roty bojové průzkumné hlídky a samostatné průzkumné hlídky. Bojové průzkumné hlídky vysunují velitelé motostřeleckých rot a tankových praporů ihned, jakmile vznikne příznivá situace, s úkolem provádět průzkum cílů, na které bude provádět motostřelecká rota (tankový prapor) zteč, aby mohlo předem být zjištěno rozmístění palebných prostředků nepřítele a nejvýhodnější přístupy k nepřátelským objektům zteče. Je třeba se zamyslet nad vzdálenostmi vysílání bojových průzkumných hlídek, tak jak jsou stanoveny v našich řádech. Mám za to, že vzdálenost do 600 m

u motostřeleckých rot, 1 až 2 km u tankových praporů je v dnešních bojových podmínkách (charakterizovaných vysokým tempem útoku a motorizací vojsk) poněkud malá. Tyto vzdálenosti nezaručí čas ani k rychlému zhodnocení nepřítele, natož ještě k předání zpráv a jejich využití jednotkami. Vnucuje se proto myšlenka vysílat bojové průzkumné hlídky na větší vzdálenost např. od motostřelecké roty 1 až 2 km a od tankového praporu 2 až 4 m. Tato vzdálenost zaručuje dostatečnou palebnou ochranu bojových průzkumných hlídek prostředky jednotek, které je vyslaly, popřípadě i palebnými prostředky jednotek o stupeň výš. V některých případech bude nutno k rychlému předání zpráv bojové průzkumné hlídky vybavit rádiovou stanicí a začlenit do nich dosimetrysty.

Doba vyslání samostatných průzkumných hlídek od motostřeleckých praporů a pluků bude záviset na způsobu použití zbraní hromadného ničení na hlavní pásmo obrany nepřítele. Jestliže se atomové údery neprovádějí na první postavení, budou zpravidla vyslány po prolomení prvního postavení. Provádějí-li se atomové údery na první postavení, mohou být samostatné průzkumné hlídky vyslány při zahájení zteče.

Vyslání divisního průzkumného odřadu se bude rovněž řídit podle způsobu atomových úderů na hlavní pásmo obrany nepřítele. Při atomových úderech na první a druhé postavení obrany nebude výhodné průzkumný odřad vysílat, neboť nepřítel má možnost přehradit mezery na druhém postavení a obsadit svými zálohami třetí postavení, čímž vznikne nebezpečí pro průzkumný odřad, že by nemohl proniknout do hloubky sestavy nepřítele. Budou-li atomové údery provedeny na druhé a třetí postavení anebo postupně na celou hloubku hlavního pásma obrany, může být průzkumný odřad vyslán při doprolamování tohoto pásma, při čemž využívá úspěchu boje představeného odřadu. Provádějí-li průzkum druhého pásma obrany dostatečně průzkumné hlídky nebo průzkumné skupiny vysazené do sestavy nepřítele, může se průzkumný odřad divise vysílat až po prolomení druhého pásma obrany k provádění průzkumu v operační hloubce.

Vyslání průzkumného odřadu divise děláme často šablonovitě bez ohledu na to, zda bude jeho vyslání vždy účelné a zda by nebylo vhodné v některých situacích volit jiný způsob průzkumu. Víme, že se požadavky, které klademe na průzkumný odřad, aby pronikl před naši sestavu 40 až 50 km k provádění průzkumu, málokdy splní. Také jeho materiálně technické a zdravotnické zabezpečení dělá značné potíže, zvláště jeho zásobování v sestavě nepřítele při delší činnosti. Pro získávání zpráv v hloubce obrany nepřítele bojovou činností je odkázán ve většině případů na údernou sílu svých několika málo tanků, což nepovede vždy k úspěchu. Z těchto a různých jiných důvodů vidíme, že ne vždy bude účelné tento průzkumný odřad vysílat. Nejlepší podmínky pro jeho vyslání jsou při útoku na obranu na široké frontě, na spěšné zaujatou obranu, za pronásledování, za pochodu s předvídaním střetného boje, při plnění úkolů obklíčení v součinnosti s jinými svazky. Naproti tomu bude nevýhodné ho vysílat při útoku na nepřítele vedoucího mobilní obranu, při útoku v horském zalesněném terénu, při útoku v zimě a na opevněný prostor.

Někdy bude výhodnější místo průzkumného odřadu vyslat jenom samostatnou průzkumnou hlídku divise a více zesílit po stránce průzkumu představený odřad, který svou údernou silou má lepší podmínky k získávání

zpráv bojovou činností v hloubce obrany a stačí ho jen o něco více před-sunout před sestavu jednotek prvního sledu. Jindy je možno vytvořit několik sledů průzkumných skupin do sestavy nepřítele, které se vysadí v průběhu boje např. první sled do prostoru druhého pásma obrany, druhý sled do prostoru armádních záloh, další sled podle potřeby. Tento systém by vyžadoval vytvořit z průzkumného praporu aspoň 12 průzkumných skupin, což za dosavadní organizace není možné, jenom v tom případě, když by byly tankové jednotky průzkumného praporu nahrazeny rotou na autech, jak již bylo předtím uvedeno. Popřípadě je možno tyto způsoby různě kombinovat.

Vidíme, že otázky způsobu provádění průzkumu nelze provádět šablonovitě, nýbrž naopak tak, aby vyhovovaly co nejlépe dané situaci, při různém způsobu obměňování, což by ztížilo i nepříteli vyhodnocovat náš průzkum.

Budou-li ve směru útoku motostřelecké divise shozeny vzdušné výsadky, je nutné již v přípravném období domluvit součinnost s nimi, to znamená vyslané průzkumné jednotky musí znát prostor, dobu shozu výsadku, čáru signálů, čáru zastavení palby a místo setkání.

Vyslání samostatné průzkumné hlídky pluku druhého sledu se zpravidla provádí po zasazení pluku do boje.

V průběhu prvního dne boje nebo po splnění dalšího úkolu divise může divise v této době organizovat vysazení (vzdušnou cestou) dalších průzkumných skupin do sestavy nepřítele do prostoru pásma armádních záloh. Základním úkolem těchto průzkumných skupin je získávat zprávy o přípravě použití zbraní hromadného ničení nepřítele, sledování postupu nepřátelských záloh po komunikacích a rovněž sledování činnosti při obsazování a budování dalších obranných postavení a pásem. Hloubka činnosti průzkumné skupiny v sestavě nepřítele bude se řídit úkolem motostřelecké divise a dosahem rádiové stanice, kterou je vybavena. Zpravidla budou průzkumné skupiny motostřelecké divise působit v sestavě nepřítele v hloubce 30 až 40 km od vlastních jednotek.

Ke klamání nepřítele o činnosti našich průzkumných skupin v sestavě nepřítele je třeba vhodně vzhledem na celkovou situaci na frontě provádět klamné vysazování průzkumných skupin.

V průběhu útoku, kdy dojde množství protichůdných zpráv o situaci, k zjištění výsledků atomových úderů a k zjištění situace po atomovém úderu provedené nepřítelem může velitel a štáb motostřelecké divise vysílat **d ů s t o j n í c k ý p r ů z k u m** k ověření těchto zpráv a situace. Do důstojnického průzkumu, který je prováděn na tancích, obrněných transportérech, autech a někdy i na vrtulníku, je nutno zařadit schopné a iniciativní důstojníky, kteří jsou schopni rychle se orientovat ve složité situaci. Musí být vybaveni pojitky a signálními prostředky k rychlému předávání zpráv štábu, který jej vyslal. K průzkumu terénu nebo zamořených úseků může být určen důstojník ženíjního nebo chemického vojska.

Jednou z důležitých otázek průzkumného zabezpečení útočného boje je **z á l o h a** průzkumných jednotek (nemám na mysli zálohu technických prostředků průzkumu, jejíž vytvoření nedělá potíže). Podle mého názoru nelze hodnotu zálohy průzkumu vytvořit k střídání průzkumných jednotek, protože vyslané průzkumné jednotky v průběhu útoku musí být schop-

ny činnosti až do splnění dalšího úkolu divise (pluku). O střídání je možno mluvit v rámci průzkumného odřadu k vystřídání průzkumných hlídek. Nastane však situace, že vyslané průzkumné jednotky utrpěly takové ztráty, že nejsou s to dále plnit úkol nebo utrpěly jen částečné ztráty, nebo je třeba vyslat doplňkový průzkum anebo divise (pluk) má v průběhu boje změněn bojový úkol. Pro takovéto případy má záloha průzkumných jednotek důležité místo v bojové sestavě divise (pluku) k doplnění ztrát nebo k nahrazení zničených průzkumných jednotek, popřípadě při změně úkolu divise (pluku) k zasazení na jiném směru. Z toho důvodu je nutno, aby si velitel a štáb divise vytvořil zálohu průzkumných jednotek v síle dvou čet až roty k vytvoření buď dvou samostatných průzkumných hlídek nebo průzkumného odřadu v síle roty nebo k vytvoření jádra pro silnější průzkumný odřad. Na stupni pluku je třeba mít v záloze nejméně jedno družstvo jako jádro k vytvoření samostatné průzkumné hlídky. Další možnost je i ta, že sama armáda bude mít nějakou zálohu k zesílení záloh průzkumu svazků. Konečně je třeba, aby velitelé připravili některé ostatní jednotky pro účely vytvoření samostatných průzkumných hlídek a průzkumných odřadů.

Dělostřelecký průzkum v průběhu útoku se provádí hlavně pozorováním. Do bojových sestav útvarů prvních sledů je možno vhodně předsunout dělostřelecké pozorovatele a dělostřelecká pohyblivá stanoviště. Průzkumná dělostřelecká baterie má v průběhu útoku motostřelecké divise částečně omezené použití. Naskytanou se však situace, jako například zasazení druhého sledu divise, průlom jednotlivých postavení (pásem) apod., kdy je možno aspoň část průzkumné dělostřelecké baterie vhodně vysunout vpřed k rozvinutí, zvláště její radiolokační část.

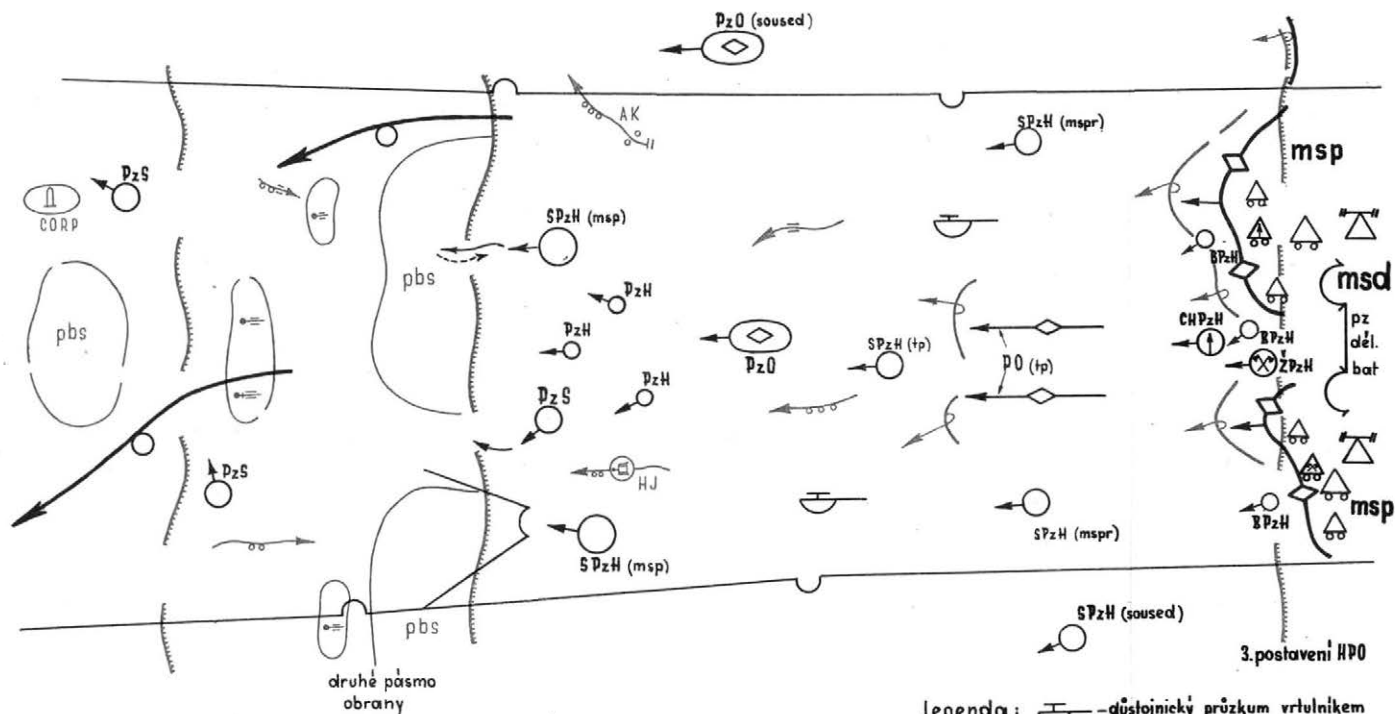
Ženíjní průzkum je prováděn ženijními průzkumnými hlídkami a pozorovacími hlídkami. Podle situace může motostřelecká divise vyslat 1 až 2 ženijní průzkumné hlídky a 1 až 2 ženijní pozorovací hlídky. Vysílají se hlavně k zjištění stupně ženijního vybudování třetího postavení hlavního pásma obrany a také k zjištění zátarasů a překážek všech druhů. Ženíjní průzkum dále provádějí ženijní průzkumníci začlenění do vševojskového průzkumu.

Chemický a radiační průzkum provádějí chemické pozorovací hlídky a chemici začlenění do vševojskového průzkumu s hlavním úkolem zjistit přípravy nepřítele k chemickému napadení a zjištění úseků zamořených radioaktivními látkami a otravnými látkami. Kromě toho se provádí nepřetržité chemické a radiační pozorování.

Vzdušný průzkum ve prospěch motostřelecké divise je prováděn podpurným letectvem ve formě požadavků prostřednictvím leteckého představitele. Kromě toho štáb motostřelecké divise a štáby motostřeleckých pluků vyčleňují pro příjem zpráv od vzdušného průzkumu přijímače naladěné na vlnu vzdušného průzkumu, které jsou velmi cenným a zvláště rychlým zdrojem zpráv pro velitele a štáb. Zprávy vzdušného průzkumu dostává štáb divise také od štábu armády.

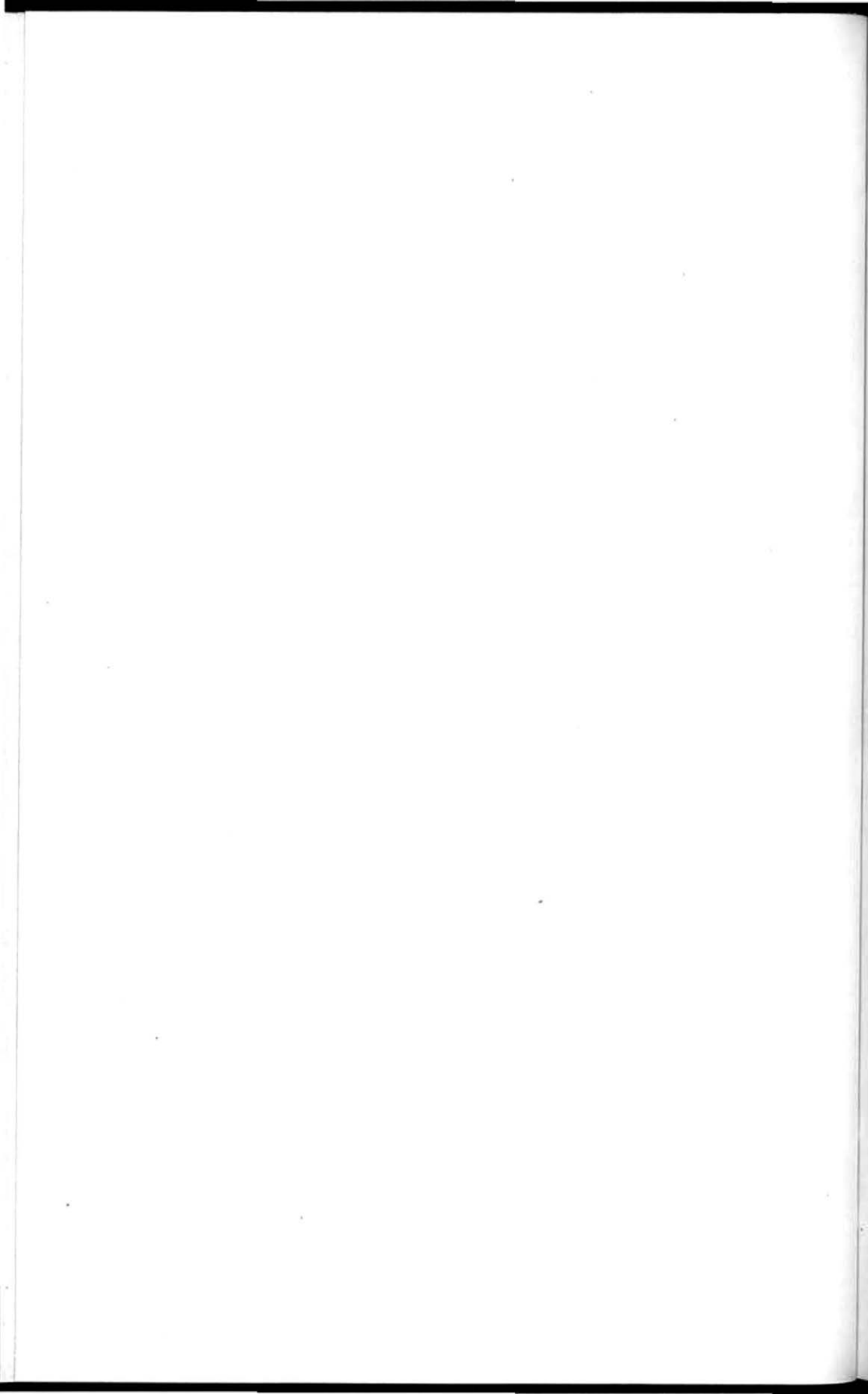
Kromě těchto způsobů provádění průzkumu získává velitel a štáb motostřelecké divise zprávy ze všech dosažitelných zdrojů zpráv, zejména od bojujících jednotek, sousedů a staršího náčelníka, výsledkem zajatců a studiem ukořistěných dokumentů nepřítele.

MOŽNÝ ZPŮSOB ORGANISACE A PROVÁDĚNÍ PRŮZKUMU MOTOSTŘELECKÉ DIVISE PŘI BOJI V HLoubCE PO PROLOMENÍ PRVNÍHO PÁSMU NEPŘÁTELSKÉ OBRANY

Legenda:

- důstojnický průzkum vrtulníkem
- vzdolhý průzkum (divise má přijímat na vlně vzdolh. průzkumu)
- pohyblivá pozorovací stanoviště

Zejména je třeba zdůraznit nutnost získávání zpráv všemi příslušníky štábu po své odbornosti. Z toho vyplývá i jejich těsná spolupráce s náčelníkem průzkumu, který pak může dospět k reálnému závěru a předvídat pravděpodobnou činnost nepřítele.

V průběhu útočného boje úspěch v získávání zpráv jakožto velmi důležitého podkladu pro rozhodnutí velitele bude záviset na důmyslné organizaci a řízení průzkumu velitelem divise a jeho štábem. Proto jak velitel divise, tak i náčelník štábu divise musí cítit plnou odpovědnost za organizaci a řízení průzkumu, musí zabezpečovat činnost jednotek provádějících průzkum, znát jejich stav, potřeby, organisovat a vysílat doplňkový průzkum, pověřovat úkoly již zasažené síly a prostředky průzkumu při změně situace apod. Při rostoucí důležitosti průzkumu v soudobých podmínkách a složitosti v jeho vysílání i zabezpečení po všech stránkách nelze si představit, aby tuto činnost prováděl jen náčelník průzkumu divise bez aktivního zásahu velitele a náčelníka štábu divise.

Možný způsob organizace a provádění průzkumu v hloubce nepřátelské obrany viz v příloze 2.

Organisace průzkumové součinnosti u motostřelecké divise

K spolehlivému splnění všech stanovených průzkumných úkolů je třeba zaměřit úsilí průzkumu všech druhů vojsk, což si vyžádá důkladné organisace součinnosti všech průzkumných sil a prostředků divise.

Průzkumovou součinnost provádí velitel nebo náčelník štábu motostřelecké divise v době organizace boje při řešení všeobecných otázek součinnosti, to znamená, že určí podřízeným velitelům, kde a na jakých směrech je třeba zesílit průzkum. Další organizaci průzkumné součinnosti týkající se zejména základních otázek organizace průzkumu řeší štáb motostřelecké divise, a to:

- s důstojníky průzkumu podřízených pluků, s kterými projedná otázky pozorování, směry činnosti průzkumných jednotek, součinnost mezi nimi, opatření k průzkumovému zabezpečení zasažení druhých sledů, způsob a pořadí hlášení, předávání zpráv, zálohu průzkumu,
- s náčelníkem průzkumu velitele dělostřelectva divise, ženijním náčelníkem a náčelníkem chemické služby divise projedná hlavně organizaci pozorování, vyslání průzkumných jednotek a jejich úkoly, kolik průzkumníků specialistů bude začleněno do vševojskového průzkumu, zálohu průzkumu,
- s velitelem průzkumného praporu, kterému stanoví, kolik připravit pozorovacích hlídek, samostatných průzkumných hlídek a průzkumných odřadů, kolik průzkumných skupin, jejich složení a úkoly, místo praporu v bojové sestavě divise, složení zálohy průzkumu, materiální technické a zdravotnické zabezpečení,
- s představitelem letectva — projedná úkoly pro vzdušný průzkum, způsob předávání zpráv, způsob rozpoznávání a navádění letounů na cíle v nepřátelské obraně průzkumnými jednotkami divise.

Podle potřeby organisuje štáb divise součinnost ještě s dalšími funkcionáři, jako s náčelníkem týlu divise, s náčelníkem politického oddělení

divise, se zástupcem velitele pro věci technické u divise, se sousedy, s druhými sledy armády, se vzdušnými výsadky, s náčelníkem spojení divise, s nadřízeným štábem a s podřízenými jednotkami a útvary.

Závěr

Soudobý boj probíhá v složité a rychle se měnící situaci, což vyžaduje od velitelů a štábů důkladnou organizaci bojového zabezpečení. Mezi hlavní druhy bojového zabezpečení patří průzkum, který umožňuje odhalit silné a slabé stránky nepřítele, mařit pravděpodobný způsob boje, udržovat iniciativu v boji a splnit úkol s nejmenšími ztrátami. Včasně zjištění příprav nepřítele k použití zbraní hromadného ničení zabezpečuje vlastním vojskům provedení nutných ochranných opatření a může omezit účinky použití těchto zbraní. Rovněž včasné zjištění a určení rozmístění nejdůležitějších objektů v obraně nepřítele, jakož i zjištění jeho opatření k protiatomové ochraně zabezpečuje vlastním vojskům úspěšné použití atomových zbraní a umožňuje rychle prolomit nepřátelskou obranu.

Z toho vyplývá, že se význam průzkumu v útočném boji motostřelecké divise za použití zbraní hromadného ničení zvyšuje a současně s ním i odpovědnost velitelů a náčelníků štábu za jeho organizaci.

Při útoku motostřelecké divise s rozvinutím sil z chodu pro utajení je zakázáno provádět jakékoli akce vlastními průzkumnými jednotkami v sestavě nepřítele. Veškeré zprávy dostává divise od štábu armády a jednotek v dotyku. Motostřelecká divise za to však musí provádět průzkum v prostoru rozmístění a za přesunu na čáru rozvinutí. Provádění průzkumu v průběhu útočného boje organizuje divise podle dosud platných zásad.

Je nutné, aby velitelé a štáby neustále zdokonalovaly své návyky v organizaci průzkumu a hledali další nové způsoby v provádění průzkumu.

BOJOVÁ ČINNOST DĚLOSTŘELECTVA DIVISE ZA POCHODU A VE STŘETNÉM BOJI

Plukovník Alois Václavík

Ve Vojenské mysli čís. 1/1958 byl uveřejněn článek plukovníka L. Varvařovského „Střetný boj divise“. Protože se autor ve svém článku nezabýval otázkami bojové činnosti dělostřelectva, které ve střetném boji má důležitou úlohu, chci ve svém článku pojednat o některých otázkách bojové činnosti dělostřelectva za střetnutí s přicházejícími nepřátelskými zálohami v operační hloubce.

V soudobých podmínkách, za použití zbraní hromadného ničení, důležitou podmínkou dosažení úspěchu ve střetném boji zůstává získání počáteční převahy nad nepřítelem i pružnost a rychlost v bojové činnosti. Převahy nad nepřítelem možno dosáhnout včasným a hromadným úderem dělostřelectva, letectva, údery atomových zbraní a rychlým zásahem tanků.

Rychlé rozvinutí dělostřelectva ve střetném boji umožňuje předejít nepřítele v zahájení centralisované palby. Včas zahájená a přesná dělostřelecká palba na nepřítele, který je ještě v proudech, přivodí nepříteli ztráty na živé síle a bojové technice, způsobuje v jeho jednotkách nepořádek a chaos, rozrušuje velení, ztěžuje organizované rozčleňování a rozvinování, popřípadě ho nutí k předčasnému rozvinování, k prozrazení jeho zámyslu a tím určuje ve značné míře úspěch našich vojsk ve střetném boji. Dělostřelectvo rozdělujeme do pochodových proudů podle předvídaného tvoření dělostřeleckých skupin v nastávajícím střetném boji ve smyslu rozhodnutí velitele divise.

Předpokladem rychlého rozvinutí dělostřelectva divise a zahájení centralisované palby je promyšlené a účelné rozdělení dělostřelectva do pochodových proudů a jeho vhodné zařazení v proudech. Rozdělení dělostřelectva do proudů bude v každém jednotlivém případě různé, musí však vždy

- odpovídat zámyslu předvídaného boje,
- zabezpečovat samostatnost proudů při střetnutí s nepřítelem,
- umožnit rychlé rozvinutí větší části dělostřelectva již při zahájení střetného boje a rychlou organizaci dělostřeleckých skupin,
- vytvořit výhodné podmínky pro centralisované velení a řízení dělostřelecké palby.

Zařazení dělostřelectva v proudech divise musí zaručit

- možnost rychlého rozvinutí dělostřelectva a zahájení palby — vedení hromadné palby na nejdůležitější nepřátelské cíle,
- pohyblivost a možnost zaujetí bojové sestavy bez obtížného předjíždění,
- schopnost odrazení napadení nepřátelských tanků,
- zabezpečení proudů proti úderům nepřátelského letectva (především atomovým úderům),
- možnost rychlého obnovení bojové pohotovosti dělostřelectva po provedení atomového úderu nepřítelem.

K rychlému dosažení převahy palby již při zahájení boje předsunutého odřadu (předvojů) a odražení úderu nepřátelských tanků za pochodu a rozvinování je třeba

- dělostřelectvo účelně zařadit do proudů motostřeleckých (tankových) pluků,
- dělostřelectvo vést blíže čela proudů a včas organisovat průzkum bojových sestav dělostřelectva a zabezpečit včasné dodání výsledků průzkumu dělostřeleckým velitelům a štábům,
- přidělit dělostřelectvo předsunutým odřadům a předvojům,
- vytvořit dělostřeleckou protitankovou zálohu u pluků a divise,
- protiletadlové dělostřelectvo rozdělit v proudy po bateriích a četách (se vzdálenostmi čet 1,5 až 2 km) tak, aby zabezpečovalo nejzranitelnější části a bojovou techniku.

Nemalý význam za pochodu a ve střetném boji bude mít organisace a provádění pořádkové služby. Jejím cílem bude regulovat pohyb, kontrolovat dodržování pravidel pohybu, nedovolit nahromadění vozidel na neschůdných úsecích, v prostorech přeprav, dohlížet na plnění maskovacích opatření.

V prostorech palebných postavení a velitelsko-pozorovacích stanovišť dbát na spořádané a skryté zaujímání palebných postavení a velitelsko-pozorovacích stanovišť, nedovolit pohyb na úsecích pozorovaných nepřítelem a vyžadovat zachování maskovacích opatření (při provádění topografických ženijních prací a budování spojení). Kromě těchto úkolů musí pořádková služba při střetnutí iniciativně zabezpečit řešení velitele dělostřelectva divise a jeho štábu.

Podle předvídaných úkolů divise ve střetném boji a podle počtu dělostřelectva, které má armáda k dispozici, je divisi přiděleno dělostřelectvo, protitankové a protiletadlové dělostřelectvo, přibližně podle zásad v útočném boji. Divisi se zpravidla přidělují tři až pět dělostřeleckých oddílů, jeden protitankový dělostřelecký pluk a jeden protiletadlový dělostřelecký pluk.

Přidělení uvedeného počtu dělostřelectva je odůvodněno potřebou vytvoření plukovních dělostřeleckých skupin o dvou až třech oddílech, divisní dělostřelecké skupiny asi o třech až čtyřech oddílech, dělostřelecké protitankové zálohy divise a hodnotné divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny. Vytváření dělostřeleckých skupin ve střetném boji je vedeno myšlenkou zabezpečit při zahájení střetnutí s nepřítelem, i za nejasné a rychle měnící se situace, co největší možnost vedení centralisované palby při úderu hlavních sil.

Ve většině případů střetného boje budeme vytvářet plukovní dělostřelecké skupiny. Vytvoříme-li plukovní dělostřeleckou skupinu v síle asi tři oddílů, máme možnost přidělit k podpoře praporů prvního sledu jednu baterii až oddíl a veliteli plukovní dělostřelecké skupiny zůstane v ruce ještě část dělostřelectva, jímž může uplatňovat svůj vliv na boj. Jen snad v tom případě, kdy nepřítel přicházející do střetnutí, bude napaden naším letectvem a atomovými údery, jeho sestava desorganisována a střetnutí s ním bude na širší frontě, bude možné, při zahájení střetného boje, nevytvářet plukovní dělostřelecké skupiny a přidělit dělostřelecké oddíly praporům, čímž bude zabezpečena jejich větší samostatnost a přímá podpora

boje. Přitom bude účelné, aby v ruce velitele pluku zůstal alespoň jeden oddíl, jímž by uplatňoval svůj vliv v průběhu boje. I v tom případě je třeba v průběhu boje vytvářet předpoklady pro centralisované vedení palby.

Divisní dělostřeleckou skupinu budeme zpravidla vytvářet vždy.

Ve střetném boji bude zpravidla výhodnější nevytvářet podskupinu armádní dělostřelecké skupiny, která by za střetného boje působila jen ve prospěch divise, a přidělit divisi do jedné dělostřelecké brigády (kanónové) k napadání pochodových proudů nepřítele a vedení boje s nepřátelským dělostřelectvem. Toto dělostřelectvo se začlení do divisní dělostřelecké skupiny, která bude zpravidla silnější, aby byla schopna plnit úkoly patřící divisní dělostřelecké skupině a kromě toho i úkoly patřící do působnosti armádní dělostřelecké skupiny. V tom případě by byla divisní dělostřelecká skupina ve složení asi čtyř dělostřeleckých oddílů.

Bude-li vytvořena podskupina armádní dělostřelecké skupiny, která by působila ve prospěch divise ve střetném boji, bude třeba, aby velitel této podskupiny byl s velitelem dělostřelectva divise a přímo plnil požadavky velitele divise. Vyžadování zásahu této podskupiny prostřednictvím armády bylo by zdlouhavé a pro střetný boj nevýhodné.

Ke splnění všech palebných úkolů dělostřelectva, zejména nebude-li ve prospěch divise působit podskupina armádní dělostřelecké skupiny (pro řízení palby na pochodové proudy a vedení boje s nepřátelským dělostřelectvem), bude třeba, aby velitel armády přidělil veliteli dělostřelectva divise dělostřelecké průzkumné letouny (vrtulníky).

Je-li vyslán divisi předsunutý odřad, musí být zesílen dělostřelectvem (i protitankovým a protiletadlovým). Složení a síla dělostřelectva předsunutého odřadu bude záviset na síle a úkolu předsunutého odřadu. Předsunutý odřad může být zesílen jedním až dvěma dělostřeleckými oddíly (nejlépe houfnicovými 122mm a raketometným 130mm), jednou až třemi protitankovými bateriemi a jednou až třemi protiletadlovými bateriemi (výhodné bateriemi samohybnými ZSÚ2, které se mohou bez obtíží pohybovat v terénu, vést palbu z chodu i z krátkých zastávek). Bude-li předsunutý odřad tvořen z tankových jednotek (útvárů), nebude zpravidla třeba přidělovat mu protitankové baterie.

Činnost dělostřelectva ve střetném boji je charakterisována rychlostí a širokou iniciativou všech dělostřeleckých velitelů. Dělostřelectvo za střetnutí s nepřítelem musí jej předejít v zahájení centralisované palby, vytvořit a udržet palebnou převahu v průběhu celého boje.

Dělostřelectvo ve střetném boji plní tyto úkoly:

- v součinnosti se zbraněmi hromadného ničení a letectvem napadá přibližující se pochodové proudy nepřítele,
- drtí vojska nepřítele rozvinující se do bojové sestavy,
- umlčuje a ničí nepřátelské dělostřelectvo, především atomové,
- zabezpečuje rozvinování vlastních vojsk proti úderům nepřítele ze vzduchu,
- připravuje a podporuje zteč pěchoty a tanků,
- odráží protizteče pěchoty a tanků nepřítele,
- napadá zálohy nepřítele,
- zabezpečuje udržení dosažených čar a
- zabezpečuje boky divise.

Protiletadlové dělostřelectvo chrání hlavní uskupení vojsk s důrazem na tanky a dělostřelectvo.

Při střetnutí s nepřítelem rozvrací dělostřelectvo v součinnosti s letectvem a atomovými zbraněmi bojovou sestavu nepřítele, způsobuje mu ztráty, zabezpečuje manévr, rozvinování vlastních vojsk a jejich úder do boku a týlu nepřítele. Ve střetném boji musí být dělostřelectvo stále v pohotovosti odrazit úder tanků nepřítele z kteréhokoli směru.

Za střetnutí s nepřítelem vede dělostřelectvo palby především na ty cíle, které v daném okamžiku překážejí nebo mohou překážet v plnění úkolů vlastních tanků a pěchotě. Boj s nepřátelským dělostřelectvem a minomety vedou všechny dělostřelecké skupiny, především divisi dělostřelecká skupina, což vyžaduje věnovat zvýšenou pozornost použití prostředků dělostřelecké průzkumné baterie. Někdy se zúčastní boje s nepřátelskými bateriemi i část armádní dělostřelecké skupiny.

Zvláštnosti organizace a provádění dělostřeleckého průzkumu

Úspěch dělostřelectva ve střetném boji závisí především na včasném a cílevědomě organizovaném dělostřeleckém průzkumu. Dělostřelecký průzkum za pochodu se provádí dělostřeleckými průzkumnými skupinami s cílem

- průzkumu nepřítele,
- průzkumu pochodových os (v samostatných proudech),
- průzkumu palebných postavení a pozorovatelů.

Oddily přidělené předvojům vysílají při zahájení pochodu dělostřelecké průzkumné skupiny podle nařízení velitele dělostřelectva divise. Průzkumná skupina pochoduje s čelní pochodovou záštitou. Narazí-li čelní pochodové záštity na nepřítele, organizují dělostřelecké průzkumné skupiny postupující s nimi pozorování činnosti nepřítele, hlásí ihned veliteli, který je vyslal, střetnutí s nepřítelem, kde byla zaujata pozorovatelná a kde je vyhledán prostor palebných postavení. Je účelné dělostřelecké průzkumné skupiny oddílů vybavit terénním autem (obrněným vozem), rádiovou stanicí a 1 až 2 motocyklisty pro doručování hlášení. Do dělostřeleckých průzkumných skupin je nutno vždy včlenit dosimetristy pro radiační průzkum. Náčelník štábu dělostřelectva divise vyšle s předsunutým odřadem důstojníka (zpravidla náčelníka průzkumu ze štábu dělostřelectva divise) s rádiovou stanicí a motocyklisty, k rychlému předávání zpráv o nepříteli štábu velitele dělostřelectva divise. Je-li veliteli dělostřelectva divise přidělen dělostřelecký průzkumný letec (vrtulník), organizuje s ním náčelník průzkumu dělostřelectva spojení. Využívá se k získávání zpráv o nepříteli a k opravování palby oddílů určených k palbě na pochodové proudy.

Na dělostřelecký průzkum ve střetném boji jsou kladeny především tyto úkoly

- zjistit přítomnost a umístění atomových zbraní nepřítele i všechny náznaky nasvědčující tomu, že nepřítel jich hodlá použít,
- zjistit a sledovat směr postupu nepřátelských proudů, jejich složení a uskupení s důrazem na hlavní síly,
- zjistit rozvinování nepřítele,

- zjistit uskupení dělostřelectva nepřítele, jeho palebná postavení a pozorovatelný,
- vyhledávat průzkumnými skupinami cesty pro přesun vlastního dělostřelectva, hodnotu a sjízdnost cest, podmínky pochodu mimo cesty a možnosti objížděky při zamoření otravnými a bojovými radioaktivními látkami, prostory pro rozvinování dělostřelectva.

Zvýšená pohyblivost dělostřelectva ve střetném boji vyžaduje zvýšenou činnost dělostřeleckého průzkumu. Dělostřelecký průzkum má nové úkoly — zjišťování atomových zbraní nepřítele. Proto zvláštní význam má vzdušný dělostřelecký a radiální průzkum. Při rozvinování dělostřelectva z pochodových proudů organisují velitelé oddílů topografické připojení bojových sestav (podle mapy) a zamíření přístrojů a děl do hlavního směru.

Velitelé dělostřeleckých oddílů organisují ihned doplňkový průzkum nepřítele a terénu a zaujetí bojové sestavy.

Dělostřelecké průzkumné skupiny dělostřelectva hlavních sil každého pochodového proudu pochodují na zadu pochodového proudu předvoje a při zahájení boje předvoje zahajují svou činnost; jednotky průzkumné dělostřelecké baterie pochodují zpravidla za předvojem (čelním odřadem) nebo v čele hlavních sil, aby mohly za střetnutí s nepřítelem co nejdříve zahájit činnost.

Úspěch dělostřeleckého průzkumu ve střetném boji záleží v jeho včasnosti a rychlosti. Protože se boj za střetnutí mění velmi rychle, musí být dělostřelecký průzkum s to dát včas co nejúplnější podklady pro činnost dělostřelectva při podpoře boje předvojů, před zahájením činnosti hlavních sil a při ní.

Při zahájení zteče hlavních sil divise je činnost dělostřeleckého průzkumu v podstatě táž jako v útočném boji, vyžaduje však vzhledem k rázu boje ještě více pružnosti a iniciativy. Použití různých druhů dělostřeleckých průzkumných prostředků divise ve střetném boji bude závislé na situaci a čase, který je k dispozici. Ve střetném boji často hlavní síly provedou útok z chodu na hlavní síly nepřítele a někdy nebude možno rozvinout všechny průzkumné jednotky. Na zkrácené rozvinutí s připojením naslouchatelen podle mapy (snímku) povšechným způsobem je třeba 1,5 až 2 hodin, s pomocí přístrojů do 4 hodin. Na rozvinutí čtyř optického průzkumu (podle mapy nebo snímku) je třeba 30 až 60 minut.

Velení dělostřelectvu a spojení za pochodu a ve střetném boji

Dělostřelectvu přidělenému předsunutému odřadu (předvoji) velí určitý velitel dělostřelectva předsunutého odřadu (předvoje) podle rozkazů a nařízení velitele předsunutého odřadu (předvoje).

Pro zabezpečení velení dělostřelectvu za pochodu a pro organisovanou součinnost s pěchotou a tanky určuje velitel dělostřelectva divise pro každý proud velitele dělostřelectva proudu, který se při zahájení střetného boje stává zpravidla velitelem dělostřelecké skupiny.

Velení dělostřelectvu za pochodu a ve střetném boji se zabezpečuje

- dokonalou znalostí stavu dělostřelectva a jeho úkolů,
- společným umístěním dělostřeleckých velitelů a jejich štábů s veliteli a štáby podporovaných útvarů (jednotek),

- vysláním styčných důstojníků s pojitky od podřízených dělostřeleckých oddílů k veliteli dělostřeleckého pluku (brigády), od dělostřeleckých pluků (brigád) k veliteli dělostřelectva divise,
- včasným a nepřetržitým získáváním zpráv a jejich rychlým předáním,
- včasnou informací podřízených o změně situace,
- včasným doručením rozkazů podřízeným velitelům,
- kontrolou plnění rozkazů.

Velení za pochodu se uskutečňuje krátkými ústními nařízeními a rozkazy předávanými zpravidla prostřednictvím styčných důstojníků, spojkami a smluvenými znameními (signály). K přijímání signálů se určuje na každém vozidle pozorovatel. Rádiové stanice jsou na příjmu a mohou vysílat jen určené signály, zejména pro PVO, PAO a PCHO a průzkum. V každém pochodovém proudu se určuje rádiová stanice k pohotovostní službě v okruhu hlásné služby. Předávat rozkazy a hlášení rádiem zezadu dopředu je možné až za střetnutí s nepřítelem. Za střetnutí s nepřítelem se hlavním pojitkem stává rádio. Linkové spojení se zpravidla buduje až při rozvinutí hlavních sil dělostřelectva. V tomto případě je výhodné vybudovat linkové spojení mezi pozorovatelnami. Při zahájení boje a rozvinutí dělostřelecké jednotky (útvary) je každý velitel povinen starat se o okamžité navázání spojení se starším náčelníkem a podat mu hlášení o své činnosti, o zaujetí palebných postavení a pozorovatelů a o prováděných palbách a s kým má spojení. Důležité je, aby velitelско- pozorovací stanoviště dělostřeleckých jednotek (skupin) byla společná s veliteli podporovaných jednotek (útvarů).

Bojová činnost dělostřelectva ve střetném boji

Složení a zařazení dělostřelectva v každém pochodovém proudu musí být takové, aby zabezpečilo samostatnou činnost proudu, organisované rozvinování a zahájení střetného boje. Proto je třeba přidělit potřebný počet dělostřelectva předsunutým odřadům (předvojům) a dělostřelectvo hlavních sil vést blíže čela proudu. Dělostřeleckou protitankovou zálohu divise je třeba vést po té pochodové ose, která dává výhodné podmínky pro její rozvinutí na ohroženém směru.

Hlavním úkolem dělostřeleckého průzkumu je zjistit a sledovat pochodové proudy nepřítele, především tankové a mechanisované, zjistit přítomnost a umístění atomových zbraní nepřítele. K tomu je třeba, aby dělostřelectvu divise byly přiděleny letouny (vrtulníky). Ve střetném boji je třeba, aby boj předvoje (čelního odřadu) byl podporován palbou větší části dělostřelectva divise. Dělostřelectvo předvoje (čelního odřadu) se rozvíjí z iniciativy velitelů dělostřeleckých jednotek (útvarů) vyčleněných do předvoje (čelního odřadu) nebo na rozkaz velitele předvoje. Jakmile se čelní pochodová záštita pustí do boje, dělostřelectvo předvoje se rychle rozvíjí podél pochodových os pro přímou střelbu i palbu ze zakrytých palebných postavení bez zřetele k výhodným prostorům pro palebná postavení a okamžitě zahajuje palbu na nepřítele a nedovolí mu organisované rozvíjení. Velitel dělostřeleckého oddílu (útvary) přiděleného předvoji řídí rozvinování dělostřelectva, vydává ústně v terénu palebné úkoly a řídí jeho palbu. Je povinností každého dělostřeleckého velitele zabezpečit v nejkratší době centralisovanou palbu své jednotky (dělostřelecké skupiny). Velitel dělostřelectva divise musí včas vydat nařízení

(smluvené znamení) pro organizaci dělostřeleckých skupin, aniž dodatečně provádí manévry dělostřelectva mezi proudy, organisovat dělostřelecký průzkum, centralisovat velení dělostřelectvu divise a rychle zahájit palbu dělostřelectva ve prospěch boje divise. Zvláštní pozornost je třeba věnovat přípravě dělostřelectva k manévru na ohrožené směry, k zabránění úderu do boku, obchvatu a obejití nepřítelem. Ve větší míře se použije děl pro přímou střelbu. Protože není čas na vybudování palebných postavení dělostřelectva a pozorovaten, je třeba chránit dělostřelectvo proti úderům atomových zbraní a letectva nepřítele využitím přirozených krytů terénu, větším rozptýlením bojové sestavy do šířky a hloubky a pečlivějším zamaskováním. Přidělené kanónové dělostřelecké oddíly, popřípadě i část dělostřelectva armádní dělostřelecké skupiny s využitím letounů dělostřeleckého letectva (vrtulníků), umlčuje a ničí v součinnosti s letectvem nepřátelské dělostřelectvo i atomové a napadá přicházející proudy nepřítele. Před zahájením rozvinování hlavních sil divise upřesní velitel dělostřelectva divise krátce v terénu velitelům dělostřeleckých skupin situaci nepřítele, úkol divise a stanoví

- doplňkové úkoly dělostřeleckému průzkumu,
- úkoly dělostřelectva a způsob jejich plnění,
- úkoly dělostřelecké protitankové záloze divise a divisní dělostřelecké protiletadlové skupině,
- organizaci velení a spojení u dělostřelectva (místo a směr přemístění VPS a VS),
- dobu pohotovosti dělostřelectva a
- informativně spotřebu střeliva.

Před ztečí nepřítele dělostřelectvo zpravidla mohutným palebným přepadem (10 až 15 minut) umlčuje a ničí živou sílu, palebné prostředky a dělostřelectvo nepřítele. Dělostřelectvo daleké donosnosti v součinnosti s letectvem umlčuje a ničí atomové dělostřelectvo ihned po jeho zjištění.

Dělostřelecká podpora zteče a útoku hlavních sil uskutečňuje se zpravidla postupným soustředěním palby na 2 až 3 čarách a pak palbami na vyžádání a podle vlastního pozorování. Zvláštní důraz je třeba klást na včasné zahájení palby na přicházející zálohy, nahromaděnou živou sílu a tanky, aby nemohly provést úder do boku útočících vojsk nebo obejít.

Dělostřelecká protitanková záloha divise musí být v pohotovosti k vyvedení na ohrožený směr, aby se včas rozvinula a zabránila úderu nepřátelských tanků.

Plánování dělostřeleckých paleb je třeba provést v nejkratším čase co nejjednodušeji. Dokumentace je při zahájení střetnutí nahrazena krátkými nařízeními, popřípadě povely a dílčími dokumenty doručovanými styčnými důstojníky. Zpravidla to bude jen plán činnosti dělostřelectva divise na mapě, doplněný legendou, bojový rozkaz vydaný ústně a zapsaný důstojníkem štábu. Formální úprava dokumentů nesmí zdržet zahájení palby dělostřelectva. Proto se za střetnutí vyžaduje od dělostřeleckého štábu velká zručnost a dovednost v organizaci rychlého plánování a předání podkladů velitelům dělostřeleckých skupin. Úkoly si velitelé dělostřeleckých skupin zakreslují přímo na velitelsko-pozorovacím stanovišti do mapy a určený důstojník štábu dělostřelectva divise kontroluje správné zakreslení (zapsání).

Přemístění dělostřelectva se provádí obdobně jako v útočném boji podle jednoduchého v mapě zakresleného plánu přemístění tak, aby byla zabezpečena nepřetržitá podpora pěchoty a tanků. Nová palebná postavení jsou zaujímana poblíž cest se zřetelem na protiatomovou ochranu. Velmi pečlivě musí být organisována a prováděna pořádková služba.

Přejde-li nepřítel hlavními silami do obrany, organisace a plánování dělostřeleckých palb je prováděno podle zásad útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany.

Při neúspěšném střetnutí s nepřítelem bude bojová činnost dělostřelectva zaměřena na zabezpečení přechodu předvojem (divisí) do obrany a udržení čáry (prostoru) stanovené velitelem předvoje (divise).

Bojová činnost dělostřelectva divise za střetnutí v noci

V soudobých podmínkách boje nesmí být dán nepříteli čas k přípravám a protipatřením a denní bojová činnost nemůže být přerušena nocí.

Střetnutí za noci má pro dělostřelectvo některé zvláštnosti. Především si vyžádá více náročnosti na organisaci a provedení všech opatření pro boj v noci. Veškerá činnost musí směřovat k tomu, aby u nepřítele bylo dosaženo překvapení a aby vlastní vojska byla uchráněna před neočekávanými údery nepřítele (atomovými údery, letectvem a dělostřelectvem).

Důležitým předpokladem úspěchu bude využít co nejvíce výhod noci a snížit působení nevýhod. Při tom je třeba si uvědomit, že nepřítel má tytéž podmínky, a bude záležet na dovednosti a schopnosti všech dělostřeleckých velitelů i vojsk využít výhod noci a terénu v náš prospěch. K dosažení dobrého výsledku bojové činnosti budou nám pomáhat moderní technické prostředky zabezpečující pozorování a činnost dělostřelectva za noci. Vzdušný průzkum musí včas zjistit nepřítele jdoucího do střetnutí a sledovat jej i za noci.

Zvláštní význam pro střetný boj v noci má příprava a včasné zahájení činnosti osvětlovacích prostředků, poněvadž umožňují průzkum cílů, vedení palby všech zbraní na cíle, vytyčují útvarům (jednotkám) stanovený směr útoku a umožňují součinnost mezi jednotkami.

K osvětlování bojiště (cílů) se používá

- leteckých osvětlovacích pum, osvětlovacích granátů, světlometů, osvětlovacích signálních nábojů, reaktivních střel a improvizovaných prostředků.

Pro předvídané střetnutí s nepřítelem za noci bude třeba:

- vyčlenit dělostřelectvo pro osvětlování tak, aby v každé dělostřelecké skupině byla děla, která mají osvětlovací střely,
- vybavit děla určená pro přímou střelbu přístroji k vidění v noci,
- připravit osvětlovací prostředky k osvětlování přístrojů (miřidel),
- přidělit osvětlovací střely jednotkám určeným k osvětlování,
- organisovat součinnost mezi druhy vojsk a prostředky osvětlování.

Dělostřelectvo ve střetném boji za noci bude plnit tytéž úkoly jako za dne. Důležitým úkolem bude palba na nepřátelské proudy (především tankové) v součinnosti s letectvem.

Kromě normálních úkolů denní činnosti bude dělostřelectvo provádět

- osvětlování bojiště (cílů),

- vytváření světelných orientačních bodů a vytyčování směrů útoku pluků praporů),
- udávání cílů pěchotě, tankům a letectvu,
- ničení osvětlovacích prostředků nepřítele,
- zabezpečení činnosti vlastních osvětlovacích prostředků,
- zakládání požárů v prostorech umístění nepřítele.

Složení a síla dělostřeleckých skupin bude obdobná jako za střetného boje ve dne. Vytvořené dělostřelecké skupiny co možná neměnit. Je však třeba, aby v každé dělostřelecké skupině (popřípadě i v dělostřelecké protitankové záloze) byla děla, která mají osvětlovací střelivo. Ve střetném boji za noci bude nutno přidělit praporům (i rotám) prvního sledu větší počet doprovodných děl a tato děla vybavit přístroji k vidění v noci.

Při zaujímání bojové sestavy je třeba co nejvíce využít terénních krytů a rozptylovat jednotky.

Zvláštní důraz je třeba klást na maskování proti nepřátelským radiolokátorům a jejich ničení.

Poněvadž se nepřítel bude snažit napadat někdy i menšími silami oba boky divise, bude účelné vytvořit dvě dělostřelecké protitankové zálohy divise.

Bojová činnost dělostřelectva divise ve střetném boji v noci bude obdobná jako za dne. Před vyražením ke zteči může být proveden palebný přepad (asi 10 až 15 minut), nebo někdy vyrazí pěchota a tanky bez palebného přepadu, aby se využilo momentu překvapení. Dělostřelectvo zahájí palbu, jakmile moment překvapení přestal působit, nebo na signál. Dělostřelecká podpora zteče a útoku se provede zpravidla postupným soustředěním palby na dvou až třech čarách a pak palbami na vyžádání. K zabezpečení účinné podpory útočící pěchoty a tanků je třeba vyslat s prapory prvního sledu dělostřelecké pozorovatele v tancích.

Důležitým úkolem v bojové činnosti dělostřelectva za boje v hloubce bude odrazení protizteče (úderu) nepřítele do boků. K úspěšnému odrazení protiztečí nepřítele je třeba vést nepřetržitý průzkum všemi prostředky a včas připravit zbraně k ničení nepřítele a prostředky k osvětlování.

Přemísťování dělostřelectva během střetného boje v noci bude obtížnější. Bude třeba palebná postavení a pozorovatelnost volit blízko cest, vyčlenit pro pořádkovou službu větší počet orgánů (dopravních a osvětlovacích prostředků). Je účelné do průzkumných dělostřeleckých skupin začlenit vojíny (poddůstojníky), kteří zavedou dělostřelecké jednotky do palebných postavení (velitele a štáb na VPS).

Střetný boj v noci má určité zvláštnosti jak v přípravě, tak i ve vedení boje. Vyžaduje od dělostřeleckých velitelů všech stupňů více iniciativy a dovednosti a většího vypětí a dokonalého výcviku vojsk.

Protitankové zabezpečení a protiletadlová dělostřelecká obrana divise za pochodu a střetného boje

Za protitankové zabezpečení pochodu a střetného boje je odpověden velitel divise. K boji s nepřátelskými tanky se používá atomových zbraní, protitankového dělostřelectva i ostatního dělostřelectva, tanků a protitankových prostředků všech druhů zbraní.

Protitankové zabezpečení se organisuje v každém proudu a zahrnuje

- organisaci pozorování a hlásné služby při objevení se nepřátelských tanků,
- pohotovost protitankového dělostřelectva i dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení k palbě proti tankům,
- odražení útoku nepřátelských tanků.

Zesilování divise protitankovým dělostřelectvem bylo již dříve uvedeno. Velitel dělostřelectva divise po ujasnění úkolu a zhodnocení situace předloží veliteli divise návrh na rozdělení a uskupení protitankového dělostřelectva a organisaci protitankového zabezpečení. Štáb dělostřelectva rozpracuje návrh na bod rozkazu „Dělostřelecká protitanková záloha divise“, v němž je uvedeno složení, velitel dělostřelecké protitankové zálohy divise, osa, umístění v proudu, na kterých čarách musí být v pohotovosti k rozvinutí a u kterých směrů odrazit útok nepřátelských tanků.

Při nebezpečí napadení pochodového proudu nepřátelskými tanky vyhledají průzkumné orgány protitankových jednotek dělostřelecké protitankové zálohy divise několik výhodných čar rozvinutí pro střelbu na tanky nepřitele, při čemž je důležité, aby tyto čáry rozvinutí byly poblíž cest a daly se rychle zaujmout. Při signálu „TANKY!“ se protitankové dělostřelectvo rychle rozvine na určené čáře rozvinutí.

Obsluhy děl připraví rychle střelivo, zběžně upraví palebné pláne pro děla a vybudují jednoduché okopy, pokud to čas dovolí. Velitelé baterií určí orientační body a s veliteli čet a děl připravují prvky pro střelbu. Kromě toho organisují protivzdušnou obranu vlastními prostředky. Velitel dělostřelecké protitankové zálohy obsazuje se svými orgány pozorovatelnu, organisuje doplňkový průzkum, spojení a řídí boj s tanky.

Po odražení úderu nepřátelských tanků a po jejich likvidaci zaujmou protitankové jednotky rychle místo v pochodových proudech a pokračují v pochodu.

Týlové složky protitankových dělostřeleckých jednotek pochoduji v proudech za poslední palebnou jednotkou a někdy i v samostatných proudech. V každém případě je třeba, aby část muničních vozů pochodovala společně s palebnými jednotkami.

Hlavní otázky součinnosti pěchoty, tanků, protitankového dělostřelectva i ostatních druhů vojsk se řeší před zahájením pochodu a upřesňují se před zahájením střetného boje.

Možná činnost jednotek při odražení nenadálého útoku nepřátelských tanků:

- protitankové jednotky (tanky) se rychle rozvinou poblíž cesty na výhodné čáře rozvinutí a zahajují palby na útočící tanky,
- ženisté kladou miny před rozvinutými protitankovými jednotkami a na jejich bocích,
- motostřelecké prapory zaujímají výhodná postavení nejlépe za protitankovou překážkou a připravují se vlastními protitankovými prostředky na boj s tanky,
- tankové jednotky jsou připraveny provést úder do boku (týlu) útočících tanků a ničit je,
- tažná vozidla se co možná ukrývají za přirozené protitankové překážky.

Při zahájení střetného boje musí protitankové dělostřelectvo zabezpečit rozvinující se hlavní síly proti možnému napadení nepřátelských tanků, zejména do jejich boku a týlu.

Je třeba mít na zřeteli, že bojová sestava divise může být na obou bocích nebo i v týlu ohrožena úderem nepřátelských tanků. Proto bude účelné často rozdělit dělostřeleckou protitankovou zálohu divise na dvě části nebo pluku na jednom boku přidělit část protitankového dělostřelectva (asi dvě baterie). Za střetného boje působí protitankové dělostřelectvo motostřeleckých praporů (pluků) jako doprovodné dělostřelectvo a odráží nepřátelské protiztřeče. Dělostřelecká protitanková záloha divise se pohybuje za ohroženým bokem (jsou-li dvě dělostřelecké protitankové zálohy za oběma boky).

Ve střetném boji musí velitel dělostřelecké protitankové zálohy soustavně sledovat situaci a řídit bojovou činnost dělostřelecké protitankové zálohy ve smyslu zámyslu velitele divise.

Včasné získání zpráv o pohybu nepřátelských tanků, rychlé rozvinutí dělostřelecké protitankové zálohy divise na výhodné čáře rozvinutí a připravení děl ke střelbě přináší úspěch v odrážení úderů nepřátelských tanků.

K zabezpečení vojsk před leteckými údery se používá prostředků protivzdušné obrany, aby byly zabezpečeny především nejdůležitější části proudů v ohrožených místech, jako soutěsky, nekryté úseky cest, místa přeprav. Zpravidla nebude možno vždy bránit všechny části pochodujiících vojsk úplně a stejně.

Pozemní protivzdušnou obranu lze organisovat jako pohyblivou a stojící.

Protiletadlová dělostřelecká obrana z chodu a z krátkých zastávek je organisována tak, že malorážní protiletadlové dělostřelectvo je začleněno v proudech po četách (bateriích) a provádí obranu proudu za pochodu přímo na komunikacích buď z chodu nebo z krátkých zastávek. Přitom baterie malorážního protiletadlového dělostřelectva rozdělená po četách může bránit proud v délce 5 až 6 km. Hlásnou službu a výstrahu za pochodu organisuje velitel divise a velitelé proudu. Vzdušné pozorování organisuje každý velitel. Hlášky mohou být pohyblivé a stojící. Pohyblivé hlášky se umisťují vpředu, vzadu a na bocích, v sestavě průzkumu a bojového zajištění. Stojící hlášky se umisťují předem na vhodných místech a po projití proudu se připojují ke svým jednotkám.

Každé vozidlo se zabezpečuje pozorovateli letounů, kteří provádějí pozorování nepřátelských letounů a pozorují signály a předávají signál „Vzdušný poplach“.

Při protiletadlové dělostřelecké obraně z předem zaujatých palebných postavení vysunuje se protiletadlové dělostřelectvo vpřed a zaujímá sestavu v obraně důležitých úseků pochodových os, aby bránilo pochodový proud při průchodu tímto úsekem. Velitel divise stanoví dobu trvání úkolu a další činnost určeného protiletadlového dělostřelectva.

Zahájení boje předvojů, jejich boj a rozvinování hlavních sil divise brání před údery nepřátelského letectva divisní a divisi přidělené protiletadlové dělostřelecké prostředky. Je-li divisi přidělen protiletadlový dělostřelecký pluk, tvoří se z něho a z organického protiletadlového pluku divisní protiletadlová dělostřelecká skupina. Nejpravděpodobnějším a také nejcitlivějším objektem atomových a leteckých úderů nepřítele za střetnutí budou

dělostřelectvo a tanky. Malorážní protiletadlové dělostřelectvo zaujímá palebná postavení 1 až 1,5 km od čáry čelních jednotek, středorážní ve vzdálenosti 2 až 3 km. Jejich úkolem je bránit vojska při rozvinování i za útoku. Je výhodné část protiletadlového dělostřelectva ráže 57 mm začlenit do pochodových proudů dělostřelectva, a to jak k obraně pochodu, tak i k zaujetí palebných postavení.

Závěr

Důležitou podmínkou dosažení úspěchu ve střetném boji je rychlé rozvinutí dělostřelectva a předejití nepřítele v zahájení centralisované palby. Za tím účelem je třeba promyšleně a účelně rozdělit dělostřelectvo do pochodových proudů a vhodně je v proudu zaradit tak, aby mohly být včas vytvořeny dělostřelecké skupiny.

Při vyslání předsunutých odřadů a předvojů je třeba přidělit jim pro zabezpečení samostatné činnosti dostatečný počet dělostřelectva. Zvláštní význam ve střetném boji má organisace a provádění dělostřeleckého průzkumu.

Velitel dělostřelectva divise při zahájení střetnutí stanoví velitelům dělostřeleckých skupin úkoly ústně v terénu nebo krátkými nařízeními a jednoduchými dokumenty doručovanými styčnými důstojníky. Plánování dělostřeleckých paleb je třeba provést v nejkratším čase co nejjednodušeji.

Ve svém příspěvku jsem se snažil pojednat o nejdůležitějších otázkách bojové činnosti dělostřelectva ve střetném boji divise. Mnohé otázky, jako dělostřelecký průzkum a protitankové zabezpečení bylo by možno ještě podrobněji rozvést a hlouběji řešit.

BUDOUCNOST PROTIVZDUŠNÉ OBRANY

Podplukovník Zdeněk Čermák

To, že politické kruhy západních mocností nepřístupují na mírové návrhy Sovětského svazu o zastavení pokusů s nukleárními a termonukleárními zbraněmi a tím na snížení hrozby možné atomové války, vyvolává v myslích vojenských teoretiků i praktiků určité pohledy na možný obraz budoucího válčiště za použití zbraní hromadného ničení.

Po stránce vývoje boje na zemi se většina úvah kloní k názoru, že hlavními reprezentanty na bojišti z hlediska rychlého pohybu budou tankové svazky, z hlediska mohutné palby, která má těmto svazkům pohyb umožnit, že to bude značně reorganisované pozemní dělostřelectvo.

Názory na vývoj boje ve vzduchu nebo lépe řečeno proti prostředkům útočícím ze vzduchu se již podstatně liší. Určitá část názorů počítá ještě na dosti dlouhou dobu s vysokou aktivitou letectva jako hlavního prostředku vzdušného napadení, určitá část názorů zastává progresivnější hledisko o převzetí hlavní tíhy boje ze vzduchu jen bezpilotními a řízenými prostředky vzdušného napadení. Podle mého soudu je nutno pro nejbližší budoucnost vidět vývojovou cestu někde právě asi uprostřed. Je pochopitelné, že západní velmoci, které si nesmírnými finančními náklady vybudovaly silné útočné letectvo taktického i strategického dosahu, na kterém stále ještě dnes i pro nejbližší budoucnost stavějí celou svoji strategii, je jednoznačně neodsoudí k zániku. To jasně ukázaly ve svých posledních agresích v Egyptě, Omanu, Tunisu i nyní v Libanonu. I když daleká budoucnost na podkladě současného i plánovaného rozvoje moderní raketové techniky jasně ukazuje, že některé druhy letectva již nenajdou na válčišti to uplatnění, jaké jim je dnes přisuzováno, a že to budou skutečně bezpilotní a řízené prostředky, na které se přesune těžiště hlavního úkolu vzdušného napadení, je nutné však stále pro nejbližší budoucnost 10 až 15 let počítat na bojišti s účastí letectva všech druhů a ve značném množství. Tím chci prakticky říci, že je naprosto nepravděpodobné, že by imperialisté po několika zdařilých pokusech s dálkovými řízenými střelami uvažovali ihned o vyřazení svého taktického i strategického letectva.

Tak, jak se mílovými kroky vyvíjejí prostředky vzdušného napadení, charakterisované vysokým rozmachem rychlosti a vysokým dostupem letectva a vyvíjených typů bezpilotních i řízených prostředků vzdušného napadení, tak rychle stárnou prostředky protivzdušné obrany, které pochopitelně jako obranné prostředky nemohou udržet stejnoměrný krok s útočnými prostředky, poněvadž teprve tlak budí protitlak. Proto se také dnes zákonitě setkáváme s tou skutečností, že protivzdušná obrana značně pokulhává za vývojem nových útočných prostředků vzdušného napadení a že se stále hledají nové formy a cesty, jak zvýšit účinnost protivzdušné obrany, jednoho ze základních prvků bojového a operačního zabezpečení.

Má-li být moderní protivzdušná obrana skutečně účinná, musí v sobě zahrnovat a slučovat všechny druhy bojových prostředků, které by mohly působit proti všem druhům prostředků nepřátelského vzdušného napadení nebo alespoň rušit jejich činnost. V souvislosti s tím se jeví nutnost jednoznačně si ujasnit, s jakými prostředky nepřátelského vzdušného na-

padení se bude možno na budoucím válčišti setkat. V předchozím odstavci jsem zdůvodnil již účast letectva, nyní bych se pokusil toto letectvo rozebrat. Prostředky protivzdušné obrany budou vést hlavně boj s moderním bitevním a bombardovacím letectvem působícím převážně buď v malých nebo stratosférických výškách, a dále s průzkumným a výsadkovým letectvem. Tyto druhy letectva již v současné době značně ztěžují činnost prostředků protivzdušné obrany. Ani však toto letectvo se v dalším vývoji dosud nezastavilo. Vývoj letounů s kolmým startem a vývoj katapultových moderních prostředků umožňujících velmi krátký start značně v budoucnu umožní činnost letectva ze základen, velmi blízkých předním hranicím bojujících vojsk, značně rozptýlených a dobře maskovaných. Nadzvukové rychlosti budoucího letectva v hodnotách 2 M i více umožní pak ve velmi krátké době zásahy proti cílům v taktické i operační hloubce a vysoký dostup postaví otázku vedení visuálního a radiolokačního průzkumu nutně na novou základnu. Budoucí vývoj raketových prostředků vzdušného napadení, s kterými bude postupně nutno počítat v čím dál větší míře na válčišti, jejichž rychlost stoupá nad několikanásobné hodnoty rychlosti zvuku, jejichž dostřel se bude prakticky měřit na stovky a tisíce kilometrů a jejichž dostup nebude ovlivněn přitažlivostí zemskou, dává jistě široké možnosti technickým odborníkům v řešení účinných prostředků protivzdušné obrany. Perspektiva protivzdušné obrany bude muset být naproti tomu pravděpodobně řešena na docela jiných principech než dosavadních, např. na možnostech zjišťování nepřátelských vzdušných cílů již nejen na podkladě šíření elektromagnetických vln, na možnostech rušení naváděcích systémů řízených střel, bombardovacích systémů apod., popřípadě i na možnostech přivedení náplně řízené střely k výbuchu ve volném prostoru ihned po jejím zjištění. Nejsem sám do té míry technickým odborníkem, abych mohl radit, kudy kam a jak na to, ale myslím, že vcelku jsou to jedny z možných cest budoucnosti účinné protivzdušné obrany.

Vzhledem na tyto skutečnosti je rozsah protivzdušné obrany tak široký, že se pro nejbližší budoucnost již nyní jeví nutnost její pojem časově i prostorově vymezit. Podle mého názoru by měl pojem protivzdušné obrany zahrnovat

- obranu proti všemu nepřátelskému letectvu a
- obranu proti nepřátelským řízeným střelám taktického doletu s maximálním dostupem 20 000 m.

Řešení otázek obrany proti nepřátelským řízeným střelám s dostupem nad 20 000 m a s doletem v rámci operačního nebo strategického měřítka jevílo by se výhodné zahrnout vzhledem k nynějším nebo v budoucnosti dosažitelným prostředkům protivzdušné obrany pod jiný druh obrany a uložit ji jiným prostředkům, např. agenturnímu průzkumu, raketovému dělostřelectvu typu Z—Z, strategickému letectvu apod. Hlavní způsob boje proti těmto prostředkům vzdušného napadení nepřítele bude pravděpodobně podle mého soudu jejich ničení na zemi, a tak se ani neztotožňuji s těmi názory, které předpokládají, že by síly a prostředky tohoto tak složitého boje měly být zahrnovány pod pojem protivzdušné obrany.

Vzhledem k takto stanoveným cílům měla by protivzdušná obrana disponovat těmito prostředky:

- prostředky k ničení nepřátelského letectva a řízených taktických střel;

- prostředky k rušení činnosti nepřátelských naváděcích a bombardovacích systémů;
- prostředky k rychlému uvědomování o polohách nepřátelských vzdušných cílů;
- moderními technickými prostředky k identifikaci vlastních letounů a k zautomatizovanému velení prostředkům protivzdušné obrany, zvláště protiletadlovému dělostřelectvu a řízeným střelám.

Vynasnažím se jen v hlavních rysech rozebrat druhy a charakteristické parametry uvedených prostředků.

Hlavními představiteli prostředků k ničení nepřátelského letectva a taktických řízených střel jeví se protiletadlové řízené střely, raketomety, klasické malorážní dělostřelectvo a stíhací letectvo. Charakteristickými parametry těchto zbraní by měly být

- u protiletadlových řízených střel dostup okolo 20 km, dosah 50 až 60 km, snadná ovladatelnost, váhová lehkost umožňující rychlý manévru, vysoká pravděpodobnost zásahu;
- u protiletadlových raketometů okruh účinné působnosti do 10 až 12 km, snadnost navedení, rychlost manévru, vysoká počáteční rychlost;
- u klasického malorážního protiletadlového dělostřelectva vysoká úhlová pohyblivost v náměru i odměru, vysoká rychlost střelby a vysoká hustota palby, vysoká optická přesnost míření, snadná průchodnost terénem;
- u stíhacího letectva vysoká manévrovací rychlost a dostupnost, možnosti rychlých, krátkých startů, vysoká účinnost navedení, palebná mohutnost. Vlastní problematika stíhacího letectva je však dosud značně odlišná od činnosti ostatních aktivních prostředků protivzdušné obrany a podrobně se jí ještě budu zabývat v další části tohoto pojednání.

Prostředky k rušení činnosti nepřátelských naváděcích a bombardovacích systémů by se měly stát v daleké budoucnosti hlavními představiteli prostředků protivzdušné obrany. Na podkladě dnešních zkušeností je možné rušit nepřátelské bombardovací systémy již dříve, než se letouny přiblíží k hranici bombardování, avšak účinnost tohoto rušení není ještě plně uspokojivá. Nebyl by přemrštěný takový požadavek, aby rušení bombardovacích systémů bylo tak účinné, že útočníkovi nebude dána možnost provést ani plošné bombardování z velikých výšek. Otázka rušení naváděcích systémů nepřátelských prostředků vzdušného napadení není dosud plně ujasněna ani řešena, ačkoli systémy navedení, signální, po paprsku i programové, jsou dobře známy. Účinnost rušení by měla být zaměřena alespoň na možnost vychýlit řízenou střelu z daného směru a dovést ji do jiného prostoru, kde by svým výbuchem nezpůsobila tak citelné ztráty jako v cíli, kam měla být navedena.

Třetím druhem jsou prostředky k rychlému uvědomování vojsk provádějících aktivní protivzdušnou obranu o polohách nepřátelských vzdušných cílů.

Hlavní charakteristikou těchto prostředků by měla být co nejmenší ztráta času, tak drahocenného v boji se vzdušným protivníkem, a vzhledem k tomu zpoautoomatisování až úplná automatizace zjišťování, vedení a uvědomování. V tomto směru zůstali naši technici ještě mnoho dlužní podmínkám účinné protivzdušné obrany.

Hlavní parametry poslední uvedené skupiny prostředků protivzdušné obrany jsou dány požadavky převážně střelecko-technickými. Velitelům palebných prostředků všech druhů musí být dána možnost bezpečně rozpoznat nepřátelský prostředek vzdušného napadení, účinně a rychle s minimálními časovými ztrátami navést palebné prostředky na cíl ať jednotlivě nebo centralisovaně. Centralisované navedení palebných prostředků na cíl bude vyžadovat automatické navigační zařízení s kapacitou asi do 20 baterií nebo odpalovacích zařízení. Bezpečné rozpoznání vlastního stíhače by mělo být řešeno barevně, aby byla umožněna rychlá informace o situaci ve vzduchu.

Pod tímto zorným polem je nutno vidět asi budoucí systém protivzdušné obrany. Je pochopitelné, že bude-li na protivzdušné obraně vyžadováno splnění všech úkolů, které jí takto budou dány, že bude muset být s největší pravděpodobností přikročeno k některým organizačním změnám v dosavadních strukturách štábů, značně zjednodušeno velení a řízení protivzdušné obrany a odbouráním vysokých časových ztrát vysoko kvalitněna protivzdušná obrana. Proč především mluvím o nutnosti vymýtit časové ztráty? To proto, že čas je z hlediska účinnosti protivzdušné obrany právě tak strašný nepřítel vojsk jako zbraně hromadného ničení. Pro dokreslení: letoun letící rychlostí 1 M, tj. rychlostí zvuku asi 1200 km/hod., uletí za 1 minutu 20 km. Doba jedné minuty v rozhodování odpovědných orgánů řídících protivzdušnou obranu je sama o sobě jen zlomkem času, který nutně potřebují palebné prostředky na vyhledání cíle, propočet bodu střetnutí, navedení na cíl, odpálení a konečně doba, potřebná k letu střely do bodu střetnutí. Jak je z toho vidět, v rozhodování odpovědných orgánů za protivzdušnou obranu není možno ztrácet minuty, ale ani vteřiny. Proto organizace velení palebným prostředkům protivzdušné obrany musí být co nejjednodušší, aby ve své podstatě byla co nejkratší.

Aby bylo možno správně zdůvodnit uvedená tvrzení, pokládám za prospěšné srovnat dosavadní organizaci velení prostředkům protivzdušné obrany s jednou z možných organizací, jak je dále rozvedena. Podíváme-li se dnes na situaci velení prostředkům protivzdušné obrany, děje se tak prakticky po čtyřech liniích:

- po linii náčelníka protivzdušné obrany, který přímo velí prostředkům uvědomování a radiotechnického rušení,
- po linii náčelníka operačního oddělení, jehož příslušník zpracovává plán radiotechnických opatření, v kterém plánuje i použití protiradiolokačních prostředků náčelníka protivzdušné obrany,
- po linii velitele dělostřelectva, který prostřednictvím svého zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo řídí bojovou činnost palebných prostředků protiletadlového dělostřelectva,
- po linii letectva, které si stále ponechává v rukou přímé řízení stíhacího letectva, i když toto letectvo působí v pásmech pozemní armády.

Z tohoto nesourodého velení prostředkům protivzdušné obrany zákonitě vyplývají dva základní poznatky:

- a) že za tohoto stavu nemůže být prostředků protivzdušné obrany plně ekonomicky využito a že musí bezpodmínečně docházet mezi hlavními představiteli k velmi pracné součinnosti, má-li se dosáhnout alespoň z valné části požadované účinnosti prostředků protivzdušné obrany;
- b) že tento stav nemůže vzhledem k rychlému vývoji prostředků vzduš-

ného napadení mít trvalý ráz a že proto dříve nebo později bude muset nevyhnutelně dojít k radikální úpravě otázky jednotného velení a pravděpodobně i vytvoření samostatného vojska protivzdušné obrany bojujících armád.

Otázka jednotného velení byla v posledních dvou letech velmi často diskutována a je vcelku uznávána jako správná. Pro její opodstatnění bych ji chtěl dokreslit jen tímto výhledovým obrazem:

Nová struktura armády, vybavené moderními bojovými prostředky, měla by zahrnovat, jak jsem uvedl, nejen palebné aktivní prostředky protivzdušné obrany, ale též mnoho technických účinných prostředků, o jejichž hospodárném využití bude muset rozhodnout a veliteli armády podat zprávu jeden jediný odpovědný funkcionář. V průběhu boje bude muset tento funkcionář a jeho štáb na podkladě bezpečného přehledu o celkové vzdušné situaci jednoznačně rozhodovat, zda proti rychle se přibližujícím nepřátelským cílům zasáhnou palebné prostředky protivzdušné obrany, a když, které z nich, či rušící prostředky nebo stíhací letectvo. Zásah všech prostředků současně nebo jejich převážné většiny mohl by mít za následek buď způsobení vlastních ztrát, např. stíhacímu letectvu, nebo předčasné opotřebování a vyčerpání prostředků protivzdušné obrany, které by pak v rozhodujících fázích operace nemohly odpovědně plnit dané úkoly. V souvislosti s řešením otázky jednotného velení prostředkům protivzdušné obrany jde ruku v ruce nutnost řešit další dvě otázky, které jsou s první přímo spjaty. Jsou to otázky

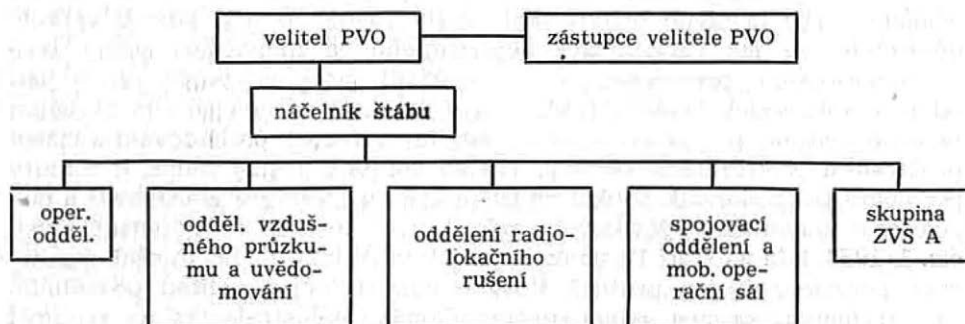
- podřízenosti orgánů jednotného velení prostředkům protivzdušné obrany a
- stanovení odbornosti řídicích orgánů jednotného velení prostředkům protivzdušné obrany.

Na tyto dvě otázky možno mít v podstatě zásadní rozdílné názory.

Hlavní směr řešení otázky podřízenosti orgánů jednotného velení prostředkům protivzdušné obrany je nesen po dvou liniích, a to po linii přímé podřízenosti veliteli armády a po linii podřízenosti veliteli armády prostřednictvím velitele dělostřelectva. První linie přímé podřízenosti veliteli armády zabezpečuje mu přímou informovanost o stavu a účinnosti nejdůležitějšího prvku bojového a operačního zabezpečení, umožňuje rychlé rozhodování a velení a právním podkladem jednoznačně přenáší odpovědnost za široké a efektivní využití všech prostředků protivzdušné obrany na jediného funkcionáře. Druhá linie naproti tomu prodlužuje veliteli armády cestu přímého ovlivňování protivzdušné obrany, odvádí velitele dělostřelectva jak funkcionáře odpovědného za mohutnost palby jako nejdůležitějšího prostředku k zabezpečení pohybu vojsk na bojišti od jeho základních funkčních úkolů a v mnoha směrech ho činí závislým na jeho zástupci pro protivzdušnou obranu ve věcech rozhodování a řízení prostředků protivzdušné obrany. Vcelku správný postoj zaujal k tomuto problému podplukovník Šoukal ve svém článku „Některé zkušenosti a poznatky z uplynulého výcvikového roku“, uveřejněném ve Vojenské mysli čís. 1/1958, kde ve stati IV poukazuje, jak prakticky již při dnešní organizaci, podřízenosti jen protiletadlového dělostřelectva veliteli pozemního dělostřelectva, spočívá velení protiletadlového dělostřelectva na zástupci

velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo. A podřídit veliteli pozemního dělostřelectva orgány jednotného velení prostředkům protivzdušné obrany by prakticky znamenalo podřídit mu kromě protiletadlového dělostřelectva a protiletadlových řízených střel i prostředky radiolokačního průzkumu, prostředky rušení navigačních a bombardovacích systémů a konečně i stíhací letectvo. Mimo to by tato linie znamenala vytvořit ve štábu velitele dělostřelectva tři samostatně a odlišně pracující složky — štáby, a to štáb pozemního dělostřelectva, štáb protivzdušné obrany a štáb dělostřeleckého vyzbrojování. Na podkladě značné odlišnosti práce jednotlivých štábů by pak velitel dělostřelectva již pravděpodobně nemohl být přímým orgánem velení, plně odpovídajícím za účinnost podřízených vojsk. Další nevýhodou této linie by bylo roztržštění technických prostředků velení, poněvadž jak velení pozemnímu dělostřelectvu, tak i velení prostředkům protivzdušné obrany bude vyžadovat mít naprosto nezávislé spojovací síť, kde zvláště na síť velení prostředkům protivzdušné obrany bude položen důraz co nejvyššího vymýcení časových ztrát. Z toho tedy vyplývá, že používání jednotné společné sítě, jako je tomu dosud, nebude v budoucnu myslitelné. Konečně tato linie nese s sebou nezbytně i nebezpečí nést velitelem dělostřelectva zákonnou a právní odpovědnost za následky nesplnění úkolu jiným funkcionářem. Jinak řečeno, z jakého důvodu by měl velitel dělostřelectva mít zákonnou odpovědnost za nesplnění úkolu, jestliže by jeho zástupce pro protivzdušnou obranu z jakéhokoliv důvodu učinil buď chybné nebo pozdní rozhodnutí a úkol protivzdušné obrany by zůstal se všemi svými následky nesplněn? Tímto advokátským názorem, který snad vyvolá úsměv na tvářích čtenářů, chci jen dokumentovat pojem právní a zákonné odpovědnosti za činnost přímo podřízených složek.

Vyčíslením těchto skutečností bych chtěl současně ukázat, jak by asi v budoucnosti mělo být na stupni armády organizováno řízení orgánů protivzdušné obrany. Vzhledem k tomu, že řízení bojové činnosti prostředků protivzdušné obrany na válčišti bude nepřetržitě, že prostředky protivzdušné obrany musí být v pohotovosti ve všech obdobích činnosti armády, tj. jak v prostorech soustředění, tak i při přesunech, přeskupování i v období příprav toho nebo onoho druhu operace, jeví se z hlediska zabezpečení nepřetržitosti velení nutným některé důležité řídicí funkce v organizační složce protivzdušné obrany zdvojit. Nejvýhodnější strukturou složky protivzdušné obrany armády se jeví tato:

Na první pohled se zdá navrhovaná organizace příliš široká, ale při hlubším rozboru jasně vyvstane nutnost mít zvláště u vedoucích funkcionářů zdvojené funkce, a to z hlediska požadavku zabezpečení nepřetržitosti velení. Vždyť zatím co se budou svazky armády soustřeďovat, budou již prostředky protivzdušné obrany uvedeny aktivně v činnost, a bude jim nutno velet i při současném průběhu jiné organizačně plánovací činnosti. Stanoviště velitele PVO bude muset být neustále obsazeno jednou bojovou směrností, které bude muset velet jeden z odpovědných funkcionářů, buď sám velitel nebo jeho zástupce, nebo náčelník štábu protivzdušné obrany. Velící funkcionář bojové směry bude muset vždy odpovědně rozhodnout, který z aktivovaných prostředků protivzdušné obrany zasáhne proti nepřátelskému vzdušnému cíli, a to na podkladě bezpodmínečné a hluboké znalosti technických vlastností podřízených prostředků a z hlediska jejich nejúčelnějšího využití. Ponechání rozhodnutí o možnosti zásahu velitelům prostředků protivzdušné obrany na podkladě i sebelépe sladěného plánu součinnosti by nemuselo vždy znamenat jejich neekonomičtější využití, poněvadž konečně žádný plán nemůže být tak dokonalý, aby zahrnoval všechny alternativy součinnosti, a i kdyby se takový plán zpracoval, nemohl by pro svou obsáhlost již předem poskytovat záruku úspěchu.

V souvislosti s touto otázkou chtěl bych vyslovit svoje stanovisko i k další ožehavé otázce, který funkcionář a jaké vojenské odbornosti by měl stát v čele orgánů sloučeného jednotného velení prostředkům protivzdušné obrany. Opět se rýsují dvě linie, které jsou charakterisovány asi takto:

- První linie: vzhledem k tomu, že protivzdušná obrana je pojem vševojskový a že musí být uskutečňována všemi druhy vojsk, měl by prostředkům protivzdušné obrany velet vševojskový důstojník.
- Druhá linie vychází ze zásady, že vedoucí funkcionář musí bezpodmínečně ovládat techniku všech podřízených prostředků protivzdušné obrany, v nichž prakticky základ tvoří protiletadlové dělostřelectvo a radiolokátory, a že tedy by vedoucím funkcionářem měl být důstojník protiletadlového dělostřelectva.

Již v předchozích odstavcích jsem se jasně snažil osvětlit úkoly a činnost řídicích orgánů protivzdušné obrany, a proto se domnívám, že by již nebylo vhodné rozvádět dále výhody a nevýhody jednotlivých linií, zvláště přihlédneme-li k tomu faktu, že vojska protivzdušné obrany musí získat svou vysokou morálku a bojeschopnost tvrdým výcvikem již v míru a že tento výcvik musí být řízen svrchované odpovědným a technicky vyspělým funkcionářem.

Aby mohlo být v budoucnu organisováno skutečně jednotné velení prostředkům protivzdušné obrany, je nutné již dnes se podrobně zabývat otázkou podřízenosti stíhacího letectva jako složky, která ještě i v blízké budoucnosti bude jednou z rozhodujících složek prostředků protivzdušné obrany. Dnešní stav podřízenosti stíhacího letectva a plné disposiční právo se vzlety stíhacího letectva veliteli letecké armády nedává v budoucnu v rámci organizace jednotného velení prostředkům protivzdušné obrany veliteli pozemní armády možnost účinně sladit všechny prostředky protivzdušné obrany a ekonomicky jich využít. V rámci součinnosti na různých stupních velení bude dohovor o použití stíhacího letectva vždy znamenat

při jeho okamžitém použití určité časové ztráty, které by mnohdy mohly mít za následek i neplnění úkolu. Jevilo by se proto nejvýhodnější alespoň při určitých druzích operace vyjmout stíhací letectvo z podřízenosti velitele letecké armády a dát je do operační podřízenosti veliteli pozemní armády. V krajním případě se jeví jako přímá nutnost v budoucnosti alespoň vyčlenit určitou část vzletů stíhacího letectva, plnicích úkolů ve prospěch pozemní armády, a dát dispoziční právo těmito vzlety veliteli pozemní armády k hospodárnému sladení činnosti prostředků protivzdušné obrany v rámci armády. Z moderně vybaveného řídicího stanoviště velitele protivzdušné obrany armády musí pak být dány podmínky i k přímému řízení potřebné činnosti stíhacího letectva. Tuto možnost podle dosavadních zkušeností zatím nezajišťuje ani nyní operační skupina letecké armády, která je včleňována ke štábu pozemní armády při plánování a provádění toho nebo onoho druhu operace.

V novém názoru na organizaci velení prostředkům protivzdušné obrany není možno nevěšmout si otázky nejzákladnějšího prvku protivzdušné obrany, tj. otázky průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování o polohách vzdušných cílů. Právě tak jako velitel pozemní armády ke svému správnému rozhodnutí musí nutně mít reálné údaje svého průzkumu, tak pro správné rozhodování v otázkách zákroků proti prostředkům nepřátelského vzdušného napadení musí být správně organisován i průzkum vzdušného prostoru. I tu se jeví v současné době obdobná situace jako u orgánů velení. Za nynější situace provádějí průzkum vzdušného prostoru z hlediska zachycení poloh nepřátelských cílů radiotechnické prostředky PVO vojsk i PVOS.

Vyjdeme-li ze základního úkolu, který mají tyto prostředky plnit, totiž stanovit přesnou polohu nepřátelského cíle a umožnit navedení vlastních prostředků protivzdušné obrany, vidíme, že takto organisovaný a prováděný průzkum vzdušného prostoru je roztržštěn, ztěžuje se jeho účelné využití a hlavně značně se prodlužuje doba nutná k předávání cílů aktivním prostředkům protivzdušné obrany vojsk. Podstatné zlepšení by přinesl jednotně organisovaný systém průzkumu vzdušného prostoru v rámci frontu. Bylo by jistě velmi prospěšné podrobně prozkoumat již existující návrhy, které podstatně zjednoduší celou organizaci vzdušného průzkumu, dávají reálné podklady k provedení rychlého zásahu proti nepřátelským cílům, a hlavně šetří drahocenný čas. Je pochopitelné, že se nová organisace vzdušného průzkumu neobejde bez technického zlepšení, a tu se jeví nutnost plně uvažovat o automatisaci uvědomování o polohách vzdušných cílů s kapacitou 20 až 30 cílů za 1 minutu.

Otázka uvědomování je sama o sobě zvláštní kapitola, kterou je možno v podstatě rozdělit na dvě části:

- uvědomování pro prostředky protivzdušné obrany,
- uvědomování pro bojující vojska.

Oba způsoby uvědomování jsou podstatně rozdílné. Uvědomování pro prostředky protivzdušné obrany musí dát přesné údaje o poloze cíle, aby mohly být připraveny podklady pro navedení prostředků protivzdušné obrany, které budou uvedený cíl ničit. To znamená, že tento způsob uvědomování musí dávat přesné souřadnice cíle s co nejmenší časovou ztrátou, aby mohly být včas uvedeny v činnost řídicí nebo naváděcí přístroje

aktivních prostředků protivzdušné obrany. Nejvýhodnější se po této stránce jeví dosavadní způsob uvědomování pomocí systému hlásné služby protivzdušné obrany, avšak pro zkrácení času bylo by žádoucí organisovat jednotný radiolokační průzkumný systém v rámci frontu s možností jeho využití až do útvarů provádějících aktivní protivzdušnou obranu.

Uvědomování pro potřebu bojujících vojsk má naproti tomu odlišný ráz. Dosavadní způsob byl stejný jako uvědomování pro aktivní prostředky protivzdušné obrany, jenže se na stupni armády k němu připojovala výstraha v otevřené řeči pro některé armádní jednotky a postupně podle vývinu boje otvíraly vševojskové svazky otevřenou výstrahu pro svoje podřízené útvary. Tento způsob se projevuje jako značně zdlouhavý, vyžaduje mnoho lidí a práce.

Ve srovnání s možnostmi moderní techniky vzdušného napadení nepřitele se zdá tento způsob uvědomování již zastaralý, zdlouhavý a nedává ani na podkladech nejpriznivějších časových kalkulací reálné možnosti včasného plnění úkolu rychlého a spolehlivého uvědomování. Naskytá se tu proto otázka, zda by nebylo účelné zjednodušit složitost uvědomování např. tak, že by armádní hlásná služba vysílala otevřenou výstrahu pro všechny bojující složky armády, ba dokonce že by tuto činnost v některých fázích bojové činnosti mohla plnit i frontová hlásná služba. Domnívám se, že by se tím podstatně zjednodušilo uvědomování vojsk a že by se tím značně zmenšily počty nutného personálu na vševojskových divisích a útvarech. K tomu by ještě tento způsob uvědomování měl i tu výhodu, že by se včas mohly připravit k plnění úkolů i malorážní protiletadlové prostředky motostřeleckých a tankových pluků, pro které by vlastně tato otevřená výstraha měla být především určena a které by prakticky přímým jejím odposlechem dostávaly reálné podklady pro visuální vyhledávání cílů a včasné zahájení palby. Je možná námitka, že by množství vysílaných cílů v rámci armády působilo na stupni divise nebo útvaru značný chaos v přehledu o vzdušné situaci. Tomu by bylo nutno zabránit tak, že by na nižších stupních byly zakreslovány polohy cílů a vynášeny směry jejich letů jen v tom případě, kdy by vešly do určitého okruhu, který pro přehlednost je možno nazvat např. „bezpečnostním“ a z kterého by bylo možno brát v úvahu možnost napadení svazku nebo útvaru nepřátelským vzdušným prostředkem. Na tomto podkladě by pak odpovědný funkcionář jen v ojedinelých případech vylašoval signály určující provést to nebo ono opatření v rámci protivzdušné obrany. Úmyslně se vyhýbám pojmem „letecké nebo vzdušné nebezpečí, poplach apod.“, poněvadž vlastně letecká činnost na bojišti až na nepatrné výjimky bude pravděpodobně nepřetržitá, a právě tak nechci používat termínu „atomový poplach“, poněvadž podle mého názoru bude reálně možno vylašovat tento druh poplachu jen v některých oblastech až po provedení shozu a výbuchu atomové pumy. Bude pravděpodobně také nutno uvažovat o nových signálech, které by znamenaly uvedení aktivních prostředků protivzdušné obrany do zvýšené bojové pohotovosti k přímé přípravě plnění palebných úkolů.

Závěrem svého článku, který by snad i oprávněně mohl být nazván v některých svých částech utopickým, chtěl bych dodat:

To, co ještě v nedaleké minulosti bylo považováno za nemožné, stalo se již dnes skutečností, která otvírá nová pole působnosti hlavně moderní

technice. Atomová energie, kybernetika, umělé družice, polovodiče a všechny ty ostatní moderní divy světa, které všechny mají vztah k možnostem vedení budoucí války, dávají předpoklad, že protivzdušná obrana vojsk nebude již v budoucnosti tou popelkou, jakou je dosud, ale že zavedením moderních prostředků při současné reorganizaci jejího řízení bude vy-
zdvížena na odpovídající stupeň důležitosti, aby mohla poskytnout reálné zabezpečení všem ostatním druhům vojsk. A tomuto požadavku se budou muset pravděpodobně podřídit všechny otázky souvisící i s její reorgani-
sací.

ORGANISACE ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ A MANÉVR ZÁTARASY PŘI PORUŠENÍ OBRANNÉ SESTAVY POZEMNÍM VÝBUCHEM ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Kandidát vojenských věd plukovník Václav Fládr

Používání pozemních výbuchů atomových zbraní v soudobé operaci je dnes vysoce aktuální. Poslední armádní dvoustranné velitelsko-štábní cvičení ukázalo, že je třeba s těmito výbuchy vážně počítat a správně je zhodnocovat. Podceňování nebo i přeceňování účinků pozemních výbuchů atomových zbraní není rozhodně na místě. Ve svém článku se pokusím teoreticky řešit některé otázky ženíjního zabezpečení při porušení obranné sestavy uvedenými výbuchy. Jsem si vědom toho, že řešení bude mít jen teoretický charakter, který v současné době není možno v našich podmínkách přezkoušet. Bude to z ženíjního hlediska první ucelenější pokus v našem odborném tisku o zhodnocení možných účinků pozemních výbuchů atomových zbraní a hledání konkrétních řešení. Budu vycházet ze zkušeností již uvedeného cvičení, teoretického studia a konsultací, které jsem provedl na katedře chemického vojska Vojenské akademie Klementa Gottwalda. Vzhledem k tomu, že o daném tématu nebylo ještě pojednáno z vševojskového i jiného hlediska, bude třeba, abych se alespoň částečně dotkl i těchto otázek, pokud je budu pro svůj rozbor potřebovat.

Nepřítel, který povede útočnou operaci, může mít k dispozici v rámci armády na hlavním úderu kolem 100 atomových zbraní. Z toho zhruba polovinu budou tvořit 2 KT atomové granáty a zbytek atomové pumy ráže od 15 KT do 500 KT nesené dělostřeleckými raketami, řízenými střelami, letectvem. Většina těchto atomových zbraní bude uvedena v činnost při vzdušném výbuchu. Dosavadní zkušenosti ze cvičení, které provedl nepřítel, ani dostupné prameny neumožňují stanovit poměr vzdušných a pozemních výbuchů atomových zbraní. Jak se však ukazuje, bude těchto pozemních výbuchů velmi málo. Útočník jich použije hlavně s cílem ochrany boků, křídel útočné sestavy, k izolaci bojiště, k ničení operačních záloh v hloubce, k znesnadnění přísunu strategických a operačních záloh na bojiště apod.

K účinnému použití pozemních výbuchů atomových zbraní nepřítelem je třeba, aby směr pohybu radioaktivního mraku byl pro nepřítele výhodný. To znamená, aby byl zpravidla rovnoběžný s hlavním úderem útočícího nepřítele nebo jen v mírném výhodném sklonu ke směru útoku. Jinak by si útočník sám snižoval rychlé tempo postupu, popřípadě jej v určitých prostorech i zastavil na poměrně značně dlouhou dobu.

Při pozemních výbuších atomových zbraní bude v napadeném prostoru hned po výbuchu stupeň radiace tak vysoký, že jakákoli opatření k obraně v okruhu ničivého účinku (podle velikosti atomového úderu) a k záchraně postižených vojsk budou téměř vyloučena. Například při pozemním výbuchu 30 KT atomové pumy bude v centru výbuchu za 30 vteřin po výbuchu 34 500 rentgenů, za hodinu ještě 15 000 rentgenů. Dosah tlakové vlny bude sice menší než při vzdušném výbuchu, například při výbuchu 30 KT atomové pumy o 400 až 500 m. Bořivý účinek tlakové vlny bude však mnohem větší, hlavně pokud jde o účinek na podzemní a pozemní objekty.

Dosah světelného záření bude větší asi o 100 m u 30 KT atomové pumy. Nejvýznamnějším faktorem po pozemních výbuších budou však účinky radioaktivního zamoření ve vytvořené radioaktivní stopě.

Z toho vyplývá, že opatření, která bude nutno provést k obnovení obranné sestavy, pokud jde o účinky tlakové vlny a světelného záření, budou více méně obdobná jako při vzdušném výbuchu atomové pumy. O těchto opatřeních v dostatečné míře pojednávají naše předpisy, hlavně Pěch-VIII-3 a Žen-I-5. Nebudu je proto dále zvlášť rozebírat. Hlavní pozornost zaměřím na poměrně málo známé účinky vzniklé účinky radioaktivního zamoření terénu v radioaktivní stopě.

Uvedu nejprve několik dat, která budou sloužit jako základ pro odvození nutných ženíjních opatření.

Při pozemním výbuchu např. 30 KT atomové pumy, při rychlosti větru 7 až 8 m/vt. vytvoří se ohnisko největšího zamoření ve vzdálenosti od 3 až 4 km do 7 km centra výbuchu asi za 14 minut po výbuchu. To znamená, že v této době spadne největší část radioaktivního mraku do uvedeného ohniska. Radioaktivní zamoření v tomto ohnisku bude činit 7200 rentgenů. Radioaktivní mrak však postupuje ve směru větru dále. Za 26 minut po výbuchu vytvoří radioaktivní stopu ve vzdálenosti 13 km od centra výbuchu v šířce zhruba 3 km, kdy na čele stopy je ještě 2000 rentgenů. Za 35 minut po výbuchu v 16 km je zamoření terénu v čele stopy v hodnotě 1000 rentgenů. Za 63 minut v 31 km je radiace 200 rentgenů a zamořený terén v šířce 6 km. Za 68 minut v 35 km 100 rentgenů, za 80 minut v 41 km 50 rentgenů, za 140 minut v 70 km 10 rentgenů při šířce stopy již 10 km a za 300 minut ve vzdálenosti 150 km je ještě radiace v radioaktivní stopě 0,5 rentgenů. Uváděná úroveň radiace je na ose radioaktivní stopy. K okrajům stopy radiace prudce klesá.

Při silnějším pozemním větru se šířka radioaktivní stopy může zvětšovat. Pro představu, jak rychle radiace v ose radioaktivní stopy klesá, uvedu následující data:

- Přímo v ohnisku radioaktivního zamoření za 1 hodinu klesne radiace z 7200 r na 1300 r, za 2 hodiny klesne na 550 r a na 0,5 r klesne až za 650 hodin.
- Ve vzdálenosti 13 km, kde původní radiace je 2000 r, klesne tato radiace za 1 hodinu na 800 r a na 0,5 r klesne až po 430 hodinách.

Při pozemním výbuchu 2 KT atomového granátu za stejných podmínek jako u 30 KT atomové pumy budou účinky menší. Radioaktivní ohnisko se vytvoří do 2 km od centra výbuchu za 5,5 minuty po výbuchu a radioaktivní zamoření bude činit 15 000 r. Za 12 minut po výbuchu ve vzdálenosti 6 km od centra výbuchu bude čelo radioaktivní stopy v šířce 4 km a o hodnotě radiace 1000 r v ose stopy. Za 30 minut v 15 km bude šířka radioaktivní stopy 4 km a radiace 100 r. Za 36 minut v 19 km šířka stopy 5,5 km a radiace 50 r. Za 78 minut v 38 km šířka stopy 7 km a radiace 5 r. Za 120 minut dosáhne radioaktivní stopa vzdálenosti 60 km o šířce stopy 8 km a na čele stopy bude ještě 0,5 r.

V radioaktivním ohnisku při pozemním výbuchu 2 KT atomového granátu klesne radiace za 1 hodinu z 15 000 r na 860 r, za 2 hodiny na 400 r a za 500 hodin na 0,5 r. Ve vzdálenosti 6 km od centra pozemního výbuchu, kde je počáteční radiace 1000 r, klesne tato radiace za 1 hodinu na 130 r, za 2 hodiny na 70 r a na 0,5 r klesne až za 110 hodin.

Uvedl jsem data jen pro 30 KT atomovou pumu a 2 KT atomový granát jako nejčastěji používané atomové zbraně. Na základě těchto dat ukáží na možná ženijní opatření. Podotýkám, že hodnoty radioaktivního zamoření i pro jiné ráže lze zjistit propočtem na pomůckách, které má náčelník chemické služby k dispozici, nebo přesnými propočty podle platných matematických vzorců.

Ženijní náčelník při organisaci ženijního zabezpečení obnovení porušené obranné sestavy musí především přihlídnout k opatřením, která zabezpečují boj, a teprve pak k opatřením, která směřují k odstraňování následků vzniklých po pozemních atomových úderech (záchranné a vyprošťovací práce apod.).

Při pozemním atomovém výbuchu, kterým nepřítel obránce napadne, je především nutno zabezpečit manévry vojskům. Desaktivaci jednotlivých obranných rájů postaví si budou provádět vojska sama s použitím předem plánovaných mechanizačních prostředků ženijního vojska. Ženijní náčelník tuto práci musí předvídat, plánovat a při výbuších atomových zbraní ji zabezpečit v jednotlivých prostorech, např. provést manévry ženijními stroji do těchto prostorů apod. Opatření, která je třeba v těchto prostorech provést, jako je desaktivace zákopů, úkrytů, obnova zničených obranných zařízení, hašení požárů apod., se provádějí podle platných nařízení.

Současně s organisací prací k obnovení obranných zařízení následkem pozemních atomových výbuchů je třeba organisovat, a to především, opatření k zabezpečení boje a k odstranění následků po vzdušných atomových výbuších, které budou převládat.

Ženijní náčelník nebude zpravidla svému veliteli podávat informační zprávu vzhledem ke krátkosti času, který bude k dispozici před jeho rozhodnutím k provedení nutných opatření po atomovém napadení obranné sestavy. Vševojskovému veliteli musí být možnosti ženijního vojska již známy z organisace součinnosti.

Ženijní náčelník po stručném ujasnění situace a rozhodnutí velitele provede zpravidla následující hlavní opatření:

- vydá rozkaz pohyblivému odřadu zatarasovacímu k přehrazení směru útoku nepřitele v nejnebezpečnějším prostoru v obraně,
- podle potřeby zesílí tento odřad dalšími zatarasovacími prostředky,
- vydá rozkaz odřadu k zabezpečení pohybu, organisovanému v obraně u útvarů a svazků druhých sledů, pro uvolnění a desaktivaci nejdůležitějších cest,
- vydá rozkaz ženijní záloze k přesunu do prostoru zásahu s předem předvídaným úkolem pro odstraňování následků,
- podřídí ženijní zálohu veliteli, který byl určen vedením prací při odstraňování následků,
- jsou-li pohyblivý odřad zatarasovací, odřad k zabezpečení pohybu nebo ženijní záloha přímo v zasaženém prostoru, a tedy manévru neschopny, určí jiné ženijní jednotky k plnění úkolu, zpravidla od druhých sledů,
- podle rozsahu ničení v prostoru zásahu nařídí zesílení předem připravené skupiny dalšími v té době volnými nebo uvolňovanými ženijními jednotkami.

Mám za to, že není správně určovat k odstraňování následků na stupni divise jen část ženijní zálohy, jak se v současné době zpravidla děje. Podle propočtů a zkušeností ze cvičení vyplývá, že bude třeba na stupni divise zasadit celou ženijní zálohu divise v síle ženijní rotы vybavenou zhruba 2 tankodozery nebo kolovými buldozery, automobilním jeřábem, lopatkovým rypadlem a trhavinami z divisních prostředků. Obdobně pak na stupni vševojskové armády, kde je třeba mít připraveny alespoň dvě takovéto skupiny. U pluku pak skupinu v síle ženijní čety. Pro rychlý přesun do místa zásahu bude výhodné rozdělit ženijní zálohu do dvou částí. První část, ženijní jednotky na obrněných transportérech, které provedou průzkum a přípravné práce do příchodu druhé části, ve které budou ženijní stroje.

Zesilování skupin dalšími ženijními jednotkami a stroji nesmí být prováděno ukvapeně. Je třeba správně hodnotit situaci a ujasnit si, zda nebudou vedeny nepřitelem další úder. Předčasným oddisponováním dalších ženijních jednotek by zůstal ženijní náčelník bez ženijních sil a prostředků k řešení úkolů po dalších atomových úderech.

Ženijní náčelník, i když podřídi ženijní jednotku pro odstraňování následků veliteli určené skupiny, je dále spoluodpověden za úspěšný průběh ženijních opatření v místě zásahu. Z toho vyplývá, že je třeba organisovat nepřetržitě spojení s ženijními jednotkami vyslanými k plnění uvedených opatření, na rádiové síti ženijního náčelníka, aby tento náčelník měl možnost včas reagovat na prováděná opatření. Ženijní náčelníci nesmějí zapomínat na vytvoření nové zálohy pro plnění dalších úkolů v obranném boji.

K zabezpečení manévru bude nutno co nejdříve deaktivovat potřebný počet komunikací. Půjde hlavně o komunikace pro vyrazení protiztečí nebo protiúderů. Nepřítel zpravidla pozemním výbuchem přehradí a oddělí vojska připravená k protizteči (protiúderu) od vytvořeného vlonu v obranné sestavě. V tomto případě je třeba především:

- zjistit, zda by nebylo účelné provést čelní protizteč, která by se vyhnula zamořenému terénu. Mám za to, že je třeba více uvažovat o možnostech těchto čelních protiztečí (protiúderů). Čelní protizteč bude možno provést zpravidla vždy. Nepřítel nepoužije pozemních výbuchů tak, aby sám sobě cestu zatarasil.

Z toho vyplývá, že spuštění čelní protizteče (protiúderu) bude vždy možné a vcelku i výhodné.

- Bude-li zahájena protizteč (protiúder) z boku přes radioaktivní stopu, co nejdříve zjistit stupeň zamoření na směr plánované protizteče. Tento úkol plní náčelník chemické služby na základě znalostí povětrnostních podmínek, pravděpodobného směru a rychlosti šíření radioaktivního mraku.
- Na základě průzkumu pak provést opatření k zahájení protizteče (protiúderu). Než se přikročí k deaktivaci cest, je nutno provést propočet, zda vojska mohou terénem projet bez jeho deaktivace. Uvedu následující příklad:

Přípustná norma pro projíždějící jednotky je dostat nárazově 25 r/hod., když mají plnit dále bojový úkol, maximálně 100 r za 10 dní. Tyto jednotky budou projíždět např. 12 km od centra výbuchu, kde je radiace po pozemním výbuchu 30 KT atomové pumy 2500 r a šířka radioaktivní stopy 3 km. Jednotky pojedou v tancích. Úkryt v tanku snižuje úroveň radiace 10krát

(obrněný transportér 4krát, auto 2krát). Tanky pojedou rychlostí 30 km/hod. Bude třeba provést desaktivaci terénu?

V daném případě ne, jak ukazuje následující propočet:

Tanky projedou radioaktivní stopou za $\frac{1}{10}$ hodiny, neboli jednotky v tancích mohou projíždět terénem zamořeným $10 \times 25 \text{ r} = 250 \text{ r}$. Vzhledem k tomu, že tank snižuje úroveň radiace 10krát, mohou tedy projíždět v terénu zamořeném $10 \times 250 \text{ r} = 2500 \text{ r}$. To je náš případ za předpokladu, že protiúder bude zahájen v době asi 25 minut po pozemním výbuchu. Bude-li zahájen dříve, nedosáhne ještě radioaktivní stopa daného prostoru protiúderu. Vyrazí-li protiúder později, úroveň radiace poměrně rychle klesá (v daném případě za 1 hodinu asi na 800 r) a jednotky v tancích dostanou méně než přípustných 25 r/hod. Obdobně je třeba propočítat každý vzniklý případ a dojít k správnému závěru, zda vojska propustit radioaktivní stopou nebo napřed provést desaktivaci. Je však třeba si uvědomit, že provedený propočet je čistě teoretický a jen praxe může potvrdit jeho úplnou správnost. Při projíždění zamořeného terénu bude se na tancích usazovat radioaktivní prach, bude třeba někdy vnikat i do dopravních prostředků apod. Tyto okolnosti je třeba rovněž vzít v úvahu. Domnívám se však, že v podstatě zvlášť neovlivní provedený výpočet.

— Může nastat situace, že bude nutno provést desaktivaci cest. To pravděpodobně nastane vždy, bude-li protiúder vyřázet blíže než 8 km od centra pozemního výbuchu atomové pumy 20 i více KT (při výbuchu 20 KT pumy je úroveň radiace ve vzdálenosti 10 km od centra výbuchu asi 2000 r) nebo protizteč zahájena ve vzdálenosti 3 km od centra pozemního výbuchu 2 KT atomového granátu. Rovněž obdobný případ bude při přesunech druhých sledů, záloh apod. přes zamořené prostory v hloubce obrany při vysokém stupni radioaktivního zamoření.

Dosavadní způsoby desaktivace cest prokládáním tyčových, kolejových a štítových vozovek nebo seříznutím měkké vozovky nejsou vzhledem k délce zamořených cest i k vysoké úrovni radiace v některých místech zamořeného terénu prakticky proveditelné. Je třeba proto hledat nové způsoby desaktivace cest, zvláště pro prostory s vysokou radiací nad 2500 r.

Jako jednu myšlenku chci uvést možnost vysílání vozidel na zamořenou cestu s trvalou vozovkou, které by byly řízeny na dálku, bez osádky vozidla a prováděly by desaktivaci. Způsob desaktivace i v tomto případě bude však tím největším problémem. Stálo by jistě za úvahu, i když se návrh bude zdát při nejlepším velmi optimistický, provádět desaktivaci vysáváním radioaktivních částic pomocí vysavače umístěného na vozidle typu „popelářské auto“, které by bylo řízeno na dálku. Po projetí určeného úseku cesty by vozidlo samočinně v stanoveném prostoru mimo směr postupu vlastních vojsk radioaktivní částice vysypalo. Tohoto způsobu by se používalo jen v nejnutnějších případech a na kratší vzdálenosti. Podotýkám, že uvedený návrh je jen teoretická myšlenka, kterou by bylo třeba prozkoumat, propočítat a přezkoušet. Navázat při tom na mezinárodní výzkum v civilním sektoru, kde v současné době právě probíhá jednání a diskuse o zneškodňování radioaktivního odpadu. Krátký příspěvek dopisujícího člena Akademie věd SSSR N. Sisakjana na toto téma byl uveřejněn v Rudém právu 8. května t. r.

K otázce desaktivace cest v současné době je třeba ještě zdůraznit: jestliže nelze pro vysoký stupeň radiace překonávat zamořené úseky te-

rénu v bojových vozidlech, nelze úseky ani desaktivovat, neboť doba potřebná k provedení je delší než k překonání, nebude použito nových prostředků desaktivace, dovolující pracovat v zamořených prostorech.

Při organizaci obrany je třeba plánovat též ženijní zabezpečení vojsk ze zamořeného prostoru a pamatovat na protiatomový manévr i z hlediska pozemních atomových výbuchů. Připravit pro rotu a prapory záložní rajóny, které by tyto jednotky, kromě jiných případů, jak jsou v současné době uváděny v našem odborném tisku, zaujaly i při pozemních atomových výbuších. Přesuny do záložních rajónů by musely být přirozeně předem organizovány a prováděny ukázněně, aby nedocházelo ke zmatku. Hlavně vytyčení cest přesunu, pořádková služba na nich apod. Uvedu opět příklad:

Nepřítel provedl pozemní výbuch 2 KT atomovým granátem na přední okraj našeho prvního pásma obrany. Směr větru je kolmý na připravené obranné pásmo. Ve vzdálenosti 6 km od předního okraje je rotní rajón obrany. Zůstane-li rota na místě, spadne na ni radioaktivní prach za 12 minut po pozemním výbuchu a vojska dostanou 1000 r/hod., budou-li v daném prostoru v zákopech ještě hodinu po příchodu radioaktivní stopy. Tím by tato rota byla prakticky vyřazena z boje. Nasedne-li rota během 12 minut do svých obrněných transportérů a vyjede do záložního prostoru rotu, bude dále bojeschopná a může nepříteli bránit v dalším postupu. Šířka stopy v daném prostoru bude 3 km a obrněný transportér ji projede za $\frac{1}{10}$ hodiny. Jednotky by tedy dostaly 100 r/hod. Protože však již budou v obrněných transportérech, který snižuje úroveň radiace 4krát, dostanou při průjezdu zamořeným terénem maximálně 25 r/hod., což je v daném případě přípustná dávka.

Může se vyskytnout námitka, že se rota může před radioaktivním zamořením ukrýt do úkrytů připravených v rotním rajónu obrany. To je sice správné, ale je třeba si při tom uvědomit, že by tato rota nemohla opustit úkryt ani za 2 hodiny po příchodu radioaktivní stopy do rotního rajónu; v té době bude v rotním rajónu radiace ještě 70 r. Rota může dostat maximálně nárazově 50 r/hod. a pak 2 až 3 měsíce nesmí být ozářena. Za 2 hodiny by nepřítel postoupil zhruba na čáru 6 km od předního okraje v nezamořeném terénu, odřízl by rotu a rota by se musela po klesnutí radiace bránit v obklíčení. Kdyby opustila úkryty dříve, byla by účinky radiace vyřazena z boje. Tuto okolnost je třeba zvážit a správně se v dané situaci rozhodnout.

Uvedený případ potvrzuje nutnost, aby jednotky v obraně měly obrněné transportéry ve své sestavě. Zapustit je v obranných sestavách družstev do země jako úkryt se snadným výjezdem, jak jsem o tom psal v článku „Otázky ženijního budování obrany o více postaveních“ v Práci VA KG čís. 27/1958.

Ženijní náčelníci musí v obranném boji pamatovat i na to, že může být ženijní materiál ve skladech radioaktivně zamořen. Mám na mysli hlavně protitankové miny, různou bojovou ženijní techniku apod., kterých v dané situaci bude nutno použít. V těchto případech musí pak zasáhnout nadřízený ženijní náčelník svým materiálem a prostředky ve prospěch podřízeného.

Ve velké míře je nutno počítat se zamořením vodních zdrojů. Po určité době, kdy radiace klesne tak, že vodní zdroj bude přístupný, je třeba provést odmořování vody. Společný průzkum ženijních a chemických jednotek

určí stupeň a rozsah zamoření. Odmořování vody provádějí ženíjní jednotky zpravidla filtrováním organickými a výpomocnými filtry s použitím karbogelu nebo aktivního uhlí. Do této doby musí být voda podle plánu čerpána ze sousedních nezasažených vodních zdrojů.

Při velké zamoření vody radioaktivními látkami je třeba hledat nové metody deaktivace vody. Západoněmecký časopis „Energie“ z roku 1958 krátce popisuje metodu úpravy průmyslových vod z průmyslových provozů, kde je používáno jaderné energie. K deaktivaci těchto vod bylo s jistým úspěchem použito montmorillonitové hlíny, upravené pro plnění filtrů ve formě vlásenek tak, aby aktivní povrch hlíny byl co největší. (Technické informační zprávy 1, 1958, str. 47—48 — Ženíjní výzkumné středisko a středisko pro vývoj technické ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení).

Manévr zátarasý při porušení obranné sestavy pozemním výbuchem bude mít proti manévru zátarasý při vzdušných výbuších své zvláštnosti. Nepůjde o přehrazení vlonu vytvořeného atomovou pumou, protože ani nepřítel nebude schopen vést úder svými vojsky do prostoru pozemního výbuchu. Pozemním výbuchem bude nepřítel sledovat, jak už jsem dříve uvedl, hlavně ochranu svých boků tak, aby mohl ve spojení se vzdušnými atomovými výbuchy rozvíjet úder do hloubky obranné sestavy. Proto se tu projeví stahování zatarasovacích strojů a jednotek z pasivních směrů na aktivní směry, popřípadě i odebrání posilových prostředků, které jsou na pasivním směru. Nedá se však vyloučit, že nepřítel v hloubce obranné sestavy nebude rozvíjet svůj úspěch i přes pásmo vytvořené radioaktivní stopy. To by však bylo třeba brát v úvahu např. u pozemních výbuchů 2 KT atomových granátů vedených na přední okraj prvního pásma obrany pro průlom druhého pásma obrany. V době, kdy nepřítel dosáhne tohoto prostoru, bude radiace již tak malá, že bude možno radioaktivní stopou v tomto prostoru projíždět. Uvedenou okolnost je třeba vzít v úvahu při organisaci manévru zátarasý v obraně.

Pluky a divise svými zatarasovacími stroji budou přehrazovat směr postupu nepřítele na straně odvrácené od nepřítele mimo okruh ničivých účinků vzdušných atomových úderů. Na splnění tohoto úkolu bude poměrně málo času. Podle ráže atomových zbraní možno počítat, že nepřítel může zpravidla projet tímto terénem již za půl hodiny, vezmeme-li v úvahu jen účinky pronikavé radiace. Ve vytvořeném okruhu však bude muset nepřítel překonávat zátarasý vzniklé účinky tlakové vlny a světelného záření. Jeho postup bude proto též závislý na rázu terénu, na který byl proveden vzdušný výbuch. Je jasné, že zátarasý vzniklé při ničení osady, lesa apod. velmi citelně zpomalí postup nepřítele. Naopak v odkrytém terénu bude poměrně málo těchto zátarasů a postup nepřítele velmi rychlý. Je proto nutné při propočtu času na provedení manévru zátarasý vzít v úvahu všechny uvedené podmínky.

Na stupni pluku budou uvedený úkol plnit zpravidla jen dva minové zatarasovače v sestavě protitankové zálohy pluku, které jsou s to jednou pokládkou položit 600 m minového pole. To je celkem málo vzhledem k šířce průlomu vytvořeného atomovou pumou. Proto bude nutné už první linii takto vytvořených zátarasů zesilovat na důležitých směrech prostředky divisi. Divise může svými 12 zatarasovacími stroji položit 3600 m protitankového minového pole, což dohromady s prostředky jednoho pluku dává

již dostatečnou délku zátarasů k přehrazení vlonu. Další linii v hloubce v uvedeném směru bude tvořit část zatarasovacích prostředků armády, zpravidla opět 12 strojů. Podle mého názoru je třeba v soudobých podmínkách zpravidla vždy rozdělit armádní zatarasovací stroje, celkem 36 strojů, na tři skupiny. Jednu skupinu přidělí armádní dělostřelecké protitankové záloze a další dvě skupiny budou tvořit dva pohyblivé odřady zatarasovací. Tím se dosáhne větší možnosti manévru zátarasy a vyloučí se pravděpodobnost, že všechny stroje by byly zničeny jedním atomovým úderem. V hojně míře je třeba v současné době využívat i improvizovaných zatarasovacích prostředků (aut se skluzu apod.).

Bude-li nepřítel projíždět radioaktivní stopou po pozemním výbuchu, je nutné, aby zatarasovací stroje pokládaly minová pole nejlépe přímo v radioaktivní stopě, a to v místech, kde by nepřítel mohl být zastaven na delší dobu. Je nutno počítat s tím, že si i nepřítel provede obdobný propoččet, jak jsem v předcházející části uvedl, a bude projíždět v určitou dobu zamořeným terénem. Aby naše zatarasovací stroje mohly v téže době pokládat minová pole v zamořeném terénu, je třeba, aby byly konstruovány v obrněných transportérech nebo v tancích. Současný vývoj našich zatarasovacích strojů jistě umožní umísťovat zařízení pro kladení min do obrněných transportérů. Poslední ukázky konstrukce a práce minových rozkladačů provedené velitelským ženijním vojska tomu plně nasvědčují. Každá minuta, která zdrží nepřítele v radioaktivní stopě, bude mít za následek, že vojska dostanou větší hodnotu radioaktivity, než nepřítel plánoval, a tím se stanou méně bojeschopnými, při delším zdržení úplně boje neschopny. Tento způsob zastavení postupu nepřítele přímo v zamořeném terénu bude daleko účinnější než jeho zastavení až po výjezdu z radioaktivní stopy.

Manévr zátarasy nabývá v současných podmínkách velkého významu. Je třeba se zamyslet nad poměrem předem položených min v obraně a nad počtem min kladených manévrem zátarasy. Například v obranném pásmu vševojskové armády je počítáno s položením okolo 300 000 protitankových min. Nejde již dnes o možnosti položení těchto min předem. To nám v krátké době zabezpečí zatarasovací stroje. Jde o přísun tohoto materiálu a hlavně o účelnost jeho položení. Mám za to, že bude výhodnější zvýšit počet min pokládaných manévrem zátarasy. Podle terénu, jak propočty za používání zbraní hromadného ničení ukazují, by bylo třeba pokládat až dvě třetiny všech plánovaných min právě manévrem zátarasy. Tím by se zvýšila hospodárnost a vzhledem k rychlým možnostem kladení min by se v podstatě nesnížil jejich význam. Rozhodně je nutno věnovat v obraně více pozornosti manévru zátarasy.

Ve svém článku jsem se dotkl jen některých otázek, které souvisí s organizací ženijního zabezpečení při porušení obranné sestavy pozemním výbuchem atomových zbraní. Vybral jsem ty otázky, o kterých jsem předpokládal, že jsou vcelku ještě málo diskutovány. Je třeba zdůraznit, že nelze řešit otázky ženijního zabezpečení po pozemních výbuších odděleně od vzdušných výbuchů. Naopak vzdušné výbuchy budou převládat, a proto bude nutné na řešení nutných opatření vzhledem k těmto výbuchům zaměřit hlavní pozornost všech velitelů a náčelníků.

EVAKUACE

Podplukovník Vojtěch Šotola

Vedení války v jejím počátečním období a rovněž tak všechna opatření ať vojenská, hospodářská nebo politická, která bude nutno v počátečním období války provádět, jsou a ještě delší dobu budou živě diskutovaným thematem.

Pozornost věnovaná tomuto thematu je zcela na místě, neboť má-li úspěšné nebo neúspěšné vedení války v jejím počátečním období vliv i na její další průběh, popř. i celkový výsledek, dotýká se tato zásada našeho státu vzhledem k jeho vojenskogeografické poloze a západnímu sousedu dvojnásobně. Naše přímé sousedství s pravděpodobným nepřitelem vyžaduje, aby všechna opatření, která bude nutno při zahájení války provádět, byla řešena, připravována a plánována se zřetelem k těmto skutečnostem. Proto se také tato opatření budou ve většině případů, zejména pokud jde o dobu provedení, podstatně lišit od praxe ve státech, které tyto podmínky nemají. Tuto skutečnost je třeba mít stále na paměti a při řešení otázek počátečního období války nutno vždy přihlížet ke specifickým podmínkám našeho státu.

Jedním z velmi vážných a ne vždy plně doceněných opatření, které spolu s jinými bude mít silný vliv na počáteční období války, je evakuace. Na její přípravu, plánování a provedení se vztahují již vzpomenuté specifické podmínky našeho státu, ke kterým je třeba přihlížet — především.

Pod pojmem evakuace si mnoho pracovníků představuje hlavně odsun civilního obyvatelstva a materiálových hodnot z přífrontového pásma do hlubokého týlu k uchránění obyvatelstva a jiných hodnot před zničením, ke kterému by mohlo dojít při bojové činnosti na frontě. Ovšem takováto jednoduchá představa odpovídala a vyhovovala podmínkám a způsobům vedení první světové války. Již méně odpovídala tato představa podmínkám, za kterých byla vedena druhá světová válka, a s určitostí můžeme tvrdit, že by v příští válce evakuace přífrontového pásma byla jen malou a podružnou součástí celého komplexu nutných evakuačních opatření. Nové formy vedení války podstatně a v samých základech změnily hlediska, podle nichž je třeba evakuaci připravovat a plánovat, jakož i podmínky, za kterých by bylo nutno evakuaci provádět. Pojem evakuace v počátečním období války dnes totiž v sobě skrývá velmi mnoho různorodých, nikdy v minulosti nebývalých, velmi složitých a rozsáhlých opatření, která se více méně dotýkají nejrozličnějším způsobem všech složek státního aparátu a mají vliv na jeho činnost a práci. Skutečnost, že provádění evakuace silně ovlivňuje a znesnadňuje i činnost vojsk, není třeba zvlášť zdůrazňovat.

Již v minulých válkách, kdy podmínky k provádění evakuace ve srovnání se současnými byly podstatně lehčí, byla evakuace, zejména v počátečním období války, pro příslušné složky státního aparátu válečných stran těžkým a složitým úkolem, který se ne vždy podařilo splnit žádoucím způsobem. Je známa řada případů provádění evakuace. Nejznámější a téměř již tradiční se stala evakuace francouzského pohraničního území, kterým Francie sousedí s Německem. Tak již ve válce prusko-francouzské v roce

1870 obyvatelstvo Alsaska prchalo před pruskými vojsky. Je samozřejmé, že v tomto případě nelze ani v nejmenším mluvit o nějaké plánované evakuaci. Panický a chaotický útěk obyvatelstva nebyl nikým řízen a usměrňován. Obyvatelstvo prchalo jednak do nejbližších lesů, kam odhánělo i dobytek, jednak ustupovalo spolu s vojskem do vnitrozemí. Tyto pomalu vlekoucí se kolony vyděšeného obyvatelstva, které nebylo možno usměrňovat, se pomíchaly často s proudy vojsk a tak vážným způsobem snižovaly jejich manévrovací schopnost a pohyblivost. Takto prováděná evakuace nebyla charakteristická snad jen pro obyvatelstvo pohraničního území Francie, nýbrž v té době pro většinu obyvatelstva těch území, která byla přímo ohrožena válkou. Typické pro evakuaci v této době bylo to, že ji nikdo neorganizoval, neřídil a neplánoval, nýbrž naopak, že bylo zcela ponecháno na vůli obyvatelstva, zda a kam bude evakuovat.

V první světové válce byla ve Francii již určitá snaha průběh evakuace ovlivnit, ovšem způsob provedení evakuace ještě ani zdaleka neodpovídal správným představám.

Více poznatků o evakuaci francouzského pohraničního území máme z druhé světové války, kdy ve srovnání s minulostí bylo vyvinuto mnohem větší úsilí na její organizované, plánovitě a účelně provedení.

S realizací evakuačních plánů se začalo 2. září 1939, tj. v den, kdy byla vyhlášena všeobecná mobilisace. Evakuaci podléhalo veškeré obyvatelstvo z území podél německo-francouzských hranic, a to do hloubky 10 až 15 km. Šlo především o evakuaci obyvatelstva z departementů na horním a středním toku řeky Rýna a z území v povodí Mosely. Předpokládaný počet evakuovaných byl 365 000 osob, pro jejichž odsun bylo použito celkem 304 vlaků. Odsun evakuovaných se prováděl do prostorů vzdálených 500 až 800 km od hranic. Tak např. obyvatelstvo z území ležících na horním toku Rýna bylo odsunováno do departementu Lot-et-Garonne, tj. na vzdálenost asi 750 km; 62 848 osob z území na středním toku Rýna bylo odsunováno do departementu Vienne, tj. asi na vzdálenost 600 km. Rovněž tak pro 82 793 osob z území v povodí Mosely byl určen departement Vienne.

S evakuací obyvatelstva probíhala současně i evakuace dobytka, který byl určen především k zásobování armády a evakuovaného obyvatelstva během transportu i v nových prostorech umístění. Od okamžiku vyhlášení evakuace měli představitelé obcí a okresů povinnost vytvářet komise, které se staraly o shromáždění dobytka a jeho odtransportování do blízkosti prostorů, kam bylo evakuováno i obyvatelstvo. Určitý počet dojníc byl evakuován současně s obyvatelstvem tak, aby pro každou obec bylo zabezpečeno nejnutnější množství mléka pro děti, nemocné a staré osoby, a to jak během přesunů, tak i v prostorech, do kterých bylo obyvatelstvo nově přemístěno.

Průběh evakuace byl — jak udávají západní prameny — celkem spořádaný. Personál určený k provedení evakuace nastupoval na všechna nádraží a do sběrných středisek již časně zrána dne 2. září tak, že během šesti hodin byla všechna stanoviště obsazena. Již první den evakuace, tj. 2. září bylo evakuováno — nepočítaje v to okres Strasbourg — 140 000 osob. Případy vzniku paniky byly ojedinělé; vznikaly zvláště v těch případech, kdy příslušníci transportů, jejichž odjezd byl plánován až druhého dne, museli čekat až do 20 hodin v přijímacích táborech.

Na provedení evakuace obyvatelstva z německo-francouzského pohra-

ničí na podzim v roce 1939 však mělo vliv několik kladných činitelů, které nelze opomíjet, neboť průběh evakuace značně usnadnily, které však platily jen pro tuto evakuaci a se kterými proto nelze počítat pro budoucnost. Tak např. obyvatelstvo v německo-francouzském pohraničí se postupně se zvyšováním mezinárodního napětí na evakuaci více méně připravovalo, zejména od roku 1938, takže rozkaz k jejímu provedení celkem nikoho nepřekvapil a obyvatelstvo samo ještě mohlo při jejím organisování a provádění pomáhat. Ukázalo se, že evakuace městského obyvatelstva probíhala snadněji než evakuace venkovského. Venkovské obyvatelstvo se totiž v nejednom případě dožadovalo toho, aby spolu s ním byl evakuován i jeho vlastní dobytek a hospodářský inventář.

Další výhodou pro provedení evakuace bylo to, že francouzská armáda již několik měsíců předem byla v pohotovosti a měla již na hranicích nejdůležitější body obsazeny, takže nebyly prováděny přesuny vojsk v takové intenzitě, jako by tomu bylo při překvapivém napadení státu. Významným a pro provedení evakuace neocenitelným faktorem byla i ta okolnost, že německá armáda neprováděla žádné bojové akce, které by provádění evakuace ztěžovaly.

Podstatně horší situace nastala po vpádu německých armád do Francie; pro tento případ nebyl již odsun obyvatelstva tak připraven a panický útěk obyvatelstva byl znásoben právě těmi okolnostmi, které provedení první části evakuace usnadnily.

V druhé světové válce prováděly evakuaci také jiné válčící státy, zejména Německo a SSSR. Způsob provádění evakuace v Německu, zvláště v druhé polovině války, již měl některé prvky nového pojetí evakuace, tak jak si je dnes vynucují nové, moderní způsoby vedení války. Evakuace v Německu se již neomezila jen na obyvatelstvo z přífrontového pásma (v našich zemích známí „národní hosté z Východu“), nebo na západě na evakuaci obyvatelstva ze severního Porýní — Vestfálska, ale týkala se především obyvatelstva měst nejvíce ohrožených vzdušnými útoky západních mocností, které nebylo zapojeno do výroby. Tímto způsobem byly evakuovány především děti a mládež, které byly pak rozmístovány v nejruznějších částech Německa a obsazeného území, nejčastěji v horských a podhorských hotelích a chatách.

Další velkou skupinou evakuovaných byly rodiny, jejichž obydlí byla zničena při vzdušných útocích. Pro tyto vybombardované stavělo Německo — rovněž v oblastech z hlediska vzdušných útoků bezvýznamných — celé kolonie provisorních dřevěných domů. Tímto způsobem vznikla i u nás celá řada tak zvaných nových Berlínů.

Dále přiložené schéma ukazuje, jak např. byla plánována a připravována evakuace Ostravy. Jde pravděpodobně o plán, podle kterého měla být provedena evakuace, kdyby došlo k velkému zničení větší části území, na kterém se město rozkládalo. Tento plán se však nikdy neuskutečnil, neboť k takovému rozsáhlému zničení, jako např. k němu docházelo v některých městech Německa (Hamburg, Köln, Berlín) u nás nedošlo. Podle tohoto plánu se pro evakuaci Ostravy uvažovalo jen o území na jih od města. Toto řešení bylo, pokud jde o Ostravu, zcela na místě, neboť na ostatním území v okolí města jsou umístěny nejruznější průmyslové závody a jiné objekty, které by se svým významem mohly stát cílem vzdušného útoku. Kromě toho ve směru na sever probíhala zcela blízko již hranice mezi bývalým protektorátem a územím nazývaným Olza Gebiet.

Základní myšlenkou tohoto plánu pravděpodobně bylo, že obyvatelstvo, které bude z města evakuovat především pěšky a neorganizovaně, bude usměrňováno do hlavních shromaždišť, odkud by bylo po krátké zastávce již organizovaně odsunováno do míst, v nichž by se podávala strava a poskytovala i ostatní potřebná péče a pravděpodobně prováděla i potřebná evidence. Odtud po celkovém uklidnění by již bylo možné postupně odesílat transporty do nakládací stanice a z ní buď přímo až do míst určení nebo (jak naznačuje připojené schéma) do vykládací stanice a z ní pak nejruznějšími dopravními prostředky až do míst určených k přijetí evakuovaného obyvatelstva.

Toto pojetí organizace i způsobu provedení evakuace obyvatelstva z ohroženého nebo již napadeného města je vcelku správné. Nejasnou zůstává otázka, proč sklad odmršťovacích prostředků — jehož existence v plánu ukazuje na to, že bylo počítáno i s možností napadení bojovými chemickými látkami — byl zvolen až v tak velké vzdálenosti od evakuovaného města.

Rovněž tak v SSSR byla ve druhé světové válce prováděna rozsáhlá evakuace. V SSSR bylo nutno vedle civilního obyvatelstva evakuovat i průmyslová zařízení a velké počty dobytka, a to za velmi těžkých podmínek. Z beletrie je známo, že značná část průmyslového zařízení byla evakuována až na Ural, kde v těžkých podmínkách pak byla vlastně vybudována nová průmyslová základna pro výrobu bojové techniky.

Tyto příklady z druhé světové války, zejména pak příklady z Německa, ukazují, že evakuace přifrontového pásma již nebyla jediným druhem evakuace, nýbrž že bylo nutno evakuovat obyvatelstvo i z vnitřních území ohrožených vzdušnými útoky.

V současné době se zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje armád se požadavky na provedení evakuace zvětšily a podmínky, za kterých bude nutno evakuaci provádět, podstatně ztížily. Okolnosti, které ve srovnání s minulými válkami tyto podmínky ztížily a požadavky zvětšily, záleží především v tom, že

1. nepřítel zamýšlí zahájit válku s překvapením hromadným úderem všech prostředků vzdušného napadení na důležitá komunikační, hospodářská a politická centra, po němž bude vzápětí následovat útok pozemních sil;

2. nepřítel při tomto úderu bude masově používat zbraní hromadného ničení, proti jejichž ničivým účinkům jsou současné možnosti ochrany obyvatelstva, zařízení nebo jiných důležitých kolektivů velmi omezené;

3. vlivem pozemních a podzemních výbuchů dojde k značnému radioaktivnímu zamoření rozsáhlých území.

Tyto tři okolnosti, které až dosud neexistovaly v žádné předchozí válce, budou mít především vliv na podmínky pro evakuaci v současné době, jakož i na rozsah a způsob jejího provedení. Z jejich podrobného rozboru nutně vyplývá, že ve srovnání s minulostí na provedení evakuace bude v příští válce vymezena nepatrně krátká doba, kterou lze odhadovat na hodiny, nejvýše desítky hodin, ale v žádném případě ne na několik měsíců, jak ještě v minulé válce měla na provedení evakuace například Francie.

Z těchto a dalších okolností pak vyplývá i to, že evakuaci nebude možno omezit jen na přifrontové pásmo (v našem případě pohraničí). Mají-li být splněny požadované cíle, které jsou evakuaci sledovány, bude nutno

kromě evakuace z tohoto pásma provádět i evakuaci v hlubokém týlu, a to z měst a blízkého okolí těch objektů, které by pro svůj význam mohly být cílem vzdušného napadení nepřítele, zejména atomovými zbraněmi.

Zahájení války s překvapením má vliv na provedení evakuace i v tom, že by společně s ní nutně probíhala i mobilisace záložníků a dále pak i přesun pracovních sil z méně důležitých výrobních odvětví do odvětví důležitých z hlediska potřeb vedení války. Současné provádění těchto opatření nese s sebou nebezpečí, že by při ne dosti pevném řízení, nedostatečně promyšlené organizaci a při vzájemné neskloubenosti plánů docházelo k vzájemnému rušení. Hroživé následky, které by z nesprávného plánování a organizace evakuace, mobilisace a přesunu pracovních sil pro stát, zejména v počátečním období války vznikly, není třeba zdůrazňovat.

Na provedení evakuace v současných podmínkách vedení války má dále vliv ještě jeden, často opomíjený, ale velmi nebezpečný činitel. Je to psychologický stav obyvatelstva, které je ohroženo a má být evakuováno. Orgány, které budou řídit a provádět evakuaci, musí vynaložit veškeré úsilí, aby obyvatelstvo nepropadlo panice. Jejich možnosti však již v době provádění evakuace budou silně omezené. Proto na vyloučení tohoto nebezpečí musí být především pamatováno již při zpracovávání plánů evakuace, tj. předem, vhodným způsobem vyloučit všechny kritické momenty, které by mohly paniku vyvolat. Poznatky získané při evakuaci bombardovaných německých měst ukazují, že v těch případech, kdy obyvatelstvo podleho panice, byly ztráty mnohem vyšší než v případech, kdy k panice nedošlo. Zároveň je třeba si uvědomit, že by podmínky pro vznik paniky byly v příští válce mnohem příhodnější, než kdykoli v minulosti. I v tomto případě je nutno poukázat na těsnou souvislost evakuace s mobilisací a s přesunem pracovních sil, neboť panický útěk obyvatelstva by se nutně projevil především na těchto dvou opatřeních.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že v příští válce nepůjde již jen o jeden druh evakuace, nýbrž o celou řadu evakuačních opatření, odlišných co do místa, rozsahu a času provedení. Rovněž požadavek a nutnost zabezpečit jejich úspěšné naplánování a provedení vyžaduje, aby evakuace byla rozdělena do několika skupin a ty byly připravovány podle specifických podmínek a vlivů, zejména podle těch, které si provedení evakuace vynucují. Jako odpovídající lze volit toto rozdělení:

- evakuace pohraničního pásma;
- evakuace velkých měst a oblastí v okolí důležitých objektů, které by pro svůj význam mohly být cílem atomového napadení;
- evakuace měst a objektů, které byly silně rozrušeny atomovými údery nepřítele,
- evakuace oblastí ohrožených radioaktivním mrakem po pozemním (podzemním) výbuchu atomových zbraní nebo v kterých již k zamoření došlo;
- evakuace oblastí ohrožených různými sekundárními ničivými účinky.

Evakuaci pohraničního pásma dnes již není možno v žádném případě považovat za hlavní druh evakuace, i když význam jejího provedení nelze v žádném případě podceňovat.

Při zběžném posouzení může vzniknout dojem, že organizační zásady tohoto druhu evakuace ve srovnání s organizací a způsobem provádění po-

dobných evakuací uskutečňovaných v minulosti zůstaly prakticky nezměněny, tj. že obyvatelstvo bude nutno nejdříve shromáždit a odvést. Je však třeba si uvědomit, že dnes mnoho činitelů provedení této evakuace ztěžuje. Nejzávažnější z nich je nesporně — bereme-li v úvahu možnost překvapivého napadení státu — nedostatek času k jejímu provedení. Dalším neméně významným činitelem je ta okolnost, že za současných podmínek a způsobů vedení války nebude již stačit evakuovat jen území do hloubky 10 až 15 km, nýbrž nejméně do hloubky druhého pásma obrany. Rovněž tak nutno mít na zřeteli, že nepřítel zahájí hned po hromadném úderu prostředky vzdušného napadení nebo ještě v době jeho provádění na jednotlivých směrech útok pozemními silami. Nelze tedy počítat s tím, že by nepřátelská vojska zůstala ještě po zahájení války určitou dobu na místě s čarou dotyku přibližně na státních hranicích a že by této doby bylo možno využít ještě k provedení evakuace. Z této skutečnosti vyplývá i další nepříznivý důsledek, tj. že provádění evakuace bude od samého začátku ztěžováno bojovou činností nepřítele a že také z tohoto důvodu bude existovat nebezpečí vzniku paniky mnohem více než kdykoli v minulosti. Tato hlediska je proto třeba při přípravě a plánování evakuace pohraničního pásma brát v úvahu především a při zpracovávání plánu evakuace hledat takové způsoby a formy řešení, které by jejich škodlivý vliv co nejvíce snížily.

Tak např. nedostatek času na provedení evakuace bude nutno řešit tím způsobem, že část obyvatelstva, zejména děti a přestárlé nebo jinak práce neschopné osoby, kterých nebude možno využít k práci při budování obranných objektů, bude nutno evakuovat předem, a to již v době zvýšeného mezinárodního napětí nebo při získání takových zpráv, podle nichž by bylo možno usuzovat na nebezpečí překvapivého zahájení války. Kromě odsunu těchto osob bude výhodné podporovat dobrovolnou evakuaci rodinných příslušníků těch osob, které jsou i nadále v době evakuace vázány pracovními, brannými nebo jinými úkoly na místě.

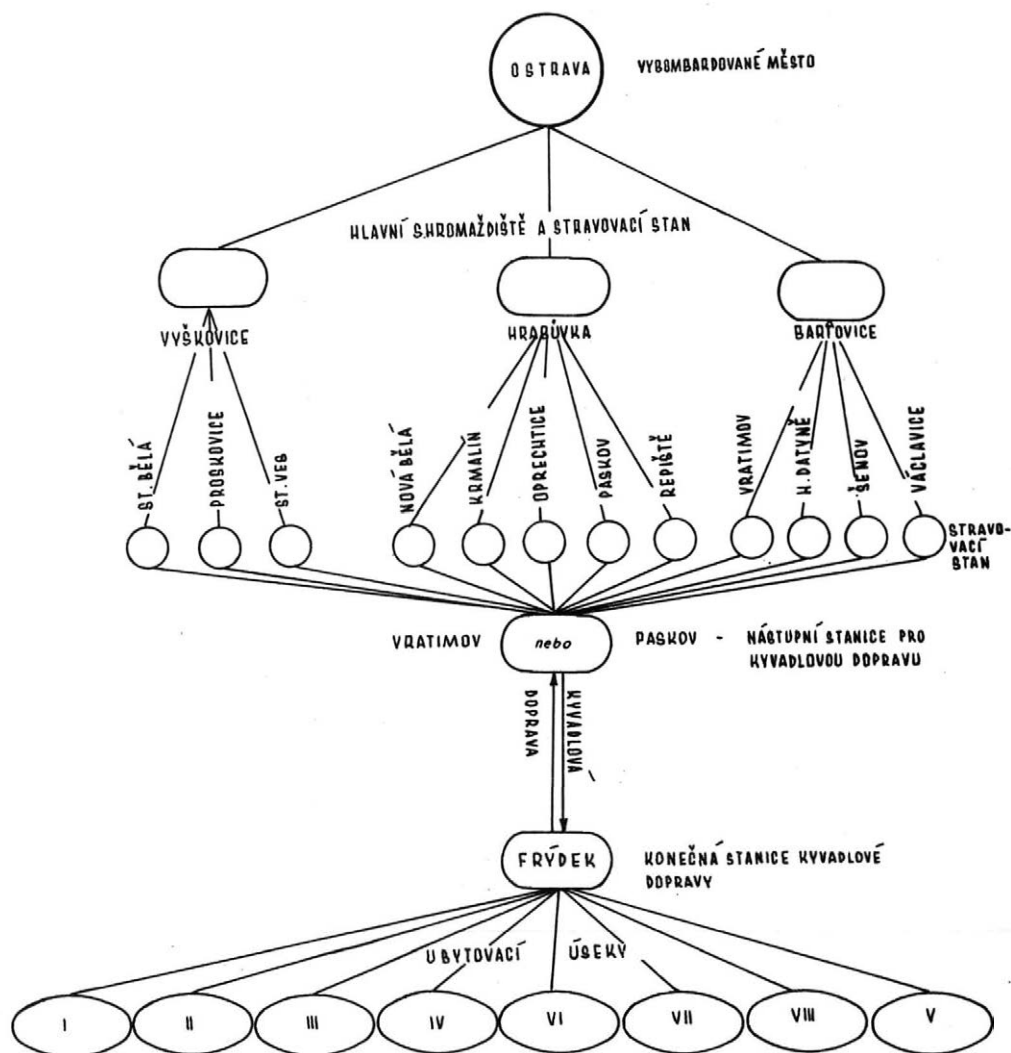
Rovněž nutno souhlasit s návrhem, aby evakuace pohraničního pásma byla prováděna po směrech, tj. aby především bylo evakuováno obyvatelstvo z území ležících na důležitých operačních směrech.

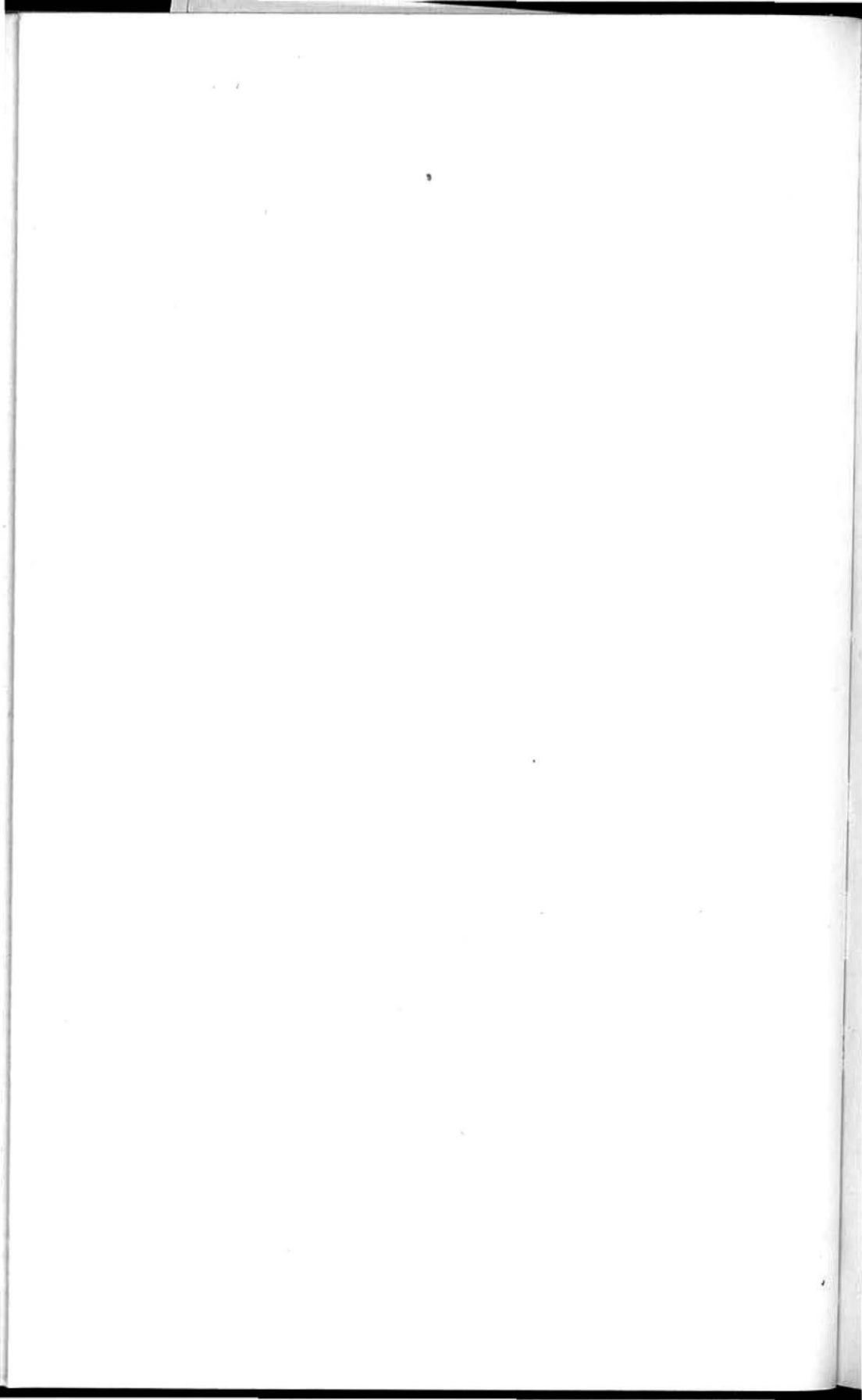
Z organizačních opatření lze pro zkrácení průběhu evakuace uvažovat o takovém uspořádání, kde by místo několika málo sběrných středisek obyvatelstva byla vytvořena široká síť sběrných středisek organisovaných podél odsunových komunikací, čímž by odpadly všechny zbytečné přesuny. Tím by bylo nejen usnadněno provedení evakuace, nýbrž i sníženo nebezpečí vzniku paniky, neboť obyvatelstvo by bylo shromažďováno v menších celcích a na několika místech. Při shromáždění velkého počtu lidí na malém prostoru je vždy nebezpečí vzniku paniky mnohem větší než v případech opačných. Současně s tím by bylo sníženo nebezpečí vzdušných útoků a i při jejich provedení by byly ztráty nejmenší.

Vážnou otázkou zůstává evakuace dobytka. Domnívám se, že i v tomto případě bude nutno zachovávat obdobnou organizaci jako při evakuaci obyvatelstva, tj. z jednotlivých osad odhánět dobytek ve stádech do blízkosti odsunových cest a postupně odsunovat. Současně s tím provádět na místě a v širokém měřítku odporážení dobytka a konservaci masa, jakož i využívat soustředění dobytka k zásobování vojsk a civilního obyvatelstva masem.

SCHEMA - A

PŘÍLOHA 1

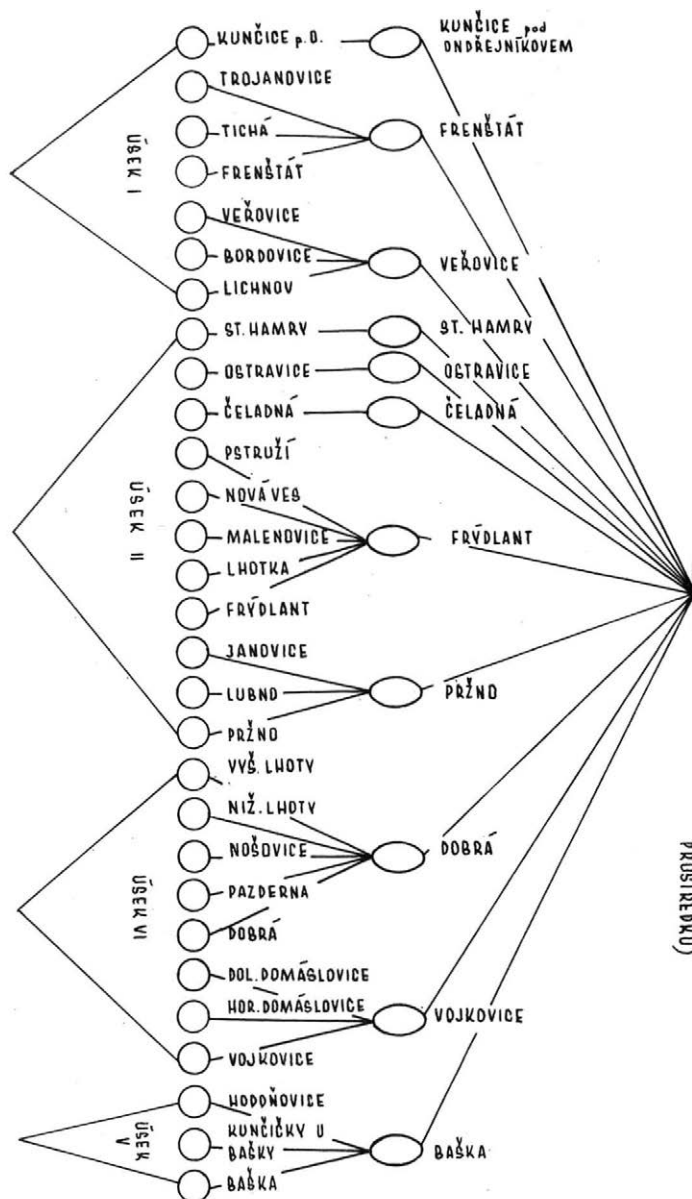

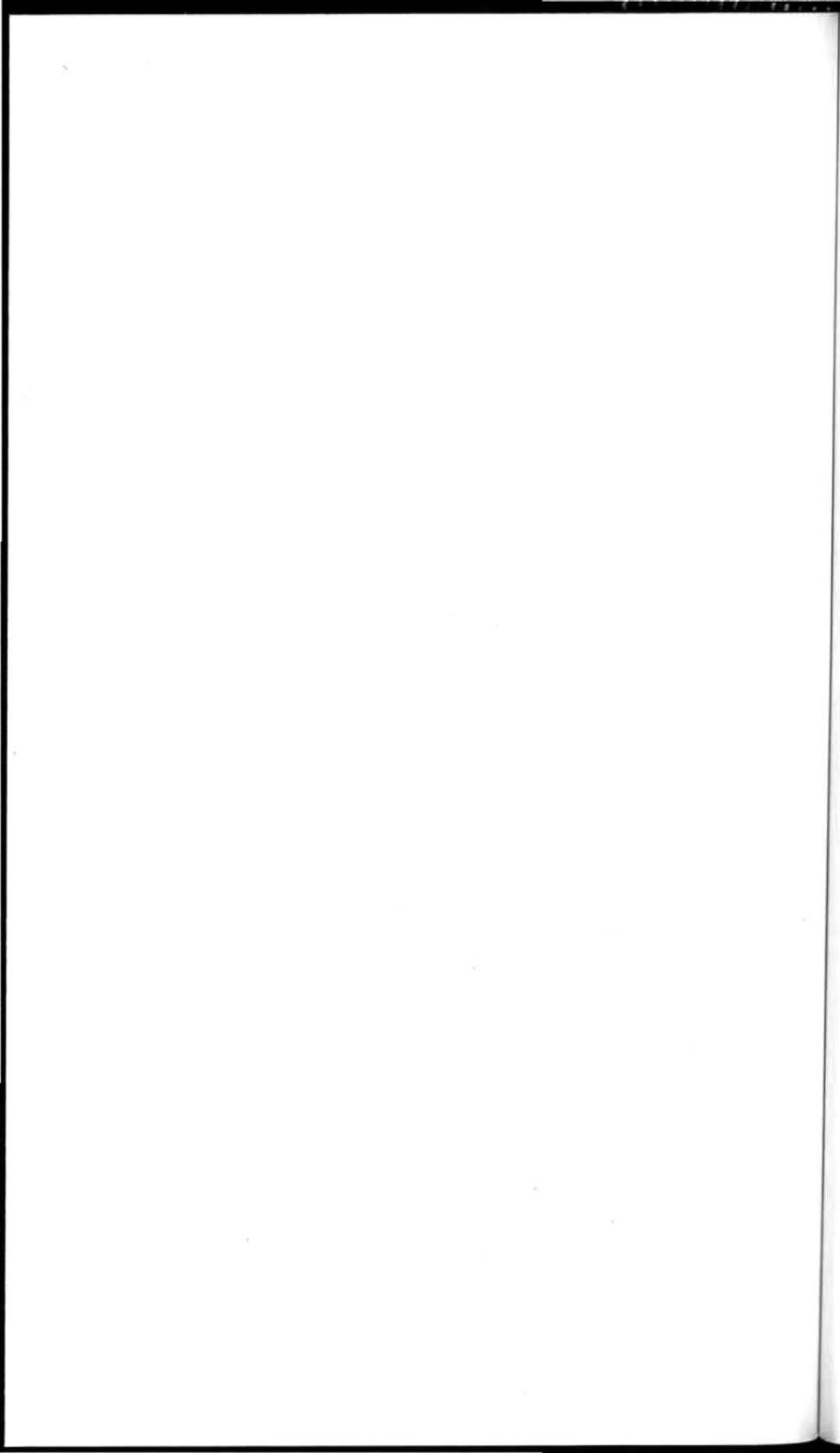

SCHEMA-B

DŘESUNŮ DRAHOU

FRÝDEK
MÍSTEK (SKLAD ASANAČNÍCH
PROSTŘEDKŮ)

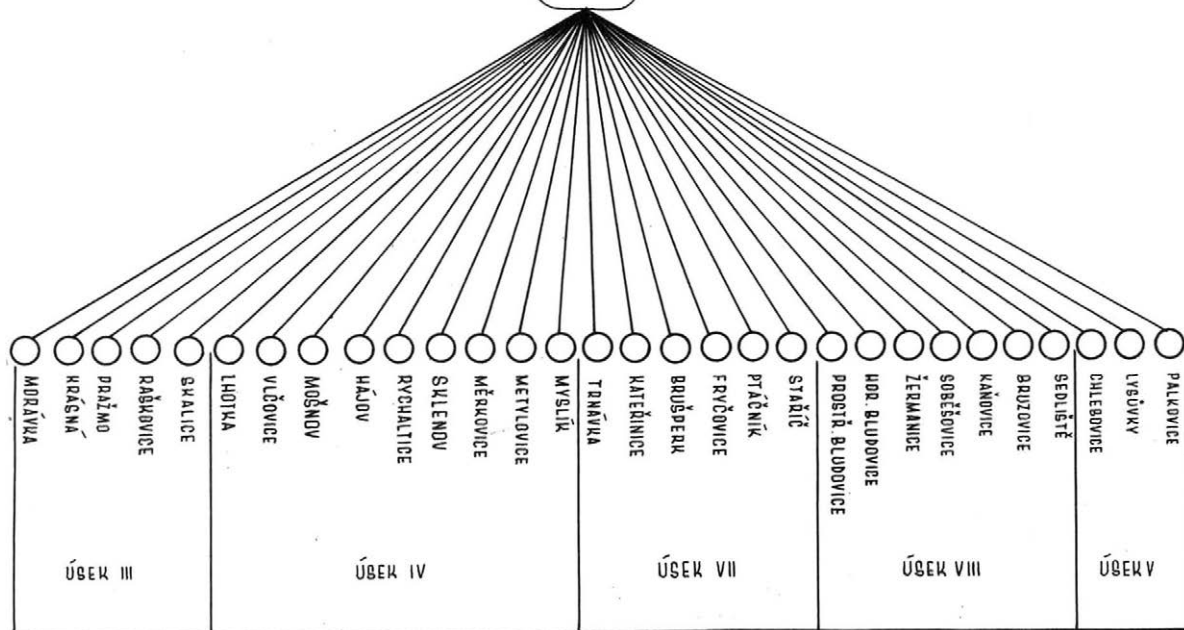

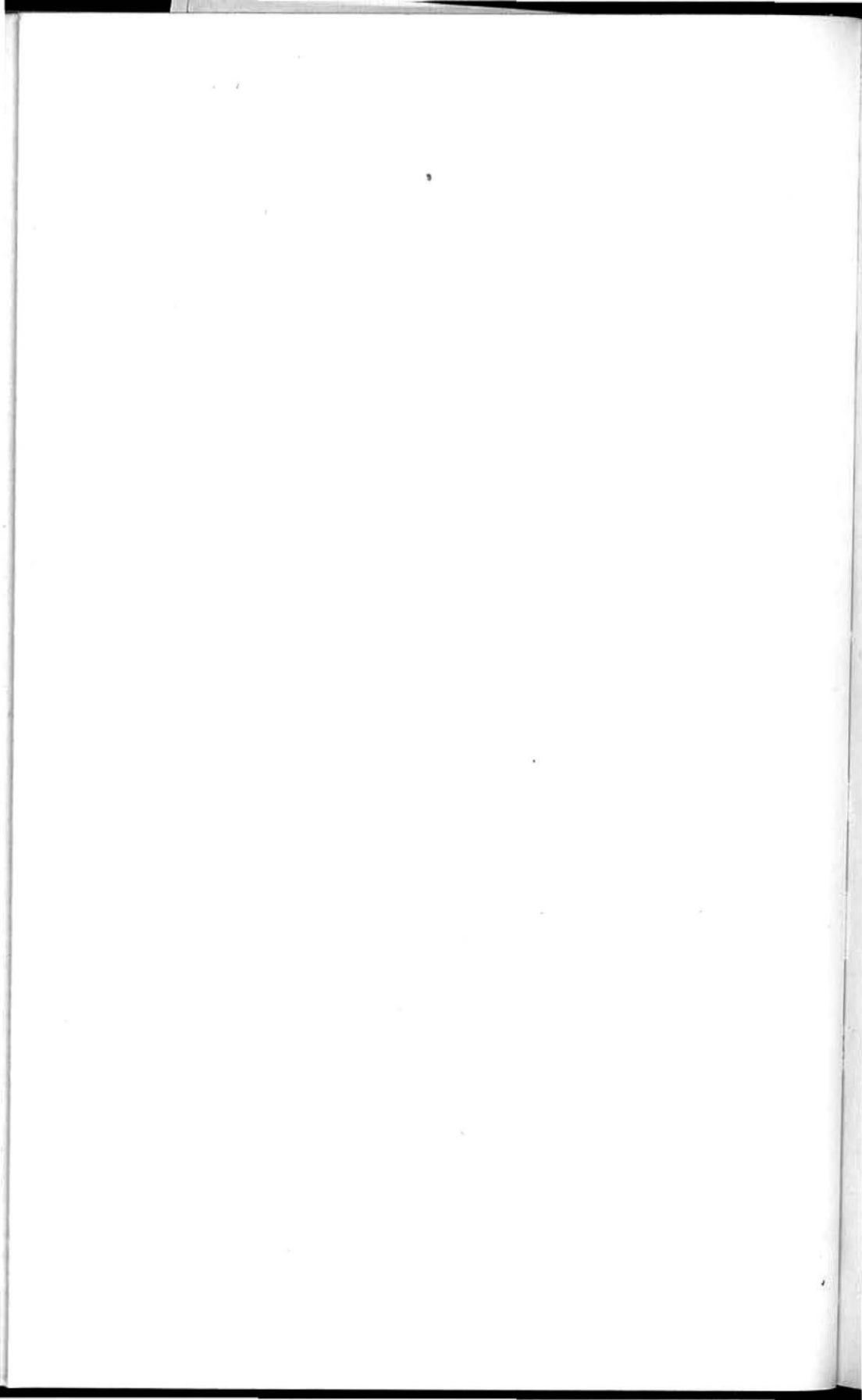
SCHEMA-C

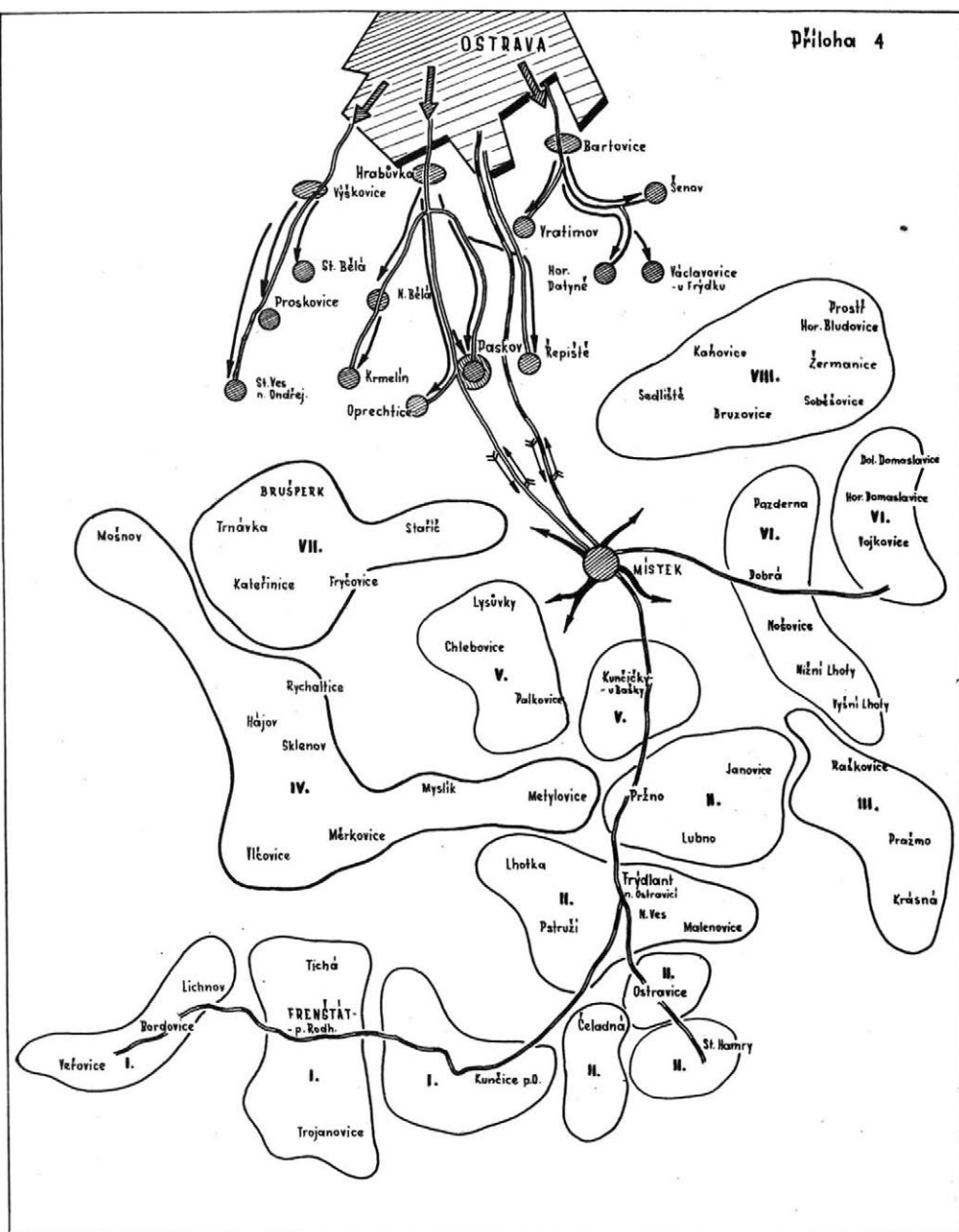
PŘÍLOHA 3

SELEDŮ PŘESUNŮ PO DSE (AUTV)

FRÝDEK

V současné době je možno se setkat s názory, že evakuaci pohraničního pásma nebude možno provést z toho důvodu, že nebude čas, a kromě toho také proto, že všech prostředků a sil bude nutno využít pro přesuny vojsk a pro další úkoly spojené se zaujímáním obrany v pohraničním pásmu. Názory ne zcela správné, neboť nelze opomíjet tu skutečnost, že právě obyvatelstvo, které nebylo organisovaně odsunováno, podléhalo panice, evakovalo se samo a způsobilo v nejednom případě zatrasení komunikací a silně ztěžovalo a mnohde přímo znemožnilo na určitou dobu jakékoli pohyby vojsk. Právě tento příklad je často uváděn v souvislosti s prvními porážkami francouzské armády.

Cílem evakuace velkých měst a oblastí ležících v blízkosti důležitých objektů, o kterých lze předpokládat, že by se vzhledem na svůj význam mohly stát již v prvních hodinách války cílem útoku atomovými zbraněmi nepřítele, je vyvést velkou část obyvatelstva, které není zapojeno do výroby, dále různá zařízení a unikátní předměty, jakož i nejdůležitější orgány státní moci a správy do prostorů z hlediska vedení války bezvýznamných a uchránit je tak před zničením.¹

Tento druh evakuace nebyl až na případy evakuace některých německých měst v druhé polovině minulé války (od roku 1943, kdy nálety západních mocností byly podstatně zintenzivněny), v žádné minulé válce prováděn. Tuto evakuaci si vynucuje především prudký rozvoj prostředků vzdušného napadení, které umožňují nepříteli v současné době napadnout zbraněmi hromadného ničení, zejména atomovými, všechny důležité cíle téměř v neomezené vzdálenosti od fronty. Není pochyb, že jedním z prvních cílů tohoto napadení budou velká města, kde lze především plně využít všech ničivých účinků atomových zbraní.

Vzhledem k tomu, že za současných možností prakticky nelze ve městech vybudovat počet úkrytů s odolností, která by zabezpečovala ochranu převážné části obyvatelstva proti ničivým účinkům atomových zbraní, a se zřetelem na obrovské ztráty na životech, které by po napadení velkého města atomovými zbraněmi vznikly, je třeba v každém případě považovat tento druh evakuace nejen co do významu, ale i co do provedení za nejdůležitější, nejrozsáhlejší a také nejsložitější ze všech druhů evakuací.

Velký rozsah této evakuace záleží v tom, že při ní bude nutno odsunovat daleko větší počty obyvatelstva než při kterékoli jiné evakuaci. Vezmeme-li v úvahu názory teoretiků, prakticky všech západních států, kteří tvrdí, že z nejvíce ohrožených měst bude nutno odsunovat 50 a více procent počtu obyvatelstva, znamenalo by to, že by v ČSR, bereme-li v úvahu 12 až 16 nejdůležitějších měst, bylo třeba evakuovat asi okolo jednoho milionu až jednoho milionu dvou set tisíc osob, vedle celé řady nejrůznějších zařízení a nejdůležitějších mocenských a správních orgánů.

Složitost provedení této evakuace pak je v tom, že počítá-li se dnes všeobecně, že příští válka bude zahájena překvapivým a hromadným úderem ze vzduchu, znamená to, že má-li tato evakuace splnit své poslání, musí být nutně provedena ještě v míru. Každé jiné řešení by bylo opožděné a znamenalo by statisíce mrtvých, raněných a zasažených osob

¹ Podrobnější poznatky o tomto druhu evakuace jsou uvedeny v 2. čísle VM z roku 1957 v článku „Některé poznatky a závěry z provádění protivzdušné ochrany měst a závodů v druhé světové válce“.

v několika málo prvních hodinách války. Z toho vyplývá, že vedle mobilisace a jiných závažných opatření, prováděných okamžitě při zjištění prvních náznaků nebezpečí války, musí být ihned započat i tento druh evakuace.

Nejdůležitějším údobím provádění této evakuace je odsun obyvatelstva z města za okruh ničivých účinků atomové pumy předpokládané ráže. Poloměr tohoto okruhu a řada jiných potřebných údajů pro přípravu evakuace vyplýne z výsledků cílových analys jednotlivých měst.² Pro úspěšné splnění úkolů v tomto období musí být vyvinuto veškeré úsilí a snaha, aby obyvatelstvo podléhající evakuaci opustilo během jedné hodiny, maximálně tří hodin město. Tento úkol nelze řešit jinak než tím, že obyvatelstvo bude opouštět město z okrajových čtvrtí pěšky a z vnitřních částí města za využití všech druhů dopravních prostředků nejkratšími, předem určenými a vyznačenými cestami. Za bezpečnostním okruhem města pak bude nutno v blízkosti odsunových cest zřizovat celou širokou síť shromaždišť, odkud by bylo možno evakuované obyvatelstvo již organisovaně, jak pěšky, tak i dopravními prostředky odsunovat dále, až do míst určených k jeho přijetí. Tato shromaždiště bude třeba vybavit a organisovat tak, aby v nich bylo možné poskytnout nejnutnější ubytování, stravování i lékařskou péči té části obyvatelstva, které nebude možno ihned odsunovat dále.

Jen těžko lze předpokládat, že by tuto evakuaci bylo možno řešit tím způsobem, že by nejdříve došlo ke shromáždění obyvatelstva podle určitých územních nebo správních celků a potom teprve k jeho postupnému odsunování. Tento způsob není možný nejen pro nebezpečí v prodlení, nýbrž i proto, že by tímto opatřením byly tím více vytvářeny podmínky pro vypuknutí paniky, které i tak jsou ve velkých městech zvláště výhodné.

Vzhledem k důležitosti a složitosti této evakuace by bylo účelné uvážit, do jaké míry a do jakých podrobností by mělo být obyvatelstvo již nyní v míru v rámci civilní obrany seznámeno s organizací evakuačních opatření a jakým způsobem by mělo být cvičeno a školen v jejím provádění.

Evakuaci měst a objektů, které byly silně narušeny atomovými údery nepřítel, bude nutno připravovat na obdobných principech jako předcházející. Tu je však třeba si uvědomit, že při této evakuaci budou tvořit vysoké procento odsunovaných raněné a zamořené osoby vyžadující zvláštní péče, kterou jim však orgány pověřené organisováním a prováděním evakuace nebudou moci svými prostředky poskytnout. Proto tato evakuace musí nutně být jen jednou ze součástí celého komplexu opatření organisovaných k odstranění následků atomového napadení. Náзор na organizaci a celý systém odstraňování následků napadení atomovými zbraněmi ve velkých městech vzhledem na organizaci systému civilní obrany jsem se pokusil popsat v 1. čísle VM z roku 1957 v článku „Ochrana měst a závodů z hlediska používání AZ“.

Evakuace oblastí ohrožených radioaktivním mrakem po pozemním (podzemním) výbuchu atomových zbraní nebo již zamořených, v minulých válkách rovněž neexistovala. Její provádění si vynucuje ta okolnost, že není možné ponechat obyvatelstvo delší dobu

² VM čís. 5/1956 „Cílová analysa měst z hlediska použití AZ“.

v prostorech zamořených radioaktivním prachem, nemá-li dojít k ohrožení jeho zdraví a životů.

Charakteristickým pro tento druh evakuace je to, že ji nelze předem připravit ani stanovit její rozsah. Tuto evakuaci bude nutno provádět na různých prostorech a v různém časovém období teprve podle konkrétních podmínek, které si její provedení vynutí. Jsou to zejména

- místo a čas podzemního nebo pozemního výbuchu atomových zbraní,
- směry a rychlost větrů v daném prostoru v době výbuchu i po něm jak v přízemních výškách, tak i ve výškách až 10 000 m,
- rozsah zamořeného území a hustota obyvatelstva v něm.

I když nemožnost předvídat tyto podmínky dovoluje v míru provést přípravu a naplňování této evakuace, je třeba alespoň vytvářet takové podmínky, které by její provádění co nejvíce usnadnily. Mezi ně patří především dobře organizovaný systém stanic a stanovišť, na kterých by byly zaznamenávány a vyhodnocovány údaje o výbuších atomových zbraní. Na základě těchto údajů by pak mělo být současně prováděno jak pozorování a zaznamenávání postupu radioaktivního mraku, tak i podrobný a konkrétní radiální průzkum a vytyčování zamořeného území. Celý tento systém, zaměřený jak na určování prostorů ohrož. postupem radioaktivního mraku, tak i na zjištění a vytyčení území již zamořeného, musí být vybaven vysoko výkonnými pojítky a musí těsně spolupracovat se systémem hlášené služby. To bude nutno zabezpečit, aby obyvatelstvo mohlo být včas varováno a mohla být učiněna nejnutnější opatření k ochraně proti zamoření, např. aby příslušné orgány mohly včas a operativně organisovat odsun obyvatelstva, dobytka, popř. i potravin do neohrožených prostorů.

Evakuace oblastí ohrožených různými sekundárními ničivými účinky se týká především omezeného počtu oblastí v povodí řek, na nichž jsou vybudovány přehrady s velkým obsahem vodních nádrží. Tento druh evakuace je co do provedení i co do rozsahu ve srovnání s ostatními uvedenými druhy evakuací nejméně obtížný a nejjednodušší. Jde v principu o vyvedení obyvatelstva a různých zařízení z oblastí ohrožených vodní vlnou, kdyby došlo k zničení tělesa přehrady. Tyto evakuace lze považovat za místní akce, které nebudou vážným problémem, a nebudou tedy klást velké nároky ani na přípravu, ani na vlastní provedení.

Závěrem bych chtěl ještě jednou zdůraznit specifické podmínky ČSR pro přípravu a plánování evakuace a nutnost vzájemné sklobubenosti všech připravovaných evakuačních opatření s ostatními opatřeními plánovanými k zabezpečení státu pro případ nenadálého napadení. Každá nesrovnalost a polovičatá připravenost evakuačních opatření může později velmi vážně a negativně ovlivnit provádění všech opatření organisovaných z hlediska obrany státu v počátečním období války.

ZKUŠENOSTI A POZNATKY Z VELENÍ TÝLU V SOUDOBĚ OPERACI

Generálmajor Josef Slabý

Poměr velitele k týlu

Ve Veliké vlastenecké válce byl ze služeb vytvořen organický celek — týl, do jehož čela byl postaven náčelník týlu s pravomocí zástupce velitele pro týl. Důvodem pro vytvoření této organizace bylo odejmout veliteli i jeho náčelníku štábu přímou starost o řízení materiálního a zdravotnického zabezpečení a poskytnout jim více času k přímému řízení vlastního boje. Velitel tím nebyl zbaven odpovědnosti za materiální, zdravotnické a technické zabezpečení vojsk; v nové organizaci mohl se ovšem omezit jen na zásadní otázky a řešit je ve styku jen s jediným funkcionářem — s náčelníkem týlu.

Cvičení přinášejí obdobné zkušenosti a potvrzují, že vševojskový velitel i jeho náčelník štábu jsou plně zaměstnáni řízením boje, a proto se podrobněji nezabývají otázkami materiálními a zdravotnickými. Je třeba přezkoušet — kromě otázek vyplývajících z podřízenosti jednotlivých služeb podléhajících přímo veliteli (např. tankové technické, automobilní a traktorové) — okruh otázek materiálního a zdravotnického rázu, o jejichž zabezpečení musí rozhodnout sám velitel, a okruh těch otázek, které může rozhodnout sám náčelník týlu.

Zastávám názor, že operační rozhodnutí velitele je dostačujícím podkladem pro práci týlových funkcionářů a funkcionářů zdravotnické služby a že je nutno upustit od obsáhlého materiálního nebo dokonce od samostatného týlového rozhodnutí. Je třeba, aby velitel ve svém rozhodnutí stanovil takové úkoly nebo rozhodl o takových otázkách, které přítomným velitelům svazků dají podklady pro včasné zahájení materiálních příprav. Bude to zpravidla výše zásob přidělených svazkům na operaci, pořadí přísunu materiálu, normy spotřeby a čára rozmístění divisních skladů nebo další otázky vyplývající z operační a materiální situace. Vždy bude nutno, aby v hlavních rysech rozhodl o přípravách opatření k odstranění následků napadení zbraněmi hromadného ničení (vytvoření pohyblivých záloh materiálu, použití zdravotnického pluku zvláštního určení apod.). Všechna ostatní organizační opatření týlu může velitel armády rozhodnout teprve při schvalování plánu týlového zabezpečení, kdy má již více času posoudit návrhy náčelníka týlu, zda vyplývají z operačního zámyslu. Tyto pokyny a úkoly se dostanou do svazků prostřednictvím týlového rozkazu nebo po odborné linii týlových funkcionářů armád a svazků nebo pomocí styčných nebo směrových důstojníků.

Snížení počtu otázek týlu, kterými se bude zabývat velitel, nesporně si vyžádá na jedné straně těsnější styk náčelníka týlu s náčelníkem štábu (k upřesnění nebo posouzení některých otázek), na druhé straně větší iniciativy náčelníka týlu. Mám za to, že se v soudobé operaci bude muset náčelník týlu, velmi často i náčelníci služeb rozhodovat, aniž vyčkají souhlasu svého velitele nebo náčelníka týlu. Tato iniciativa v novém způsobu velení plně odpovídá novým zásadám vedení soudobých operací.

V závěru chci připomenout, že navrhovaná opatření nikterak nesnižují základními řády stanovenou odpovědnost velitele za materiální a zdravotnické zabezpečení vojsk, neboť úkol schvalovat týlový rozkaz a plán týlového zabezpečení zůstává i nadále povinností velitele.

Velitel a jeho štáb musí v poměru sil plně brát v úvahu bojové ztráty na živé síle a technice, napadení vojsk bojovými biologickými prostředky a jinými zbraněmi hromadného ničení. Musí se ve vševojskovém rámci zabývat otázkami týlu a zdravotnické služby. Informovat přímo nebo prostřednictvím svého náčelníka štábu náčelníka týlu o vážných rozhodnutích, dávat úkoly týlu a nepřetržitě řešit otázky materiálního a zdravotnického zabezpečení v organické spojitosti s otázkami operace.

Cvičení ukázala, že tam, kde náčelník týlu dostal od velitele včas konkrétní úkoly, reagoval týl na změny a vytvářel včas materiální a zdravotnické předpoklady pro úspěšné zabezpečení operace. To však nezabavuje náčelníka týlu a jeho štábu povinnosti, aby podklady pro svoji činnost zajišťoval nepřetržitou součinností s náčelníkem štábu a s vševojskovým štábem.

Vševojskoví velitelé a funkcionáři štábů musí získat pevné návyky v řešení otázek materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení boje a operace ve stanovení úkolů týlu pro ochranu a odstranění následků napadení zbraněmi hromadného ničení. Musí si být dobře vědomi toho, že poučka a zkušenosti z Veliké vlastenecké války — že bez nepřetržitého zabezpečení vojsk nemohou počítat s úspěchem operace — platí ve zvýšené míře i v soudobé operaci vedené v daleko těžších a náročnějších týlových podmínkách.

Postavení náčelníka týlu

Ve Veliké vlastenecké válce byl náčelník týlu v organizačních tabulkách a v předpisech označován a v praxi také považován za zástupce velitele pro týl. Podléhaly mu všechny materiální služby druhů vojsk v otázkách dopravy (přisunu a odsunu), celkové organizace rozmístění, obrany a ochrany týlových útvarů a zařízení. Náčelníci druhů vojsk (jejich materiální složky) byli povinni účastnit se u náčelníka týlu jednání o plánu týlového zabezpečení operace a týlového rozkazu, dát štábu týlu příspěvky do těchto dokumentů a v stanoveném čase předkládat štábu týlu požadavky na dopravu (i na dopravu železniční, která byla podřízena týlu). Konečně druhy vojsk byly povinny denně informovat týl o materiální situaci svého vojska. To vytvářelo štábu týlu příznivé podmínky pro plánování a zejména také pro včasné předvídání materiálních opatření, zejména v otázkách zpracování perspektivních plánů přísunu.

Druhy vojsk plnily naznačené povinnosti k týlu vcelku s porozuměním; vedla je k tomu situace na frontě a skutečné materiální potřeby bojujících vojsk.

Jak je tomu dnes?

Nelze říci, že by nám v tomto směru byly vzorem zkušenosti z Veliké vlastenecké války. Poznatky ze cvičení ukazují, že ne vždy někteří funkcionáři druhů vojsk znají a plní ustanovení řádů a předpisů v otázkách materiálního zabezpečení a že štáb týlu stojí často před vážným problémem, jak splnit v krátké době rozsáhlé potřeby přísunu, jen proto, že nebyly včas předloženy žádanky na dopravu materiálu.

Pokládám za nutné uvážit dnešní funkční postavení náčelníka týlu vůči materiálním složkám druhů vojsk a naopak stanovit povinnosti druhů vojsk k týlu. Dále od pluků počínaje zavést jednotnou organizační strukturu týlu s náčelníkem týlu v čele (jemu i u pluku podřídít staršího lékaře). Náčelníka týlu povýšit na všech stupních na plnoprávného zástupce velitele s právem vydávat v rámci zámyslu a velitelem schváleného plánu týlového zabezpečení pokyny a rozkazy materiálního rázu závazné k plnění všemi náčelníky druhů vojsk, veliteli útvarů a svazků. To vytvoří důležité předpoklady k tomu, aby se stal hlavním organisátorem a koordinátorem organisace týlu v operaci.

Podřízenost služeb

Ve vojenském odborném tisku i na vědeckých konferencích je často kritisována dnešní organizační struktura týlu. Mluví se o tom, že neodpovídá charakteru vedení soudobých operací. Kritisuje se roztržitost podřízenosti jednotlivých služeb; některé služby podléhají přímo veliteli (tanková technická, automobilní a traktorová, finanční), vojenská železniční doprava náčelníku štábu, materiální složky druhů vojsk příslušným náčelníkům těchto druhů vojsk. Největší část služeb (tzv. týlových služeb) je podřízena náčelníku týlu.

Byly předloženy některé konkrétní návrhy, aby byly začleněny všechny služby do týlu a aby v něm bylo vytvořeno několik celků služeb příbuzného charakteru, jako zásobovacích, dopravních, technických apod. Do čela takovýchto organizačních celků postavit zástupce náčelníka týlu pro zásobování, pro dopravu, technické věci atd.

Je zatím předčasné uzavírat názory na tyto otázky. Je třeba je dále vědecky zkoumat a hlavně ověřovat v praxi. První zkušenost z praxe zatím potvrzuje, že převedení všech služeb do týlu může znamenat vytvoření těžkopádného celku. Vytvářením mezičlánků mezi službou a náčelníkem týlu je řízení zpomalováno a ztrácí prvky operativnosti.

Pro další zkoumání otázek podřízenosti služeb je nutno se řídit některými hlavními hledisky, jakými jsou:

- nutnost odlehčit vševojskovým velitelům v přímé péči o materiální otázky a dát jim více času na vlastní řízení boje;
- dosáhnout větší sladění, zjednodušení součinnosti a větší operativnosti v řízení;
- dosáhnout jednotného řízení všech druhů dopravy;
- otázky materiální péče o vojska a techniku učinit přední povinností všech velitelů a náčelníků.

Jednotné řízení dopravy

Zavedení zbraní hromadného ničení do výzbroje armád postavilo činnost týlu ve válce do mimořádně složitých podmínek. Nepřítel může letectvem, použitím atomových, raketových a jiných zbraní hromadného ničení provádět mohutné údery nejen na bojové sestavy vojsk, ale i na týlové objekty, jako jsou sklady munice a pohonných hmot, zásobovací vlaky, železniční a silniční uzly, mosty, tunely a vodní přehrady. Může současně

zasáhnout objekty armádního, frontového i hlubokého týlu a tím vážně ohrozit pozemní dopravu a narušit hospodářský život a zásobování vojsk.

Nejzranitelnějším objektem jsou železnice. Přitom v soudobé operaci nelze železnice vyloučit z dopravy, zejména v hlubokém týlu a na stupni frontu. Význam železniční dopravy na stupních vojskového a ze značné části i armádního týlu v útočné operaci ustoupil do pozadí. To z toho důvodu, že technické normy obnovy trati zničených ustupujícím nepřítelem zůstaly vcelku na úrovni dosažené Velikou vlasteneckou válkou, zatím co tempo operace se značně zvýšilo.

V těchto podmínkách vystupuje do popředí otázka zabezpečení komunikací, a dále komplexního využití všech druhů dopravy (železniční, vodní, automobilní, vzdušné a dálkové potrubní dopravy) a otázka zajištění přechodu z jednoho druhu dopravy na jiný druh. Zároveň s tím je nutno řešit i otázku rychlé obnovy článku dopravy vyřazeného účinky zbraní hromadného ničení.

Tomuto požadavku plně neodpovídá současná podřízenost jednotlivých druhů dopravy; vojenská železniční doprava podléhá v míru náčelníku štábu, udržování silnic v armádním týlovém prostoru, řízení automobilní dopravy, vzdušného zásobování a dálkové potrubní dopravy je svěřeno náčelníku týlu.

Z toho vyplývá logický závěr, že náčelník týlu je ústředním funkcionářem v řízení dopravy. Na této zásadě je také stavěn i požadavek na současnou organizaci týlu.

Vojenskou železniční dopravu je tedy třeba již v míru podřídit náčelníku týlu (a nikoli teprve ve válce), aby se týl mohl podílet na její přípravě pro pole a aby mohla být prakticky procvičována komplexnost řízení dopravy. Tím by bylo zajištěno zpracování jednotného dopravního plánu štábem týlu armády (frontu), který by předvídal přechod na jiné dopravní prostředky při narušení jednoho druhu dopravy. Usnadnilo by to i práci náčelníkům (velitelům) druhů vojsk a služeb, kteří by žádanky o jakoukoli přepravu zasílali přímo štábu týlu.

Jednotné řízení dopravy by tedy usnadnilo součinnost právě v oblasti, na níž jsou závislé všechny druhy vojsk a služeb, a zvýšilo operativnost efektivního využívání kombinované dopravy.

Umístění týlového velitelského stanoviště

Na umístování týlového velitelského stanoviště jsou různé názory. Někteří funkcionáři se domnívají, že těžiště velení týlu svazku (armády) je položeno na řízení týlových útvarů a zařízení svazku (armády) a že proto mají v prostoru rozmístění týlových útvarů nejlepší podmínky pro velení. Jiní zastávají názor, že týlové velitelské stanoviště má být umístěno poblíž stanoviště velitelského, aby byla zabezpečena součinnost s operačním štábem. Na cvičeních bylo též praktikováno dělení týlového aparátu na stupni armády; operační skupina náčelníka týlu byla předsunována na velitelské stanoviště, náčelník štábu řídil týl na týlovém velitelském stanovišti, zástupce náčelníka týlu s představiteli jednotlivých služeb na záložním týlovém velitelském stanovišti. Takovéto řešení na jedné straně vytvářelo

kladné předpoklady pro součinnost s operačním štábem a pro nepřetržitost řízení týlu, na druhé straně však znamenalo značné tříštění řídicích sil na tři stanoviště. To mohlo narazit v kritických situacích vyžadujících vyslání týlových funkcionářů do vojsk při současných požadavcích na nepřetržitost velení (ve dne i v noci) na nedostatek funkcionářů.

Zkušenosti získané v tomto směru na cvičeních nejsou dostatečně reálné z toho důvodu, že týlová velitelská stanoviště cvičících svazků (armády) nebyla dostatečně dotována pojítky, která mají rozhodující vliv na umístění týlového velitelského stanoviště. Nepřetržité spojení nelze ani při prosazování osobního styku funkcionářů podceňovat. Nutno uvážit, že při dnešním rozptýlení vojsk, týlových útvarů a zařízení jsou výjezdy časově velmi náročné. Proto jen moderní, nadto ještě zdvojené až ztrojené spojení může zabezpečit požadavek nepřetržitosti velení týlu.

Otázku umístění týlového velitelského stanoviště správně řeší i nový týlový předpis Týl-1-1; podle něho se umísťuje v takovém prostoru, který vytváří náčelníku týlu nejlepší podmínky pro velení. Takovým místem na stupni divise může být v přípravném období prostor divisních skladů, při zabezpečení spojení s velitelským stanovištěm, během boje pak prostor blíže velitelského stanoviště při zabezpečení spojení s divisním obvyklým a s divisními sklady. To umožňuje nejen častější osobní styk náčelníka týlu (popřípadě i jiných funkcionářů) s velitelem a operačním štábem, ale i osobní styk s funkcionáři týlů pluků a rychlou pomoc v řešení složité materiální a zdravotnické situace během boje přímo ve vojskách.

Místo náčelníka týlu v průběhu operace

Zkušenosti z provedených cvičení ukázaly, že v kritických situacích, kdy např. probíhá střetné sražení (střetný boj), na jehož výsledku závisí rozvinování zdravotnických a zásobovacích etap, je nutno, aby náčelník týlu dlel na velitelském stanovišti. To ovšem předpokládá nepřetržité spojení se svým štábem umístěným na týlovém velitelském stanovišti, kam musí operativně předávat úkoly a pokyny podle vývoje operační situace. Není vyloučeno, aby si náčelník týlu volal některé funkcionáře k osobnímu projednání opatření vyvolaných situací, popřípadě aby k vyslechnutí informací odborných náčelníků zajel přímo do týlového velitelského stanoviště.

V průběhu vedení operace mohou vznikat velmi složité situace. Obklíčení některých svazků, popřípadě jejich částí, zničení zásob úderem zbraní hromadného ničení vyžadují okamžité provedení vzdušného přísunu. Zasažení vojsk radioaktivním prachem vyžaduje zásah zdravotnického pluku zvláštního určení. Nově vytvořené úderné uskupení vyžaduje koordinaci nebo novou organizaci velení týlu apod. Na cvičeních byly získány zkušenosti, že informace o takovýchto kritických situacích pronikají se značným zpožděním do týlu, což je na úkor včasného provedení materiálních a zdravotnických opatření. Po této stránce může se velmi kladně projevit přítomnost náčelníka týlu na velitelském stanovišti, kde pro lepší spojení a možnosti vedení přednostních hovorů lze zprávy o situaci předávat mnohem rychleji.

Ovšem přítomnost náčelníka týlu na velitelském stanovišti nesmí být

chápana šablonovitě tak, že by náčelník týlu nevyjížděl podle situace do týlového velitelského stanoviště, k podřízeným náčelníkům a štábům týlů nebo že by si nemohl na velitelské stanoviště k řešení určité složité situace povolát náčelníka zdravotnické služby nebo jiného odborníka.

Týlové spojení

Cvičení plně potvrdila, že týl nemůže plnit složité úkoly v soudobé operaci bez dobře vybudovaného vlastního spojení. Všude tam, kde náčelník týlu neměl spojení s nadřízeným a s podřízenými náčelníky a byl odkázán jen na spojení přes velitelské stanoviště, nedostával zprávy o situaci včas, a proto nemohl ani včas učinit náležitá opatření, zejména k odstranění následků napadení zbraněmi hromadného ničení. Náčelník týlu není vybaven právem vést přednostní hovory; nedostane proto včas ani spojení přes velitelské stanoviště, jehož síť je přetížena operačními hovory.

Zkušenosti a názory týlových funkcionářů uplatňované během minulého i tohoto výcvikového roku se shodují v požadavku vybavit týl vševojskové armády týlovým spojovacím praporem skládajícím se

- z jedné rádiové rotý složené
 - z čtyř velkých rádiových stanic (1 souprava rádiových stanic R 102, 5 souprav rádiových stanic R 118),
 - z čtyř středních rádiových stanic (9 souprav rádiových stanic RS 41),
 - z čtyř středních směrových stanic (souprav RDS 66),
 - z čtyř RUK (2 družstva RUK, 1 družstvo samostatných rádiových přijímačů),
- z jedné rotý provozní zabezpečující prostředky linkového spojení nezbytné hlavně k doplnění a zabezpečení využití permanentních vedení.

Takovéto vybavení týlu vševojskové armády dovoluje organisovat spojení za operace:

a) rádiové spojení:

- zapojení náčelníka týlu vševojskové armády do rádiové sítě náčelníka týlu frontu,
- zapojení náčelníka týlu armády do rádiové sítě velitele armády,
- zapojení štábu týlu armády do rádiové sítě týlových stanovišť armády,
- spojení štábu týlu armády se štábem armádní zásobovací základny,
- zřízení 3 až 4 rádiových sítí náčelníka týlu armády (s náčelníky týlů vševojskových svazků a svazků druhů vojsk — organických i posilových),
- zřízení 4 až 5 rádiových sítí týlových útvarů a zařízení (s armádní zásobovací základnou a s jejími čelními odděleními, s nemocniční základnou a se zálohami armádních nemocnic, s armádními vojenskými automobilními silnicemi, s automobilními dopravními útvary a brigádami, s pohyblivou zálohou materiálu velitele armády a se zdravotnickým plukem zvláštního určení),
- nejnutnější rádiové spojení na záložním týlovém velitelském stanovišti;

b) linkové a směrové spojení:

- s týlem frontu telefonem i dálkopisem (za využití permanentních vedení),

- s velitelským stanovištěm armády (využitím permanentního vedení nebo spojovací osy),
 - s týlovými stanovišti svazků přes spojovací uzly velitelských stanovišť (zpravidla jen ve výchozí situaci),
 - s armádní zásobovací základnou telefonním a dálkopisným spojením,
 - s armádní zásobovací základnou směrovými pojítky se zapojením jejího čelního oddělení; podle potřeby směrovými pojítky napojením na reléové stanice mezi týlovým velitelským stanovištěm a armádní zásobovací základnou (soupravou RDS 66),
 - s polním odsunovým střediskem telefonním spojením přes spojovací uzel armádní zásobovací základny,
 - se zásobovacími stanicemi telefonním a dálkopisným spojením na spojích přidělených náčelníkem spojení armády (přímo nebo přes spojovací uzel armádní zásobovací základny),
 - s náčelníky armádních vojenských automobilních silnic telefonním spojením pomocí vedení přidělených náčelníkem spojení armády,
 - s veliteli a štáby automobilních dopravních brigád a útvarů přes armádní zásobovací základny, popřípadě přes zásobovací stanice.
- Pevné, nepřetržité velení týlu vševojskovému svazku vyžaduje týlovou spojovací čet, jejíž prostředky by umožňovaly:

a) u rádiového spojení:

- zřízení rádiové sítě náčelníka týlu pro spojení se zástupci velitelů pro zásobování (střední rádiové stanice),
- zapojení rádiové stanice do sítě velitelských stanovišť (RM 31),
- zřízení rádiové sítě týlových útvarů a zařízení pro spojení s divisními sklady, divisním obvazištěm a s automobilním dopravním praporem (střední rádiová stanice),
- zapojení střední (velké) rádiové stanice do sítě náčelníka týlu armády,
- zapojení týlového velitelského stanoviště do sítě výstrahy armády;

b) u linkového spojení:

- s podřízenými zástupci velitelů pro zásobování přes velitelská stanoviště,
- vlastní spojení s divisním obvazištěm a s divisními sklady.

Změny podřízenosti útvarů (svazků) během operace

V průběhu operace, zejména při střetném sražení, mohou být vytvářena úderná uskupení složená z útvarů různých divisí nebo ze svazků různých armád. Obdobná uskupení různého složení se mohou dostat během operace i do nepřátelského obklíčení. V takových případech nadřízený velitel zpravidla určuje, který velitel útvaru (svazku) bude velet vzniklému uskupení, nebo velením může pověřit zvláštní operační skupinu vyslanou ze svého štábu. Zůstává otázkou, jak organisovat velení týlu, materiální a zdravotnické zabezpečení.

Při řešení tohoto problému je možno plně využít zkušeností z Veliké vlastenecké války. Uvedu příklad z útočné operace 3. běloruského frontu ve Východním Prusku (21. leden až 27. únor 1945). V průběhu útočné ope-

race dostala se n-tá střelecká divise s útvarů x-té střelecké divise (která postupovala za n-tou divisi v druhém sledu sboru) a s některými tankovými jednotkami do nepřátelského obklíčení v prostoru města Landsberg. Velením nad všemi obklíčenými jednotkami byl pověřen velitel n-té střelecké divise, který centrálně organizoval materiální i zdravotnické zabezpečení. Zbytky týlů obou divisí byly sloučeny. Skupina zdravotnického personálu divisního zdravotnického praporu n-té divise (personál tohoto zdravotnického praporu totiž, když hrozilo obklíčení, ustoupil ve dvou skupinách; jedna v čele s vedoucím chirurgem a dvěma lékaři chirurgické čety, ošetřovatelkami a sběrači raněných — celkem 35 osob — ustoupila směrem k obklíčovaným jednotkám do města Landsberg, druhá skupina v čele s náčelníkem štábu zdravotnického praporu zůstala mimo okruh obklíčení) rozvinula v místnostech dřívější nemocnice v Landsberg divisní obvaziště, které bylo zesíleno jedním plukovním obvazištěm. V městě Landsberg pracovala kromě toho ještě dvě plukovní obvaziště. Za dobu své činnosti divisní obvaziště poskytlo odbornou chirurgickou pomoc 750 až 800 raněným. Rozsah lékařské pomoci nebyl plný pro nedostatek kádrů, potřebného instrumentaria, krve a transfusních roztoků.

Otázku velení týlu a organizaci materiálního a zdravotnického zabezpečení nutno řešit vzhledem na to, že úderné uskupení plní zpravidla dočasný úkol. Jsou-li jeho zásobovací a zdravotnické etapy rozmístěny výhodně na směrech působení útvarů a svazků, je možno v zásobování a v zdravotnickém zabezpečení pokračovat využitím organických zdrojů. Tak je tomu také u útvarů a svazků speciálních druhů vojsk, např. u dělostřelecké divise, jejíž brigády zesílují různé vševojskové svazky a přitom zásobování jde dále po linii dělostřelecká divise, brigáda, oddíl. Je tedy možno útvar (svazek), který dočasně přechází pod velení (v rámci úderného uskupení) jiného svazku (svazu), ponechat v materiální péči dřívějšího svazku (svazu). Po stránce zdravotnické bude možno využít nejbližších zdravotnických etap vševojskových, popřípadě úderné uskupení zesílit chirurgickou polní pohyblivou nemocnicí první linie.

Ve většině případů však organizace týlu, zejména po stránce zásobovací, nebude plně odpovídat taktickému složení a úkolu úderného uskupení. Komunikační spojení s organickými zásobovacími a zdravotnickými etapami může často být přerušeno činností nepřítele. Sklady a obvaziště mohly zůstat daleko vzadu a na zcela jiných směrech. V tom případě je nutno současně s organizací velení údernému uskupení organizovat i velení týlu. Tímto úkolem může být pověřen jeden ze zástupců velitelů pro zásobování nebo z náčelníků týlů, svazků, který využije organických zdrojů útvarů (svazků), popřípadě nově přidělených pohyblivých zásob a chirurgických polních pohyblivých nemocnic.

Ve způsobu velení týlu úderného uskupení a v organizaci jeho materiálního a zdravotnického zabezpečení nesmí být postupováno šablonovitě. Nemůže být vyloučeno ani takové řešení, kdy musí být ze štábu týlu armády nebo frontu vyslána k řízení týlu úderného uskupení zvláštní operační skupina týlu, v které budou též zastoupeny nutné týlové služby. V tom případě musí být náčelník této operační skupiny vybaven právem disponovat určitými pohyblivými zásobami materiálních prostředků a určitou zálohou týlových útvarů, zejména polních nemocnic a dopravních prostředků. Je nutno,

aby měl přímé rádiové spojení s nadřízeným náčelníkem (kterého zastupuje) a s jeho štábem.

Při organisování týlového zabezpečení útvarů (svazků) úderného uskupení je nutno vyzvednout hlavní zásadu: mít těsné spojení s velitelem nebo s operačním oddělením štábu divise (armády), aby týl byl co nejdříve informován o operační situaci a o složení vznikajícího úderného uskupení. Dále nutno připomenout, že velení týlu je nutno řešit v organické souvislosti s velením vševojskovým. Konečně nutno zdůraznit, že v materiálním a zdravotnickém zabezpečení dočasně vytvářených úderných uskupení může mít rozhodující úlohu dopravní a zdravotnické letectvo. Proto je nutno od samého zahájení operace mít připravena letiště s odděleními letištních skladů (hlavně munice a PHM) a s pohotovostními dopravními letouny (vrtulníky). Na cvičeních se osvědčil dopravní pluk 10tunových vrtulníků s celkovou kapacitou 320 t, který v podřízení frontu mohl plnit požadavky armád na vzdušný přísun nebo který mohl být dočasně přidělen některé armádě. Dále se plně osvědčuje vybavení zdravotnické služby vševojskové armády zdravotnickými letkami vrtulníků. Týly útvarů a svazků musejí v každé situaci mít připraveny a vytyčeny přistávací plochy k přijetí zásob dopravených vzdušnou cestou nebo k nakládání raněných.

Konečně v závěru je nutno zdůraznit význam udržování pohyblivých zásob vojsk od samého začátku operace na normě. To vytváří příznivé předpoklady pro řešení náhlých nepředvídaných složitých bojových situací, zvláště v počátečním období války.

Některé zkušenosti z nových forem velení týlu

Týloví funkcionáři na cvičeních ve velení a rozhodování stále ještě nedostatečně hodnotí účinky zbraní hromadného ničení. K hodnocení situace a k ujasnění úkolu přistupují formálně, aniž především uvážili vliv možného použití zbraní hromadného ničení a zhodnotili místa výhodných cílů nepřátelských úderů. Přestože mnohé otázky vlivu ochrany a odstraňování účinků zbraní hromadného ničení jsou teoreticky rozpracovány, jejich praktické uplatňování na cvičení je dosud málo účinné; odstranění následků napadení zbraněmi hromadného ničení provádí se se značným zpožděním, často šablonovitě, bez hlubšího rozboru situace.

Nutno zdůraznit, že ve velení a organisaci týlu musí mít rozhodující vliv zbraně hromadného ničení. Každé rozhodnutí musí odrážet možné následky nepřátelských úderů a dávat předpoklady k účinnému a rychlému odstranění následků napadení ZHN.

Zbraně hromadného ničení vnášejí tedy významné změny do velení týlu a vážně mění jeho systém jak v obsahu, tak v metodě i v jeho organisaci.

Uvedu některé nové prvky velení, získané z praxe cvičení.

Krátké přípravné období vyžaduje operativní vydání rozkazů a jejich rychlé proniknutí ke svazkům. Je dále požadováno zpracování jednoduchých plánů k včasnému a plánovitému provedení veškerých materiálních příprav. Toho zpravidla nebylo dosahováno a týly svazků dostávaly materiální podklady pro plánování opožděně. Na některých cvičeních byl s úspěchem praktikován systém souběžného plánování na stupních front — vše-

vojsková armáda — divise. Ihned po operační orientaci velitele frontu vydá náčelník týlu frontu svému štábu a náčelníkům služeb pokyny pro zpracování plánu týlového zabezpečení operace. Zároveň vydá přítomným náčelníkům týlů armád (jejich zástupcům) ústní týlové směrnice. Tím je zabezpečena souběžnost plánování na stupni front — armáda. Stejný postup může být pak uplatněn i na stupních armáda — divise. Podklady pro materiální plánování divisi je možno vydat ve štábu týlu armády povolaným náčelníkům týlů divisi nebo převést prostřednictvím styčných důstojníků svazků, popřípadě prostřednictvím směrových důstojníků. Směroví důstojníci armády, kteří jsou dobře informováni jak o situaci armády, tak i o svazcích, jejichž sledováním byli pověřeni, mohou zůstat po dobu zpracování plánu týlového zabezpečení u svazku, poskytovat pomoc při jeho zpracování a sladovat opatření týlu divise s plánem armády. Týlový rozkaz armády, který bude v písemné formě vydán později, potvrdí a v některých otázkách upřesní dříve vydané ústní pokyny.

Vzhledem k tomu, že souběžné plánování je nutno provádět i po linii operační, bude účelné, aby náčelníci týlů svazků (armád) zůstali na svých týlových stanovištích, popřípadě na velitelských stanovištích k dispozici vševojskovým velitelům během rozpracovávání rozhodnutí a řídili přípravy k zabezpečení operace a ke zpracování plánu na podkladě materiálu vydaného po vševojskové linii. Zástupci náčelníků týlů divisi se mohou v touž dobu zúčastnit týlové informace u náčelníka týlu armády. Náčelníci organizačně plánovacích oddělení provádějí vlastní zpracování plánů týlového zabezpečení u svazků a postupně vydávají opatření k materiálním přípravám zástupcům velitelů pro zásobování.

Ukázalo se dále účelným organisovat po dokončení zpracování plánu týlového zabezpečení na stupni armády výjezd operační skupiny (několika skupin) do týlů svazků prvního sledu k sladění plánů, k upřesnění úkolů na celou hloubku operace a k organisování součinnosti, zejména v otázkách přisunu munice, zabezpečení přesunů, odstranění následků napadení zbraněmi hromadného ničení, zdravotnického zabezpečení a zabezpečení výsadek. V čele operačních skupin týlu mohou být vedoucí funkcionáři týlu armády, popřípadě směroví důstojníci.

V soudobé operaci dochází k širokému taktickému i operačnímu použití výsadek. Jejich materiální a zdravotnické zabezpečení vyžaduje těsné spolupráce s letectvem a zejména také dobře organisované součinnosti týlových pracovníků výsadkové brigády (její části) se štábem týlu armády, v jejímž pásmu má být vysadkových vojsk použito. Součinnostní jednání, které je účelné provádět osobním stykem, bude se zejména týkat způsobu převzetí raněných od výsadku a předání poškozené bojové techniky po spojení s předsunutými odřady a s vojsky svazků prvních sledů. Bude nutno též projednat způsob poskytnutí materiální podpory, zejména v hygienické očistě, proviantním zabezpečení, ve výstroji a v pohonných hmotách. Péči týlu vševojskové armády může být od výsadek převzat i kořistní materiál.

Během střetného sražení mohou vznikat nejrůznější operační situace, na jejich řešení se může ve značné míře podílet týl. Tak po úspěšném provedení střetného sražení přecházejí svazky prvního sledu do útoku s úkolem rychle se zmocnit důležitých čar na druhém nebo armádním pásmu nepřítel. Přitom části těchto svazků mohou být v týlu ještě v boji s obklíčovaným nepřitelem, jejich týly zůstaly pravděpodobně ještě

v hloubce na vlastním území a silniční spojení s nimi může být přerušeno. V takových situacích bude nutno provést rychlý manévr k přitažení týlu k vojskům, k doplnění pohyblivých zásob materiálních prostředků, organisovat objezdové cesty, rychle nahradit ztráty utrpěné ve střetném boji, zesílit svazky pohyblivými nemocnicemi první linie. Nezůstala-li volná přísunová komunikace, je nutno pro přesun týlů a zásob provést bojovou akci za podpory tanků, dělostřelectva nebo i letectva, popřípadě organisovat přepravu týlu a materiálních zásob vzdušnou cestou. Osvědčilo se řešit tak složitý manévr, kdy nebude ani známa materiální a zdravotnická situace svazků, na místě vysláním odpovědného funkcionáře ze štábu týlu armády, vybaveného plnou mocí disponovat předsunutými částmi armádních týlových útvarů a zásob.

Významným prvkem úspěšné činnosti týlu v operaci je nepřetržitost velení a řízení týlových služeb. Jestliže dříve ke splnění těchto požadavků dostačovalo pevné spojení a znalost operační a materiální situace, rozšiřuje soudobá operace počet těchto prvků a mění i jejich praktickou náplň.

Nezbytným prvkem velení týlu v soudobé operaci se stává tvůrčí iniciativa, rozhodné jednání týlových funkcionářů na všech stupních. Náčelník týlu divise musí iniciativně jednat, když nedostane ani pokyny, ani posilové prostředky od nadřízeného náčelníka. V takové situaci vzrůstá význam manévru zásobami, týlovými útvary a zařízeními v rámci svazku nebo armády.

V soudobé operaci nesmějí být opomíjeny ani otázky zabezpečení kádrů. Úderem zbraní hromadného ničení může dojít k vyřazení týlu pluku nebo svazku. Pro takové případy je nutné, aby náčelník týlu na každém stupni měl promyšleny a připraveny zálohy odborných kádrů, které by mu umožnily obsazení týlu pluku nebo svazku funkcionáři. Takové zálohy je možno připravit na úkor týlu některého svazku druhů vojsk nebo armádního týlového zařízení; vedoucími funkcionáři štábu týlu a jednotlivých služeb mohou být funkcionáři štábu týlu nebo směroví důstojníci a funkcionáři oddělení služeb armády.

Dalším nezbytným prostředkem zabezpečujícím velení týlu na stupních vševojskového svazku — armáda je dnes spojovací letoun nebo vrtulník. Tato rychlá technická pojízka mohou být často jediným spojením s týly uvedených uskupení, obklíčených vojsk nebo se svazky s narušenými pozemními komunikacemi. Může jich být využito nejen k dopravě zpráv, týlových souhrnných hlášení, týlových nařízení nebo rozkazů, ale zároveň k přísunu konzervové krve, zvláštních léků nebo sér, k dopravě směrových nebo styčných důstojníků nebo operačních skupin týlu, k přepravě chirurgických nebo hygienicko-epidemiologických specialistů a na zpátečních cestách k odsunu raněných a zasažených, vyžadujících rychlých chirurgických zákroků k záchraně života.

Byl již zdůrazněn význam styčných důstojníků. Soudobé vedení boje a operace klade na ně nové vyšší požadavky na jejich operační připravenost a odbornost. Styčný důstojník vysílaný ať již směrem dolů nebo nahoru musí být všestranně informován o situaci týlu, z něhož je vysílán, aby byl s to vysvětlit předvídaná opatření svého náčelníka, vyhodnocovat situaci a v duchu jeho zámyslu poskytnout pomoc v plnění předávaných pokynů, nařízení nebo rozkazů na místě. Styční důstojníci pracující na

stupních svazek — armáda musí být důkladně školeni v otázkách vojsového i operačního týlu, aby mohli sledovat vývoj operace a předávat správné informace podřízeným nebo nadřízenému štábu týlu.

Toto nové pojetí úlohy styčného důstojníka je nutno náročně převést do praxe bojové a operační přípravy. Vědecká konference hlavního týlu v roce 1957 zaujala též kladné stanovisko ke směrovým důstojníkům. Uplatnění tohoto stanoviska nebylo však v praxi ověřeno. Bylo počítáno s jejich zařazením na stupni vševojskové armády. Každý z nich by sledoval operační, materiální a zdravotnickou situaci jednoho až dvou vševojskových svazků, aby mohl předávat o nich informace náčelníku štábu týlu nebo operačnímu štábu. V čas potřeby by směroví důstojníci vyjížděli k podřízeným týlům. Směrový důstojník pracující u svazku na směru hlavního úderu by měl mít oprávnění disponovat určitými vydělenými zásobami armády.

Z á v ě r

Stále ještě jsou málo vžity nové způsoby velení týlu záležející v osobním styku a v širším využívání styčných důstojníků. V tomto směru nejsou v dostatečné míře studovány a v práci uplatňovány a dále rozvíjeny bohaté zkušenosti, které přinesla Veliká vlastenecká válka. Útočné operace Sovětské armády vedené od roku 1943 přinášejí celou řadu poznatků z oblasti velení týlu, které mohou najít široké uplatnění i v soudobé operaci. Tak se již tehdy ukázal správným osobní styk náčelníka týlu armády, jeho náčelníka štábu s podřízenými týlovými funkcionáři a vysílání odpovědných styčných důstojníků k řešení naléhavých otázek materiálního a zdravotnického zabezpečení. Ukázalo se velmi výhodným být ve stálém spojení s podřízenými týly prostřednictvím styčných důstojníků, kteří byli od začátku operace přizváni do týlu armády od střeleckých sborů. Takovým způsobem byl štáb týlu armády, díky zabezpečení styčných důstojníků rychlými dopravními prostředky, včas uvědomován o materiální situaci vojsk i o rozmístění týlových útvarů a zařízení armády i svazků. Tím byly nepřetržitě zabezpečovány reálné podmínky ke konkrétnímu řízení materiálního a zdravotnického zabezpečení vojsk v operaci.

Veliká vlastenecká válka byla největší prověrkou nejen morálně politické síly, ale i organizace ozbrojených sil Sovětského svazu. Nesmíme proto při řešení otázek řízení týlu opomíjet válečné zkušenosti Sovětské armády.

Některé nové prvky velení týlu přinesla i cvičení v tomto výcvikovém roce. Je nutno je dále ověřovat a rozvíjet.

Celkový závěr

Soudobá operace klade rozsáhlé materiální, zdravotnické a technické požadavky na služby.

Do popředí se dostává služba zdravotnická vzhledem k vysokým ztrátám na živé síle a vzhledem na změnu samého charakteru ztrát. Přitom nutno uvážít, že vedle ztrát vojenských budou rozsáhlé, často několikanásobně vyšší ztráty na civilním obyvatelstvu. Vojenská zdravotnická služba nemůže svou činnost omezit jen na bojové akce na frontě, avšak bude vázána povinností poskytovat pomoc i místnímu obyvatelstvu, ať již k zá-

chraně lidí nebo k protiepidemiologickým opatřením k lokalisaci šíření infekcí.

Na přední místo se dostává služba zásobování PHM vzhledem k růstu spotřeby a vzhledem k novým druhům pohonných hmot, vyžadujících nových způsobů ukládání a dopravy. Sovětská vojenská literatura udává, že na začátku Veliké vlastenecké války bylo používáno 10 až 12 různých druhů PHM, kdežto dnes je v používání více než 100 druhů. Udává příklad spotřeby PHM vojsky 1. běloruského frontu ve viselsko-oderské operaci ve srovnání se soudobou operací, která vyžaduje 10krát až 15krát vyšší potřebu. Možno říci, že dnes je v útočné operaci poměr spotřeby PHM k munici ve vojskách 1 : 1, v letectvu 5 : 1.

Zvyšuje se význam technického zabezpečení. Rychlé provádění oprav, růst počtu nejručnějších nových technických součástek a nahrazování bojových ztrát techniky způsobených zbraněmi hromadného ničení kladě zcela nové požadavky na technické udržování i na opravárenskou a dílenskou službu.

Tyto nové požadavky na materiální, zdravotnické a technické zabezpečení bojujících vojsk nemohou zůstat bez odrazu na organizaci služeb týlu jako celku a na systému velení službám. Operativnost řízení a s tím těsně souvisící organizace služeb, jejich organizační začlenění a koordinace — to jsou nové vážné problémy, kterými se musí zabývat současná vědeckovýzkumná činnost. Je nutno, aby se do řešení těchto otázek zapojil co nejširší okruh funkcionářů armády, aby o těchto problémech bylo hluboce uvažováno a diskutováno. Některé názory a zkušenosti předkládané čtenářům mohou k tomu být základem.

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

SOUBĚŽNÉ PLÁNOVÁNÍ

Generálmajor Václav Vitanovský

V poslední době se o termínu „souběžné plánování“ začalo v našich štábech, hlavně vyšších, hodně mluvit. Je to zcela pochopitelné, protože je hledána možnost maximálně zkrátit přípravné období operace a přitom zpracovat všechny potřebné dokumenty, které by zabezpečily její úspěšné vedení.

Proč tolik spěchu? Důvod je ve své podstatě jasný. Dnes jako i dříve platí zásada, že z přípravného období je třeba maximum času dát na plánování a hlavně na práci v terénu malým jednotkám. V malých jednotkách se velitelé neobejdou bez rekognoskace v terénu, bez provedení součinnosti v terénu, a proto čas, kterého je k této práci zapotřebí, nemůže být do nekonečna zkracován. I když vezmeme v úvahu, že může-li velitel použít vrtulníku a zkrátit tak podstatně dobu přesunu z jednoho místa na druhé při provádění rekognoskace nebo organisace součinnosti, přece jenom se potřebuje na stupni pluku na provedení rekognoskace a součinnosti zhruba jeden den. Z toho je také třeba vycházet a není možné při zkracování doby na přípravu operace začínat zde. Je tedy třeba hledat rezervy zcela jinde, a to ve štábu divise, armády a frontu.

Ukažme si nyní na celém průběhu přípravy rozhodnutí a na plánování operace, co všechno je třeba udělat, a zároveň si ukažme, kde a jak je co možné zkrátit, aby se skutečně vojskům dalo co nejvíce času na přípravu boje v terénu.

Když dostane velitel frontu operační směrnice, přicházejí zpravidla zároveň s nimi i směrnice a nařízení po speciální linii. Velmi často však tyto směrnice a nařízení nemusí přijít zároveň, dokonce některé z nich mohou i operační směrnice předcházet. Operační směrnice a ostatní odborná nařízení jsou podkladem pro práci velitele a štábu frontu na přípravě rozhodnutí a pro plánované operace.

Pro paměť si zopakujme, co vlastně musí nyní udělat velitel frontu a jeho štáb, aby operace mohla úspěšně začít a být také i úspěšně vedena.

Především je třeba, aby směrnice byly co nejrychleji graficky přeneseny na mapu, protože jedině jejich přenesení na mapu může dát dobrou představu o nastávajícím úkolu, může dát život textu, který je ve směrnících. Nejlépe bude, jestliže velitel spolu s náčelníkem štábu a náčelníkem operačního oddělení zároveň tyto směrnice studují, při čemž náčelník operačního oddělení ihned zakresluje studovaný text do mapy. Mapy je třeba použít dostatečně velikého měřítka, aby bylo možno potom na této mapě celý náskres názorně podmalovat. Po prostudování směrnic a po učinění rozhodnutí (hrubého rozhodnutí) náčelník štábu totiž na této mapě provede se všemi nezbytnými funkcionáři štábu frontu operační orientaci. Tento způsob přípravy operační orientace se osvědčil a zdá se, že má skutečně velmi mnoho výhod. Výhody tohoto způsobu jsou v tom, že se s úkolem zároveň seznamuje jak velitel, tak i náčelník štábu a náčelník ope-

račního oddělení a že potom v době, kdy náčelník štábu provádí operační orientaci, může již velitel frontu dále přemýšlet o plnění úkolu a náčelník operačního oddělení připravovat potřebné rozpočty po linii vlastních vojsk. Nedostatek se jeví v současné době jen v tom, že není možné mapu, kterou náčelník operačního oddělení při studiu směrnic a pro provedení operační orientace nakreslí, v krátké době několikrát rozmnožit. Byla by ihned podkladem pro okamžité zahájení prací na dalších několika hlavních pracovištích ve štábu frontu. Kromě toho by byly zamezeny nesprávné výklady některých skutečností ze směrnic a mluvili by všichni příslušníci štábu frontu jedním jazykem. Častým obkreslováním mapy totiž dochází ke zkreslení a někdy i ke značným chybám.

Správné provedení operační orientace je podle mého názoru — a mnoho cvičení mi to již potvrdilo — jedním z nejdůležitějších předpokladů správné přípravy rozhodnutí velitele, správného plánování, protože všichni účastníci operační orientace mají jasný a jednoznačný názor na plnění nastávajícího úkolu. Proto je třeba přípravě a provedení operační orientace věnovat potřebný čas. Je třeba, aby si všichni účastníci operační orientace v dotazech ujasnili každý sebemenší problém. Kromě toho je třeba, aby bylo hned na operační orientaci jasné řečeno, za jakého předpokladu se budou počítat poměry sil. To znamená, že musí být náčelníkem štábu jasné řečeno, jaký nepřítel může působit v pásmu činnosti frontu a s čím je třeba počítat na vlastní straně. Informační zprávy jednotlivých náčelníků a velitelů druhů vojsk jsou po takto provedené operační orientaci naprosto konkrétní a mohou dát veliteli frontu jasný přehled o tom, co mu není ještě zcela jasné, aby mohl učinit konečné rozhodnutí. Že odpovědi podávajících informační zprávy musí být na jednotlivé otázky jasné a stručné, nemusím ani opakovat, i když není tento způsob ještě dostatečně vžit u všech našich štábů.

Je-li operační orientace správně provedena, jsou-li dány velitelům druhů vojsk a náčelníkům služeb (ovšem jen těm, kterým toho je třeba) konkrétní otázky, je možné, aby velitel frontu učinil konečně rozhodnutí již za dvě hodiny po provedení operační orientace. To je hlavně v tom případě, kdy řešení nastávajícího úkolu je v podstatě jasné a jednoznačné. Není tomu však vždycky tak. Někdy se může stát, že je třeba se na některé skutečnosti podívat do terénu. Pak je nejlepší, když velitel frontu využije doby na přípravu podkladů pro rozhodnutí k tomu, aby si obletěl ta místa, která mu dokreslí představu o plnění úkolu a která mu zabezpečí učinit správné rozhodnutí. Tento případ osobní rekognoskace na stupni frontu není tak běžný, na nižším stupni však k němu může dojít již častěji.

A v této době si začínáme uvědomovat, že zatím velitel armády a jeho štáb čekají, kdy budou vyzváni, aby vyslechli rozhodnutí velitele frontu. Je otázka, zda by se nedalo již doby, kdy se rozhodnutí připravuje ve štábu frontu, využít a zda by štáb armády přece jenom nemohl na něčem již pracovat.

Rozumí se samo sebou, že této doby musí být využito. A tu začíná celý ten proces souběžné práce na přípravě rozhodnutí a na plánování operace (viz náčrt 1).

Jaké jsou předpoklady k souběžné práci a čeho je k tomu třeba? Především, aby byla mezi štáby všech stupňů sladěna ta nejtěsnější součinnost, aby byl mezi nimi neustálý styk. To znamená, aby pracovali spoleh-

SCHEMA SOUBĚŽNÉ PRÁCE ŠTÁBŮ

stupeň frontu

operační směrnice

studium směrnice a
příprava oper.orient.

operační orientace

přítomnost
náčelníka směru

stupeň armády

první informace
o rozhodnutí vel. frontu

studium úkolu armády

operační orientace

přítomnost
náčelníka směru

stupeň divize

první informace
o rozhodnutí vel. armády

studium úkolu divize

operační orientace

osobní
rekognoskace

příprava
dokladů

přijímání
dokladů

rozhodnutí

organizace
součinnosti

plánování

osobní
rekognoskace

příprava
dokladů

přijímání
dokladů

rozhodnutí

organizace
součinnosti

plánování

osobní
rekognoskace

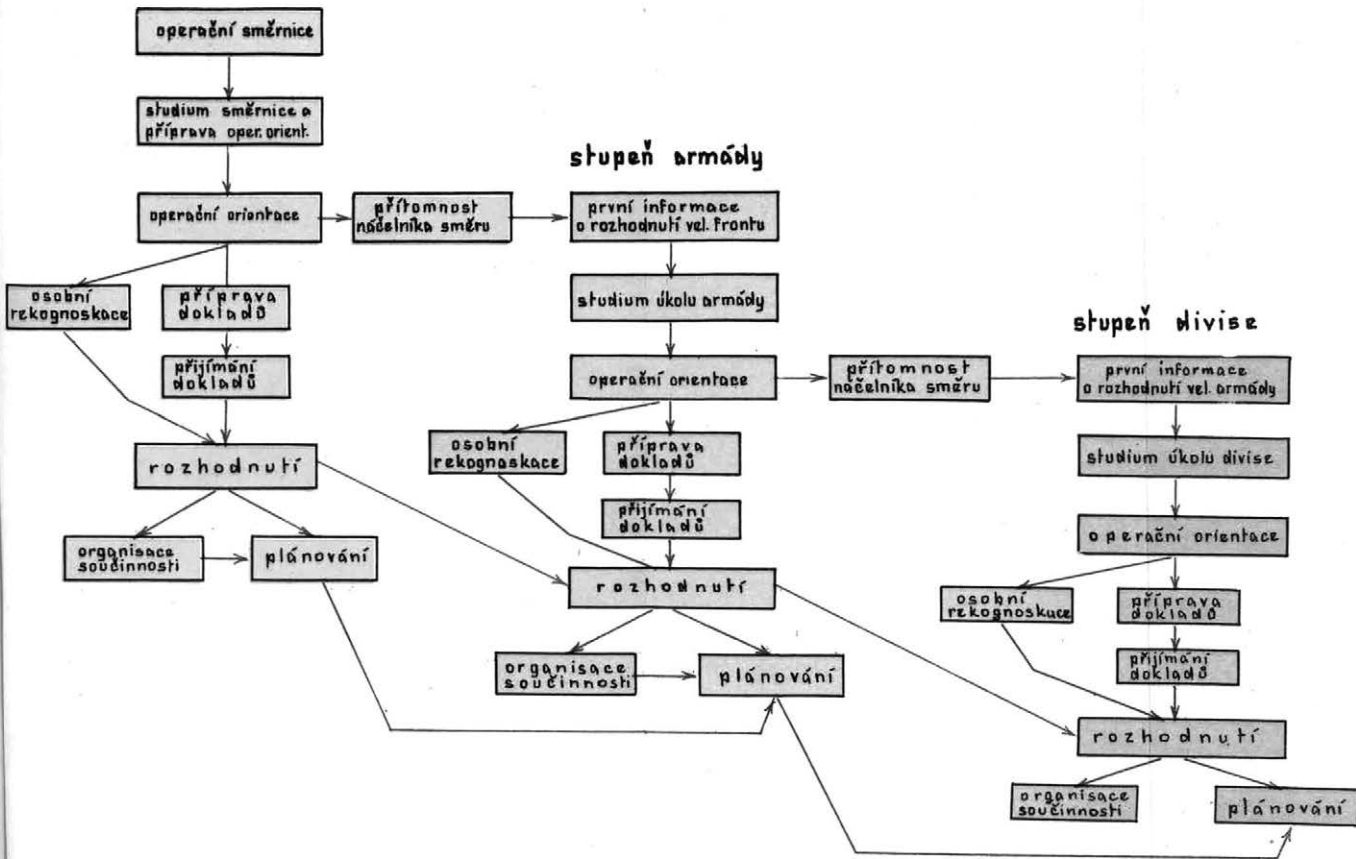
příprava
dokladů

přijímání
dokladů

rozhodnutí

organizace
součinnosti

plánování

livě ve štábu frontu náčelníci jednotlivých směrů a styční důstojníci, aby byl častý osobní styk velitelů, náčelníků štábů a ostatních hlavních funkcí štábu frontu a štábů armád. My však dobře víme, že právě tento předpoklad dobré souběžné práce často v našich štábech chybí. Je známo, že pojme-li velitel frontu, jakmile dostane úkol, hrubou ideu rozhodnutí, nebývá ve své podstatě toto rozhodnutí již změněno. Jestliže však přece jenom v názoru na plnění úkolu není hned z počátku jasno, je vždycky možné na to podřízené velitele a štáby včas upozornit.

Proto jedním z předpokladů souběžné práce štábu frontu a štábů armád je včas podřízené štáby armád seznámit s hrubým rozhodnutím velitele frontu. Má to tu výhodu, že se skoro zároveň připravuje rozhodnutí ve štábu frontu i ve štábech armád. Menší úpravy je možné vždycky do konečného rozhodnutí vnést. Víme však ze zkušenosti, že to nebývají úpravy, které by v zásadě měnily pojetí.

Při této příležitosti bych se chtěl zmínit o činnosti náčelníků jednotlivých směrů v operačním oddělení štábu, na jejichž správné a odpovědné činnosti závisí, jak úspěšně se souběžná příprava rozhodnutí a souběžné plánování bude provádět. Vytvoření skupiny náčelníků směrů za armádami, za zálohami, za operační skupinou letectva nebo za leteckou armádou je základní požadavek správné práce jak operačního oddělení štábu frontu, tak i celého štábu. Jednotliví náčelníci směrů za armádami musí kromě úplných znalostí o „své“ armádě znát i její neustálé potřeby a musí se snažit „svoji“ armádu zabezpečit vším, co potřebuje pro svou práci. Je-li tomu tak, stane se náčelník směru pro velitele podřízené armády nebo pro náčelníka štábu důstojníkem, kterého pokládají za svého příslušníka štábu, kterému je dána možnost volat, kdykoli je toho třeba, velitele armády osobně, protože velitel podřízené armády i jeho náčelník štábu brzy poznají, že dobrý styk s tímto náčelníkem směru má velký význam pro jejich práci.

V procesu přípravy rozhodnutí velitele frontu ve štábu frontu je to právě příslušný náčelník směru, který informuje postupně „svého velitele a svůj štáb“ o předběžném rozhodnutí, informuje ho o úkolu armády a tak postupně dává štábu „své“ armády vše, co potřebuje k přípravě nastávající operace. Ukázalo se, že dobře sehraená součinnost v tomto období přípravy rozhodnutí může zkrátit tuto činnost na stupni front—armáda o celých 24 hodin, možná i více.

Při této příležitosti bych chtěl poukázat i na druhou stránku významu náčelníků směrů. Je to totiž ta stránka, kde náčelník směru je povinen znát podrobně situaci „své“ armády. Znáť podrobně nejen její počty osob, techniky, materiálního, zdravotnického a technického zabezpečení, mít její situaci zakreslenou do pluku vto, ale i znát její radiální situaci (jak jsou její vojska zasažena) a samozřejmě i úsilí, s jakým vede operaci. Jinak řečeno důstojník—náčelník směru za armádou musí být s to odpovědět kdykoli na jakýkoli dotaz týkající se „jeho“ armády a samozřejmě odpověď na tento dotaz musí být naprosto konkrétní a plně hodnověrná. Jestliže takto náčelníci jednotlivých směrů pracují, nese práce štábu frontu na přípravě rozhodnutí a později i na plánování zcela konkrétní charakter a hlavně nevolá se do štábů armád po všech možných liniích a neshánějí se narychlo informace. Proto i tu spolehlivá práce jednotlivých náčelníků směrů svým způsobem zkracuje dobu vymezenou na přípravu operace.

Ukázali jsme si, že štáby armád v takovém případě mohou již pracovat v době, kdy se konečně rozhodnutí velitele frontu ve štábu frontu ve své konečné formě teprve „rodí“.

Takovéto předběžné informace mají ještě jeden zcela zvláštní význam. Představují totiž k strohé formulaci rozhodnutí i jeho určitý výklad. Když se totiž rozhodnutí připravuje, je vždycky několik problémů, ke kterým se více hovoří a které se daleko hlouběji a metodičtěji rozebírají a zdůvodňují. Na tyto problémy je možné včas štáb armády upozornit a úkol, který je pak armádě dán, má již pro velitele armády daleko konkrétnější formu.

Konečné rozhodnutí velitele frontu, jehož písemným vyjádřením jsou operační směrnice, je pak základem další práce štábu frontu pro plánování operace.

A tu si opět ukážeme, kde a jak je možné hledat časové rezervy, kde a jak je možné souběžně plánovat, abychom na minimální dobu zkrátili čas vymezený štábu frontu a armády v přípravném období operace.

Zpravidla, jakmile velitel frontu učinil rozhodnutí, zahajují náčelník štábu a náčelník operačního oddělení osobně práci na plánu operace. Ukažme si, co z tohoto plánu potřebují velitelé druhů vojsk, náčelník týlu a náčelníci služeb štábu frontu, co štáby armád, aby i oni mohli zahájit souběžné plánování. Je nabíledni, že kdyby měli čekat na to, až bude celý plán zpracován, byli by opět po několik hodin zdrženi. Proto práci je třeba na grafické části plánu zaměřit tak, aby se právě to, co potřebují ihned, také ihned jako první udělalo. Náčelník štábu s náčelníkem operačního oddělení načrtnou graficky rozhodnutí velitele, tj. operační sestavu frontu, pásma činnosti armád, směry útoku (nebo manévr v obraně), bližší a další úkoly. Tyto podklady zpravidla stačí pro začátek k tomu, aby se ve štábech druhů vojsk a armád mohla rozběhnout práce na souběžném plánování.

Zdálo by se, že ani to není nutné, když armáda má již směrnice velitele frontu. Ale chtěl bych tu znovu ukázat na to, že směrnice a jejich text ani zdaleka nemohou ukázat podřízeným štábům to, jak se nadřízený náčelník chce vypořádat s úkolem, jaký manévr chce provést k jeho nejlepšímu splnění. Tyto otázky se zpravidla řeší detailně až na organizaci součinnosti a do té doby by podřízený štáb neměl podklady pro svou práci.

Je tedy vidět, že se i při plánování a dokonce mnohem více než kdy jindy ukazuje nutnost dávat podřízenému štábu podklady běžně a nikoli jen k určitým momentům.

Dále je princip souběžného plánování podobný, jak jsem již uvedl. To znamená, že tak, jak se jednotlivé plány ve štábu frontu tvoří, je třeba postupně dávat podklady do štábů armád. Je samozřejmé, že všechno platí v plné míře i o štábu letecké armády. Je ovšem dobré do těch štábů armád, které jsou na hlavním směru, poslat jednoho důstojníka z operačního oddělení štábu frontu, který se na plánování ve štábu armády přímo podílí. Pak je zaručeno, že zámysl velitele frontu je správně pochopen a dokonce nejen správně pochopen, ale i správně realizován ve všech plánech štábu příslušné armády.

Nechtěl bych se ve své krátké statí zešíroka rozbíhat do všech variant souběžného plánování, protože skutečně mohou být nejrůznější, chtěl bych však upozornit na to, že bez souběžné práce vyšších štábů při plánování operace není možné v soudobých podmínkách operaci naplánovat včas a odpovědně.

Pokusil jsem se ukázat na metodiku souběžného plánování po operační linii tak, jak se mně osvědčila v praxi. Podobně je tomu i po linii druhů vojsk a služeb. Pro ně je základem pro plánování operační řešení, a proto všechny zásady, o kterých jsem se zmínil, platí v plné míře i tu.

Jenom na jedno bych chtěl velmi důrazně upozornit. Souběžné plánování nemůže znamenat anarchii v zacházení s přísně utajovanými dokumenty. Nesmí vést k neodpovědnému obkreslování plánu operace a nesmí docházet k tomu, že ať se ve štábu podíváme na kterékoli pracoviště, všude vidíme obkreslený plán operace na celou její hloubku, je obkresleno i to, co se určitého pracoviště vůbec netýká. To je velmi nebezpečný nešvar, který je třeba vymýtit.

Je třeba si uvědomit zásadu: „Mám jen to, co potřebuji, a ani o chloupky víc.“ Plán operace musí být jen v jediném výtisku u náčelníka štábu nebo u náčelníka operačního oddělení. Potřebné podklady pro práci je možné na operačním oddělení vždy získat. Je třeba dbát na přísné utajení.

Závěrem je možné říci, že potřeba souběžného plánování jako metoda práce vyšších štábů vznikla jako důsledek organisace a vedení operací v nových podmínkách, kdy přípravné období je zkráceno na minimum. V takovém velmi krátkém přípravném období jakýkoli, i dobře sladěný štáb by se velmi těžko vyrovnal s úkoly, které ho čekají, starými metodami práce.

Věnujte proto těmto řádkům pozornost, a vyvolají-li ve vás nutnost revise pracovních metod ve vašem štábu a najdete-li v duchu uvedených zásad nové cesty, jak svou práci zlepšit, splnil tento krátký článek svůj úkol.

Z CIZÍCH ARMÁD

VÝVOJOVÉ PROBLÉMY A NOVINKY V LETECTVU KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

Otázku dosažení maximálně možných rychlostí u moderních letounů řeší američtí a kanadští konstruktéři především zvyšováním výkonu motorů a zlepšováním aerodynamických vlastností těchto letounů.

Není těžké pochopit, že zvyšování výkonnosti motoru je spojeno se zvyšováním jeho váhy. Na druhé straně, čím výkonnější je motor, tím pevnější a tedy i těžší musí být konstrukce letounu. Vzhledem k této skutečnosti stoupla váha amerických stíhacích letounů z původních 12 t (F-84F) na 16–20 t (F-106) a u kanadského stíhacího letounu CF-105, jehož původ lze hledat v americké konstrukční škole, dosáhla dokonce neuvěřitelné váhy 30 t.

Ve snaze dosáhnout co nejvýhodnějších aerodynamických parametrů při vysokých, jmenovitě nadzvukových rychlostech, ztenčují profil křídla a krátí jeho rozpětí. Rychlostní profil a malá nosná plocha křidel způsobují značné prodloužení délky rozběhu při vzletu a výběhu při přistání.

Požadovaná délka vzletových a přistávacích drah tím narůstá až do 5 km. Uvážíme-li dále váhu moderních bombardovacích nebo dopravních letounů americké nebo kanadské konstrukce (střední bombardovací letoun B-47 STRATOJET má letovou váhu přes 90 000 kg a těžký bombardovací letoun B-52 STRATOFORTRESS přes 180 000 kg), vidíme, že nemohou již používat běžných asfaltových nebo betonových letišť.

Jestliže v souvislosti s tím, co bylo dosud řečeno, zvážíme i okolnost, že za předpokladu použití zbraní hromadného ničení v případné válce taková velká, důkladně vybudovaná letiště budou velmi lehce zranitelnými objekty, můžeme říci, že se prudký rozvoj letectva kapitalistických států dostává do vážného konfliktu s nevyhovujícím stavem letištní sítě. Konstrukční úpravy dosavadních letišť nebo budování nových, třeba i „polních“, představují přitom ohromné finanční investice, které si nemohou dovolit ani státy hospodářsky velmi silné. Není proto divné, že odpovědné kruhy států NATO, které vidí neutěšenou situaci, nejsou spokojeny s americkým leteckým materiálem. Je přirozené, že v této situaci má svou úlohu i nastupující všeobecná krise předimenzovaného leteckého průmyslu západních států, kriticky uspišená nástupem bezpilotních prostředků (protiletadlové střely vytlačují stíhací letouny, mezikontinentální a jiné střely proti pozemním objektům vytlačují bombardovací letouny).

Nebylo by správné podceňovat nejmodernější americké letouny, ale na druhé straně si musíme všimnout vážných námitek, které proti nim mají západoevropští vojenští odborníci.

Americkým letounům je především vytýkána jejich přílišná konstrukční a technická složitost, předimenzovaný formát, veliká váha, příliš vysoké pořizovací a provozní náklady a konečně přílišná náročnost na úzce specializovanou obsluhu a kvalitu letištní plochy.

V přímém důsledku těchto vývojových problémů bylo velitelství NATO

nuceno vypsát počátkem roku 1954 soutěž na zkonstruování „lehkého útočného stíhacího letounu NATO“ (NATO Lightweight Strike Fighter).

Lehké útočné stíhací letouny patří do kategorie bombardovacích stíhačů. V podmínkách soutěže bylo výslovně zdůrazněno, že tento letoun musí na rozdíl od těžkých amerických bombardovacích stíhačů (F-84 F, F-86, F-100) vyhovovat evropským poměrům a požadavkům prostoru pravděpodobného zasazení a mít tato hlavní takticko-technická data:

- maximální délka vzletu přes 15m překážku — 515 m,
- pro 30 % doby operačního doletu rychlost 0,95 M, pro zbytek doby operačního doletu rychlost 650 km/hod.,
- jednoduchá robustní konstrukce, snadné a nenáročné ošetřování,
- výzbroj: 2 kanóny ráže 20 mm (200 ran) nebo 2×30 mm (120 ran) nebo 4×12,7 mm nebo 12 raket, 2 pumy po 225 kg nebo napalмовé pumy, možnost nesení taktické atomové pumy,
- použití anglického motoru Bristol Bo r. 3 Orpheus (2200 kg st. tahu).

Podle požadavků soutěže byly připraveny letouny: Dassault Etendard VI, Fiat G-91, Breguet Br 1001 Taon a mimo soutěž pak Sud Aviation SE 5003 Baroudeur a Aerfer „Sagittario“, kromě jiných méně významných prototypů a již staršího Folland FO-141 Gnat.

Současně s lehkými útočnými stíhacími letouny podporuje velitelství NATO vývoj „lehkého přepadového stíhacího letounu NATO“ (NATO Lightweight Interceptor).

Lehké přepadové stíhací letouny patří do kategorie přepadových stíhačů. Ve srovnání s bombardovacími stíhači jsou na tyto letouny kromě malé náročnosti na letištní plochu, kladeny ještě další požadavky, a to zejména vysoká, byť jen krátkodobá rychlost letu a stoupavost. Podařilo-li se konstruktérům dosáhnout v tomto směru určitých úspěchů, je to na úkor celkové doby letu, která je v tomto případě kratší než 30 minut.

Vzhledem k potřebě krátkodobého vysokého motorického výkonu při stoupání a v boji používá se u těchto letounů čím dál ve větším rozsahu smíšeného pohonu (proudového a raketového motoru). Smíšený pohon je opodstatněný požadavkem co nejdélsí doby trvání letu a také proto, že tah proudového motoru klesá s výškou. Tak např. v 15 000 m činí již jen 20 % tahu ve srovnání s tahem při hladině moře. Krátkodobé zvýšení tahu motoru dostatečným spalováním paliva za turbinou přináší jisté zlepšení, je však velmi nevhodné vzhledem k neúměrně vyšší spotřebě pohonných hmot. Mají-li tedy být přepadové stíhací letouny účinnou zbraní proti vysoko letícím bombardérům, je pro ně za stavu dnešní technické úrovně přídavný raketový motor nezbytnou nutností.

Společným znakem všech těchto letounů je především malá náročnost na letištní plochu (krátký vzlet, možnost použití na „polních“ letištích nebo na letištích lehkého typu, nízkotlaké pneumatiky 2,5 až 5 kg/cm² na rozdíl od F-100, který má až 16,5 kg/cm²) a zjednodušená konstrukce, výstroj i obsluha.

Letová váha přepadových stíhacích letounů se pohybuje, podobně jako i váha lehkých útočných stíhacích letounů, mezi 5000—6000 kg. Představiteli této kategorie stíhacích letounů jsou: Nord Gerfaut II, Nord 1500

Griffon, M. D. Mirage III, SE-212 Durandal, SO 9050 Trident II a SR-53 (177).

Tím ovšem nebyl ještě celý vývojový problém současné doby vyřešen. Otázka nedostatečné úrovně letišť a jejich zvýšená potřeba nebyla odstraněna. Původní pomocné startovací rakety a katapultování, používané s cílem zkrátit délku vzletu jakož záchytné sítě, brzdící páky (u pozemních letounů) a lana (na letadlových lodích) nebo jiná opatření ke zkrácení výběhu při přistání řeší tento problém jen částečně.

Proto také snahy konstruktérů směřují k vybudování takového letadla, které by sice mělo všechny kvality současného rychlého letounu, ale nevyžadovalo by zvláště připravených letištních ploch.

Letadla pro svislý vzlet a přistání mají být odpovědí na otázku, jak odstranit narůstající konflikt mezi prudkým vývojem letectva a nevyhovujícím stavem letištní sítě v současné době. Tato nová kategorie letadel je všeobecně označována zkratkou VTOL (vertical take-off and landing).

Gyrodyne nebo jinak vrtulníkové letadlo je jedním z prvních pokusných typů letadla pro svislý vzlet a přistání. Je to kombinace letounu a vrtulníku, jehož konstrukce měla zajistit zachování výhod normálního letounu (vysoká dopředná rychlost a pohyblivost) a přitom i získat výhody vrtulníku (svislý vzlet a přistání).

Představitelem tohoto nového druhu letadla je Fairey Gyrodyne, Fairey Rotodyne a Mc Donnell XV-1.

Konvertoplán (letadlo s křídlem, otočným kolem podélné osy, nebo s otočnými motory, po případě vrtulemi) stojí v této kategorii letounů v popředí zájmu z hlediska civilního využití. Konvertoplány jsou nejčastěji letadla s dvěma motory nebo vrtulemi — rotory, jejichž osu otáčení lze sklápět z polohy vodorovné do svislé a naopak, a to buď s celým křídlem (gondoly jsou vestavěny do křídla — Vertol 76 a Hiller) nebo samostatně (Bell XV-3). Téhož principu je použito i u reaktivních typů, jako je např. Bell VTOL.

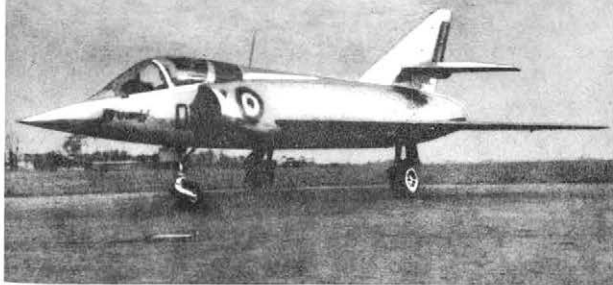
Uvedeným konstrukčním řešením je využíváno motorické síly jednou ve směru kolmém k podélné ose letadla pro vzlet a přistání, po druhé v rovnoběžném s touto osou pro vodorovný let.

Létající motor je nejodvážnější konstrukční řešení letadla pro svislý vzlet a přistání. Létající motor slouží k pokusům, které sledují přezkoušení tzv. „plynových kormidel“ umístěných v trysce reaktivního motoru a „tryskových kormidel“, která představují malé boční trysky s měnitelným tahem. Zavedení těchto nových systémů řízení je nutné proto, že normální kormidla, závislá na aerodynamickém účinku prostředí, nejsou u letadel VTOL účinná vzhledem k nízké rychlosti při vzletu, přistání a změně režimu letu.

Létajícím motorem je toto letadlo nazýváno proto, že tahový výkon jeho motoru je absolutně větší než jeho celková váha.

Koleoptera neboli letadlo s prstencovým křídlem je pokročilejším vývojovým stupněm létajícího motoru. Prstencové křídlo je zároveň součástí náporové hnací jednotky, což do jisté míry platí i o trupu, který plní funkci difusního tělesa. Mezikruží mezi prstencovým křídlem a trupem vytváří spalovací prostor náporového motoru. Náporový motor, který může

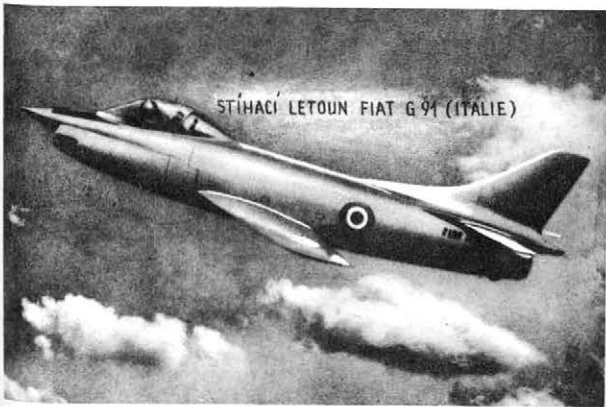
STÍHACÍ LETOUN DESSAULT ETENDARD VI (FRANCIE)

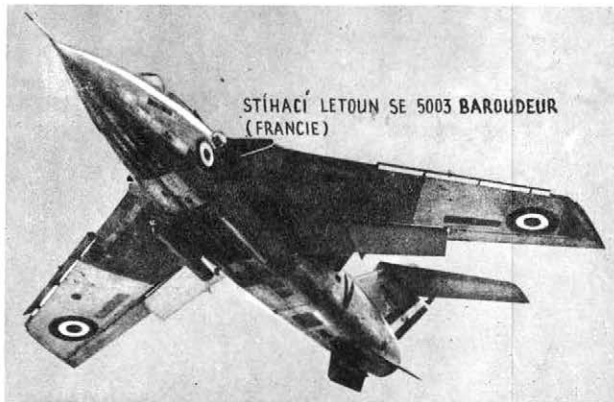
STÍHACÍ LETOUN
BREGUET Br 1001 TAON (FRANCIE)

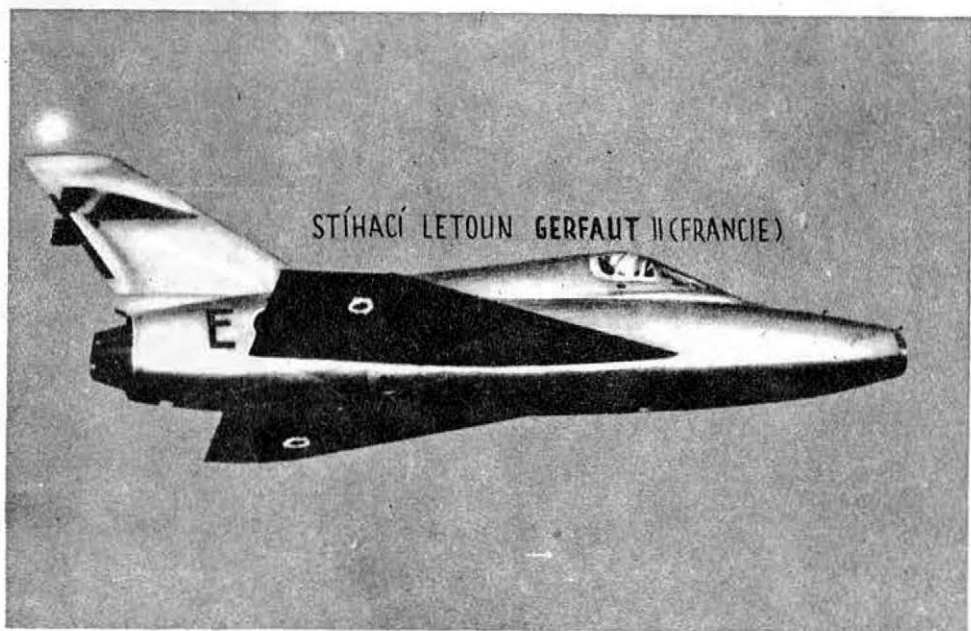

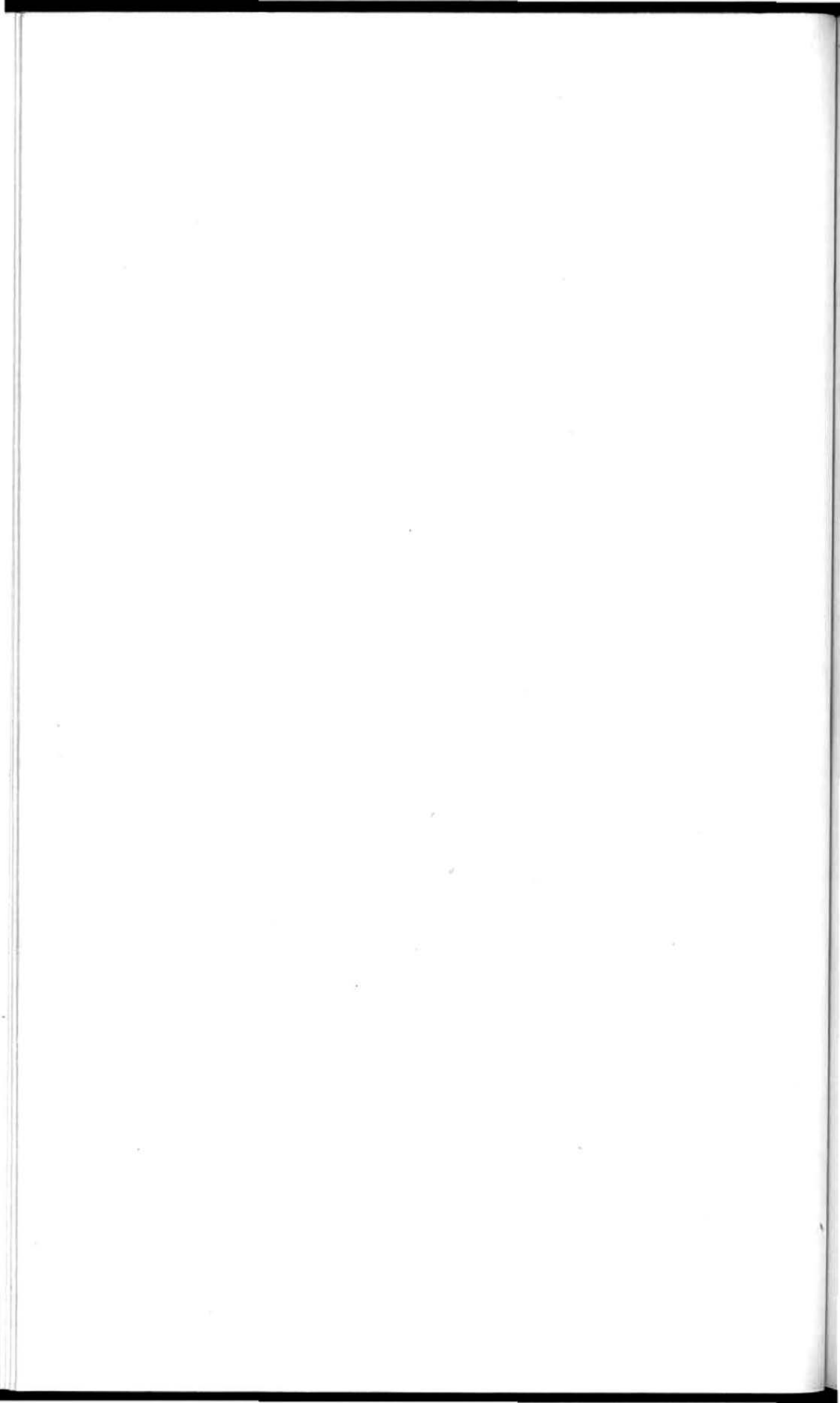
STÍHACÍ LETOUN FIAT G 94 (ITALIE)

STÍHACÍ LETOUN SE 5003 BAROUEUR
(FRANCIE)

FRANCOUZSKÝ PŘEPADOVÝ STIHAČ
NORD 1500 GRIFFON

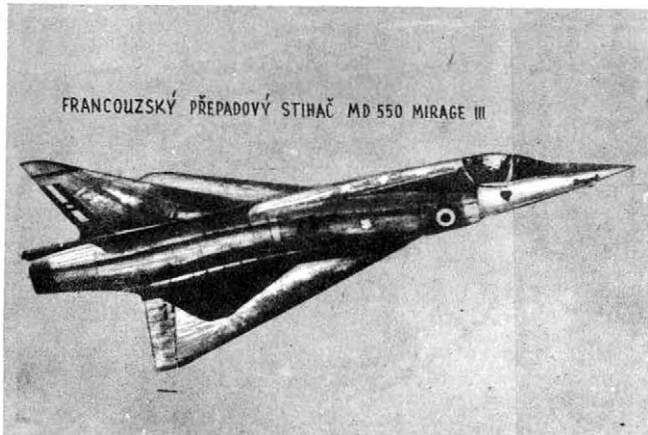
FRANCOUZSKÝ PŘEPADOVÝ STIHAČ SE 212 DURANDAL

FRANCOUZSKÝ PŘEPADOVÝ STIHAČ SO 9050 TRIDENT II

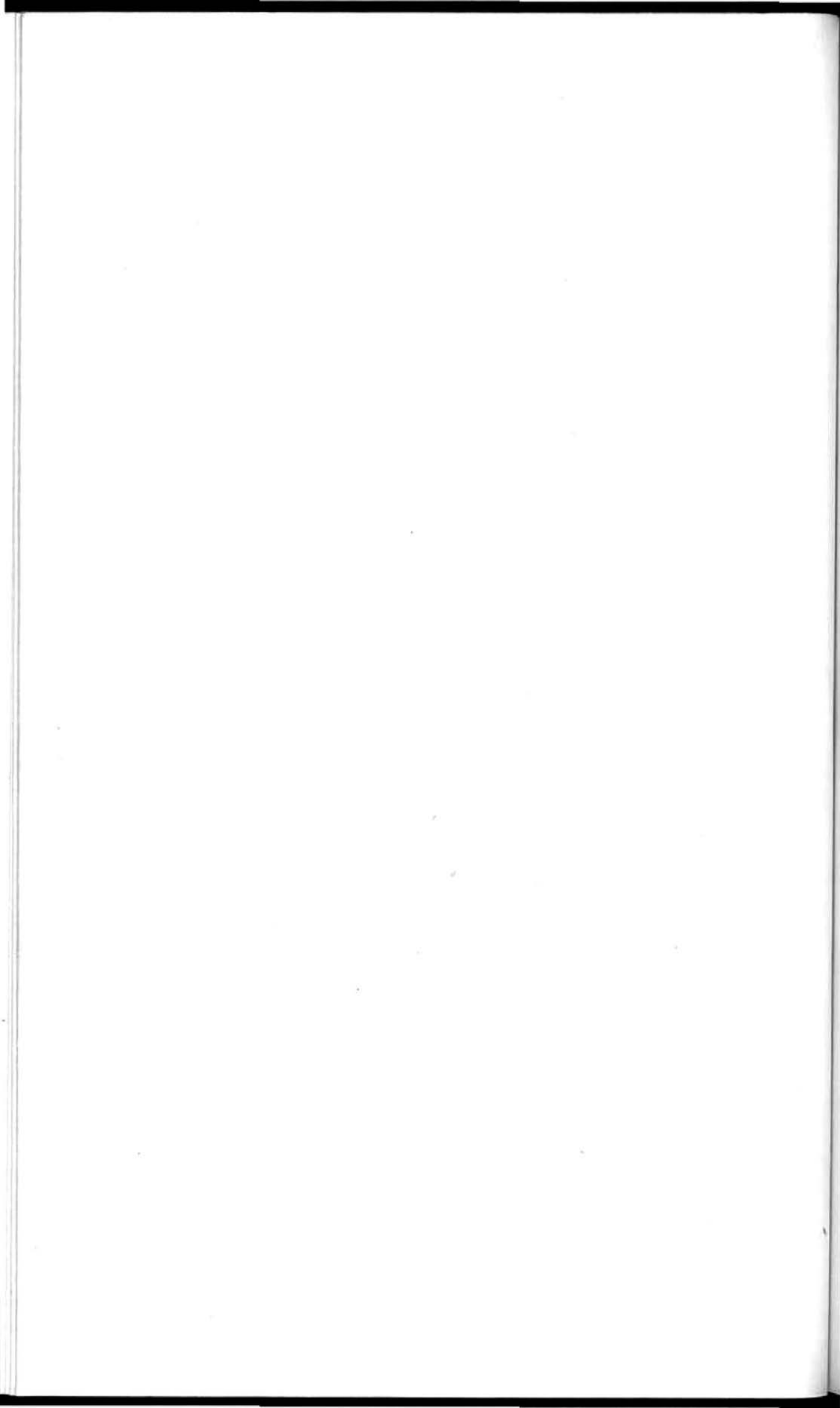

FRANCOUZSKÝ PŘEPADOVÝ STIHAČ MD 550 MIRAGE III

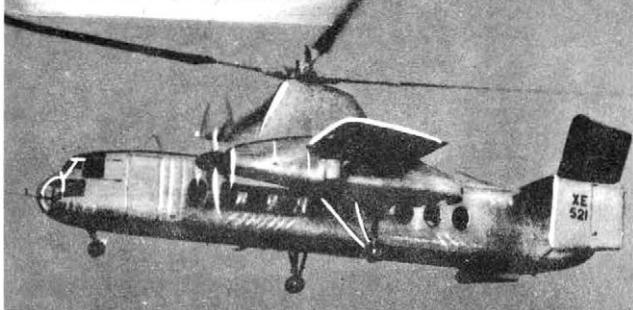

BRITSKÝ PŘEPADOVÝ STIHAČ SR 53

LETADLO FAIREY
ROTODYNE (V. BRITÁNIE)

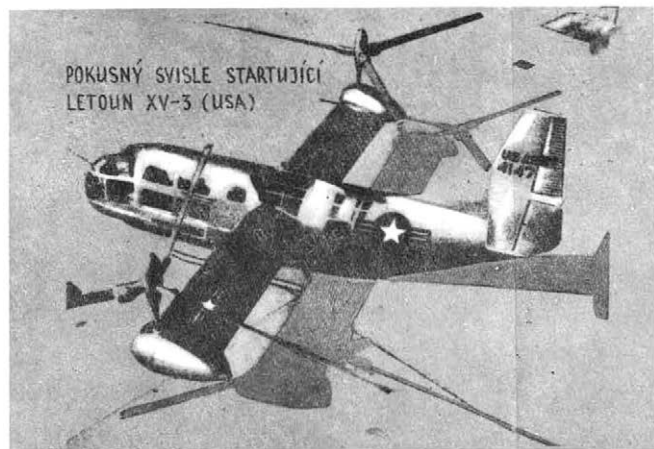
POKUSNÝ SVISLE STARTUJÍCÍ LETOUN XV-1 (USA)

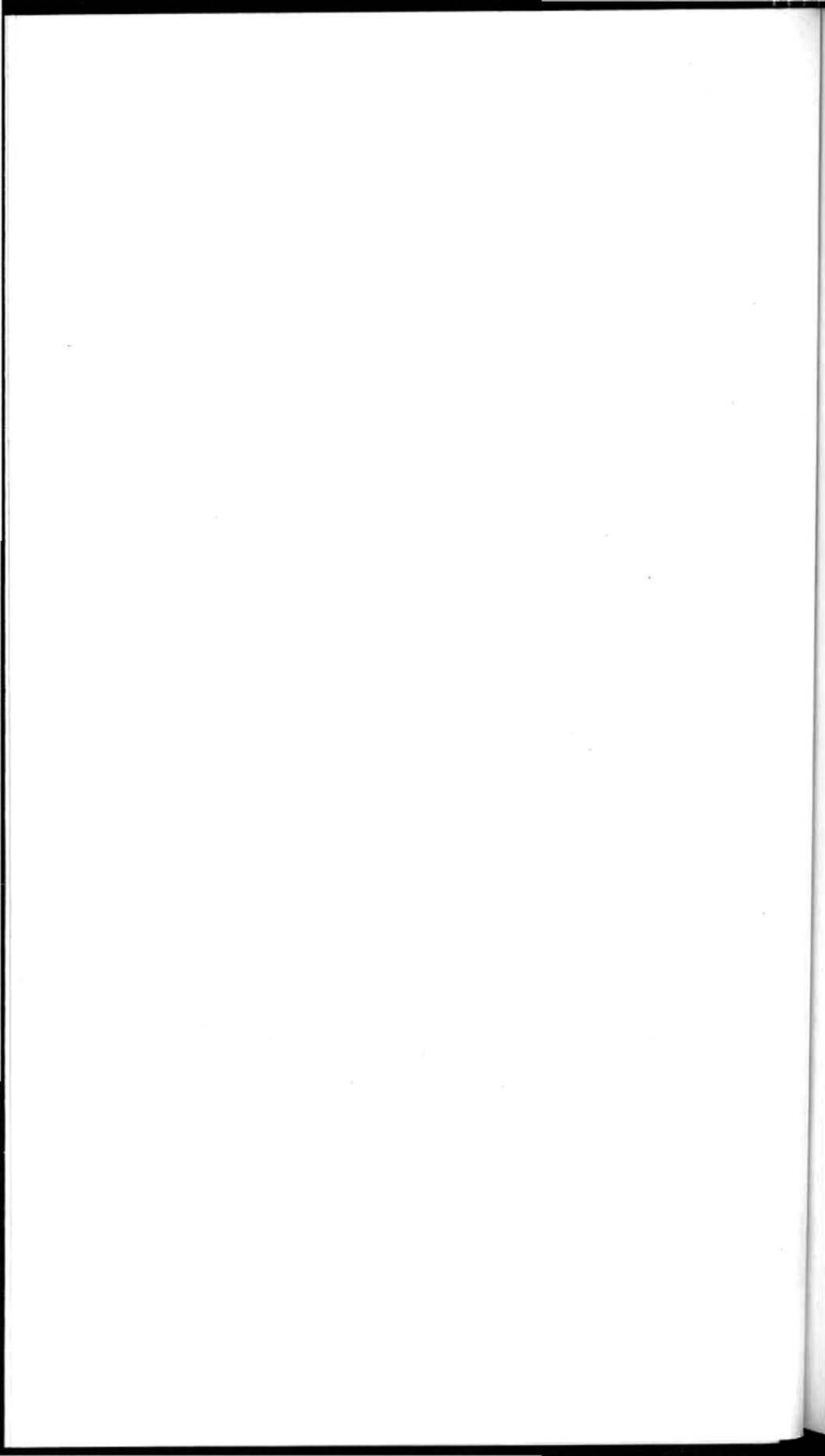

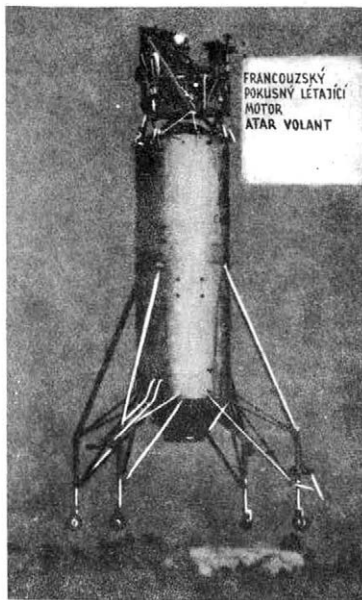
POKUSNÝ SVISLE STARTUJÍCÍ LETOUN VERTOL 76 (USA)

POKUSNÝ SVISLE STARTUJÍCÍ
LETOUN XV-3 (USA)

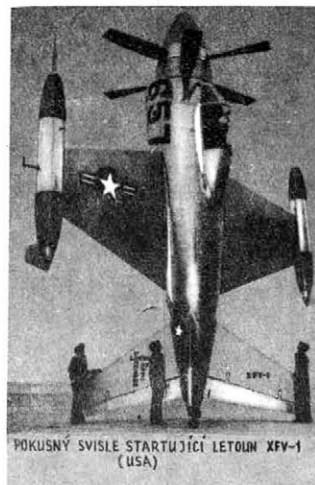

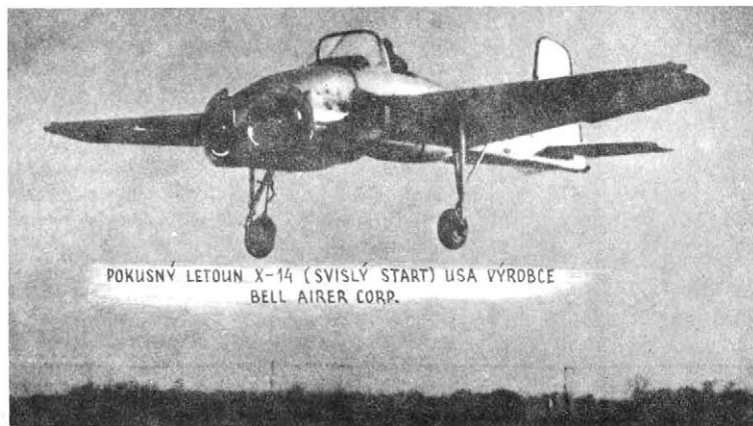
FRANCOUZSKÝ
POKUSNÝ LETAJÍCÍ
MOTOR
ATAR VOLANT

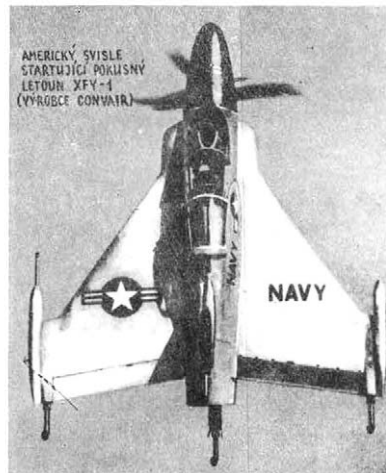
LETOUN S PRSTEN-
COVÝM KŘÍDLEM
C-450
(FRANCIE)

POKUSNÝ SVISLE STARTUJÍCÍ LETOUN XFV-1
(USA)

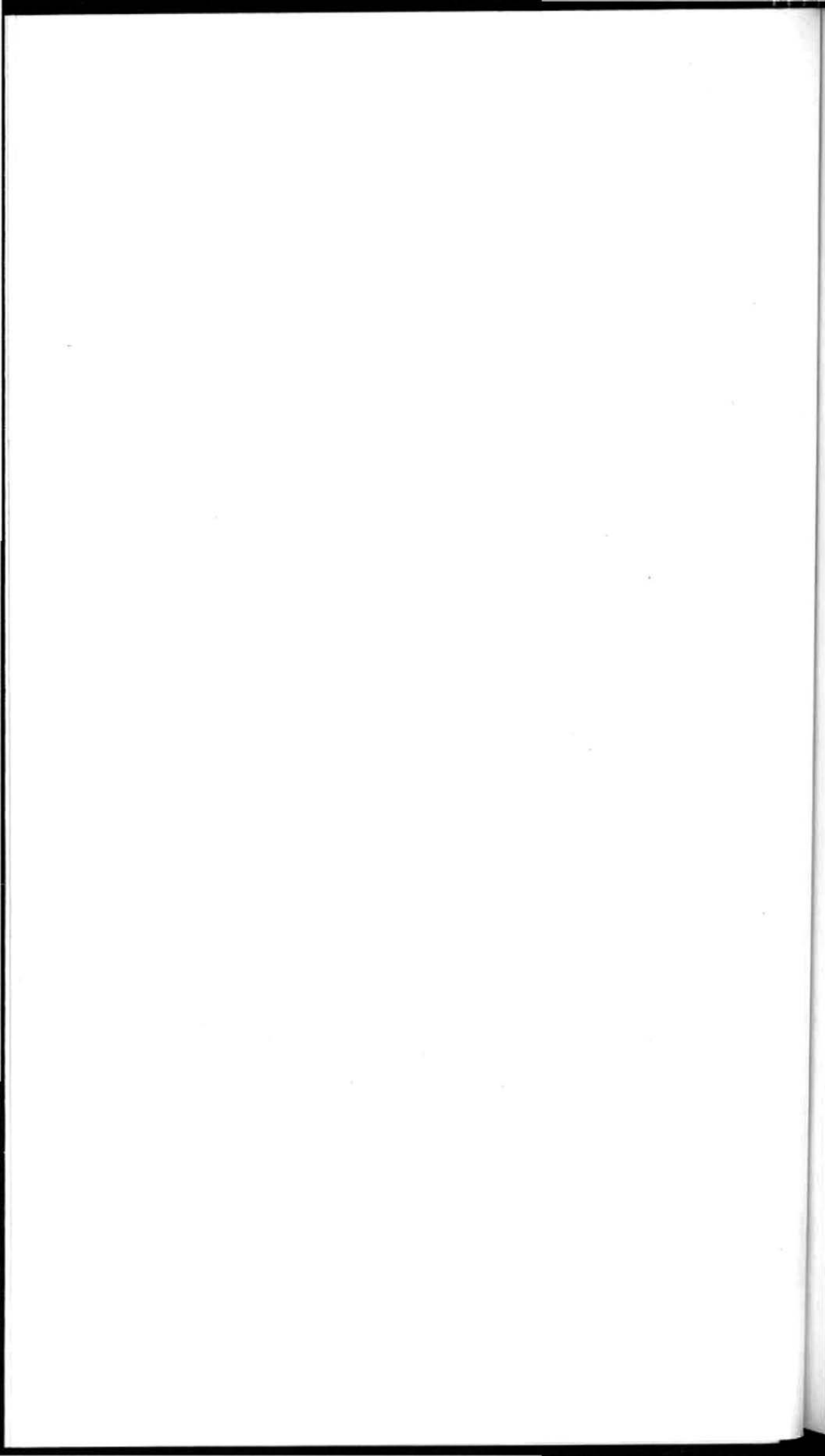

POKUSNÝ LETOUN X-14 (SVISLÝ START) USA VÝROBCE
BELL AIRER CORP.

AMERICKÝ SVISLE
STARTUJÍCÍ POKUSNÝ
LETOUN XFV-1
(VÝROBCE CONVAIR)

NAVY

pracovat až při rychlostech přes 800 km/hod., musí být doplňován jiným motorem, a to pro vzlet, pro přistání a dosažení potřebné rychlosti letu.

Princip konstrukce tohoto letadla je charakterisován patentním dokumentem: „Koleoptera je letadlo s prstencovým křídlem, jehož osa symetrie se shoduje se směrem tažné síly motoru a která tvoří součást motoru, jehož tah je vyšší než váha celého stroje při vzletu.“

Konstrukční se přirozeně snaží vyhnout příliš složitým a konstrukčně náročným otočným mechanismům, které spočívají na zařízeních „ohýbajících“ vrtulový proud (hluboké klapky na odtokové hraně křídla — Ryan) nebo které mění směr proudu plynů v trysce proudového motoru tak, aby tažná síla působila svisle vzhůru (VTOL BELL X-14).

Nejjednodušeji jsou v tomto směru řešena letadla vzlétající a přistávající svisle, rovnoběžně s podélnou osou trupu, jako např. VTO-XFV-1 Lockheed a VTO-XFY-1 Convair. Zároveň je však třeba uvést, že tento způsob řešení v tomto stavu vyhovuje jen pro určitý druh vojenského letectva, a to pro stíhací letectvo. Umístění větších nákladů nebo cestujících pro přepravu vzduchem by vyžadovalo dalších, technicky velmi složitých zařízení. Dále pak manévr přechodu ze svislého do vodorovného letu a naopak je velmi choulostivý a vysazení motoru při vzletu nebo přistání znamená skoro v každém případě těžkou havárii.

Závěrem je třeba říci, že letadla pro svislý vzlet a přistání jsou v současné době ve stadiu základních pokusů. Kromě spolehlivosti manévru zůstala nezodpovězena i otázka jejich hospodárnosti, protože potřebný maximální tah motoru je několikanásobně větší než u normálních letounů při stejné váze přepravované užitečné zátěže. Avšak i tak letadla VTOL jsou v každém případě velmi významným krokem kupředu při řešení konfliktu mezi prudkým rozvojem letectva a nedostačující úrovní letištní sítě.

DISKUSE

NEJASNOSTI PRI ORGANIZÁCI A VYKONÁVANÍ ÚTOKU NA VOPRED PRIPRAVENÚ OBRANU PROTIVNÍKA S ROZVINOVÁNÍM VOJSK Z CHODU

Kapitán Matěj Jakoby

Útok na predom pripravenú obranu protivníka s rozvinovaním vojsk z chodu bol tohto výcvikového roku jednou z tém operačnej i bojovej prípravy vojsk i štábov. Pri preberaní tejto témy vyskytlo sa niekoľko nejasných otázok, na ktoré majú rôzne názory jednotliví dôstojníci a i štáby. Vojenskovedská konferencia 2. vojenského okruhu na vyššie uvedené tému tiež nebola vstave plne a jednomyselne rozriešiť všetky nejasné otázky. Preberiem preto niektoré z týchto otázok a uvediem môj názor na ne. Za základ, aby som sa vyhnul prípadným nejasnostiam, vezmem útok na predný okraj hlavného pásma obrany protivníka.

Predovšetkým, čo sa týka samotného útoku. Nejde o nový spôsob vykonávania útoku. Útok bez zaujatia východiskového položenia spojený s prekročením jednotiek v dotyku bol známy už pred používaním atomových zbraní. Tento spôsob útoku bežne uskutočňovali tankové a mechanizované zväzky. Pravda, pre strelcké zväzky nebol odporúčaný. Ich malá pohyblivosť v teréne aj pri ich úplnej motorizácii umožňovala obráncovi práve v dobe prekračovania zostavy vojsk v dotyku útočiacimi vojskami, spôsobiť útočiacim vojskám citelné straty. Príchod atomových výbušných zbraní vynútil si maximálne utajenie útoku až do doby jeho začatia, čo pravda striedaním vojsk na prednom okraji, alebo prvom pásme nebolo možné dokonale zaistiť. Čo nemohli s úspechom uskutočniť strelcké divízie, môžu dnes uskutočniť naše motostrelcké divízie, ktoré sú úplne mechanizované a môžu sa pohybovať i v teréne s dostatočnou rýchlosťou.

Domnievam sa však, že názov — „útok s rozvinovaním vojsk z chodu“ je nepresný a vedie k mylným názorom.

Vyskytli sa názory, že ide o útok z chodu. Rozdiel medzi útokom z chodu a útokom s prípravou spočíva hlavne v dĺžke prípravného obdobia a v dôkladnosti i podrobnosti príprav. V tom mnou preberaný prípad útoku sa v ničom neliší od útoku so

zaujatím východiskového položenia. Používanie atómových výbušných zbraní v tomto prípade na podstate veci nič nemení. Dokonca nejde ani o rozvinovanie z chodu, tak ako ho poznáme napríklad pri zasadzovaní v hĺbke obrany protivníka preto, že toto rozvinovanie je tiež vopred dôkladne a podrobne splánované i pripravené. Ide o vopred plánovaný a pripravený útok i rozvinovanie, ktoré nemajú nič spoločné s útokom a s rozvinovaním z chodu. Bolo by nutné upraviť našu terminológiu a tento druh útoku nazvať útokom bez zaujatia východiskového položenia a vyhnúť sa tak zbytočným nejasnostiam, ktoré môžu vzniknúť už i z nesprávneho a nepresného názvu.

Ide teda v našom prípade o útok bez zaujatia východiskového položenia, kedy jednotky v priebehu približovania k prednému okraju sa postupne rozčleňujú a rozvinujú a pri jeho dosiahnutí môžu bez prestávky útočiť na protivníka. Dúfam, že tým sú vyjasnené názory niektorých dôstojníkov, ktorí za útok s rozvinovaním vojsk z chodu považujú tiež ten prípad, keď vojská prisunú sa na určitú vzdialenosť od protivníka, zosadnú, spojovacími zákopmi sa dostanú na predný okraj našej obrany, zaujmú tam východiskové položenie na útok a po jeho zaujatí začnú útok. Domnievam sa, že tento spôsob je normálnym prípadom útoku so zaujatím východiskového položenia. Tento spôsob začatia útoku bude mať následujúce nedostatky:

— Zaujatie východiskového položenia bude trvať pomerne dlho a z toho vyplýva možnosť, že ho obranca zisti a môže dlhšie na naše vojská pôsobiť ešte pred začatím útoku.

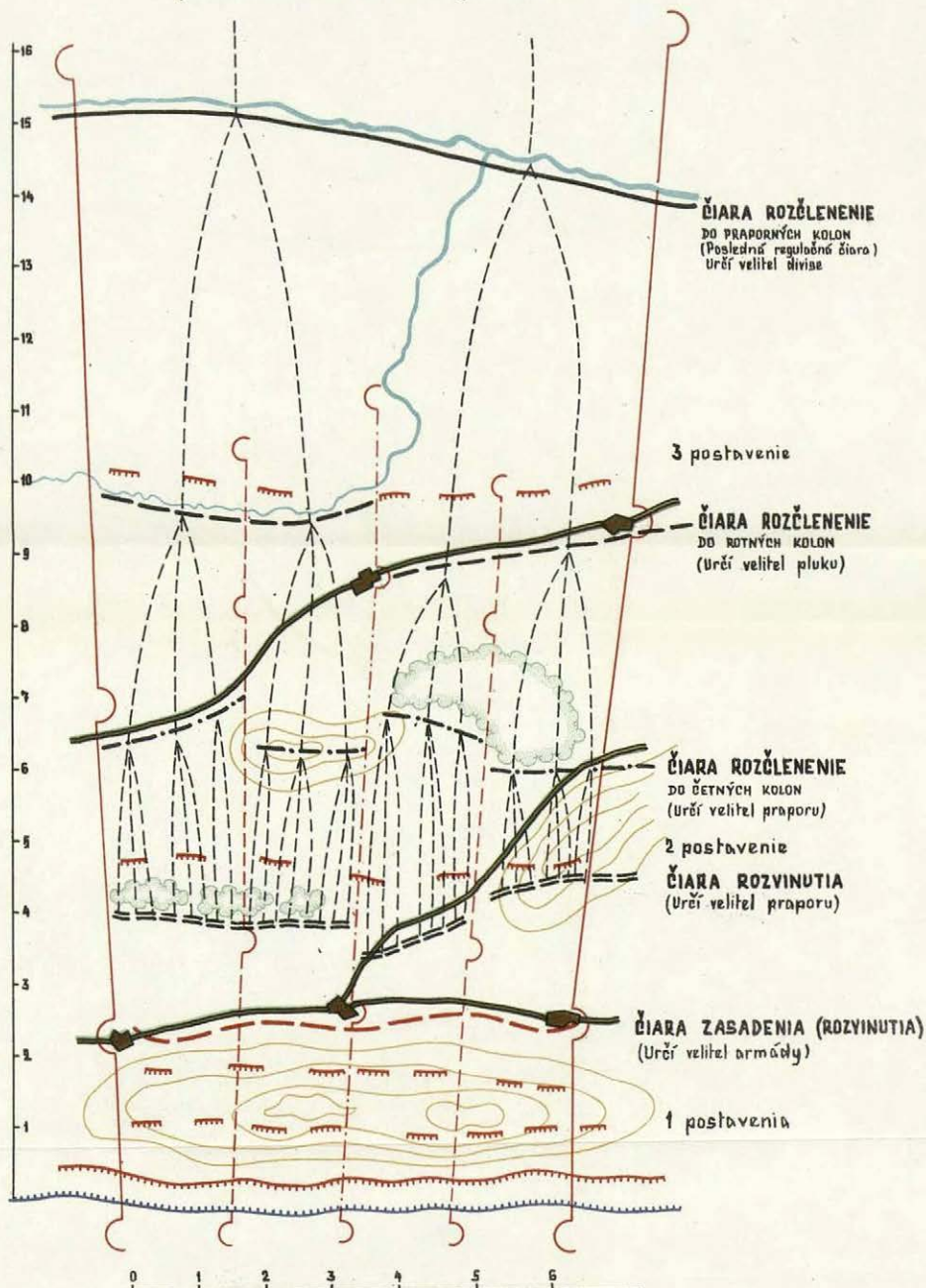
— Existuje tu reálne nebezpečenie pomiešania bojových zostáv.

— Ťažká technika, hlavne tanky, ktoré predstavujú hlavnú údernú silu motostrelckej divízie, zostanú v zadu, musia vyčkávať, odtrhnú sa tak od svojej pechoty a môže dôjsť k porušeniu súčinnosti medzi nimi a pechotou.

Dochádzame k otázke, ako zaistiť rozvi-

SCHÉMA ROZVINUTIA msd

pri útoku s rozvíňaním vojsk s chodu

t
t
r
p
n
z
s
o
l
v
k
r
f
f
f
c
c
e
v
a
r
z
t
e
s
e
r
e
,
,
,
,

nutie vojsk do bojovej zostavy pred útokom. Rozvinovanie vojsk uskutočňujeme na osnove čiar vzdialených zhruba do 3 km od seba, na ktorých postupne rozvinujeme vojská do práporných, rotných a čatových prúdov (viď prílohu 1). Úmyselne hovorím o vzdialenosti do 3 km, a nehovorím o rozvinovaní vojsk na jednotlivých postavaniach, lebo dnes náš zákopový systém nie je už priebežný a celistvý, takže ako čiaru rozčleňovania i rozvinovania treba určiť dobre viditeľné terénne objekty, napríklad chrbáty vyvýšenín, údolia, potoky, priebežné cesty, okraje lesov, osád apod.

Kto určuje tieto čiaru? Dnes prichádzame niekedy tak ďaleko, že ich určuje všetky pri plánovaní nielen štáb divízie, ale i armáda, pravda viac-menej rovnou čiarou na mape. Je to nutné a logické? Domnievam sa, že nie, i keď to snáď má určitý význam pre sledovanie rozvinovania. Keď neide o zvlášť ťažký terén, ktorý kladie obzvlášť vysoké požiadavky na budovanie ciest (na príklad lesy), nie je to nutné a je v tom kus nedôvery vyšších veliteľov i štábov v schopnosti svojich podriadených čo súčasne podlamuje u podriadených iniciatívu a zainteresovanosť na hladkom zaistení rozvinutia vojsk. Je nutné vykonať rekognoskáciu priestoru rozčleňovania a rozvinovania a podľa terénu určiť tieto čiaru pre každú jednotku oddelene, podľa toho, ako terén rozvinovaniu vyhovuje. Veliteľovi divízie stačí, keď mu veliteľ armády určí čiaru, na ktorej chce mať divíziu pohotovú k boji, to znamená rozvinutú, a dobu, kedy na nej má byť divízia v pohotovosti k boji. Veliteľ divízie určí potom čiaru rozčlenenia do práporných a rotných prúdov, veliteľ pluku čiaru rozvinutia do rotných a veliteľ práporu do čatových prúdov. Odstránime takto šablonovitost, ktorá sa dnes prejavuje pri určovaní čiar z mapy bez rekognoskácie terénu.

K vytyčeniu a budovaniu ciest pre rozvinovanie. Naši ženisti došli pri riešení tejto úlohy tak ďaleko, že chcú budovať alebo upravovať, či niekedy vytyčovať cestu pre každú čatu prvého sledu. Pri prepočte im vyšla potreba 120—200 km ciest pre rozvinutie motostreleckej divízie, k čomu je potreba 4 až 5 ženíjnych prápоров na dobu dvoch dní pri pomoci jednotiek sväzku v obrane. Uvedená čísla dokazujú nereálnosť tejto požiadavky ako po stránke pracovných síl, tak po stránke utajenia útoku. Pre čaty netreba vytyčovať alebo upravovať v teréne cesty.

V našom prípade v normálnom priemernom zjazdnom teréne, keď ide o zasadenie sväzku vo dne plne postačí, keď sa vytyčí smer pre jednu, a to smerovú (strednú) rotu v prápore a ostatné rotu (nehovoriac

už o čatách) budú postupovať a vyrovnávať sa podľa nej. Šírka práporu pri rozvinovaní nie je tak veľká, aby ju nebolo možné zvládnuť zrakom.

Nejednotnosť názorov prejavuje sa na otázke či určovať čiaru zasadenia (rozvinutia) alebo považovať za ňu automaticky predný okraj vlastnej obrany. Pokusím sa ju rozobrať.

Podľa skúseností z Veľkej vlasteneckej vojny bolo nutné, aby útočiace tanky a pechota na obrnených transportéroch od prvých sledov plukov, ak sa mali vyhnúť veľkým stratám, prichádzali k prednému okraju protivníka zo vzdialenosti 1,5 až 3 km, už rozvinuté v línii. Táto vzdialenosť, ktorá zostáva plne v platnosti, je určená charakterom terénu a hlavne dosahom priamej streľby protitankových zbraní obráncu.

— Veliteľ armády pri útoku motostreleckej divízie musí veliteľovi divízie určiť čiaru, z ktorej divízie môže okamžite začať útok, a dobu jej pohotovosti na nej (obdobne ako dobu pohotovosti pre útok vo východiskovom položení) a na ktorej prípadne môže i na kratšiu dobu v závislosti na situácii (zdržanie súrodov atď.) zahájiť útok zdržať, v dôsledku čoho táto čiaru nemôže byť na prednom okraji.

— Podľa približovania sa sväzky k určitej čiare je nutné určiť začatie delostreleckej i atómovej prípravy. Za túto čiaru nemôže byť prijatá čiaru rozvinovania do práporných prúdov, pretože táto čiaru je vzdialená 8—12 km od predného okraja a armáda presun na predný okraj až od nej presne plánovať nemôže, keďže každá rota bude mať rôznu dĺžku osy presunu a v dôsledku toho aj rôzny čas presunu a nedá sa tiež plne predvídať činnosť obráncu, ktorý môže protiprípravou náš presun, alebo rozvinutie zdržať.

— Keďže atómové zbrane majú väčší účinok na nekryté vojská než na kryté (malá atómová puma, atómový granát o ekvivalente 2—8 KT má bezpečnostnú vzdialenosť pre zakopanú vojská 1600 až 2500 m, a na nekryté vojská 2300 až 4250 m) bude nutné pre sväzky a útvary prichádzajúce k prednému okraju, určiť čiaru, ktorú z bezpečnostných dôvodov nesmú do určitej doby prekročiť i vtedy, keď atómové výbušné zbrane nie sú použité priamo na prvé postavenie obráncu.

— Nie je možné si predstavovať, že sväzky vyrazia zo vzdialeného východiskového priestoru, rozvinú sa a okamžite začnú útok. Veliteľ divízie, veliteľ plukov, prápоров a rôt potrebujú čiaru, na ktorej:

— skontrolujú rozvinutie svojich jednotiek, rozmistenie posilových prostriedkov v svojej bojovej zostave a vyrovnajú bojovú zostavu;

— ukážu v teréne veliteľom čiať, družstiev, tankov a vodičom bojových vozidiel smery útoku v teréne. Vojská na tejto čiare môžu sa zastaviť v čase vlastnej delostreleckej prípravy na dobu 30 i viac minút a vzhľadom na dobu, ktorá uplynie medzi vydaním rozkazu a zhodnom i u plánovaných zbraní hromadného ničenia u obráncu (tak ako i u nás), nebezpečie ohrozenia vlastných vojsk atomovými výbušnými zbraňami nie je veľké.

Z vyššie uvedeného vyplýva nutnosť mať čiaru, na ktorej by sa plnili uvedené úkony. Preto že na tejto čiare sú vojska pripravené už bez zmeny začať plnenie bojovej úlohy, to znamená prekročiť jednotky v dotyku a prelomiť obranu protivníka, navrhujem nazvať túto čiaru čiarou zasadenia. Od čiar zasadenia v hĺbke obrany protivníka sa táto čiaru v podstate v ničom neliší, plnia sa na oboch rovnaké úkony a majú i rovnaký účel. Jediný rozdiel spočíva v tom, že pre zasadenie v hĺbke obrany sa určuje viacero týchto čiar, a pri zahájení útoku len jedna.

Ešte nakoniec rozoberiem spôsob útoku na predný okraj obrany protivníka. Niektorými dôstojníkmi navrhovaný spôsob útočiť prvými sledmi plukov v predbojových zostavách, to znamená v čtových alebo dokonca i rotných prúdoch považujem za nereálny a nedomyslený, pretože nedovoľuje využiť palebnej sily tankov a pechoty a robí ich ľahko zraniteľnými. Tento spôsob je po svojej stránke výstrelkom. O takomto spôsobe postupu dalo by sa hovoriť u útvaru, ktorý po zhodení atomových výbušných zbraní na prvé postavenie postupuje za predsunutým oddelom.

Na druhej strane však prechádzame k ďalšej krajnosti a považujeme pechotu, ktorá vedie boj z obrnených transportérov za pechotu v predbojovej zostave. Nevedomým si, že pechota motostreleckej divízie môže viesť boj aj z obrnených transportérov a nie len v pešej bojovej zostave. Považujeme často obrnené transportéry len za dopravné prostriedky, ktoré majú tú výhodu, že čiastočne znižujú účinok rádioaktívneho žiarenia na živú silu. Vôbec sme už zabudli na privezenie pechoty k prednému okraju na tankoch ako tankový výsadok.

Naše tanky a pechota na obrnených transportéroch sú najzraniteľnejšie v dobe približovania sa k prednému okraju obrany protivníka (1,5 — 3 km) a majú najväčšie straty od priamej paľby protitankových prostriedkov obráncu. Pechota, ktorá postupuje v pešej bojovej zostave, bude mať ešte väčšie straty, než keby postupovala na obrnených transportéroch a okrem toho zdržuje tanky, čím rastú i ich straty. Naj-

výhodnejší preto bude postup k prednému okraju obrany protivníka maximálnou rýchlosťou s pechotou na tankoch a za tankami na obrnených transportéroch, ktoré postupujú v línii.

Pri príchode k prednému okraju obrany protivníka pechoty podľa situácie z obrnených transportérov zosadne a spolu s tankami prelomuje prvé postavenie, pri čom jej podporné zbrane (ťažké guľomety a bezzákluzové kanóny) môžu zostať na obrnených transportéroch a podporovať priamo z nich jej boj. Obrnené transportéry nebudú výhodné vzdialovať na väčšie vzdialenosti od útočiacej pechoty. Po prelomení prvého postavenia pechota okamžite nasadne na transportéry a pokračuje spolu s tankami v útoku.

V inom prípade, keď je prvé pásmo obrany protivníka dostatočne umlčané delostreleckou a leteckou prípravou, môže pechota prvých sledov plukov viesť boj priamo z obrnených transportérov pri izolovaní nepoškodených palebných ohnísk, ktorých zničenie, pokiaľ to nestačí urobiť tanky, ako i vyčistenie zákopov prenechá druhosledovým prapórom.

Že je toto možné, i keď nie sú použité atomové výbušné zbrane na prvé postavenie, uvediem nasledujúci príklad.

Motostrelecká divízia útočí motostreleckým a tankovým plukom v prvom slede v pásme širokom 6 km za použitia atomových výbušných zbraní na druhé postavenie a delostrelectvo protivníka. Hustota delostrelectva pri delostreleckej príprave bude 70 hlavni/km. Podľa zásad Američanov môžu byť v útočnom pásme divízie na prvom postavení dve skupenia pešej divízie. Stav protivníka po našej delostreleckej príprave útoku ukazuje nasledujúca tabuľka:

Bojová sila prvého sledu divízie bude predstavovať bez započítania druhosledových prapórov: 3 motostrelecké prapory, 99 guľometov, 128 diel a mínometov, 94 tankov, 36 protitankových hlavni. Prípadá potom keď nepočítame činnosť podporného delostrelectva a delostrelectvo strieľajúce nepriamo strelbou ako i protitankové zbrane, ktoré počas boja nezahľávajú na jednu protitankovú zbraň protivníka (tank alebo protitankový kanón) 1,7 a na jeden guľomet 2,2 nášho tanku. Protitankové zbrane obráncu budú mať teda dosť práce viesť boj s našimi tankami a nebudú sa môcť zamerať na obrnené transportéry. Pri tom pechota na obrnených transportéroch bude mať menšie straty od ručných zbraní a guľometov obráncu, ako i od jeho delostrelectva a mínometov strieľajúcich nepriamo strelbou (pokiaľ nepôjde o priamy zásah do transportéru, pri nepriamej

Druh zbrane	Pred del. prípravou		Zničené del. prípravou		Stav po del. príprave	
			v %	počet strát		
Pechota	8 rôt (2,5 ppr)		40 %	3 roty	5 rôt (1,5 ppr)	
Guľomety	70		40 %	28	42	
Mínomety	44		60 %	26	18	
Tanky	44	68	25 %	11	33	55
PTK	24		50 %	12	12	

strelbe ojedinelý), než keby sa pohybovala v pešej bojovej zostave.

Rozobral som v článku niekoľko otázok, ktoré sa ukázali ako nejasné, alebo boli na ne rôzne názory v štáboch i vojskách pri preberaní témy. Útok na vopred pripravenú obranu protivníka s rozvíňovaním vojsk z chodu.

Som toho názoru, že diskusia k tejto téme pomôže ujasniť a zjednotiť naše názory na

tento druh útoku a nájsť najlepšie jeho riešenie.

Poznámka redakcie

V otázkach týkajúcich sa útoku z chodu je dosud stále řada nejasností a problémů. Redakční rada Vojenské mysli při uveřejnění tohoto článku vyzývá čtenáře Vojenské mysli, aby se zapojili do diskuse o těchto velmi aktuálních otázkách.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka Gramiše „Některé úvahy o účelnosti vytváření a použití bojových skupení“

(VM čís. 3/1958)

Major Jiří Nečas a major Miroslav Nedvěd

V článku „Průlom vševojskové armády na dvou a více směrech“ (VM čís. 3/1958) rozvíjí plukovník Pernica některé myšlenky útoku svazků vševojskové armády na několika směrech. Některé z uvedených názorů lze považovat v současné době v určitých podmínkách za oprávněné (například útok na směrech v počátečním období války), ostatní jsou však podle našeho názoru jen diskusními problémy.

Domníváme se proto, že podplukovník Gramiš, který vědomě navazuje na článek plukovníka Pernici, uvádí ve svých vývodech o vytváření bojových skupení některé ne plně zdůvodněné závěry.

Pokouší se zvláště o mechanické přenašení některých zásad operačního umění (uvedených v článku plukovníka Pernici) do taktiky, což se například výrazně projevuje v požadavku útočit i bojovými skupinami na samostatných směrech.

K jednotlivým statím článku:

1. Zbraně hromadného ničení a jejich vliv na vytváření bojových sestav a z toho vyplývající nutnost tvořit bojová skupení

Autor článku hovoří o současných bojových sestavách jako o „kompaktních“ (rozuměj celistvých), které jsou podle jeho soudu snadno zranitelné a lehce ztrácejí na úderné síle.

Skutečnost je však poněkud jiná, což chceme ukázat na několika číslech. Tak například dříve prolamovala divise připravenou obranu nepřítele v úseku 3 km, dnes ji prolamuje na úseku 6 až 8 km. Ještě markantnější příklad z obranného boje: praporeční rajón obrany byl dříve široký 1,5 km, kdežto v soudobých podmínkách byla jeho šířka zvětšena více než třikrát na šířku 3 až 5 km, při čemž počítáme se

značnými mezerami mezi rotami uvnitř praporečného rajónu obrany a mezi jednotlivými praporečnými rajóny. Můžeme tedy v současných podmínkách hovořit o tom, že naše současné bojové sestavy jsou kompaktní a nauštěně? Naopak, domníváme se, že se vytvářením bojových skupení na kompaktnosti a hustotě bojových sestav v podstatě nic nezmění.

Chceme proto diskutovat s autorem o některých důvodech, které vedou k vytváření bojových skupení:

K a). Vytvořením bojových skupení se naprosto nesníží možnost způsobit vojskům rozmístěným ve výchozím položení ztráty úderu zbraněmi hromadného ničení. Nelze tvrdit, že organizaci bojových skupení budou vojska, např. motostřelecké divise, ve výchozím položení více rozptýlena než při dosavadním způsobu (např. po praporech), půjde-li o prostor stejné plošné výměry.

Jestliže by bojová skupení byla organizována podle cílů boje a zámyslu velitele (viz str. 22), nebyly by změny v bojové sestavě po napadení zbraněmi hromadného ničení snadnější proveditelné. Vzhledem k různému složení a síle bojových skupení bylo by nahrazování ztrát právě naopak složitější a mohlo by někdy vést k narušení zámyslu velitele divise, co se týče způsobu a doby použití jednotlivých, složením značně rozdílných skupení. Domníváme se, že naše soudobá organizace umožňuje jednodušší nahrazování zasažených jednotek jednotkami stejně hodnotnými.

K b). Možnost zasažení vojsk v prostorech mezi epicentry výbuchů AZ není dána organizací vojsk, nýbrž způsobem jejich rozmístění v terénu (s většími nebo menšími mezerami). Nevidíme žádného rozdílu (co se týče možnosti způsobení ztrát) mezi současnou bojovou sestavou divise a sestavou uvedenou autorem v příloze 1.

Naprosto nesouhlasíme s autorovým požadavkem útočit (v normálních terénních podmínkách a na připravenou obranu nepřitele) i v rámci divise současně na několika směrech. Navrhovaný způsob je v úplném rozporu s dosud platnými zásadami socialistické vojenské vědy o organizaci a vedení útočného boje, které vyžadují i za používání zbraní hromadného ničení soustředění převahy sil a prostředků na určitém směru, překvapivý průlom připravené obrany nepřitele ve zvoleném úseku a rychlé pronikání do stran a hloubky jeho obrany.

Ani zbraně hromadného ničení nemohou zabezpečit úspěch průlomu, jestliže by armáda chtěla útočit divisemi na směrech, jak navrhuje plukovník Pernica, s pětikilometrovými až patnáctikilometrovými mezerami a divise samy by se pokoušely pro-

lomit obranu nepřitele s rozplizlou sestavou — rovněž na směrech.

Navrhovaný způsob by vedl k úplnému roztržení sil nejen divise, ale i armády, k odkrytým bokům jednotek, útvarů i svazků, k nelikvidovaným odporům v obraně nepřitele a k dalším těžkostem. Zvážení výhod a nevýhod útoku na směrech vyžaduje zvláštního souhrnného rozboru, ale ten není předmětem našeho diskusního příspěvku.

K c). Ani časté možnosti vzniku střetných bojů nevyvolávají nutnost tvořit bojová skupení. Organizace jednotek a útvarů motostřelecké divise dává možnost veliteli divise jejich dovedným manévrováním a zesilováním vytvářet na jednotlivých úsecích fronty nutnou převahu sil. Organizace motostřeleckých praporů a pluků umožňuje jim vést (při nutném zesílení) samostatnou bojovou činnost.

Rovněž se domníváme, že autorův požadavek na ještě větší členění sestavy do šířky a do hloubky je málo reálný, neboť jeho uskutečnění by znamenalo značné zřednění paleb všech druhů.

K d). Členění bojové sestavy nepřitele v obranném boji, vyvolané vytvářením většího množství operných bodů, neznamená nutnost vytvořit větší počet bojových skupení. Vždyť tím, že nepřítel dělí svá vojska na malé celky, vytváří nám lehčí podmínky k tomu, aby byl zničen postupně prvky bojové sestavy takové formy a síly, jaké jsou dosud v naší armádě vytvářeny.

K e). Domníváme se, že další zvětšování soudobých šířek obranných rajónů, úseků a pásem je nereálné a bylo by škodlivé z důvodu, který je uveden v bodě k c).

Vytvářet větší počet bojových skupení k obraně operných bodů je v rozporu s taktickými zásadami naší armády, neboť naše soudobá obrana není založena na principu operných bodů, nýbrž na základě zákopového systému (i když jiného nežli ve druhé světové válce) a jednotky a útvary bránící se v tomto zákopovém systému musí být a jsou s to bojovat samostatně i v obklíčení.

K f). Tvoření velkých shluků vojsk při pronásledování, při průlomu spěšně zaujaté obrany nepřitele a při provádění násilného přechodu vodních toků není podle našeho názoru zaviněno organizací vojsk, nýbrž schopností a dovednostmi velitelů a štábů v plánování a hlavně v řízení pohybů vojsk na bojišti. Vytváření bojových skupení nezmenší samo o sobě možnost shlukování vojsk.

K g) a h). Poslední vývody autora článku, kterými chce rovněž zdůvodnit nutnost tvořit bojová skupení, jsou nejslabšími důvody pro jejich tvoření. Vždyť dlouholetá

praxe provádění vojenských cvičení naší armády a z ní vyplývající zkušenosti zatím nikdy nevyvolávaly nutnost měnit organizaci vojsk (vytváření bojových skupení).

Dosavadní organizace bojových sestav vyhovuje našim terénním podmínkám, které se vcelku neliší od charakteru středoevropského a západoevropského válečného.

Autor článku přeceňuje bojové možnosti svazků pravděpodobného nepřitele organizovaných do bojových skupení, když v závěru prvního stavu článku žádá, aby na základě jejich organizace bylo přistoupeno k tvoření bojových skupení i v naší armádě.

2. Způsoby vytváření bojových skupení

V této stati rozebírá autor možnosti vytváření bojových skupení při nynější organizaci motostřelecké divise. Domníváme se, že celá tato otázka je založena na nesprávných podkladech, poněvadž chceme-li uvažovat o vytváření bojových skupení, musí být organizačně vytvořeny takové předpoklady, které by to umožňovaly, a není možno opačným postupem snažit se tvořit bojová skupení při nynější organizaci motostřelecké divise, jejíž organizační struktura není k tomuto účelu uzpůsobena.

Autor uvádí, že „současný boj nutí vytvářet ne stejně silná bojová skupení, ale bojová skupení různé síly a různého složení“. Domníváme se, že tato zásada není nijak nová, poněvadž se v soudobých podmínkách vyjadřuje jednak různým zesilováním útvarů a svazků v závislosti na úkolech, které mají plnit, i určováním různých šířek pásem úseků nebo hloubek jejich úkolů.

V této souvislosti navrhuje podplukovník Gramiš prolamovat nepřátelskou obranu tak, že u divise bude v prvním sledu působit větší počet bojových skupení, jejichž úkolem je „narušit obranu nepřitele na několika jednotlivých směrech“. Z tohoto požadavku není jasno, zda jde o úkol „narušení“ obrany nebo jejího skutečného prolomení, poněvadž by při tomto způsobu velitel divise neměl dostatek sil k rychlému prolomení nepřátelské obrany v určitém úseku, nýbrž naopak útočící vojska by se pokoušela o průlom na větší šířce, kde by se pustila do boje s vojsky nepřitele již v taktické hloubce obrany a nebylo by dosaženo rozhodného úspěchu.

Autor dále hovoří o „hlavním úderném uskupení svazku“, ale z předcházejících řádků není jasno, o jakou sílu a jaké složení jde. Úkol vojsk na podružném směru je v podstatě stejný jako v soudobých podmínkách dosud platných zásad.

V uvedeném příkladě vytváří autor bojová skupení u motostřelecké divise takovým

způsobem, že si to vynucuje tyto připomínky:

Nejprve k navrhovanému složení bojových skupení.

První a druhé skupení je v podstatě složeno z tankových rot tankového pluku motostřelecké divise s jejich náležitým zesílením bez jakékoli pěchoty. Uvážíme-li, že obě tato skupení mají útočit v prvním sledu na směr hlavního úderu divise, nelze počítat s jejich úspěšnou bojovou činností, poněvadž tanky bez pěchoty nemohou úspěšně plnit svůj úkol při boji v taktické hloubce nepřátelské obrany. Kromě toho odporuje toto řešení jinak správnému požadavku autorovu na zařazení samopalníků do organizace tankového pluku motostřelecké divise.

Třetí skupení je v podstatě tvořeno jedním motostřeleckým plukem bez jednoho praporu, který je vyčleněn do druhého sledu, takže v zásadě je to dnešní možné použití motostřeleckého pluku v útočném boji, a tento příklad dokazuje, že není nutno v daném případě vytvářet bojové skupení.

Na podružném směru útočí v uvedeném příkladě opět jeden motostřelecký pluk, který je rozdělen po jednotlivých praporech, přiměřeně zesílených ostatními druhy vojsk. V druhém sledu divise je opět kompaktní motostřelecký pluk. Platí tedy o těchto dvou plucích totéž, co bylo řečeno o účelnosti vytváření bojových skupení. Tuto skutečnost plně potvrzuje i autor svým návrhem na organizační velení, kdy velitel pluků má velet jednotlivým bojovým skupením, což prakticky znamená, že velí jednotlivým praporům obdobným způsobem jako při dosavadním boji motostřelecké divise.

Rozebereme-li navrhované složení jednotlivých skupení, můžeme učinit závěr, že tato skupení nejsou sama plně bojeschopná, i když to autor tvrdí (str. 23), poněvadž existující nepoměr v tancích a pěchotě jim nezabezpečuje úspěšné vedení útočného boje, a to ani v tom případě, budou-li útočit „na jednotlivých směrech“, jak to požaduje autor.

V této souvislosti navrhuje podplukovník Gramiš zrušit plukovní dělostřelecké skupiny a přidělovat dělostřelecké oddíly přímo bojovým skupením. Hlavní zásada, kterou tam prosazuje, tj. podporovat boj jednotlivých praporů dělostřeleckými oddíly, není v podstatě nijak nová, poněvadž se i podle nynějších zásad přidělují jednotlivým praporům prvního sledu dělostřelecké oddíly (při ponechání PDS). Tuto otázku je třeba podrobně zvážit dělostřeleckými odborníky, avšak podle našeho názoru je dosavadní vytváření plukovních dělostře-

leckých skupin správně a od této zásady je možno upustit jen v některých případech podle konkrétní situace, aniž však připustíme vytváření bojových skupení.

Při tvoření bojové sestavy motostřelecké divise navrhuje autor vytvářet u prvního sledu až dvě bojová skupení záložní. Tento požadavek není v podstatě nic jiného, než dosavadní vyčleňování jednotlivých praporů do druhého sledu pluku, poněvadž podle navrhovaného řešení pluk prakticky tvoří jeden sled.

Autorem uváděné zásady pro organizaci obranného boje jsou vcelku všeobecně platné a známé. Domníváme se, že nelze počítat s tím, že silnější skupení (určená k protiztečím) nebudou ničena atomovými údery nepřítele, jak vysvětluje autor, který požaduje proto vytvářet slabší skupení v obraně, poněvadž právě tyto síly jsou vystaveny úderům zbraní hromadného ničení (str. 25).

Rozebereme-li otázku soudobé organizace obrany, podle níž chce autor používat bojových skupení, vidíme, že tvoření bojových skupení v obranném boji nepřináší žádné výhody proti nynější organizaci obrany motostřelecké divise. Rovněž není výhodný požadavek autorův, aby se v obranném boji nevytvářely plukovní dělostřelecké skupiny a přidělovaly dělostřelecké oddíly přímo jednotlivým bojovým skupením, poněvadž zejména v obranném boji je nutná centralizace dělostřeleckých paleb, má-li být dosaženo účinných výsledků při ničení nepřítele. Tuto nevýhodu nelze odstranit tím, že budou tvořeny silnější divízní dělostřelecké skupiny, jak to navrhuje autor, poněvadž ty nejsou schopny účinně působit v celé šířce obranného pásma divise.

Na str. 26 rozebírá podplukovník Gramiš možnosti bojových skupení v obranném boji a uvádí, v jakých šířkách jsou schopna tato skupení zaujímat obranu. Uvážíme-li, že v podstatě jedno bojové skupení je tvořeno jedním motostřeleckým praporem (s příslušným zesílením), vidíme, že ani tu se autorovy názory v ničem neliší od nynějších zásad obrany motostřelecké divise, kde počítáme s mezerami mezi jednotlivými prapory do 2 km a se šířkou obranného úseku praporu 3 až 5 km. Není tedy opět vidět v podstatě žádný rozdíl mezi organizací obrany podle soudobých podmínek a v používání bojových skupení. Stejný závěr je možno učinit i v otázce vyčleňování bojových skupení do útočného sledu při průlomu prvního obranného postavení nepřítele k zabezpečení zasazení hlavního úderního uskupení do průlomu s rozvinováním vojsk z chodu, kdy je možno podle stejných zásad použít praporů

(pluků) prvního sledu, které jsou v přímém dotyku s nepřítelem.

Závěrem k vytváření bojových skupení je možno říci, že se autor snaží vcelku násilným způsobem rozdělovat jednotlivé organické celky motostřelecké divise do bojových skupení a těch používá podle stejných zásad, zejména v obranném boji, jaké platí pro soudobý boj motostřelecké divise, takže se naskytá otázka, zda je vůbec účelné uvažovat o vytváření bojových skupení takovou formou, jak ji autor navrhuje.

3. Vedení boje bojovými skupením

Použití bojových skupení při průlomu předního okraje nepřátelské obrany má být podle názoru autora obdobné jako použití dosavadních předsunutých odřadů. Uvážíme-li však, jakým způsobem bylo dosavadních předsunutých odřadů používáno při průlomu nepřátelské obrany, vidíme, že autor pravděpodobně plně nechápe dosavadní způsob jejich použití, poněvadž nelze počítat s tím, že předsunutých odřadů bude pravidelně používáno při průlomu předního okraje nepřátelské obrany v prvním sledu, je-li zahajován útok z přímého dotyku s nepřítelem, nýbrž PO je zpravidla zasazen do boje až po prolomení prvního obranného postavení k využití úspěchu ve směru atomových úderů. V opačném případě by při prolomování prvního postavení byly síly předsunutého odřadu značně zeslabeny a opotřebovány a nebylo by ho možno plně využít v hloubce nepřátelské obrany k plnění dalších úkolů. Druhé možné použití předsunutého odřadu při průlomu předního okraje nepřátelské obrany je tehdy, jsou-li provedeny atomové údery i na přední okraj nepřátelské obrany, to jest v době, kdy první sledy útočících vojsk jsou ještě během svého postupu nepřátelské obrany v bezpečnostní vzdálenosti od epicenter. V tomto případě se předsunuté odřady vysunují z prvního sledu s úkolem využít atomových úderů k rychlému proniknutí do hloubky nepřátelské obrany. Uvážíme-li nyní, že autor chce použít bojových skupení při průlomu nepřátelské obrany jako předsunutých odřadů, to znamená již při zteči předního okraje, vyžaduje to provést atomové údery na přední okraj nepřítele a přitom není jasné, jakým způsobem mají tato bojová skupení vést útočný boj, poněvadž v podstatě budou nucena bojovat stejným způsobem jako prapory a pluky útočící v prvním sledu motostřelecké divise. Znamená to totiž, že v podstatě neběží o nic nového, nýbrž o stejnou formu zteče nepřátelské obrany jako při dosavadní organizaci motostřelecké divise. Tuto skutečnost potvrzuje i autor, který uvádí, že právě

výhodou tohoto způsobu je to, že obrana nepřítele bude narušena současně útokem několika bojových skupení na několika směrech, což není nic jiného, než „narušení“ obrany útokem motostřeleckých praporů prvního sledu.

Rozebereme-li činnost útočících bojových skupení, vidíme, že v podstatě nejde o nic jiného než o boj praporů prvního a druhého sledu, poněvadž autor navrhuje použít bojových skupení útočících na směr hlavního úderu k rychlému postupu do hloubky a záložních bojových skupení používá k likvidaci zbytku nepřátelských jednotek. Není to v podstatě úkol nynějších druhých sledů a záloh?

Zajímavý názor uvádí autor v otázce odražení protiztečí nepřítele při boji o první pásmo obrany, kdy navrhuje síly nepřítele, které provádějí protizteč, ničit ve střetném boji, a to i v tom případě, že tato zásada odporuje tvrzení autorovu, které uvedl dříve, že totiž hlavní síly bojových skupení na směr hlavního úderu divise musí rychle pronikat vpřed a likvidaci nepřítele se mají zabývat druhé sledy, což se v tomto případě neprovádí, mají-li se bojové skupení pustit do střetného boje, o jehož účelnosti a výhodnosti je možno diskutovat.

Navrhovaná forma útoku na druhém pásmu obrany, to jest útok z chodu v celé šířce útočného pásma divise na několika směrech, má podle našeho názoru málo naděje na úspěch, poněvadž autor při návrhu této formy bojové sestavy neřeší nijak použítí zbraní hromadného ničení, což by mělo být rozhodujícím činitelem, takže není jasné, jakých výsledků je možno při této formě útoku dosáhnout. Domníváme se, že síly útočící divise budou roztrženy bez náležité úderné síly, takže nebudou schopny rychle prolomit druhé pásmo obrany.

Ve vedení obranného boje uvádí autor vcelku zásady platné pro vedení současného obranného boje a nijak nezdůvodňuje výhodnost navrhovaného způsobu používání bojových skupení kromě toho, že „velitel divise bude mít k dispozici větší počet soběstačných bojových skupení zesílených všemi druhy vojsk, jejichž zásah bude proti dosavadnímu rychlejší a účinnější“. Ukazuje se, že obdobným způsobem může být jednotek motostřelecké divise použito v průběhu obranného boje motostřelecké divise i při nynější organizaci. Totéž se týká i způsobu přehrazování směrů, které byly nejvíce zasaženy zbraněmi hromadného ničení, i používání tankových jednotek do prostoru shozu atomových pum, což je nyní podle dosavadních zásad nejčastější způsob používání záloh, zejména tankových.

V závěru autor uvádí, jak používat navrhovaného způsobu vytváření bojových skupení. Podle našeho názoru nelze souhlasit s tím, že dosavadní organizace motostřelecké divise umožňuje vytvářet bojová skupení, protože pro tento způsob nejsou vytvořeny organizační předpoklady. Jeví se rovněž neúčelným rozdělovat jednotlivé organické celky a vytvářet bojová skupení podle terénu a organizace boje, jak to navrhuje autor, poněvadž soudobá organizace motostřelecké divise vyhovuje současným požadavkům na vedení boje v terénu středoevropského válčiště i soudobým zásadám boje a operace.

Z uvedených zásad a návrhů autorových je zřejmé, že při dosavadní organizaci motostřelecké divise nelze vytvářet vysoce bojeschopná bojová skupení a zdá se, že autorem navrhované změny jsou sice originální, ale autor o jejich správnosti není sám plně přesvědčen.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka Ilko Vološčuka

„Některé otázky systému velení, organizace a materiálního zabezpečení štábu vševojskové divise“

(Sborník VVS čís. 9/58)

Podplukovník Jaroslav Kiefmann

Dosavadní způsob velení vševojskovému svazku bezesporu již neodpovídá soudobým bojovým podmínkám. Kritika dosavadního způsobu velení vedená snahou o jeho reorganizaci musí však vycházet z objektivních podmínek, v nichž svazek bude plnit svůj bojový úkol.

Organizace štábu a velitelských stanovišť svazku musí odpovídat organizaci štábu a velitelských stanovišť vševojskového svazu, v jehož rámci zpravidla svazek bojuje.

Nelze proto při kritice vycházet ze subjektivních názorů, byť i založených na zkušenostech ze cvičení, že organizace velení

je proto špatná, že je dvojkoľejná, že není vzájemná informovanost příslušníků štábu a že náčelník štábu není s to předložit včas veliteli návrhy na rozhodnutí. S přibližně stejnou organizací štábu a podobným systémem velení, jako je dnešní, dosáhla Sovětská armáda vítězství ve Velké vlastenecké válce. Je proto oprávněný předpoklad, že by se uváděné nedostatky ve velení daly odstranit lepším, hlavně však cílevědomějším řízením štábu a jasným vymezením kompetence jeho příslušníků.

Vývoj bojové techniky, zejména zbraní hromadného ničení, vyvolává potřebu rozptýlovat bojovou sestavu a dát jednotlivým jejím částem při plnění úkolu určitou samostatnost. Plnění úkolu svazku je v rámci celkového zámyslu boje (operace) rozděleno na řadu vykonavatelů s více nebo méně omezenou samostatností. V rámci vševojskového svazku projevuje se decentralisace velení v částečném osamostatňování vševojskových útvarů na jedné a podpůrných zbraní na druhé straně. Zatím co decentralisace velení vševojskovým útvarům má své hranice ve schopnosti těchto útvarů plnit samostatně taktický úkol, nelze u podpůrných zbraní její stupeň i další vývoj dostatečně přesně předvídat.

Skutečně nebezpečí a zvýšená odpovědnost stmelovaly ve Velké vlastenecké válce činnost vševojskového velitele a velitele jeho dělostřelectva. Zpravidla se mezi nimi vytvářely velmi dobré vztahy. Společný cíl a dobré vzájemné vztahy odstraňovaly různé „rozpory“. K tomu je třeba zaměřit výchovu velitelů a štábů již v míru.

Dá se však předpokládat, že růst bojové techniky, její složitost a spojené s tím obtíže s plánováním jejího účelného využití povede k rozšiřování a zkvalitňování štábů a že jednotky vybavené novou technikou budou potřebovat další odborníky. Stálý růst účinků zbraní hromadného ničení, jakož i jejich prostorový dosah přesahuje značasté svým významem rozsah taktického úkolu divise. Rozhodování o použití zbraní hromadného ničení zůstane proto především v pravomoci nadřízeného náčelníka, než je velitel vševojskového svazku. Tento náčelník bude pro své rozhodnutí potřebovat mimo jiné podrobnější takticko-technické podklady, než mu může dát jen sám vševojskový štáb. Technické předpoklady pro řešení dané taktické situace může dát jen velitel nebo náčelník příslušného druhu vojska (svazku). Podřízenost po linii druhů vojsk musí být tedy zachována podle odborných velitelských stupňů, tedy i na stupni divise. Důležitost takovéto podřízenosti bude stoupat s růstem počtu, složitosti a významu bojové techniky na bojišti.

Podmínce použití vševojskového svazku jako celku i jednotlivých druhů vojsk musí nezbytně odpovídat celková organizace štábu a vztahy mezi jednotlivými jeho složkami i jejich funkční povinnosti. Opatření směřující k zlepšení práce štábu musí vycházet z potřeby decentralisace povinností a pravomocí na jednotlivé náčelníky druhů vojsk. Naopak snaha centralisovat povinnosti a pravomoc do vševojskového štábu jako celku vede k prohlubování rozporů mezi potřebami vojsk a organizací práce štábu navrhovanou podplukovníkem Vološukem.

V soudobých bojových podmínkách se přeneslo těžiště činnosti velitele vševojskového svazku na velitelské stanoviště. Pracoviště většiny hlavních funkcionářů řídicích boj svazku jsou tímto opatřením soustředěna na jedno velitelské stanoviště. Pracoviště většiny týlových funkcionářů je soustředěno na týlové velitelské stanoviště. Možnost vyřazení z boje každého z obou velitelských stanovišť se zvětšila. Důsledky případného vyřazení jednoho z obou velitelských stanovišť mohou být o to větší, že druhé velitelské stanoviště nebude zpravidla s to zcela převzít funkci velitelského stanoviště z boje vyřazeného. Vytvoření velitelsko-pozorovacího stanoviště částečně omezuje nepříznivé následky možného vyřazení velitelského stanoviště.

Složitost, objem a vliv práce týlu na výsledek boje vyžaduje sloučení řídicích orgánů týlu s částí velitelských orgánů na jednom velitelském stanovišti, sloučení zbývajících orgánů obou velitelských stanovišť na stanovišti druhém. Každé z obou velitelských stanovišť musí být schopno zcela převzít úkoly druhého velitelského stanoviště. V každém případě bude tím zvýšena zainteresovanost operační části štábu na řízení a činnosti týlu, která dosud byla minimální.

Možno proto souhlasit s tím, že je nevhodné zřizovat velitelsko-pozorovací stanoviště, ale nelze naprosto souhlasit se zřizováním jen jednoho vševojskového velitelského stanoviště na stupni vševojskového svazku.

Téměř stálá přítomnost velitele a náčelníků druhů vojsk na velitelském stanovišti ovlivní dozajista způsob velení svazku a dá práci velitelského stanoviště jiný ráz.

Velitel svazku bude mít při dosavadním systému spojení a organizaci práce štábu armády k přímé dispozici všechny zprávy, rozkazy a hlášení, které dostával dosud formou podkladů a návrhů od náčelníka štábu. Podobně tomu bude i u náčelníků druhů vojsk. Velitelé a náčelníci druhů vojsk budou však postrádat zprávy získávané vlastním pozorováním bojiště. Zprá-

vy získané od podřízených, televizi i ostatními technickými prostředky nahradí ztrátu vlastního pozorování jen částečně. Tyto zprávy budou téměř vždy zatíženy subjektivním hodnocením toho, kdo je podává. Zájem velitele a náčelníků druhů vojsk bude získávat zprávy od příslušníků vlastního štábu, kteří jsou s to chápat situaci na bojišti ze stanoviska zámyslu velitele svazku a ne ze stanoviska jeho vykonavatelů. Značný počet důstojníků štábu bude pravděpodobně podstatnou část času u jednoho. Tito důstojníci štábu se stanou přímými nástroji velení velitele divise a jeho náčelníků druhů vojsk a služeb. Tendence k decentralisaci činnosti štábu projevuje se i v tomto směru a plně odpovídá ustanovením hlavy 1 předpisu Oper-II-1. Nevylučuje, ba naopak vytváří vhodné předpoklady k zřízení velitelsko-pozorovacího stanoviště v těch případech, kdy složitost a závažnost situace i pozorovací podmínky budou vyžadovat přítomnost velitele svazku (jeho náčelníků druhů vojsk) přímo u jednotek.

Hlavním problémem při tom není, jak se domnívá podplukovník Vološčuk, koho má vzít velitel svazku s sebou, nýbrž co nejrychlejší a nejvýhodnější vyřešení situace. A je-li tato situace tak závažná, že vyžaduje přítomnost nejen velitele, ale i „příslušníků druhů vojsk“ na místě samém, musí být na tomto místě jimi úplně vyřešena. Velitel svazku je při dnešním stavu techniky odkázán na vyslechnutí podkladů a návrhů svých náčelníků druhů vojsk a ti právě tak jako velitel jsou nuceni vydat odborná předběžná nařízení. To ovšem nemůže provádět „důstojník oddělení“, nýbrž velitel (náčelník) druhu vojska (služby). Čím přesnější budou velitelem přijatá opatření a vydaná nařízení, tím méně bude náčelník štábu svazku „upravovat“ řešení plánované velitelem svazku. Přítomnost velitele svazku a hlavních jeho náčelníků na místě samém činí konečně jakékoli úpravy nežádoucími (ne-li škodlivými). Odejde-li velitel před skončením situace, dokončí ji na místě ponechaný důstojník štábu svazku. Že se při tom informuje a řídí se doplňujícími nařízeními náčelníka štábu, je samozřejmé. Jsou a budou pravděpodobně čím dál tím častější i takové situace, kdy velitel svazku bude pověřovat řešením dílčích situací osobně jednotlivé náčelníky druhů vojsk. Je proto účelné ponechat těmto náčelníkům nejen jejich štáby, ale i prostředky velení. Nelze proto souhlasit s postupem řešení situace, které je navrhováno podplukovníkem Vološčukem, i když se opírá o zkušenosti z jednoho dvojstupňového štábního cvičení.

Otázka organizace štábu a pravomoci

jednotlivých jeho funkcionářů je nutno řešit podle skutečných i předvídaných potřeb velení. V tom lze s podplukovníkem Vološčukem souhlasit. Nelze však naprosto souhlasit s jeho názorem na kvalitu a funkci zástupců ani na formu jejich podřízení náčelníku štábu svazku. Zatěžuje-li řízení náčelníků druhů vojsk velitele divise, tím více bude zatěžovat náčelníka štábu divise. Rychlost a pružnost v práci štábu se takovýmto opatřením nezíská. Navíc přenesením odpovědnosti za správné naplánování použití druhů vojsk na náčelníka štábu je snížena odpovědnost z náčelníka druhů vojsk a tím i možné nežádoucí zhoršení kvality jejich práce. Tendence v decentralisaci funkčních povinností musí mít svůj odraz v omezení povinností náčelníka štábu svazku a v jejich přenesení na náčelníky druhů vojsk a jejich štáby. Stejně vojenské vzdělání a zpravidla i přibližně stejné zkušenosti takového řešení umožňují.

Názory na uspořádání a podřízenost štábu velitele dělostřelectva a jejich funkční povinnosti zasluhují zvláštní pozornost. Velitel svazku velí prostřednictvím velitele dělostřelectva dělostřeleckým útvarům divise i útvarům posilového dělostřelectva. Jeho pravomoc vůči nim, zejména vůči posilovému dělostřelectvu, je časově i prostorově omezena. Nadřízený vševojskový náčelník má vždy právo, s přihlédnutím k celkové situaci vyššího svazku (svazu) divise dočasně vzít část nebo i veškeré její dělostřelectvo (dělostřelectvo přibrané k provedení dělostřelecké přípravy, k zabezpečení zasazení svazku druhého sledu, odražení protiúderu atd.). Totéž platí ještě ve větší míře o dělostřeleckém střelivu, jehož použití velitelem divise ve prospěch divise může kdykoli nadřízený náčelník podstatně ovlivnit. Dělostřelectvo svazku působí pak jako celek ve prospěch jiných částí vyššího svazku, zpravidla pod centralizovaným velením velitele dělostřelectva vyššího svazku. Působení mimo rámec svazku může trvat i delší dobu (přibraní dělostřelectva 1. čs. armádního sboru v jaselské operaci a další). Organizace jednotek, štábu i prostředků velení dělostřelectva svazku může být jen částečně závislá na stejných činitelích vševojskového svazku. Proto a v tomto smyslu je nutno uvažovat i o materiálním zabezpečení štábu dělostřelectva svazku.

Počtem, složitostí, různorodostí a výkonností se průzkumné a spojovací prostředky dělostřelectva divise, nemluvě již o posilových prostředcích při nejmenším vyrovnají týmž prostředkům podřízeným přímo náčelníku štábu. Jak průzkum, tak i spojení je téměř při všech cvičeních slabou stránkou štábu. A není to obvyčejně jen pro ne-

dostatky materiálního rázu. Soustředění uvedených prostředků do průzkumného a spojovacího praporu, navrhované podplukovníkem Vološčukem, nemá předpoklady ani úspěšného výcviku, ani bojového využití. Oba divisní útvary by musely být doplněny dělostřeleckými důstojníky a částečně i materiálem. Musely by být kontrolovány dělostřeleckými důstojníky štábu svazku, které by při reorganizaci štábu (oddělení zbraní) navrhované podplukovníkem Vološčukem velitel dělostřelectva neměl. Při zasažení obou prostředků do boje bylo by třeba řešit řadu dalších otázek součinnosti mezi velitelem dělostřelectva a náčelníkem štábu. Vzhledem k tomu, že jde o řadu odborných problémů, v nichž není náčelník štábu školen, nepřispěl by podobný „dohovor“ nikterak k zvýšení autority náčelníka štábu. Organizace spojovacího praporu s jednou baterií dělostřeleckých pojittek byla již jednou, asi v r. 1950 zavedena, neosvědčila se a bylo od ní upuštěno.

Další hromadění prostředků v rukou náčelníka štábu bylo by jak po stránce využití, tak i řízení těchto prostředků cestou k horšímu.

Může-li být dělostřelectva svazku použito mimo rámec divise, potřebuje-li svůj štáb, může-li vést palbu ve prospěch jiných svazků, popřípadě i v rozporu s okamžitou potřebou vlastní divise, je neúčelné provádět takové změny v jeho velitelských orgánech, které uvedené možnosti omězuji. Výraz,

kterým je uveden nebo podepsán rozkaz, není rozhodující, tou je podřízenost, a ta je jasně stanovena řády a bojovými rozkazy nadřízeného náčelníka. Velitel dělostřelectva musel by tedy používat výrazů „velitel armády, velitel dělostřelectva armády, velitel divise nařídil atd.“, při čemž jeden z rozhodujících druhů palby, palba podle vlastního pozorování, by buď vůbec nebyla provedena nebo by byla provedena pozdě (např. pohřblivá přehradná palba). Nynější organizace velení dělostřelectvu svazku umožňuje jeho neúčelnější využití jak po stránce jeho technických vlastností, tak i taktického použití a není zatím účelné ji měnit.

Vývody podplukovníka Vološčuka vycházejí převážně z názoru, že je třeba soustředit velení a do jisté míry i velitelskou pravomoc do rukou náčelníka štábu. Vývody jsou opřeny o zkušenosti z několika štábních cvičení a mírové služby. Jsou však v rozporu se soudobými bojovými podmínkami, především s bojovým využitím druhů vojsk. Případná zlepšení mírové služby štábu jako celku zdaleka nevyváží narušení nedílné velitelské pravomoci a odpovědnosti velitele, mezi něž a vykonavatele se vsunuje náčelník vševojskového štábu.

Cestou k zlepšení práce štábu a systému velení je zvýšení řídicí úlohy náčelníka štábu a operačního oddělení, omezení objemu jejich povinností, které je nutno přenášet na velitele (náčelníky) druhů vojsk a služeb podle příslušné odbornosti.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku majora Vladimíra Řeháka „Opatření ke zmaření protipřípravy“
(VM čís. 4/1958)

Major Hynek Ondrášek a kapitán Jaromír Lank

Článek majora Vladimíra Řeháka se pokouší řešit otázku často diskutovanou zvláště ve štábech dělostřelectva. Ve svém diskusním příspěvku nechceme přímo rozebírat obsah jeho článku, chceme poukázat na některé skutečnosti vlastní podstaty celého článku.

Domníváme se, že názory uvedené v článku mají jeden základní nedostatek. Vycházejí ze starých a dnes již zastaralých názorů jak na vedení protipřípravy nepřítelem, tak i s tím souvisejících opatření k jejímu zmaření. I když dosažitelné prameny o taktice použití vojsk pravděpodobného nepřítele zatím nepojednávají o jiných způsobech provedení protipřípravy, než jak jsou

uvedena v článku, přece se domníváme, že tyto názory vzhledem k tomu, že u vojsk jak nepřítele, tak i vlastních jsou zavedeny nové účinnější zbraně vyznačující se kromě uvedeného účinku velkou možností v dosahu a manévru palbou, nemohou již dnes platit.

Jaké důvody nás vedou k tomuto tvrzení? Je známo, že jakékoli soustředování sil a prostředků na libovolný úsek fronty za dnešních průzkumných prostředků nemůže být v plném rozsahu utajeno. Z toho vyplývá závěr, že nelze předpokládat, že nepřítel bude k provedení protipřípravy přisunovat z hloubky prostředky, které by musely provádět větší přesuny. A zhodnotí-

me-li hlavní prostředky atomového napadení, které má nepřítel k dispozici (HONEST JOHN, CORPORAL, REDSTONE, atomové kanóny), docházíme k druhému závěru, že jejich dostřel umožňuje bez přesunu nebo po přesunech bezvýznamného rázu soustředit v krátké době několika minut na úsek, na kterém má být provedena protipříprava, dostatečný počet prostředků, jež jsou s to značně narušit, popřípadě i znemožnit úmysly útočníka.

Dále nutno uvážít, že ani změny v určování a provedení palebných úkolů nečiní těmito prostředkům obtíží a tyto prostředky jsou připraveny za velmi krátký časový úsek zahájit palbu na nově udaný cíl.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že bude nutno zrevidovat naše dosavadní poznatky o možné činnosti nepřitele při provádění protipřípravy a s tím i související opatření k jejímu zmaření.

Domníváme se, že nepřítel bude provádět protipřípravu převážně zbraněmi hromadného ničení, to znamená, že k rozdrčení našich vojsk použije úderů CORPORAL, HONEST JOHN, hlavně střelivem s atomovou náplní, atomových děl a částečně i dělostřelectva, které je v přímém dotyku s našimi vojsky. Při té příležitosti upozorňujeme na zprávy o tom, že atomových granátů může být použito i u ráží menších, než se jich dosud používá, to znamená i u 105mm bezzákluzových kanónů a 105mm minometů. Do operační hloubky pak použije střel REDSTONE a letectva. Jak již z toho vysvitá, je nutno předpokládat, že převážná část úkolů za protipřípravy bude plněna atomovými zbraněmi, to znamená atomovými granáty, atomovými pumami nebo reaktivními střelami s atomovou náplní, popřípadě i skupinovými úderými reaktivních střel.

Atomové úderý budou tvořit kostru protipřípravy. K nim se připojí především další prostředky hromadného ničení, z nichž nutno jmenovat hlavně všechny druhy látek otravných, dopravovaných na cíl opět reaktivními střelami vzhledem k uvedeným výhodným vlastnostem týkajícím se manévru palbou.

Úderý za protipřípravy povede nepřítel na hlavní uskupení našich vojsk, zvláště na naše první sledy, na objekty operačně taktického významu, na hlavní uskupení dělostřelectva (čítajíc v to palebná postavení atomových kanónů a reaktivní střely operačně taktického významu). Úderý budou asi provedeny současně a co největší silou. Připustíme-li takovýto způsob provedení protipřípravy nepřitelem, který vychází ze současného rozboru stavu bojové techniky, vidíme, že opatření ke zmaření protipří-

pravy budou mít naprosto odlišný ráz od opatření doposud prováděných.

Předem možno tvrdit, že naše opatření ke zmaření protipřípravy nepřitele budou značně ztížena. Při jejich realizování nutno vycházet z požadavků: znemožnit nepříteli provedení protipřípravy vůbec, popřípadě oslabit jeho úderý v protipřípravě a nakonec zničit ty prostředky, jimiž se podařilo úderý za protipřípravy provést. Tedy požadavky značné a obtížné.

Jaká tedy opatření je možno s přihlédnutím k tomu, že nepřítel bude takto provádět protipřípravu, uskutečnit? Domníváme se, že je lze rozdělit na dva druhy:

- a) pasivní a
- b) aktivní.

Pasivní budou zahrnovat všechna opatření uskutečňující široké rozptýlení vojsk, opatření k utajení a operačnímu maskování vojsk a jiná činnost ztěžující nepříteli upřesnění cílů, které by mohl napadnout v protipřípravě.

Sem nutno zařadit i nejintenzivnější zejména budování prováděné s nejvyšším možným utajením.

Aktivní opatření budou mít dvojí ráz:

- a) opatření prováděná před provedením nepřátelské protipřípravy a
- b) opatření prováděná po provedení úderů nepřitelem v protipřípravě.

K a). K prvním opatřením patří řada úkolů směřujících k oslabení nepřátelských úderů. Bude to zejména

— vedení nepřetržitěho intenzivního průzkumu do velké operační hloubky s cílem zjistit nepřátelské zbraně hromadného ničení;

— ničení nepřátelských zbraní hromadného ničení ihned po jejich zjištění;

— ničení letišť nepřitele a ostatní opatření pro vybojování nadvlády ve vzduchu nad prostorem pravděpodobného úderu nepřitele;

— silná PLDO objektů, které by mohly být napadeny nepřitelem;

— ničení všech prostředků nepřitele, které provádějí průzkum našeho prostoru, zvláště průzkumných letounů a radiolokátorů.

K uskutečnění těchto úkolů, které musí být sladěny s činností vojsk provádějících opatření k přípravě operace, máme k dispozici zvláště letectvo a dělostřelectvo jako hlavní vykonavatele těchto úkolů. Úkoly mezi ně musí být rozděleny a přesně vymezeny jejich povinnosti co do prostoru a času.

K b) I při správně prováděných všech uvedených opatřeních musíme předpokládat — v opačném případě by to bylo podceňování schopností nepřitele — že se pokusí o provedení, když ne úplně, alespoň částečně

svých úderů v protipřipravě. Nelze přece tvrdit, že do doby zahájení nepřátelské protipřipravby odhalíme a zničíme všechny prostředky ZHN nepřítele (i atomového dělostřelectva a radiolokátorů. V různých případech můžeme kalkulovat s tím, že průzkum odhalí jen 50 % i méně nepřátelských objektů. Musíme tedy předpokládat, že nepřítel protipřipravbu provede, a to převážně těmi prostředky, které nebyly námi ještě zjištěny. Tento fakt značně ztěžuje opatření z naší strany, protože v podstatě budou naše prostředky, které zmaření budou provádět, vést neplánované palby.

Podívejme se, jak mohou vypadat opatření ke zmaření protipřipravby. Klasické dělostřelectvo se vzhledem ke svému dostřelu účastní maření protipřipravby palbami na veškeré baterie dělostřelectva nepřítele, ať již dříve zjištěné nebo nově odhalené. Zdůrazňujeme na veškeré, neboť při použití atomových granátů u menších ráží nepůjde dost dobře odlišit atomový kanón od normálního, nedojde-li vývoj dokonce k tomu, že nebude mezi nimi žádných větších konstrukčních rozdílů. Stejně je tomu i s dělostřelectvem používajícím chemické munice. Přitom můžeme počítat, že na předem zjištěný a plánovaný cíl může být zahájena palba do 1 minuty, na nově zjištěné cíle do 3 až 5 minut po zjištění jejich přesného umístění. Atomové dělostřelectvo s velkým dostřelem (280mm), které se účastní nepřátelské protipřipravby, může být umlcováno klasickým dělostřelectvem jen v omezeném počtu. Atomové kanóny a minomety, chceme-li jich použít k provedení atomového úderu na neplánovaný cíl (např. na nově zjištěné atomové dělo, baterii), vyžadují asi 20 minut, na plánovaný úder do 1 minuty za předpokladu, že kanón bude již v palebném postavení. Pro oddíly neřízených reaktivních střel je to doba pro plánovaný úder do 1 minuty (oddíl je v palebném postavení), pro neplánovaný do 20 minut. U řízených střel neplánovaný úder za předpokladu, že střela je připravena k odpálení na odpalovací základně, plánujeme 1 hodinu, pro provedení plánovaného úderu (střela je připravena, prvky nastaveny) do 1 minuty.

Vidíme tedy, že maření nepřátelské protipřipravby nebude jednoduché.

Ihned anebo lépe řečeno do 1 minuty bude možno zahájit palbu jak klasickým, tak speciálním dělostřelectvem na ty cíle, které jsou předem plánovány, zjištěny jejich souřadnice a prvky. Na ostatní cíle nově zjištěné bude tato doba podle druhu materiálu od 20 minut do 1 hodiny. Bylo by tedy nereálné požadovat, aby dělostřelectvo současně se spuštěním nepřátelské pro-

tipřipravby zahájilo všechny palby i na cíle nově zjištěné.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé jedno, že ponecháme-li nepříteli možnost provést protipřipravbu, znamená to, že na naše vojska dopadne velký počet atomových a jiných úderů, aniž tomu můžeme okamžitě zabránit, a že se naše vojska mohou pokusit jen o odvetnou činnost. Tím větší význam má zjišťování příprav nepřítele k provedení protipřipravby a zbraní hromadného ničení nepřítele. Konečně z toho vyplývá, že správně prováděná opatření označená v našem příspěvku jako pasivní spolu se správně vedeným průzkumem a následujícím ničením zbraní nepřítele mohou oslabit úder nepřítele do té míry, že nezabrání provedení našeho útoku.

Docházíme tedy k tomu závěru, že rozhodujícím faktorem, který může zmařit nebo oslabit nepřátelské úder za protipřipravby, je období do jejich provedení. Z toho dále vyplývá, že vlastní maření nepřátelské protipřipravby neexistuje, nýbrž že je to všechno činnost našich vojsk, která je prováděna do provedení úderů nepřítele. Činnost po provedení úderů není již vlastně mařením nepřátelské protipřipravby, neboť nepřítel ji v hlavním provedl, ale je v pravém slova smyslu již jen odvetnou činností, se všemi typickými rysy odvetného úderu. Význam tohoto úderu bude pak v tom, že umožní zničit cíle, které se nám nepodařilo do provedení protipřipravby zjistit, tím značně oslabit na určitou dobu sílu nepřítele a tak značně ulehčit úlohu útočícím vojskům.

Ukázali jsme v našem diskusním příspěvku trochu jiný pohled na činnost nepřítele při provádění protipřipravby i při jejím maření našimi vojsky. Jsme toho názoru, že kostrou protipřipravby budou nepřátelské zbraně hromadného ničení, což je v určitém rozporu s pojetím protipřipravby uvedeným v článku majora Řeháka. Chtěli jsme jen poukázat na to, že je nutno hledat nové cesty k řešení dané otázky a že nelze dopustit, aby taktika dělostřelectva nebrala v úvahu rychlý rozvoj nových zbraní a jejich vliv na bojovou činnost vojsk. S tím, co bylo řečeno o protipřipravě, těsně souvisí otázka dělostřelecké přípravy zteče, jejího trvání, struktury apod. Je třeba prozkoumat klamání nepřítele prováděním dělostřelecké přípravy na několika směrech a vliv takové činnosti na protipřipravbu nepřítele. To se však vymyká z rámce tohoto článku.

Domníváme se, že by se k těmto problémům měla rozvinout bohatá diskuse, která by byla vedena v duchu hledání nových forem bojové činnosti vojsk, v tom i dělostřelectva.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku generálmajora Kovářika „Plavidlové přepravy“

(VM čís. 3/1958)

Kandidát vojenských věd plukovník Václav Fládr

Při zachování vysokého tempa postupu v útočné operaci armády je třeba se vážně zamyslet nad otázkou překonávání bráněných vodních toků v hloubce operace. Podle závěrů ze studia terénu připadá na každých 50 km střeoevropského válčiště průměrně jedna řeka. Organizace násilných přechodů vodních toků, i když v současné době dosahuje nebývalých úspěchů ve zkracování potřebné doby pro přepravu, stále ještě nutně zpomaluje tempo postupu útočících vojsk. Je proto třeba hledat nové cesty pro zrychlení přípravy a dojit k cíli, že bráněná řeka bude v budoucnosti překonávána v obdobném čase jako ostatní překážky a zátaras na bojišti. To ovšem vyžaduje zavedení výkonnějších přepravních prostředků a těsného skloubení přeprav s použitím taktických výsadků.

Autor se ve svém článku zabývá hlavně přepravními prostředky pro plavidlovou přepravu. Naznačuje i ostatní přepravní prostředky, jako plovoucí obrněné transportéry, plovoucí tanky apod., které urychlí přepravu, hlavně těžkých břemen při nedostatku mostů. Vzhledem k tématu článku zaměřím se na některé otázky spojené s plavidlovou přepravou.

Jak jsem už zdůraznil, je nutné zmocnit se přechodů přes vodní toky taktickými výsadky a tyto přechody udržet do příchodu přesunutých oddílů a hlavních sil útočících vojsk. Budou taktické výsadky potřebovat plavidlové prostředky? Rozhodně budou, a to pro manévry na řece. Za předpokladu, že se například motostřelecký prapor v taktickém výsadku zmocní prostoru na řece a má za úkol udržet most přes řeku, bude nutno, aby bránil tento most v širším prostoru, a pak nutně potřebuje plavidlové přepravní prostředky. Mám za to, že bude proto třeba zkoumat navrhované přepravní plavidlové prostředky v článku generálmajora Kovářika i z hlediska jejich použitelnosti u taktických výsadků. Jaký druh plavidlových přepravních prostředků bude pro taktický výsadek nejvýhodnější? Bude třeba rychlých, výkonných a lehkých prostředků. Gumové čluny, které mají vojska ve své organizaci, tento požadavek nesplňují. Obojživelná vozidla kolová, která jsou bezesporu výhodná, mají však tu nevýhodu, že jsou snáze zranitelná a že nelze počítat s jejich množ-

stvím pro taktický výsadek. Nejlépe tedy budou vyhovovat lehké výsadkové lodky, tak jak je autor článku navrhuje. Mají všechny vlastnosti, které je třeba požadovat pro taktické výsadky. To podporuje myšlenku generálmajora Kovářika v plném rozsahu. V navrhované organizaci doporučuji vybavit výsadkový prapor výsadkové brigády 6 výsadkovými loďkami s motory na jednom nákladním autu, což zabezpečí manévry jedné výsadkové čety, a další tři lodky podle situace buď pro četě 82mm minometů nebo četě tarasnic, kulometnou četě apod.

Navrhovaná váha loďky 100 kg i méně a motoru 25 až 30 kg odpovídá kapacitě družstva pro přenášení loďek na menší vzdálenosti. Tomuto přenášení se neubráníme, i když autor předpokládá skládání loďek přímo z auta na řeku. V častých případech bude bránit příjezd k řece porost, vrbičky, křoviny apod., kterých se přirozeně plně využije z hlediska utajení. Pak ovšem půjde o vzdálenosti přenášení loďek zpravidla jen na několik desítek metrů, což nemůže podstatně snížit rychlost přepravy. Naopak je možno přepravu zahájit s překvapením a časovou ztrátu nahradit širokým úspěchem. V prostorech, které mám na mysli, nelze použít obojživelných aut vzhledem k neprůjezdnosti terénu bez předchozích ženijních úprav.

Autorova myšlenka, aby lodky obsluhovaly motostřelecké jednotky a ženijních jednotek bylo ušetřeno pro složitější úkoly spojené s násilným přechodem vodních toků, je jistě správná. Lze již dnes předpokládat, že se v každé četě najde alespoň jeden voják, kterému je vodní sport velmi blízký. Mám za to, že by bylo výhodné provádět výcvik na navrhovaných loďkách již v rámci vodáckých oddílů Svazarmu. Budou-li lehké výsadkové lodky zavedeny do armády, nebude na nich nic tajného a plně by se jich dalo využívat v předvojenské výchově našich branců. Tím by armáda dostávala již vycvičené obsluhy loďek a úroveň branného výcviku ve vodáckých oddílech Svazarmu by se podstatně zvýšila.

Na konec bych chtěl plně podepřít návrh generálmajora Kovářika a doporučuji, aby vývoj na tomto návrhu urychleně pokračoval. Přitom využít dostupných zkušeností ze světa, jak je autor ve svém článku uvádí.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku inženýra plukovníka Ing. Nolče a plukovníka Sýkory

„Nedostatký v maskování u vojsk“
(VM čís. 4/1958)

Kandidát vojenských věd plukovník Václav Fládr

Svým obsahem je uvedený článek v současné době velmi aktuální. Se závěry, ke kterým autoři došli, je podle mého názoru nutno plně souhlasit. Svým příspěvkem chci onen článek doplnit některými zkušenostmi, které jsem získal na různých cvičeních u vojsk.

Předně k počtu hodin, které jsou věnovány v programech bojové přípravy na maskování. Je jich bezesporu málo. Hlavní nedostatek vidím však v tom, že témata ženijní přípravy nejsou skloubena s otázkami maskování. Maskování v soudobých podmínkách boje a operace má nebyvalou vševojenskou úlohu při všech ženijních opatřeních. Co bude platné, budou-li vojáci dobře vycvičeni v budování úkrytů, kopání okopů, zákopů apod., jestliže tyto práce nezůstávají utajeny. Pak nelze mluvit o ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení a ani o ochraně proti účinkům klasických zbraní. Tyto práce se stanou samostatnými. Proto je nutno z uvedených hodin v programech bojové přípravy, např. na okop pro dělo, úkryt apod., věnovat na maskování alikvotní díl. Podle stupně obtížnosti práce až do 50 % všeho času. Tím se podstatně zvýší počet hodin na výcvik v maskování. Námitka, že stanovený počet hodin na ženijní opatření nelze snižovat ve prospěch maskování, není správná. Je třeba hledat lepší organizační práce, vypouštět z výcviku úlohy méně podstatné, popřípadě známé již z civilní praxe a najít čas pro výcvik v maskování.

Hodiny vyhrazené speciálně pro maskování věnovat na zřizování svislých stínících masek, rušících masek apod., jak autoři navrhuji. Nesouhlasím s autory, aby ženisté byli cvičeni ve vytváření umělých skvrn v terénu různými prostředky. Ne proto, že by skvrny v terénu neměly svůj význam při maskování, nýbrž proto, že těchto skvrn bude v terénu vždy dostatek. Vzniknou při organizační práci, změnou při trasování, změnou stavení apod. Bude nutno účelněji využít hodin na výcvik v maskování a zaměřit výcvik nejen ženistů, ale příslušníků všech druhů vojsk též na provádění klamných prací. Této otázce není po-

dle mého názoru rovněž věnována náležitá pozornost.

Způsob provádění klamných prací v současné době je ve většině případů ztráta drahocenného času. Jestliže se zřizují zákopy 60 cm hluboké s cílem vnutit nepříteli představu, že jde o zákopy hluboké 1,50 m, palebná postavení pro dělostřelectvo rozrytím terénu ve tvaru palebné pláně apod., je třeba tyto myšlenky dovést do důsledku. Kromě oživení těchto opatření je třeba věnovat pozornost otázkám světla a stínu, pozadí, přírodnímu maskování apod. Větší důraz klást na zhotovování účelných a jednoduchých maket zbraní a techniky. Této otázce věnovat větší podporu jak z hlediska finančního, tak i z hlediska sil a času. Mám za to, že klamné práce jsou v současné době jedním z hlavních nedostatků v maskování.

Z celého článku vyplývá, že autoři vidí nedostatky v maskování hlavně u ženijních jednotek střeleckých svazků. Domnívám se, že je to v určitém smyslu zužování problému. Nedostatky v maskování jsou všeobecné a hlavně se projevují přímo u péchoty, dělostřelectva, tankových, chemických a spojovacích jednotek a u jednotek týlu. Maskovat musí umět všichni. Ženijní jednotky, kromě maskování svých opatření, musí být mistry v maskování složitých staveb všech druhů vojsk. Speciální maskovací ženijní jednotky by pak měly být cvičeny, kromě jiných úkolů, hlavně ve zřizování klamných staveb.

Dále bych chtěl upozornit, že do maskování patří kromě ženijních opatření i jiné úkoly. Bude nutno při výcviku v maskování věnovat více pozornosti i maskování klamným rádiovým vysíláním, využívání protiradiolokačních rušičů apod. Zvláště je třeba dobře skloubit ženijní maskovací opatření s prostředky pro rušení radiolokačního průzkumu nepřítele. Například zamaskovat dělostřelectvo v palebných postaveních ve výchozím položení k útoku proti nepřátelskému radiolokačnímu průzkumu ženijními prostředky je velmi složité, pracné a vzhledem k danému času těžko proveditelné. Naopak doplnit normální maskování palebných

postavení dělostřelectva proti pozemnímu a vzdušnému průzkumu nepřítele rušiči radiolokačního průzkumu je možné i výhodné. Několik takto rozmístěných rušičů zne- možní radiolokační průzkum nepřítele a ženijní maskovací opatření v palebných po- staveních splní svůj účel.

Konečně bych chtěl říci ještě svůj názor ke 4. kapitole: „Nařízení pro bojové zabez- pečení neobsahují pokyny pro maskování“. V závěrech, které autoři uvádějí v této sta- ti, mají nesporně pravdu. Otázka však není v celku tak jednoduchá, jak ji autoři na- značili. Ze závěrů autorů vyplývá, že vše- vojskový velitel vydává na podkladě návrhů ženijního náčelníka pokyny pro maskování. Tyto pokyny musí být však uvedeny v ži- vot. K tomu má velitel svazku (útvaru) svůj štáb, který pokyny musí rozpracovat. Mám za to, že vzhledem k důležitosti maskova- cích opatření je třeba operačním oddělením štábu zpracovat zvláštní nařízení pro mas- kování. Co tato nařízení mají obsahovat, ro- zebírá podplukovník Trnkócy v posledních číslech Práce VA KG. Je jasné, že náplň na- řízení pro maskování bude závislá na stup- ni, na kterém budou vydávány. Kromě těch- to nařízení musí ještě jednotliví velitelé a náčelníci druhů vojsk rozpracovat ve svých

plánech použití druhů vojsk podrobné pro- vedení maskovacích opatření. Například že- nijní náčelník musí stanovit lhůty prove- dení maskovacích prací, zabezpečení těchto opatření silami a prostředky, zásobování maskovacím materiálem, způsob kontroly a udržování maskování apod. Neboli na splně- ní pokynů velitele svazku pro maskování musí být zainteresován celý štáb svazku i štáby druhů vojsk. Maskovací práce pak musí provádět všichni, počínaje bojujícím vojínem.

K návrhu na způsob odstranění nedostat- ků v maskování mám ještě tuto připomín- ku: Bylo by výhodné rozšířit vývoj masko- vacích prostředků a využít pro tento úkol Vojenské akademie Antonína Zápotockého. V rámci výzkumného střediska pak podat návrh na příručku o maskování. Tuto pří- ručku rozdělit do dvou částí. První část pro jednotky, útvary a svazky druhů vojsk a týlu a druhou část pro ženijní vojsko. V příručce klást důraz na metodiku jed- notlivých maskovacích opatření.

Svým krátkým příspěvkem zahajuji dis- kusi k tématu „Nedostatky v maskování u vojsk“ a věřím, že bude velmi plodná. Pomůže nejen ženijnímu vojsku, ale celé naší armádě.

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

O EKONOMICKÝCH OTÁZKÁCH VÁLKY

Informace o jednání rozšířeného pracovního zasedání katedry politické ekonomie Vojenské politické akademie

Ing. Vladimír Stýblo

Ve dnech 17. až 19. června 1958 uspořádala katedra politické ekonomie Vojenské politické akademie v Praze ve spolupráci s Vojenskou politickou akademií V. I. Lenina v Moskvě a Politoffizierschule v Berlíně vojenskovědecké zasedání o ekonomických otázkách války.

Okolom zasedání byla výměna dosavadních zkušeností v rozpracovávání ekonomických otázek soudobé války a vytyčení nových ekonomických problémů, jejichž zkoumání a objasnění má zvláštní význam pro vedení ozbrojeného zápasu, zejména otázek, kterými by se měla nadále zabývat teorie ekonomického zabezpečení soudobé války. Zasedání mělo zároveň ukázat metodu další práce na uvedených otázkách.

Zasedání se opíralo o vědecká sdělení o výsledcích dosavadní badatelské práce v uvedeném úseku. Na zasedání bylo předneseno pět stručných vědeckých sdělení: kapitán Bednařík (VPA) na téma „Agresivnost německého monopolistického kapitálu jako hlavní zdroj nebezpečí války v Evropě“; podplukovník Krasický (VA KG) na téma „Ekonomické problémy soudobé války“; podplukovník Peter (náčelník katedry politické ekonomie Politoffizierschule v Berlíně) na téma „Těžký průmysl — materiální základna ekonomické a vojenské síly socialistického tábora“; kapitán Haken (VPA — vědecký kroužek posluchačů) na téma „Význam světové soustavy socialismu pro soudobou válku“ a kapitán dr. Procházka (VPA) na téma „Předmět kursu teorie ekonomického zabezpečení soudobé války“.

Největší pozornost byla v diskusí soustředěna na vystoupení s. podplukovníka Krasického a soudruha kapitána dr. Procházky.

Podplukovník Krasický ve svém sdělení podepřel názor, že problematika ekonomického zabezpečení války tvoří zvláštní oblast zkoumání, kterou se dosud nezabývala žádná vědecká disciplína. V podstatě souhlasil s názorem, že teorii ekonomického zabezpečení soudobé války nutno považovat za samostatnou vědeckou disciplínu. Pokus podplukovníka Krasického formulovat některé základní zákony této vědní oblasti byl však podroben kritice většiny diskutujících. Obzvláště ostře byla kritisována formulace tzv. zákona ekonomické převahy.

Kapitán dr. Procházka podtrhl, že „cílem kursu teorie ekonomického zabezpečení soudobé války je ukázat všeobecnou platnost a nezbytnost ekonomického zabezpečení války a současně ukázat i na konkrétní zvláštnosti, a to jak v kapitalistických a socialistických zemích vcelku, tak i konkrétní zvláštnosti jednotlivých kapitalistických a socialistických zemí“.

Cenným přínosem v rozpracovávání otázek teorie ekonomického zabezpečení soudobé války byla diskusní vystoupení **plukovníka doc. A. A. Kornijěnka**, náčelníka katedry politické ekonomie ve Vojenské politické akademii V. I. Lenina v Moskvě. Soudruh plukovník Kornijenko zdůraznil, že ekonomickým otázkám soudobé války je nyní v SSSR věnována velká pozornost. Samostatné kursy teorie ekonomického zabezpečení soudobé války jsou přednášeny jak ve Vojenské politické akademii V. I. Lenina v Moskvě, tak i v Akademii generálního štábu. Podle jeho názoru „kurs teorie ekonomického zabezpečení soudobé války se v blízké budoucnosti stane trvalou součástí učebních plánů vojenských akademií“. Poukázal na to, že nelze podceňovat zkoumání historických zkušeností hospodářského zabezpečování válek i na potřebu důkladněji studovat buržoasní teorie ekonomického zabezpečování války; přesto však hlavní pozornost třeba soustředit na problematiku ekonomického zabezpečování nukleární války, zvláště pak s přihlédnutím k charakteru jejího počátečního období.

Zasedání vytyčilo široký okruh dosud neprávem opomíjených témat, která spadají buď do politické ekonomie nebo do teorie ekonomického zabezpečení soudobé války. Z nich nejnaléhavěji třeba zpracovat vývoj monopolistického kapitálu, zvláště amerického a německého ve světové soustavě kapitalismu po druhé světové válce; světová soustava socialismu a její význam pro ekonomické zabezpečení obrany; reprodukce a její proporce ve vztahu k soudobé válce; ekonomický potenciál; ekonomická příprava kapitalistických států na válku; organizace a řízení národního hospodářství ve vztahu k soudobé válce; možnosti hospodářské mobilisace kapitalistických a socialistických států; ekonomické zabezpečení počátečního období války; náklady na zabezpečení různých druhů vojsk v soudobé válce; kritika nemarxistických, zejména revizionistických teorií ekonomického zabezpečení války aj.

Nutno mít na zřeteli, jak řekl v závěru zasedání major dr. Tauchman, že „požadavek rozvinutí badatelské práce a v určité míře i propagandy ekonomických otázek války je dán nejen akutní potřebou určitého uvědomění vojáků a ostatních pracujících, ale též (a někdy především) potřebami institucí, které v praxi provádějí plánování a řízení ekonomického zabezpečení obrany“.

Účastníci zasedání dospěli k závažným závěrům pro další práci na uvedených otázkách. Nejdůležitější z nich jsou vyjádřeny v rezoluci zasedání, kterou uvádíme v plném znění.

Rezoluce

schválená všemi účastníky rozšířeného pracovního zasedání katedry politické ekonomie Vojenské politické akademie v Praze dne 19. června 1958

Katedra politické ekonomie Vojenské politické akademie v Praze uspořádala ve dnech 17. až 19. června 1958 rozšířené pracovní zasedání na téma „Ekonomické otázky války“. Zasedání se zúčastnili pracovníci vojenských škol v Sovětském svazu, Německé demokratické republice a Československé republice, pracovníci vojenských hospodářských orgánů, hlavní politické správy ministerstva národní obrany a vojenského tisku.

Zasedání se opíralo o publikované teoretické práce k ekonomickým otázkám války a vycházelo ze zkušeností dosažených při zpracování kursů teorie ekonomického zabezpečení války na některých vojenských školách v Sovětském svazu, Německé demokratické republice a Československé republice. Zasedání bylo připravováno ve vzájemné spolupráci vojenských škol a složek Sovětského svazu, Německé demokratické republiky a Československé republiky.

I

V průběhu zasedání se projevil nesporný rozvoj vědecké práce na úseku problematiky ekonomického zabezpečení války v posledních dvou letech. Jistých úspěchů bylo dosaženo při zpracování kursů teorie ekonomického zabezpečení války na některých vysokých vojenských školách.

Přesto však zůstává v rozpracování otázek ekonomického zabezpečení války řada nedostatků a sporných otázek. Kursy teorie ekonomického zabezpečení války, které byly vytvořeny na některých vysokých vojenských školách, nevyčerpávají celou problematiku ekonomického zabezpečení soudobé války. Účastníci zasedání ve svých vystoupeních ukázali, že problematika ekonomického zabezpečení soudobé války je mnohem širší než problematika obsažená v dosavadních kursech. Pro prohloubení výuky teorie ekonomického zabezpečení soudobé války je nezbytné dále vědecky rozpracovávat nejdůležitější otázky, zejména otázky ekonomického zabezpečení války za použití zbraní hromadného ničení.

II

Další rozvoj vědeckého zkoumání i pedagogické a propagandistické práce v otázkách ekonomického zabezpečení soudobé války předpokládá především:

1. Zintenzivnit práci na kursu teorie ekonomického zabezpečení soudobé války. Takový kurs zavést na všech vysokých vojenských školách. Uvážit případné zřízení společné katedry, která by zajišťovala výuku kursu na těchto školách. Organizovat vědecké kroužky posluchačů vyšších ročníků vojenských vysokých škol, které by pracovaly na tématech ekonomického zabezpečení soudobé války.

2. Především ve vojenském tisku zintenzivnit propagandu ekonomických otázek ve vztahu k soudobé válce, odhalovat ekonomické přípravy imperialistických mocností k válce

a lživost nemarxistických, zejména revizionistických ekonomických teorií ve vztahu k soudobé válce. Uvážit, jak by bylo možno poskytnout více místa k diskusi o ekonomických otázkách války na stránkách vojenských odborných časopisů.

3. Organizovat systematickou spolupráci pracovníků kateder s pracovníky vojenských hospodářských orgánů v otázkách ekonomického zabezpečení soudobé války, popřípadě i vzájemnou výměnu pracovníků, aby bylo zajištěno co nejtěsnější spojení teorie a praxe.

4. Navázat těsnější a trvalou spolupráci příslušných kateder v Československé republice, Sovětském svazu, Německé demokratické republice a v ostatních lidově demokratických státech při zkoumání a objasňování teoretických otázek ekonomického zabezpečení soudobé války.

5. Dosáhnout určité pravidelnosti v pořádání pracovních zasedání o ekonomických otázkách války; tato zasedání postupně zaměřovat k posuzování výsledků badatelské práce na konkrétní dílčí témata. Dlouhodobě společně připravovat mezinárodní konferenci pracovníků všech zemí socialistického tábora, kteří se zabývají ekonomickými otázkami války.

*

Rozšířené pracovní zasedání katedry politické ekonomie na Vojenské politické akademii v Praze o ekonomických otázkách války splnilo své poslání.

Vytyčilo problematiku další badatelské práce, výuky a propagandy v příslušném úseku.

Ukázalo odhodlání účastníků vynaložit všechny své síly k úspěšnému rozvíjení práce na tomto úseku.

Doporučilo vydání sborníku, který by obsahoval nejzávažnější části vědeckých sdělení a diskusních příspěvků, které byly na zasedání předneseny.

O AUTOMATISACI A JEJÍM VYUŽÍVÁNÍ

Podplukovník Josef Bláha

Soudobá věda a technika je ve stadiu prudkého rozvoje, kdy dochází k převratným objevům, které umožňují lidstvu odhalovat dosud neznámé přírodní jevy a podstatně přispět k jejich širokému využití ve prospěch celého lidstva. Avšak temné síly imperialismu zneužívají nových objevů a poznatků pro své úzké sobecké zájmy k upevnění své nadvlády nad pracujícími masami a k přípravám na zničení světa, který odhaluje zřetelnou podstatu kapitalistického zřízení, ke zničení pokrokového tábora socialismu. Příkladů na to je možno uvést mnoho, z nichž zvláště výrazným je zneužívání výsledků atomového bádání. V ostatních vědních oborech je využíváno v imperialistickém světě převážně k přípravě loupeživých válek. Na místě ne posledním počítají vědci a technici z imperialistických států se širokým používáním elektroniky pro vojenské účely, zejména elektronických počítačích strojů.

Elektronické počítačací stroje jsou s to provádět až desítky tisíc aritmetických úkonů za vteřinu a vyřešit v krátkých lhůtách v rozmezí minut až hodin velmi složité matematické i jiné úkoly, na jejichž výpočet by bylo jinak třeba i několika let. Proto se soudobá věda a technika plně soustřeďuje na všestranný výzkum a vývoj elektronických počítačích strojů. V tomto směru bylo dosaženo ohromných úspěchů, které je snad možno jedině srovnávat s úspěchy v oblasti atomové energie a raketové techniky. Přesně propočtené a absolutně bezvadně fungující sovětské družice jasně ukazují, že i v tomto poměrně mladém vědním oboru dosáhl Sovětský svaz ohromných úspěchů. Proto se nesmíme domnívat, že v elektronických počítačích strojích mají imperialisté náskok, i když v tomto článku budeme hodnotit převážně poznatky z imperialistického tábora.

Touha po prvenství ve výrobě před ostatními konkurenty a honba za maximálním ziskem nutí kapitalistické podnikatele zveřejňovat dosažené výsledky a vychvalovat přednosti svých elektronických počítačích strojů. Proto máme k dispozici poměrně obsáhlý materiál o používání této techniky v kapitalistickém světě. Tu je nutno již předem zdůraznit, že elektronické počítačací stroje podstatně usnadňují a neobyčejně zrychlují práci lidí, a proto je s nimi nutno v budoucnu počítat čím dál tím v širším měřítku. Přitom nadále základem veškeré činnosti a tvůrčí práce je a zůstane člověk, který si pomocí těchto moderních prostředků zrychlí a ulehčí svou práci.

Elektronické počítačací stroje mohou řešit nejrůznější matematické úkoly, být řídicím prvkem nejrůznějších systémů automatického ovládání a složitých výrobních procesů, provádět statistiky, pomáhat při studiu procesů nervové soustavy člověka, šifrovat a překládat různá sdělení apod. Proto název počítačací stroj plně neosvětluje jejich velmi rozsáhlé možnosti a bylo by snad lépe je nazývat logickými stroji.

V podstatě se používá dvou základních typů elektronických počítačích strojů, a to analogových a číslicových. V analogových počítačích strojích se matematické veličiny nahrazují určitými fyzikálními veličinami, např. napětím elektrického proudu, a pracují s přesností závislou na kvalitě a stabilitě používaných parametrů. Počítačací stroje tohoto druhu se skládají z řady samostatných bloků, z nichž každý plní určitý matematický úkon (sečítání, odčítání, násobení, dělení, integraci atd.). Jednotlivé bloky se zapojují za sebou podle posloupnosti úkonů, pro něž je stroj konstruován. Tak je např. možno pro řešení stejných rovnic sestavit neměnné pořadí bloků. Tyto stroje se konstruují tak, aby mohly řešit co nejširší okruh úloh, a počítá se u nich s možností změny pořadí a zapojení jednotlivých bloků podle předvídaného úkolu. S těmito stroji lze například v laboratoři vypočítávat dráhu letu raket a letounů. Tím není potřeba, jak tomu bylo dříve, spoléhat jen na praktické pokusy se skutečnými raketami nebo letouny. Tuto schopnost, jak již bylo uvedeno, potvrzuje například přesná dráha sovětských družic.

Elektronické číslicové počítačací stroje přejímané nejrůznější údaje nahrazují číslicemi. Číslicový počítačací stroj řeší daný mu úkol postupným plněním aritmetických operací tak, že je postupně převádí na čtyři základní početní úkony.

Elektronické počítačací stroje se skládají z počítačací části, která je předurčena k provádění operací s číslicemi, dále z paměťové části k převzetí, k uchování v paměti a vydání číslic, s nimiž se určitý výkon provádí, jakož i k uchování základních údajů a výsledků řešeného problému. Kromě toho musí být u počítačích strojů část řídicí automatickou práci stroje, dále zařízení pro předání údajů do stroje a výsledků po provedeném řešení.

Počítací zařízení se skládá z elektronek a polovodičů. Pracuje s velkou rychlostí při sčítání elektrických impulsů, při čemž provádí součty elektrických impulsů v tak zvané dvojkové nebo binární soustavě číslic. V této soustavě pro zabezpečení nejvýhodnějších pracovních podmínek stroje se každé číslo vyjadřuje dvojkami s různými mocnители. Tak např. číslice 5 se ve stroji nahrazuje: $5 = 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = 100$ a číslo 23 = $1 \cdot 2^4 + 0 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = 10111$. Tak jakékoli číslo v dvojkové soustavě se vyjadřuje souhrnem jednotek a nul.

Počítací stroje v podstatě tedy do určitého stupně napodobují nejvyšší činnost vysoce organizované hmoty — lidského mozku.

Počáteční údaje se do počítacího elektronického stroje předávají děrnými štítky nebo jiným způsobem, např. informacemi z magnetofonové nebo perforované dálnopisné pásky, formou elektrických impulsů atd.

Tyto vstupní informace spolu s dalšími rozkazy, které určují pracovní postup a řídicí ústrojí stroje, určují způsob, jímž bude získán výsledek. Další početní operace provádí aritmetická jednotka a ta pak oznamuje výsledky obdobným způsobem, jak byly vloženy počáteční údaje.

Počítací stroj představuje úzkou obdobu s duševní činností člověka. Přesto však kybernetika sama o sobě nemůže plně nahradit a vysvětlit duševní procesy člověka, neboť vědomí a myšlení je neoddelitelnou funkcí lidského mozku. Stroj, ať již je jakkoli složitý a důmyslný, je a vždy bude produktem lidského mozku. Stroj však může vykonávat některé jednoduché myšlenkové funkce člověka.

Elektronické počítací stroje mají čím dál tím širší využití ve všech vědních oborech a vzhledem k přípravám agresivních válek imperialistickými státy je jich také z valné části využíváno k plnění úkolů ve prospěch ozbrojených sil. Tak například počítacích strojů, jimiž jsou vybaveny americké university, je téměř výhradně používáno k plnění vojenských úkolů. Výrobou elektronických počítacích strojů se zabývají nová výrobní odvětví, takže se jejich počty prudce zvyšují. Tak již v roce 1955 pracovalo v USA na 2600 počítacích elektronických strojů a ve výrobě bylo objednáno dalších 1700 a v současné době jejich počet dále vzrostl.

Celkem možno říci, že se v kapitalistických státech používá elektronických počítacích strojů hlavně k provádění vědeckého bádání a řešení technických problémů vojenské techniky, dále se jich má využít přímo k plnění bojových úkolů jako součástí bojové techniky a konečně k ulehčení práce štábů a týlů.

Elektronických počítacích strojů je především využíváno k provádění složitých matematických výpočtů souvisejících s prováděním teoretických výzkumů, jako je balistická dráha letu střel, tabulek střelby, šíření vln v prostoru, výpočet konstrukce střel, letadel, lodí a jiné techniky, sledování chemických a štěpných reakcí apod.

Tak se například amerického elektronického počítacího stroje „Eniac“ používá k výpočtu balistické dráhy letu pum a střel. Je 2000krát rychlejší než při provádění výpočtů dosavadními způsoby. Jiný univerzální počítací stroj „Oarac“ provádí výpočty pro konstrukci letadel, řízených i neřízených střel a kromě toho bylo ho využito i pro výzkum zákonů o šíření rádiových vln v ionosféře. Při tom stroj vypočítal více než 1000 algebraických rovnic.

Ve velké míře se však elektronických strojů používá přímo k bojovým účelům ve spojení s nejrůznější bojovou technikou. Zejména byl prudký rozvoj vojenské techniky po druhé světové válce zvláště v oblasti bezpilotních prostředků vzdušného napadení, letounů nejrůznějších druhů a atomových zbraní.

Velké úsilí je zejména v USA zaměřeno na automatisaci velení technickými prostředky, jako např. velení systému protivzdušné obrany. Soustavy pro automatické řízení jsou velmi složité a skládají se z několika automatických, tak zvaných regulačních soustav, které jsou mezi sebou propojeny a řízeny z jednoho ústředí. Tak se například poloautomatický systém „SAGE“ pro velení prostředkům protivzdušné obrany skládá ze systému elektronických počítacích strojů a radiolokačních stanic vzájemně propojených. Tak systém skládající se z radiolokátorů, které automaticky rozlišují, zda jde o vlastní letouny nebo o letouny nepřátelské, zachycuje vzdušné cíle a údaje o vzdušné situaci předává na elektronický počítací stroj, provede kalkulaci o nejvýhodnějším aktivním prostředku ke zničení zjištěného cíle. Při svých výpočtech již počítá s pohybem cíle, s dobou potřebnou pro zásah vlastních prostředků. Vypočítané údaje zveřejňuje na přehledové tabuli, takže velitel má vždy úplný přehled o vzdušné situaci a prostředcích, s nimiž může úspěšně řešit úkoly aktivní protivzdušné obrany. Podle rozhodnutí velitele jsou pak automaticky vydávány potřebné příkazy aktivním prostředkům protivzdušné obrany pomocí dalších elektronických systémů.

Využitím systému „SAGE“ se podle amerických údajů podařilo zkrátit dobu potřebnou k získání a vyhodnocení zpráv o vzdušné situaci, k rozhodnutí a k zásahu aktivních prostředků protivzdušné obrany. Od zjištění cíle radiolokátorem až do uvedení v činnost aktivních prostředků je prý potřeba méně než jedné minuty. Při tom se díky tomuto systému počítá s 90% pravděpodobností zničení nepřátelského vzdušného cíle proti dosavadním 30 %.

Systém „SAGE“ má být dokončen nejpozději do roku 1960. Předpoklady pro použití elektronických počítačích strojů a pokusy s nimi jsou prováděny ve značném rozsahu. Již dosavadní systémy zabezpečující radiolokační průzkum vzdušných cílů jsou plně vybudovány a využívají stanovišť rozmístěných v Atlantickém a Tichém oceánu, radiolokátorů lodních, palubních leteckých i pozemních pozorovatelů. Údaje o vlastních letounech, o rozmístění prostředků protivzdušné obrany, letišť a ostatní předem známé údaje se předávají elektronickému počítačím stroji pomocí děrných štítků a perforovaných pásků pomocí dálkopisů.

Další poloautomatický systém „MISSAILMASTER“, zakládající se na využití elektronického počítačového stroje, je určen k řízení paléb převážně protiletadlových řízených střel, které, jak je známo, jsou určeny a kterých je používáno již v současné době k obraně důležitých politických a hospodářských prostorů. Také tento systém má radiolokační stanice k zjišťování prvků o cílech a elektronický počítač stroj k provádění výpočtů a k jejich předávání protiletadlovým bateriím tak, aby byla vyloučena možnost vynechání cíle nebo na druhé straně aby nedošlo ke zbytečnému použití nadměrného počtu prostředků na jediný cíl.

Podle údajů amerického vojenského listu a podle četných praktických pokusů věnují američtí odborníci velikou pozornost otázkám rychlého a přesného získávání zpráv o situaci a jejich všestrannému rozboru, jakož i dalším činitelům majícím vliv na výsledek bojové činnosti. Tak například na rozkaz amerického armádního velení je vyvíjen automatický systém s určením pro řízení bojové činnosti vojsk. Přitom je zdůrazňována zásada, že při soudobých tempech operace není s to ani nejvyšší velitel se štábem úspěšně velet bez mechanisace celé řady štábních prací. Pomocí matematického rozboru nejrušnějších údajů provádějí se rozpočty možných způsobů řešení, která odpovídají daným podmínkám. K tomu využívají elektronických počítačích strojů, které provádějí v minimálně krátkých lhůtách řadu výpočtů až do řešení rovnic o několika neznámých a diferenciálních rovnic.

Na techniky je dokonce kladen požadavek vyvinout takový systém, který by byl s to kdykoli poskytovat informaci o rozmístění vlastních vojsk a jejich bojové situaci, jakou bojovou sestavu musí vlastní vojska zaujmout, aby nejlépe splnila plánovaný úkol, o vlastnostech a podmínkách terénu, v nichž se plánuje bojová činnost, jak využít vlastními vojsky výhod terénu a co je nutno předvídat za dané bojové situace. Tak pomocí elektronických počítačích strojů mohou štáby řešit složité úkoly ve velmi krátké lhůtě s minimálním počtem lidí. Přitom jsou již zkonstruována zařízení vážící nejvýše několik metrických centů, takže mohou být převážena na vozidlech, letounech i vrtulnících a může jich být použito v polních podmínkách.

Prověřovaný automatický systém velení vojskům skládá se z celého komplexu technických zařízení. K provádění průzkumu nepřítele se používá radiolokátorů nejrušnějších typů, televizních kamer umístěných na automobilech, letounech i vrtulnících, nejrušnějších fotografických přístrojů, prostředků k vidění v noci a dalších prostředků průzkumu. Tak například přenosný radiolokátor umožňuje určit souřadnice pohybujícího se cíle na vzdálenost 5 až 6 km. Údaje získané o cíli nanáší obsluha na planšet, v podstatě na mapu pozorovaného úseku a tyto údaje se ihned přenášejí k veliteli po jejich vyhodnocení operátorem, který má možnost odhalit jednotlivého vojáka na vzdálenost 800 m a jednotku pěchoty v pohybu nebo tanky na 5 až 6 km. Obdobně se využívá i dalších prostředků průzkumu a výsledky jsou vyhodnocovány a je jich využíváno k řešení úkolů s využitím elektronického počítačového stroje.

Do automatizovaného systému velení je dále zapojen navigační systém, který zabezpečuje veliteli a štábu nepřetržitou informovanost o vzdušné situaci a dává mu stálý přehled o možném využití leteckých prostředků k zabezpečení bojové činnosti vojsk. Tento soubor zabezpečuje automatizované a nepřetržitě řízení činnosti letectva v jakýchkoli povětrnostních podmínkách.

Do systému je také začleněn systém pojítek, který zabezpečuje pružné a nepřetržitě spojení a tím i velení i za použití zbraní hromadného ničení.

Konečně do systému je začleněn i soubor přístrojů rádiového průzkumu a protiradio-technických opatření.

Je nutno zdůraznit, že uvedený systém automatisovaného velení je dosud ve vývoji. Přesto však je již vyvinuta řada dílčích přístrojů a zařízení poměrně vysoké technické úrovně, malé váhy, dobře odolných a tím i plně použitelných v polních podmínkách.

Rovněž pro potřeby vojenského letectva se čím dál více využívá převážně elektronických počítačích strojů. Poslední z nich vyrobené s plným využitím transistorů a další subminiaturní techniky, jsou již velmi malé a váží jenom necelých 60 kg, při čemž k své činnosti spotřebují jenom 100 wattů. Tyto elektronické počítačící stroje jsou umístovány v letadlech a jsou předurčeny spolupracovat s pozemními radio navigačními systémy, jako např. se systémem „LORAN“ a „SHORAN“. Palubní elektronický počítačící stroj automaticky provádí výpočet letových prvků a zpracovává povely k řízení letounu na nařazený cíl tak, že je přesně dodržen předem daný kurs a například je i automaticky proveden shoz pum při přiletu do prostoru určeného cíle. Přitom je možno zabezpečit postupně automatické bombardování až 30 cílů. Rovněž se pomocí počítačích strojů, za využití údajů radiolokátorů, provádí hromadné přistávání reaktivních letounů na letiště. Podle dosavadních poznatků tento systém zabezpečuje přistání až 120 letounů za jednu hodinu na jediném letišti při nepříznivých povětrnostních podmínkách, při čemž je zajištěna maximální bezpečnost.

Rovněž k přesnému určení polohy vlastních letounů ve vzduchu se využívá uvedených strojů. Radionavigace se provádí pomocí tří stabilních pozemních stanic, které vysílají v pravidelných časových intervalech vysokofrekvenční impulsy zachycované přijímačem letounu. Z časových rozdílů příjmu jednotlivých impulsů uvedených stanic vypočítává okamžitě elektronický palubní počítačící stroj polohu letounu. Zároveň tento stroj trvale vyhodnocuje prolétnutou dráhu na základě automaticky přejímaných faktorů z palubních přístrojů, takže počítačící elektronický palubní stroj vypočítává současně dvoje údaje o poloze letounu na podkladě různorodých podkladů. Zvláštností je to, že stroj údaje sám kontroluje a při jejich nesouhlase provede nový výpočet, vycházející z minulé polohy. Tuto logickou kontrolu provádí uvedený stroj, pokud jde o přejímané rozkazy a povely předávané ze země.

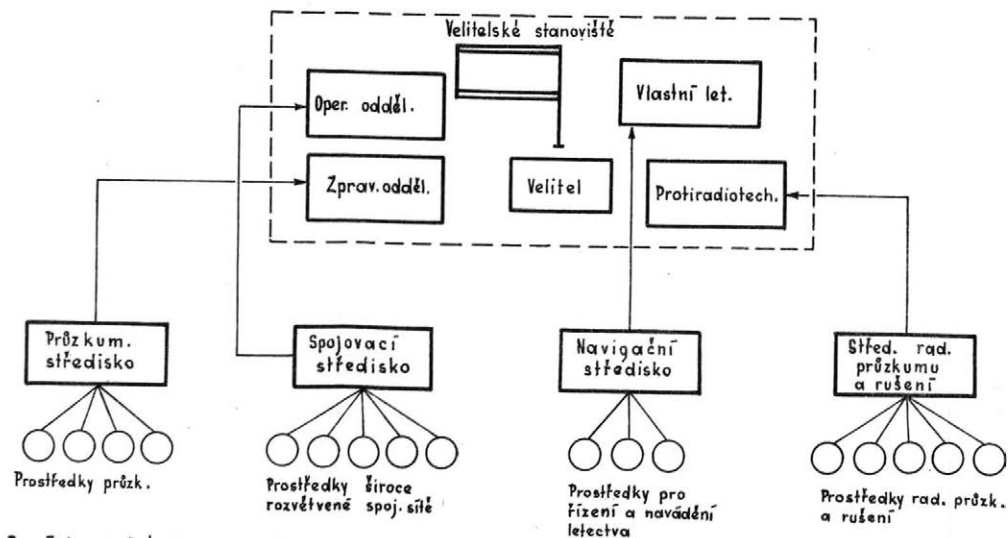
Závěrem o možném využívání elektronických počítačích strojů letectvem je možno říci, že tyto stroje umožňují automatický start, přistání, řízení letounů na daný cíl a v dané výšce, přesné určení jeho polohy a zahájení bojové činnosti podle skutečné situace ve vzduchu — automatické zahájení palby na nepřátelský letoun — a na zemi — bombardování určených cílů s možnou změnou podle skutečné situace.

Zvláště kladné zkušenosti byly získány s elektronickými počítačícími stroji k provádění výpočtů předpovědi počasí. K tomu se používá stroje „MANIAK“, který jako výchozí údaje pro svou činnost dostává meteorologické zprávy od stanic z celého území USA a na jejich základě provádí rozsáhlé výpočty a předpovídá počasí na 24 hodin. Svou činností nahradí sedmiletou práci jednoho matematika a stroj tyto výpočty provede za necelé 3 hodiny. Praktické zkušenosti dokazují, že vypočtené předpovědi z 90 % souhlasí se skutečností.

Dále se elektronických počítačích strojů hojně používá k řešení otázek zásobování armád. Přitom američtí teoretikové zdůrazňují, že sklady materiálu, komunikace a základny budou často zničeny úderem nepřítelů. Proto hledají nové způsoby, jak vojska zásobovat, a to nejen v rámci armády nebo válčiště, ale možno říci přímo v globálním rámci s plným využitím své mateřské země pro zásobování všech válčišť. Podle jejich propočtů dodávka materiálu například na evropské válčiště z USA s dobou potřebnou na projít všemi instancemi trvá 120 dnů. Proto rozpracovali nový zásobovací systém s cílem rozhodně zkrátit tyto neúnosné lhůty. V podstatě se rozhodli zmenšit počet zásobovacích základen na jednotlivých válčištích, kde jsou podle jejich mínění velmi zranitelné, a mít hlavní zásoby materiálu přímo v USA. Aby bylo zabezpečeno včasné zásobování válčišť hledají cesty, jak zkrátit objednávací lhůty a jak zrychlit přepravu na veliké vzdálenosti. Praktická prověrka nového systému byla provedena v červenci roku 1956 při cvičení 7. americké armády v západní Evropě, při čemž byly sledovány dvě hlavní otázky: zkrátit objednávací lhůty a různě zvýšit rychlost dodávek využitím nejmodernějších dopravních prostředků. Přitom se přímo na válčišti vytvářejí asi dvouměsíční zásoby materiálu, který je rychle spotřebováván. Ostatní materiál se na válčišti neukládá a je soustředěn přímo v USA. Sledování stavu zásob, spotřeby a provádění objednávek potřebného materiálu všech druhů v široké nomenklatuře se provádí automaticky po speciálně přidělených spojovacích kanálech pomocí elektronických počítačích strojů. Jeden stroj je v západním Německu a druhý v USA. Jako výchozí údaje dostává počítačící stroj počáteční stav zásob pomocí děrných štítků. Požadavky od útvarů a svazků se předávají přes kontrolní středisko do elektronického počítačícího stroje, který je vyhodnotí a posoudí, zda je možno objednavku splnit ze skladu

SCHEMA ROZMÍSTĚNÍ TECHNIKY PŘI AUTOMATISACI VELENÍ

/PODLE NÁZORŮ USA/

Poznámka: každé středisko využívá elektron. počítač stroj

es
ov

ch
bn
nn
let
př
ky
k,
m
ké
ká
zn
iš
zp

co,
pr
ou
ar
he
ist
ce
nt
to
ed

i,
la
v
rc

ni
a,
ic
hi
h
it

m
k
to
i
it
m
co
ir
it
c
il
z
z
j
v
n
ic
<
ž
s

válčiště, a určí, z kterého, a zároveň tyto údaje předává do USA. Tam další počítač stroj vyhodnotí spotřebu válčiště, určí sklad v USA, z kterého je nutno provést doplnění podle skutečného stavu zásob v tom nebo onom skladu a zároveň předá příslušnému skladu automaticky objednávku spolu se zabezpečením přepravního prostředku. Takovýmto způsobem lze zabezpečit dodávku materiálu do armádních skladů v Evropě s využitím námořního transportu za 20 dní.

Zajímavá je činnost uvedeného elektronického počítačového stroje, není-li divisem a útvary objednávaný materiál v armádních skladech k dispozici. V daném případě je požadavek okamžitě předáván jako naléhavý automaticky na obdobný hovor v USA, který svou činností mobilisuje naléhavou dodávku materiálu, určí opětovně, kdo má požadavek realizovat a provést přepravu. V této situaci je materiál přepravován leteckou cestou, takže je u spotřebitele nejpozději během 10 dnů.

Elektronických počítačových strojů je možno využít k vojenským účelům v řadě dalších ozbrojených složek pro potřeby vojenského námořnictva, dělostřelectva, bezpilotních prostředků vzdušného napadení a na místě ne posledním i pro potřeby spojovacího vojska pro výpočty podmínek šíření rádiových vln, nejvýhodnějšího spojovacího směru apod. Rovněž velmi úspěšně lze elektronických počítačových strojů použít k utajování hovorů a dešifrování zpráv nepříteli. Konečně, jak o tom svědčí zprávy ze světové výstavy v Bruselu, může se takových strojů používat i pro překlady do jiné řeči. V budoucnu lze počítat, že ve vojenství bude elektronických počítačových strojů používáno čím dál v širším měřítku, jako nezbytné součásti složitých automatických a poloautomatických systémů zabezpečujících bojovou činnost vojsk ve velmi složitých a rychle se měnících situacích. Vytvářejí výhodné podmínky pro rychlé a správné rozhodování velitelů na podkladě hluboce zdůvodněných a všestranných propočtů.

Aby však mohl elektronický počítačový stroj plnit požadované úkoly, je třeba, aby mu byly předávány základní údaje pro jeho složitě a přitom velmi rychle a přesné výpočty, pro každou funkci stroje hluboce analyzovat a najít základní prvky výchozích údajů, pravidel a podmínek, v nichž lze předvídané úkoly řešit. To však vyžaduje promyšlenou práci vysoce školených specialistů a vědců v daném oboru, kteří by dané stroje sestavili. Rovněž obsluha elektronických strojů kladie na obsluhující kádry veliké odborné požadavky, čímž je jejich rozsáhlejší použití značně ztěžováno.

Nebylo by jistě správné, kdybychom se v tomto článku aspoň krátce nezmiňovali o dnešním využívání kybernetických strojů národním hospodářstvím. Z uvedených vlastností a schopností elektronických počítačových strojů jasně vyplývá, že se stávají základem požadované automatizace národního hospodářství. Tak již v současné době je například možno při konstrukci nejrůznějších složitých strojů používat elektronických analogových počítačových strojů ve funkci tak zvaných „elektronických modelů“. Těchto modelů se může využít k výzkumu a prověrce všech potřebných údajů pro konstrukci. Tak například se jich může využívat pro výpočty šíření a vlivu tlaků, tepla, sledování chemických procesů, štěpení hmoty při atomové reakci i pro výpočet odpovídající konstrukce turbin, motorů, lodí i letadel.

V praktické výrobě zabezpečují základní prvky počítačových strojů hromadnou výrobu s minimálním počtem odborných pracovníků — inženýrů a techniků sledujících správnou a nepřetržitou činnost strojů řízených elektronickými systémy. Jeden závod firmy FIAT vyrábí náhradní součástky ke všem typům automobilů vyrobeným touto firmou za posledních asi 20 let. Uvedený závod je plně automatizován. Po dojití objednávky na jakoukoli součástku provede personál záznam objednávky na děrném štítku a ten vloží do vstupní části elektronického počítačového stroje. Stroj pak již provede rozbor všech dílčích podkladů automaticky a předává potřebné impulsy (příkazy) do skladu materiálu a ke všem v lince sestaveným strojům nejrozdílnějšího určení. Na jednotlivých strojích jsou pak prováděny automaticky jednotlivé pracovní operace, součástka je mezi nimi rovněž samostatně podle pokynů elektronického stroje posouvána. U nakládací rampy podniku pak vychází ze strojů přesně vypracovaná součástka, o které je možno říci, že se jí vůbec lidská ruka nedotkla. Obdobných podniků je možno uvést více, jako např. automatické válcovny plechu v Rakousku. Také ve Fordových závodech v Clevelandu (USA) je zřízena automatická jednoúčelová linka na výrobu válcových automobilních bloků. Na lince dlouhé 515 m se za jeden den vyrobí 4600 motorových bloků. Obsluhu celé linky provádí jeden inženýr s jedním seřizovačem a uklízečkou. Další zaměstnanci jsou pak jenom ve skladech.

Dále se již začíná používat kybernetických strojů k automatizaci evidenčních, statistických a dokumentačních údajů a podkladů. Přitom elektronické počítačové stroje jsou schopny za několik vteřin najít žádaný záznam i mezi milióny jiných záznamů. Dotaz je možno ke stroji provést libovolným pojítkem a zároveň dostat v několika vteřinách

požadovanou informaci. Proto se počítačích strojů již využívá i k provádění dispečerské služby o místech v letadlech a vlacích, k řízení dopravy, průmyslových zařízení apod.

Uvedené poznatky o využívání kybernetiky převážně v kapitalistických státech by mohly vyvolat i nesprávné závěry některých čtenářů Vojenské mysli a vzbudit snad i dojem nadhodnocování úspěchů vědců a techniků v imperialistických státech. Přesto však musíme nepokrytě přiznat, že na úseku kybernetiky a automatizace našeho hospodářství a konec konců i vojenské techniky máme velké zpoždění za světovou úrovní. Tu je nutno zdůraznit, že právě automatizace bude jedním z rozhodujících činitelů v našem soutěžení s nejvyspělejšími kapitalistickými zeměmi. Zatím, jak je známo i z periodického tisku, byl u nás vyvinut československý samočinný počítač SAPO, který je založen na reléovém systému. Dosud nemáme plně dokončeny ani automatické stroje pro průmyslovou výrobu řízené počítačemi stroji. Prostě je možno říci, že v daném vědním odvětví jsme udělali jen první krůčky.

O tom např. svědčí i to, že teprve v roce 1958 jsme začali vydávat první časopis pro otázky automatizace a nedostatečné pracovní podmínky základního výzkumného pracoviště — Ústavu matematických strojů ČSAV. V tomto ústavu vypracoval docent A. Svoboda, laureát státní ceny, základní řešení prvního čs. počítače — kalkulačního děrovače Arithma, který se nyní sériově vyrábí. Je to relátkový počítač, který podle předem nastavené operace automaticky zpracovává až 90 údajů zpracovaných na děrných štítcích. Za hodinu provede 6000 operací. V Ústavu matematických strojů byl již v roce 1952 vypracován projekt prvního čs. samočinného číslicového počítače SAPO. Má 7200 relé a jeho rychlost je 10 000 operací za hodinu.

Nyní je rozvoj počítačů v ČSR živelný a každé větší pracoviště samo řeší počítačové stroje pro své speciální účely, např. v Ústavu technické fyziky ČSAV byla vyřešena řada 6 počítačů a speciálních strojů na výpočet molekulových struktur. V Ústavu pro výzkum radiotechniky byly zhotoveny 2 analogové počítače (malý a velký), servosimulátory pro řešení problémů automatické regulace. Ve Výzkumném ústavu telekomunikací byl zhotoven analogový počítač — diferenciální analyzátor. V Ústavu radiotechniky a elektroniky ČSAV zhotovili pro bruselskou výstavu analogový počítač — analyzátor rezonančních transformací a moderní počítač Monte Carlo, který pracuje na pravděpodobném principu. V Laboratoři pro automatiku a telemechaniku ČSAV byl zhotoven elektromechanický diferenciální analyzátor DIANA s fotoelektrickým sledovačem křivek. Bylo by jistě účelné řešit počítačové mechanismy v ČSR s dalekou perspektivou jednotného součástkového řešení vzhledem na sériovou výrobu.

Domnívám se, že bychom se i my vojáci měli uvedeným problémům více věnovat, posoudit například možné využití SAPO k vojenským účelům, dát našim technikům úkoly pro budoucnost a na místě ne posledním přistoupit ke školení odborných kádřů v oboru kybernetiky. Jinak neodstraníme naše zpoždění, což by mohlo mít vážné následky. Naše strana a vláda se otázkami automatizace nyní hluboce zabývá, jak o tom svědčí i jednání XI. sjezdu Komunistické strany Československa. Tím se vytváří reálné předpoklady pro rychlý rozvoj tohoto důležitého odvětví i u nás. Jsme přesvědčeni, že se nám v součinnosti s ostatními socialistickými státy a za bratrské pomoci Sovětského svazu podaří v krátké době odstranit naše zpoždění.

Ještě bych chtěl zdůraznit, že v kapitalistickém světě mají prvenství v oboru kybernetiky USA. Ty si náskok úzkostlivě chání, a aby zabránily růstu možné konkurence z jiných států, přímo skupují vědce a techniky pracující v oboru kybernetiky v jiných sprátených státech. Tam se však již provádějí protipatření a dokonce se uvažuje o zákazu vývozu vědců.

V Sovětském svazu vzhledem k obrovským škodám napáchaným válkou a k jistému přezírání kybernetiky došlo svého času k opoždování v těchto otázkách. Avšak zejména po XX. sjezdu KSSS bylo soustředěno veškeré úsilí na překonání tohoto nedostatku. Byla zřízena řada výzkumných ústavů a výrobních závodů pro řešení otázek automatizace v čele se sovětskou akademií věd. Tak například v Sovětském svazu je v provozu jeden z největších číslicových samočinných počítačů — BESM, který pracuje rychlostí až 8000 operací za vteřinu. Počítač STRELA pracuje rychlostí až 2000 operací za vteřinu a jednodušší technický počítač URAL je číslicový, má 800 elektronek, 3000 germaniových diod a spotřebuje jen 8 kW elektrické energie. Že bylo dosaženo obrovských pokroků, o tom mimo jiné svědčí sovětský počítačový stroj BESM a přesně konstruované, bezvadně fungující sovětské družice. Tyto družice dodržují s absolutní přesností předem vypočítané dráhy a dávají sovětským vědcům nejlepší vysvědčení, že nejenom dohnali, ale i předechnali kapitalistické vědce i v otázkách kybernetiky a jejího využití.

Podle směrnic k šestému pětiletému plánu je v SSSR plánováno zvýšit výrobu automatických počítačích strojů 4,5krát a přistoupit k výstavbě plně automatizovaných závodů. Tak se již provádějí ve velikém rozsahu práce na automatickém dálkovém ovládní energetických rozvodů, těžby ropy, hutí, válcoven. V chemickém průmyslu se automatizuje výroba koksu, kyselin, hnojiv, umělých vláken a podobně je možno uvést téměř všechna průmyslová odvětví. V SSSR již tedy bylo mnoho uděláno k vytvoření podmínek pro široké mírové využití automatizace, která jenom urychlí vybudování komunismu nejen v SSSR, ale na celém světě.

Velké úspěchy Sovětského svazu v těchto oborech například potvrzuje i IV. mezinárodní výstava automatizace v New Yorku, otevřená 9. června 1958. Sovětský svaz vystavuje celkem 77 exponátů nejrůznějšího druhu, a to od elektronických počítačích strojů až po automatickou linku na výrobu hodiniek. Sovětská expozice vzbudila v USA velikou pozornost a dává tak americkým občanům možnost prohlédnout si zblízka dokonalou sovětskou techniku. Američtí odborníci prohlašují, že sovětské přístroje jsou dobré kvality a doslova prohlásili: „Jsou hodně srovnatelné s těmi, jež máme my. Jsou dobré, solidní a některé lepší, než máme my na trhu. Ukazuje se, že Rusové jsou schopni udělat dobrou práci v tomto oboru.“ Toto zhodnocení nepotřebuje dalšího komentáře a jenom potvrzuje známá fakta o velké síle a všestranném rozvoji Sovětského svazu.

NĚKTERÉ AKTUÁLNÍ VOJENSKOPOLITICKÉ A VOJENSKÉ OTÁZKY KAPITALISTICKÝCH STÁTŮ

Mezinárodní vztahy byly v poslední době znovu zostřeny novou angloamerickou agresí na Středním východě k zabezpečení hospodářských zájmů monopolů a mocenských posic angloamerického imperialismu.

V květnu letošního roku propukl odpor libanonských nacionalistických sil, představovaných hlavně moslimským obyvatelstvem, v ozbrojené povstání, které nabylo takového rozsahu, že vládní síly nezvládly situaci v zemi.

Vývoj událostí urychlil státní převrat v Iráku, provedený v noci z 13. na 14. července, který se velmi citelně dotkl hospodářských a mocenských zájmů imperialistických států na Středním východě.

Irák spolu s Íránem a Kuveitem jsou hlavním zdrojem zisků naftových monopolů. Společnost IRAQ PETROLEUM Co byla až do státního převratu prakticky skutečným vládcem Iráku. 47,5 % všech akcií této společnosti vlastní britské monopoly SHELL a BRITISH PETROLEUM Co a 5 % nástupci londýnského finančníka Gulbenkiana, takže britský kapitál má nadpoloviční většinu akciového kapitálu. Další 23,75 % kapitálu patří americké Rockefellerově skupině (STANDARD OIL OF NEW JERSEY a SOCONY), která má značný vliv na kurs americké zahraniční politiky. Zbývajících 23,75 % patří francouzské společnosti COMPAGNIE FRANÇAISE DES PÉTROLES. IRAQ PETROLEUM Co, v níž na rozdíl od převážné většiny ostatních členů světového konsorcia je americký kapitál v menšině, kryje asi jednu desetinu britského dovozu a asi jednu třetinu francouzského dovozu nafty. Je to jediný zdroj dodávek nafty, který nemusí Francie platit dolary a librami.

Státní převrat v Iráku má též mimořádný politický význam. Irák byl považován za nejpevnější článek Bagdadského paktu, jehož byl s Tureckem zakládajícím členem a ke kterému se až později připojil Pákistán, Írán a Velká Británie. Byla mu přisuzována úloha, aby s Tureckem vykonával nátlak na Sýrii nebo na jiné arabské státy, které by ode-
přely spolupracovat s imperialistickými mocnostmi.

V únoru letošního roku vytvořil Irák federální unii s Jordánskem, která měla tvořit protiváhu proti Sjedenčené arabské republice a měla zabránit narůstání nacionalistického hnutí na Středním východě. Sloučením obou států a vytvořením společného velení ozbrojeným silám získala irácká vláda přímý vliv v Jordánsku a tím mohla eventuálně využít jordánských ozbrojených sil k uskutečňování cílů Bagdadského paktu. Kontrolu jordánské armády upevnil Irák přemístěním části svých ozbrojených sil na jordánské území.

Z obavy, aby se vliv událostí v Iráku nerozšířil na další arabské státy, což by mělo za následek další ohrožení strategických i hospodářských zájmů a krach celé politiky imperialistů na Středním východě, zahájily Spojené státy americké 15. července vyloďování námořní pěchoty v Libanonu.

K podpoře intervence bylo svoláno 15. července mimořádné zasedání Rady Severoatlantického paktu. Toto zasedání schválilo plán americko-britské agrese a uvedlo podřízené spojenecké síly do bojové pohotovosti.

Téhož dne uvedly Spojené státy americké do bojové pohotovosti veškeré vojenské vzdušné síly a systém protivzdušné obrany USA a Kanady a do prostoru Středního východu přesunuly smíšené úderné skupení v hodnotě asi 100 až 150 bojových letounů. Kromě 6. námořní flotily o celkovém počtu asi 35 000 osob, složené asi ze 70 lodí, čítající v to tři letadlové s 330 bojovými letouny, a z námořní pěchoty o čtyřech praporech s celkovým počtem asi 5400 osob, byla rozšířena bojová pohotovost na atlantické loďstvo s celkovým počtem asi 200 000 mužů, 500 lodí a 2700 letounů a na pacifické loďstvo s celkovým počtem asi 330 000 mužů, 460 lodí a asi 3000 letounů.

Rovněž Velká Británie uvedla své síly do bojové pohotovosti. K 15. 7. 1958 měla z pozemních sil na Kypru čtyři pěší brigády (50. a 51. samostatnou pěší brigádu, 1. a 3. pěší brigádu) a jednu vzdušnou výsadkovou brigádu (16.), na Maltě dva protiletadlové dělostřelecké pluky, v Adenu dva pěší prapory, o celkovém počtu asi 36 000 osob;

z vojenských vzdušných sil 12 letek se 114 letouny (z toho 32 stíhacích, 40 bombardovacích a 42 pomocných) s celkovým počtem asi 6000 osob a

z vojenských námořních sil středomořské loďstvo s asi 50 loděmi (z toho jedna letadlová loď a dva křižníky) a na Maltě jednu (3). brigádu námořní pěchoty.

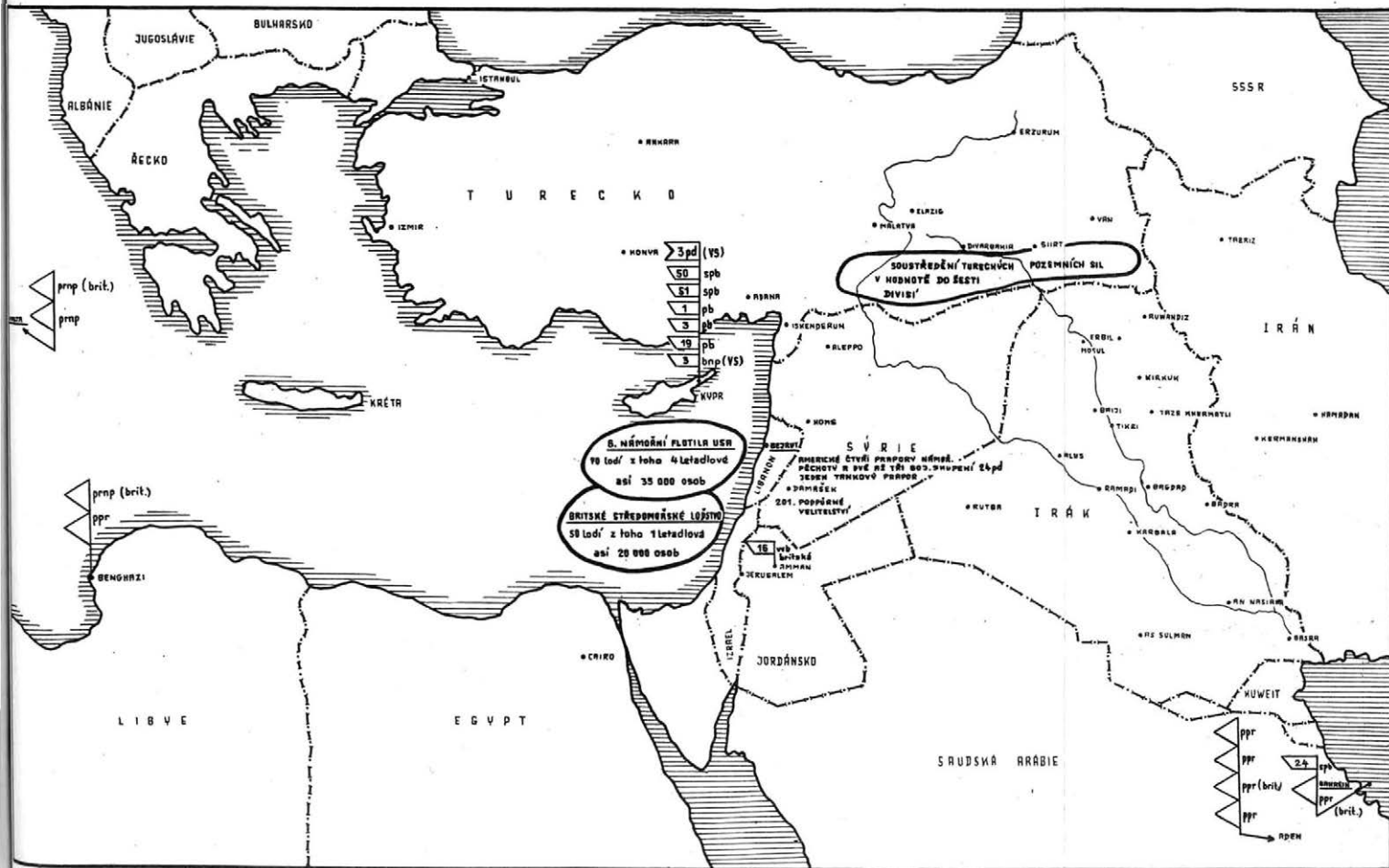

Schéma 1. Uskupení pozemních a vojenských námořních sil na Středním východě

ni ai vrc k n: Si ca P p ri za sj r e ši v n k a p p k o v j e ů n r n a i v c k v k s k l t d t

Dne 17. července zahájila přesun jednotek 16. vzdušné výsadkové brigády z Kypru do Jordánska a přesunula část 3. brigády námořní pěchoty z Malty na Kypr.

Francie ve snaze zúčastnit se též agrese k zabezpečení svých zájmů odeslala do východního Středomoří dvě letadlové lodi s 80 bojovými letouny a dvanáct torpédoborců. Kromě západních kapitalistických států provedlo Turecko a Izrael okamžitá opatření pro mobilizační rozvinutí svých ozbrojených sil.

K zesílení uskupení svých vojsk na Středním východě zahájily Spojené státy americké a Velká Británie rozsáhlou vzdušnou a námořní přepravu vojsk a materiálu, při čemž části 24. americké pěší divise byly dopraveny vzdušnou cestou ze západního Německa a velitelství 3. britské pěší divise a 19. pěší brigáda z britských ostrovů.

Do konce července

Spojené státy americké vylodily v Libanonu čtyři prapory námořní pěchoty, dvě až tři bojová skupení 24. pěší divise s částí divisních jednotek, jeden tankový prapor a 201. podpůrné velitelství vytvořené z týlových jednotek;

Velká Británie vysadila v Jordánsku části 16. vzdušné výsadkové brigády s posilovými a podpůrnými prostředky. Z dalších pohotových sil měla na Kypru pět pěších brigád (50. a 51. samostatnou pěší brigádu, 1., 3. a 19. pěší brigádu), velitelství 3. pěší divise a velitelství 3. brigády námořní pěchoty. V jiných prostorech měla umístěno: na Maltě dva protiletadlové dělostřelecké pluky a dva prapory námořní pěchoty, v Adenu čtyři pěší prapory, na Bahrajnských ostrovech velitelství 24. pěší brigády a jeden pěší prapor a v Libyi jeden pěší prapor a jeden prapor námořní pěchoty;

Turecko po provedení částečné mobilisace soustředilo do prostoru syrských a iráckých hranic svazky v hodnotě do šesti divisí;

Izrael provedl mobilisaci svých ozbrojených sil a dal se plně k dispozici Spojeným státům k uskutečnění jejich agresivních cílů.

Z vojenských vzdušných sil soustředily Spojené státy americké a Velká Británie celkem asi 1085 letounů, z nichž 485 na letadlových lodích a asi 600 na letištích. Z těch bylo asi 560 letounů amerických a 525 letounů britských.

Z vojenských námořních sil operovala ve východním Středomoří 6. americká námořní flotila s celkovým počtem asi 70 lodí a britské Středomořské loďstvo s 50 loděmi. Letadlová loď BULWARK s 45 bojovými letouny z dálnévýchodního loďstva operovala v Perském zálivu.

Francouzské loďstvo se vrátilo do francouzských přístavů. Toto rozhodnutí bylo provedeno pravděpodobně po návštěvě britského ministra zahraničních věcí Lloyda ve Washingtonu, kde usiloval o zabránění spoluúčasti francouzských sil v intervenci na Středním východě.

Rozmístění angloamerických pozemních sil na Středním východě je uvedeno na schématu 1.

Soustředění angloamerických sil vytvořilo nebezpečnou situaci na Středním východě. Rozhodným vystoupením Sovětského svazu bylo však zabráněno rozšíření agrese. Rovněž snaha Spojených států amerických a Velké Británie o legalisaci okupace Libanonu a Jordánska Organizací spojených národů vedla k zvýšení opozičních sil zejména v Jordánsku a k sblížení ostatních arabských států, které prosadily svůj návrh na odvolání angloamerických sil ve Valném shromáždění Organizace spojených národů.

Události na Středním východě se odrazily i na činnosti ozbrojených sil ostatních kapitalistických států. Americké svazky na středoevropském válcisti byly uvedeny do bojové pohotovosti a pokračovaly v bojové přípravě. Jen od 24. pěší divise přepravilo americké velení v době od 16. do 28. července tři bojová skupení vzdušnou cestou na Střední východ, při čemž narušilo několikrát rakouský vzdušný prostor.

Rovněž i u ostatních spojeneckých armád byla provedena opatření zaměřená na zvýšení bojové pohotovosti; tato opatření však nevybočila z rámce bojové přípravy.

Italské velení provedlo v době od 28. 7. do 3. 8. plánované cvičení 3. armádního sboru (VS MILANO) pod krycím názvem FRECCIA AZZURRA — 2 na téma útočného boje za používání atomových zbraní. Při cvičení byla současně ověřována nově navrhovaná organizace pěší divise LEGNANO, u níž byl jeden ze tří pěších pluků nahrazen mechanizovaným plukem složeným z praporu mechanizované pěchoty a z tankového praporu. Poznatků získaných ze cvičení má být využito též při přepracování dosavadního italského předpisu o vedení útočného boje armádního sboru a polní armády za používání atomových zbraní.

Rovněž na Blízkém a Středním východě bylo provedeno několik cvičení. Po plánovaném cvičení řecké armády, spojeném s mobilizačním povoláním části záložníků, bylo 3. 8. zahájeno v prostoru Izmirského zálivu spojenecké námořní cvičení za účasti tureckých,

amerických a britských námořních sil. Cvičení bylo zaměřeno na obranu pobřeží proti námořním výsadbám a kladení a odstraňování minových zátarasů v pobřežních vodách.

Změna režimu ve Francii se čím dál tím více projevuje snahou o dosažení dřívějšího významného postavení mezi vedoucími imperialistickými mocnostmi. Vláda předpokládá, že se jen vojensky a hospodářsky silná Francie může stát vedoucí silou mezi evropskými kapitalistickými státy. K dosažení tohoto cíle je urychleně dokončován vývoj vlastní atomové pumy, což má Francii zařadit mezi „atomové“ kapitalistické mocnosti. Dalším opatřením má být ukončení dlouho trvající války v Alžírsku. Na rozdíl od předchozích vlád předpokládá De Gaulle řešit alžírskou otázku především rozsáhlou industrialisací, rozvojem zemědělství, zlepšením sociálních poměrů a úpravou politickoprávních otázek. Předpokládá, že se mu podaří získat většinu alžírského obyvatelstva a paralyzovat národně osvobozené hnutí, proti němuž chce zahájit tvrdý postup. Ministerský předseda očekává, že po likvidaci národně osvobozeného hnutí bude Alžírsko trvale připojeno k metropoli a bude možno přesunout zpět na středoevropské válčičtí síly vyčleněné pro Severoatlantický pakt a uvolnit značné finanční prostředky pro rozvoj francouzského hospodářství; předpokládá, že tato opatření podstatně zlepši postavení Francie v Severoatlantickém paktu.

Po přezkoušení navrhovaného složení mechanisovaných divisí na cvičení FOUORE v květnu tr. přikročilo francouzské velení k reorganizaci 3. pěší divise (VS FREIBURG, NSR). Nová divise má být složena kromě velitelských orgánů z průzkumného pluku vyzbrojeného průzkumnými vozidly EBR nebo tanky AMX, z ženijního praporu, ze spojovacího praporu, ze zdravotnického praporu, z dělostřeleckého skupení složeného z pěti baterií houfnic ráže 105 mm, ze tří baterií houfnic ráže 155 mm, z oddílu dělostřeleckých raket HONEST JOHN nebo francouzských řízených střel SE 4200 a z pěti mechanisovaných pluků. Každý pluk má být složen z pěti mechanisovaných rot, z průzkumné čety, z protitankové roty vyzbrojené stíhači tanků AMX a z rot doprovodných zbraní, složené z minometné čety 120 mm, z čety bezzákluzových kanónů 75 mm a z protiletadlové kulometné čety. Mechanisovaná divise má mít asi 12 000 osob, 48 houfnic ráže 105 mm a 155 mm, 4 odpalovací zařízení dělostřeleckých raket HONEST JOHN, 60 středních a 100 lehkých tanků a asi 60 průzkumných vozidel. Přestože bude mít asi o 6000 méně osob než dosavadní pěší divise, bude zvýšena její úderná síla.

Kromě plánovaných organizačních opatření má být hodnota francouzských sil zvyšována novou technikou.

Firma COMPAGNIE GENERALE DE TELEGRAPHIE SANS FILS vyvinula novou směrovou rádiovou stanici 3-MX641, která může pracovat jako tříkanálový decimetrový spoj a jako sedmikanálový až třináctikanálový spoj s nosnými proudy. Souprava 3-MX641 se skládá ze dvou koncových stanic, mezi něž může být vložena jedna i více reléových stanic. Zařízení pracuje v kmitočtovém pásmu 1700 až 2000 MHz. Dosah směrového spoje pomocí reléových stanic je 50 až 60 km. Zavedením této rádiové stanice dostává francouzská armáda moderní rádiové pojítko schopné zabezpečit spojení v soudobých podmínkách vedení boje. Novou rádiovou stanicí budou pravděpodobně nahrazeny zastaralé americké rádiové stanice, které jsou dosud ve výzbroji francouzské armády; kromě toho má být nová rádiová stanice dodávána i ostatním spojeneckým armádám Severoatlantického paktu.

Do výzbroje francouzských vojenských vzdušných sil byl zaveden nový letecký kulomet DEFA 552 francouzské výroby a konstrukce. Zbraň má rychlost střelby 1200 až 1500 ran/min. a počáteční rychlost střely 800 až 830 m/vt. Těmito parametry zbraň odpovídá moderním konstrukcím leteckých kulometů.

Za nejspolehlivějšího a nejsilnějšího spojence Spojených států je považováno západní Německo, které již nyní zastává v paktu z evropských členských států nejdůležitější postavení. Svědčí o tom zastoupení ve velení Severoatlantického paktu. Na finanční rok 1958/59 je plánováno 7 funkčních míst pro generály a důstojníky v úřadě stálého zástupce Německé spolkové republiky u Severoatlantického paktu, 97 funkčních míst pro spojenecká velitelství a štáby a 573 funkčních míst pro styčné štáby spolkové armády u spojeneckých armád.

Úlohu v paktu a předpoklady pro splnění svých revanšistických plánů zabezpečuje spolková vláda urychlenou a rozsáhlou výstavbou moderní armády. Podle zveřejněného plánu bude provedena reorganizace svazků pozemních sil. Na rozdíl od dosavadní výstavby budou základním taktickým svazkem brigády, při čemž budou dosavadní velitelství a štáby divisí zachovány. Pěší brigády mají být složeny ze dvou pěších praporů, z mechanisovaného praporu, z tankového praporu, z polního dělostřeleckého oddílu, z baterie stíhačů tanků, z protiletadlové dělostřelecké baterie, z obrnné průzkumné rot, z že-

níjní roty, ze spojovací roty a ze zásobovacího praporu. Tanková brigáda má být složena ze dvou tankových praporů, z mechanizovaného praporu, ze samohybného dělostřeleckého oddílu, z baterie stíhačů tanků, z protiletadlové dělostřelecké baterie, z obrněné průzkumné roty, z ženijní průzkumné roty, ze spojovací roty a ze zásobovacího praporu. Předpokládá se, že každému velitelství divise budou podřízeny tři až čtyři brigády; tímto opatřením se zvýší úderní síla divisi, neboť se zvýší počet tankových praporů (u pěších divisi z jednoho na tři až čtyři a u obrněných divisi ze tří na šest až osm) a bude podstatně zesíleno dělostřelectvo, neboť kromě organického dělostřelectva budou postaveny divisní dělostřelecké útvary vyzbrojené zbraněmi atomového napadení.

Po vzoru amerických speciálních skupin zvláštních služeb zavedla i západoněmecká armáda výcvik speciálních záškodnických skupin. Za tím účelem vyslalo západoněmecké velení do pěchotní školy ve FORT BENNING (Georgia, USA) skupinu instruktorů, určenou pro výsadkovou školu v ALTENSTADT (Schöngau), kde bude tento speciální výcvik soustředěn. Úkolem záškodnických skupin má být kromě diversních úkolů rozvracet terorem, násilím a za využití podvrtných a reakčních zbytků buržoasie morálku civilního obyvatelstva v zápolí protivníka.

Snahu o urychlenou výstavbu a připravenost spolkové armády potvrzuje příprava na postupné přecvičování záložníků. Již v září a v říjnu letošního roku budou povoláni první záložníci narození roku 1914 a mladší, bývalí příslušníci nacistické armády, kteří se dobrovolně přihlásili k výkonu vojenské služby, na čtyřtýdenní cvičení. Z celkového počtu 8700 těchto dobrovolníků nastoupí k pozemním silám 2800 důstojníků a 4600 poddůstojníků, k vojenským vzdušným silám 500 důstojníků a 500 poddůstojníků a k vojenským námořním silám 300 důstojníků. Během cvičení budou povoláni záložníci seznámeni s novou bojovou technikou a s novými zásadami vedení boje.

Rovněž u vojenských vzdušných sil, jejichž výstavba dosud vážla pro nedostatek pilotů, byla postavena první tři letecká křídla bombardovacích stíhačů (31., 32., 33.), vyzbrojená zatím 50 letouny americké výroby typu F-84F THUNDERSTREAK, které jsou schopny nosit atomové pumy. Po výškolení dostatečného počtu pilotů budou křídla doplněna na plně předepsané počty bojové techniky.

Po zabezpečení plánované výstavby pozemních svazků připravuje spolková vláda na podzim letošního roku doplnění Sboru spolkové ostrahy hranic na plánovaný početní stav 20 000 osob. Tento sbor měl v roce 1956 asi 17 000 osob. Při zahájení výstavby prvních tří divisi bylo převedeno asi 9000 mužů do spolkové armády, čímž byl jeho početní stav značně snižen. K získání dostatečného množství žadatelů má být služba ve Sboru spolkové ostrahy hranic zvýhodněna a postavena na úroveň služby ve spolkové armádě.

V Německé spolkové republice se intenzivně pracuje na vývoji a výrobě elektrotechnického materiálu a je rozvíjena i výroba těžších zbraní. Z elektrotechnického materiálu byl zaveden do výzbroje nový polní telefonní přístroj FF-OB/ZB systému místní baterie, ústřední baterie s možností připojení na automatickou poštovní síť. Dosah přístroje při spolehlivé slyšitelnosti za použití dvojitého polního kabelového vedení na zemi je asi 25 km. Při konstrukci tohoto přístroje bylo použito lisovaných součástí z izolačních hmot (bakelit, plnidlo, hmotová dřevina). Z celé konstrukce je patrné, že byla sledována co nejnižší výrobní cena přístroje.

Z těžších zbraní byl v Německé spolkové republice vyroben samohybný protiletadlový čtyřhlavňový kanón ráže 20 nebo 30 mm ve švýcarské licenci. Pásový podvozek je západoněmecké konstrukce. U kanónu bylo použito malého střeleckého radiolokátoru namontovaného přímo na pásovém podvozku.

Byly též provedeny přípravy k zahájení sériové výroby reaktivních zbraní. Firma BÖLKOW ENTWICKLUNGEN KG uzavřela se spolkovým ministerstvem obrany smlouvu o výrobě protitankových řízených střel COBRA I, které mají být zavedeny do výzbroje západoněmecké armády pod označením GERÄT 810. Střela COBRA I byla zkonstruována v roce 1957 a je obdobné koncepce jako francouzská střela SS-10.

Po sjezdu švýcarského sdružení důstojníků v červnu, na němž náčelník generálního štábu Annasohn vyslovil požadavek, aby byla švýcarská armáda vyzbrojena atomovými zbraněmi a řízenými střelami, schválila švýcarská vláda tento požadavek a zahájila jednání s americkou vládou o možnostech nákupu těchto zbraní a pravděpodobně bude jednat i s Velkou Británií nebo bude usilovat o společnou výrobu s jiným státem, pravděpodobně se Švédskem. Návrh vlády bude předložen v září parlamentu k schválení. Uskutečnění plánu vyzbrojení švýcarské armády atomovými zbraněmi je podporováno významnými činiteli švýcarské sociální demokracie a odborových svazů.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu „Vojennaja mysl“

Číslo 5/1958

- J. Boltin, P. Andrejev* — Komunistická strana — inspirátorka a organisátorka vítězství sovětského lidu ve Veliké vlastenecké válce
P. Žilin — Úloha Sovětského svazu v druhé světové válce a její výklad v buržoasní literatuře
V. Štomin — K otázce součinnosti vojenského námořnictva a pozemních vojsk
A. Kononenko — Vliv zkušeností z malých válek na rozvoj vojenského umění
S. Leskin, V. Kondrašev — Místo týlu ve vojenském umění

Z cizích armád

- V. Gandybin* — Organisace a vedení obrany na válčišti
M. Michajlov, L. Karavajev — Protiatomová příprava zápolí

Kritika a bibliografie

- V. Morozov* — Kniha o bitvě o Kavkaz
S. Lipickij — Knihy o národně osvobozené armádě Číny
* * * Kronika vojenskovědecké práce

Číslo 6/1958

- A. Kitov* — Matematika ve vojenství
A. Gribkov, L. Vinnickij — Maření operačních přesunů
A. Cirlin — Problémy ženijního zabezpečení soudobých operací
S. Kočubej — O těžkém průmyslu USA

Vojenskohistorická část

- A. Voronov* — Rozdrcení estergomsko-tovarovského uskupení nepřítele vojsky 46. armády ve vídeňské operaci

Z cizích armád

- D. Ivanov* — Použití taktických vzdušných výsadků
G. Petrov — O vývoji a použití hydroplánů

Kritika a bibliografie

- A. Kublanov, B. Fajnshtein* — Kniha o vojenském dědictví V. I. Lenina
N. Vedeničev — Ještě o jedné falsifikaci historie druhé světové války
I. Zajcev — Propaganda militarismu a války

Číslo 7/1958

J. Chomenko — Rozvoj marxistického učení o válce V. I. Leninem

M. Skovorodkin — Některé otázky taktické součinnosti vojsk

M. Kudrjavcev — O topografickém zabezpečení vojsk

I. Matvejev — Stav a rozmístění leteckého průmyslu Francie

Vojenskohistorická část

G. Koltunov, B. B. Solovjev — Rozdrcení německých fašistických vojsk u Kurska

Z cizích armád

A. Bulgakov — Manévr, protizteč a protiúder v obraně

M. Nikolajev — Soudobé prostředky vzdušného fotografického průzkumu

Kritika a bibliografie

I. Loboda — Národně osvobozenická armáda Číny

* * * Kronika vojenskovědecké práce

**Informace o obsahu vojenského odborného časopisu
„Vojennyj zarubežnik“**

Číslo 5/1958

PŘEKLADY

Vojenské umění

Vliv rozvoje výzbroje na taktiku pozemních vojsk

Letectvo vojenských námořních sil — současný stav a perspektivy vývoje

Budování ozbrojených sil

Úloha armády v budoucnosti

Organisace a bojová příprava pozemních vojsk v roce 1962

Průzkum bojem odhaluje cíl

Vojenské námořní síly USA v roce 1957

Otázky služby týlu

Materiálně technické zabezpečení vojsk v atomovém věku

Výzbroj a bojová technika

Motory s přímým vstřikováním paliva

Vojenská ekonomika a příprava válčiště

Sahara — vojenskoekonomická surovinová základna Evropy

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Letecké fotografické přístroje používané v armádách kapitalistických států

BIBLIOGRAFIE

Přehled švýcarského časopisu „Interavia“

Konference sdružení armád USA

NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA

ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA

Číslo 6/1958

PŘEKLADY

Všeobecné otázky války a vojenské vědy

Doktrina amerických vojenských leteckých sil a národní politika

Vojenské umění

Pentomická pěší divise v boji

Činnost obrněných vojsk v noci

Budování ozbrojených sil

Jaká musí být polní armáda v atomovém věku?

Loďstvo Německé spolkové republiky

Otázky služby týlu

Administrativně hospodářské orgány pentomické pěší divise

Zdravotnická péče o vojska

Výzbroj a bojová technika

Vývoj raketových zbraní v Německu

Prostředky pro zabezpečení velení vojskům v armádě roku 1962

Vojenská ekonomika a příprava válčiště

Využití potrubního vedení pro vojenské účely

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Základní směry vývoje ponorek v zahraničí

Využití meteorů pro ultradálkové spojení

NOVÁ ZAHRANIČNÍ BOJOVÁ TECHNIKA

BIBLIOGRAFIE

Přehled západoněmeckého časopisu „Wehrtechnische Monatshefte“

Za novou soudobou a efektivní francouzskou armádu

Náklady na výrobu reaktivní výzbroje v USA

Západoněmecký časopis „Soldat und Technik“

Krátce o nových knihách

ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA

Číslo 7/1958

PŘEKLADY

Všeobecné otázky války a vojenské vědy

Základní principy doktriny armády

Polní armáda při rozvíjení úspěchu

Vojenské umění

Požadavky na průzkum pozorováním

Další rozvoj prostředků vzdušného napadení a PVO: Je potřebný pilotovaný přepadový stíhač vedle reaktivních střel? Fakta hovoří ve prospěch pilotovaných vojenských letounů

Úloha vojenských námořních sil v současnosti

Budování ozbrojených sil

Bojová příprava polní armády

Výzbroj a bojová technika

Ochrana před světelným zářením s využitím dýmových clon

Účast armády při studiu následků radioaktivního záření na materiál a organismus

Obrněné dilensko-vyprošťovací vozidlo

Válečná ekonomika a příprava válčišť

Severní Afrika ve světové válce

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Vojenský rozpočet Velké Británie na finanční rok 1958/1959

BIBLIOGRAFIE

Přehled belgického časopisu „L'armée - La Nation“

Letectvo v číslech a faktech r. 1957

NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA

ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu „Myśl wojskowa“

Číslo 5/1958

- Plukovník J. Lider* — Zaměření činnosti vydavatelství MNO v souvislosti s 15. výročí polské armády
Podplukovník Z. Hendrys, podplukovník J. Zakrzewski — Současný stav a perspektivy rozvoje akademie generálního štábu
Podplukovník K. Nožko — K otázce vedení obrany a přechodu do protiútoků v počátečním období války

Kapitán St. Kolcz — O práci směrových důstojníků
Major B. Lewczuk — Několik poznámek o pochodech vojsk

Plukovník M. Sadykiewicz — Bojové vozidlo pro pěchotu
Major M. Adamus — K otázce ekonomického potencionálu

Z práce vojenskovědeckých kroužků

Podplukovník M. Fuks — Za zlepšení práce vojenskovědeckých kroužků

Vojenskohistorická část

- Podplukovník T. Rawski* — Polské ozbrojené síly na Západě v r. 1939—1945, část II. Polské ozbrojené síly ve Velké Británii
B. Miśkiewicz — O předmětu vojenskohistorické vědy

Z cizích armád

- Plukovník J. Rolski* — Ozbrojené síly Švédska
Podplukovník L. Dabrowski — Topografické mapy západních států
 * * Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických zemí

Kritika a bibliografie

- Plukovník J. L.* — Strategie a válečná ekonomika
Major J. Konkorski — Vojenské námořnictvo v atomovém věku

Číslo 6/1958

- Major K. Sobczak* — Vojenská politická akademie F. Dzeržinského před 15. výročí založení Polské lidové armády
Podplukovník A. Małeyski — Některé problémy rozptylování vojsk
Podplukovník E. Żółtowski — K otázce útočné činnosti z výchozích prostorů v hloubce
Plukovník J. Skibiński — Poznámky o vzdušných výsadcích
Podplukovník K. Kopec — Informace o soudobé bojové činnosti
Podplukovník J. Bejgier — O součinnosti letectva s pozemními vojsky
Podplukovník E. Besen — *major J. Kaczmarek* — Některé zvláštnosti použití dělostřelectva v pohyblivé obraně
Major K. Mleczo — Otázky zdravotnické služby ve spojení s použitím atomových a nukleárních zbraní
Poručík J. Wierzbiański — O předmětu a úkolech válečné ekonomiky
Major H. Jasek — Taktické raketové střely

Z práce vojenskovědeckých kroužků

Major I. M. — Několik poznámek o práci vojenskovědeckého kroužku u velitelství tankových vojsk

Vojenskohistorická část

Podplukovník T. Rawski — Polské ozbrojené síly na Západě v letech 1939—1945 (nástin organizace), část III. Růst a organizace polských ozbrojených sil od roku 1942 do konce války

Z cizích armád

Major W. Nowakowski — Pozemní síly Holandska
Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických zemí

Kritika a bibliografie

Major St. Kuciel — Jak bylo a jak mohlo být v roce 1939
W. I. — Nové názory USA?

Číslo 7/1958

Kapitán R. Surgiewicz — Akademie generálního štábu gen. K. Swierczewského před 15. výročím Polské lidové armády

Major W. Stasiak — O vzdušných výsadcích

Plukovník A. Aponowicz — Ještě o střetném sražení

Kapitán K. Garbacik — Ještě o útoku z výchozích prostorů v hloubce

Plukovník B. Chocha — O vývoji vzdušných výsadkových vojsk

Major J. Gogol — O úloze ženijních vojsk a ženijního zabezpečení v soudobé bojové činnosti

Plukovník M. Góral — O velení dělostřelectvu v pohyblivých druzích boje

Plukovník J. Domaradzki — Některé otázky válečné ekonomiky

Major T. Królikiewicz — Současný stav a tendence vývoje letecké techniky

Vojenskohistorická část

Major F. Trawiński — Z historie doplňování vojsk v Polsku

Z cizích armád

Major St. Mitek — Průmyslová výroba hlavních kapitalistických zemí v období druhé světové války

* * * Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států

Kritika a bibliografie

Major J. Konkorski — Hodnocení bojových zkušeností

**Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu
„Probleme de arta militara“**

Číslo 3/1958

Podplukovník Andronescu Mircea — Některé otázky spojené s přípravou a vedením frontové obranné operace

- Kapitán Dragomir Iosif* — Organizace spojení v armádní obranné operaci v počátečním období války
- Plukovník Tabarcea Cezar* — Některé otázky topografického zabezpečení bojové činnosti vojsk v počátečním období války
- Plukovník Gromica Boris a plukovník Butan Aurel* — O raketách a jejich použití v boji
- Plukovník Cretu Stan* — Organizace a provedení dvoustranných taktických cvičení
- Nová organizace sboru námořní pěchoty USA

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna misl“

Číslo 2/1958

- Generálplukovník Iv. Kinov* — Válečné akce ruské armády v době rusko-turecké války r. 1877—1878
- Podplukovník T. Lilkov* — Názory vojenských ideologů soudobého imperialismu na úlohu morálního faktoru
- Podplukovník Il. Karagonov* — Útok střelecké (mechanisované) divise na nepřítele vedoucího mobilní obranu
- Major St. Jenev* — Organizace protivzdušné obrany vojsk na pochodu
- Major P. Nejkov* — Některé otázky radiokomutace a velení rádiovými stanicemi na dálku

Diskuse a úvahy

- Generálmajor Iv. Vračev* — Některé závěry ze cvičení provedených s vojsky na téma: Průlom posílní obrany s vyvedením vojsk z prostorů soustředění

Z cizích armád

- Kapitán Iv. Želez* — Cvičení NATO „Hluboká voda“ a účast turecké a řecké armády v něm

Kritika a bibliografie

- Major Chr. Kovačev* — Tanková vojska v armádě USA

Příloha k číslu 2/1958

- Plukovník G. Danov* — Průzkum nepřátelských prostředků atomového napadení
- Major Kr. Kostadinov* — Organizace ženijního zabezpečení obrany při soustředění hlavních sil a prostředků na druhém pásmu

Číslo 3/1958

- Docent plukovník L. Danaïlov* — Vojenské umění a zákonitosti jeho rozvoje
- Plukovník K. Dejeničin* — Budování pásma obrany střeleckou divísi v horském zalesněném terénu
- Podplukovník M. Jonkov* — Manévr silami a prostředky protivzdušné obrany v soudobých útočných operacích
- Podplukovník J. Jančev* — Zdravotnické odsuny v armádní útočné operaci

Diskuse a úvahy

Major Il. Angelov — K otázce použití předsunutého odřadu střelecké divise v útočném boji

Vojenskohistorická část

Major Il. Angelov — Akce na strumském směru v době války na Balkáně (r. 1912)

Z cizích armád

Podplukovník M. Kynčev — Americké názory na použití strategického letectva

Vojenskovědecká práce

Vojenskovědecké konference v Burgasu a Sofii

Příloha k číslu 3/1958

Plukovník G. Batalski — Některé zvláštnosti organizace a vedení armádní útočné operace

Plukovník P. Conkov — Organizace a plánování činnosti dělostřelectva v armádní obranné operaci, kdy hlavní síly a prostředky jsou na druhém pásmu

Generálmajor P. Tomov — Ženíjní zabezpečení útočné operace při útoku s vyvedením vojsk z prostorů soustředění

Číslo 4/1958

Podplukovník R. Bobčev — Úkoly a základní požadavky stranickopolitické práce v soudobé válce

Podplukovník N. Motolov — Organizace a provedení cvičení s vojsky

Generálporučík Iv. Vračev — Zvláštnosti organizace a vedení útočné operace s násilným přechodem velké vodní překážky z chodu

Plukovník Iv. Tučev — Použití taktických vzdušných výsadek ke zvýšení tempa útočné operace

Podplukovník S. Grigorov — Činnost dělostřelectva v útoku s násilným přechodem vodní překážky z chodu

Major D. Vylkov — O velení a součinnosti letectva v armádní útočné operaci

Podplukovník G. Ivančev — Radioreléové spojení a jeho využití pro potřeby armády

Plukovník N. Stojnovski, podplukovník P. Kostov — Organizace přísunu v armádní útočné operaci

Diskuse a úvahy

Plukovník A. Surdolov — O úloze času a prostoru v soudobé válce

Plukovník Chr. Kalamov — O protipřípravě v armádní obranné operaci

Z cizích armád

Kapitán Z. Cvatkov — Některá cvičení s vojsky provedená v turecké armádě v r. 1957

Kapitán Iv. Gočev — Obrana na široké frontě podle tureckých názorů

Redakční kruh: Jan Knotek, Ján Lipový, František Houra, Karel Rovenský, Ladislav Hálek,
František Kofránek, Otakar Bartoň, Bohumil Malý, Josef Kepka, Josef Paďour,
Oldřich Poláček.

Alois Chládek a Břetislav Tvarůžek (redaktoři)

Adresa redakce: Redakce časopisu „Vojenská mysl“, GŠ-vojenskovědecká správa, Praha.
Vydává MNO/GŠ ve Vydavatelství časopisů MNO, Praha. — Tiskne „Naše vojsko“,
tiskárna, n. p., provozovna 2

Časopis se přiděluje jen služebně

СОДЕРЖАНИЕ

Оперативное искусство и тактика

Полковник Йосиф Тварошка ;	
Создание ударной группировки общевойсковой армии и ее ввод в прорыв	3
Подполковник Франтишек Шоукал ;	
Некоторые соображения о работе штаба армии при планировании и применении атомного оружия	15
Подполковник Емил Лабуда ;	
Ведение разведки в мотострелковой дивизии при прорыве и бою в глубине	34
Полковник Алоис Вацлавик ;	
Боевые действия артиллерийской дивизии в ходе марша и во встречном бою	49
Подполковник Зденек Чермак ;	
Будущее противовоздушной обороны	61
Кандидат воен. наук полковник Вацлав Фладр ;	
Организация инженерного обеспечения и маневр заграждениями при нарушении оборонительного порядка наземным взрывом атомного оружия	71
Подполковник Войтех Шотола ;	
Эвакуация	79
Генерал-майор Йосиф Слабы ;	
Опыт и познания по управлению тылом в современной операции	88

Оперативно-тактическая подготовка

Генерал-майор Вацлав Витановский ;	
Параллельное планирование	101

Из иностранных армий

Проблемы развития и новости авиации капиталистических армий	106
---	-----

Дискуссия

Дискуссионные замечания ;	
Капитан Матей Якобы ; К статьям о наступлении с хода	110
Майор Йиржи Нечас и майор Мирослав Недвед ; К статье «Некоторые соображения о целесообразности создания и применения боевых группировок» (ВМ 3/58)	113
Подполковник Ярослав Кнефман ; К статье «Некоторые вопросы системы управления, организации и материального обеспечения штаба общевойсковой дивизии» (Сборник ВНУ 9/58)	117
Майор Гынек Ондрашек, капитан Яромир Ланк ; К статье «Мероприятия по воспрепятствованию контрподготовки» (ВМ 4/58)	120
Кандидат воен. наук полковник Вацлав Фладр ; К статье «Десантные переправы» (ВМ 3/58)	123
К статье «Недостатки в маскировке в войсках» (ВМ 4/58)	124

В помощь военно-научной работе

Инж. Владимир Стыбло ;	
Об экономических вопросах войны (информация о переговорах рабочего совещания кафедры политической экономии ВПА)	126
Подполковник Йосиф Блага ;	
Об автоматизации и ее использовании	129
Некоторые актуальные военно-политические и военные вопросы капиталистических армий	136
Информация о содержании иностранных военных специальных журналов	140

